

Tã âti-âti tândí Yésũ rî tãsi Lúkã drí ìgĩlí rî Lúkã

Tã 'ě'á zĩlá nĩlĩ sísí rî

Nõo rĩ'á búkũ drĩ-káká Lúkã drí ìgĩlí rî ì'dí. Gólá ìgĩ búkũ gólá Tã 'Ě'ě ká rî kpá nĩ. Lúkã rĩ'á dõkõtórõ 'ì, gólá â'dó kô 'bãsurú Yúdã yí ká 'ásí. Gólá â'dó trá Póolõ rî âcì tõ ãzì ró Póolõ òtírĩ nĩ 'bãdrĩ ngĩ ãzã 'bá yí 'ásí rî. Búkũ rĩ 'dí 'bá yí gólá ìgĩ trá òjílã ãmbá ãzã rú bê Tĩyõfilẽ rî drí, tãlá gólá rî ìmbálé gõ'dá kpá tã lẽ 'bá ãzã 'bá yí â'dó 'bá bê òjílã Yúdã yí ká ró rî 'bá yí bê tã Yésũ rî tãsi rî sí.

Tã Lúkã drí ìmbálé rî kĩ, Ôvãrí lẽ òjílã ndrĩ, gõ'dá Yésũ 'díyí pã 'bá òjílã ká 'ì ndrĩ. Ì'dí tã 'dí ká rî tí rî, gólá drí â'dózó í'dígówá gólá òjílã gólá òjílã ãzì drí lèlé kô rî 'bá yí tãsi rî bê dũũ, òzõ ìzã 'bá rú bê Lázãrõ rî tí, ágãmvá gólá rĩ 'bá tã 'èlé íyí átá drí tã rõrõ ãkó rî gõ'dá lãfã átá lâ drí fèlé drílã rî ìzã 'bá ndrĩ rî, gõ'dá kpá bélé-bélé ù'dú 'bá Zákáyõ, òjílã tândí Sãmáriyã lé 'bá ró tã tândí 'ě 'bá íyí àjú-'bá-ãzì drí rî, gõ'dá kpá ãmbá àjú 'bũ 'bá Rómã ká ká, gõ'dá kpá í'dígówá òkó ãzã 'bá yí òjílã ãzì drí lèlé kô rî yí ká bê, gõ'dá kpá tã ngá òpá 'bá gólĩyí rĩ ìpálé Yésũ bê rî 'bá yí ká bê.

Lúkã rî tã íyíkã ìgĩlí vó lâ ndrẽndrẽ bê dódó gõ'dá tã ífí â'dó 'bá bê rî 'bá yí gólá drí 'bãzó lâ sírú-sírú, tãlá õ'bã ró í'dígówá íyíkã bê â'dólé

pãtĩĩ. Í'dígówá ãmbá vō ãzâ 'bá yî, gólâ úsû â'bâ'á Māriyã, Yésû rî ândré tí sî. Gō'dá ïgĩĩ í'dígówá 'dĩ 'bá yî ãzâ 'bá yî kô búkũ ãzâ 'bá yî 'ásî. Lúkã kî nî rî, Yésû ò'ê rãtãã Ôvãrí drí ândâlâ dũû, tã â'dalé ãmã gólâ rî vó bē 'bá ró nõ 'bá yî drí, gō'dá gólâ âtã tã kpá dũû Líndrí Tãndí Ôvãrí kã tãsî. Gólâ â'dã tã kpá kî, ngá fēfē ángí Ôvãrí kã ãmã drí rî, rî'á tã ònjí ãmãkã âyê-âyê lâ ï'dî.

¹⁻⁴ Ägô ãmbá Tiyöfilê, tã ïgĩ-ïgĩ nô ní drí òjílã ãzâ 'bá yî ãnî drí 'bãzó gólĩyí bē Kúmú Yésû 'á rî yí bē. Má lē trá tã nô ífí lâ mbîmbî lâ âtálé ãnî drí tã Yésû kã tãsî. Öjílã ãzâ 'bá yî rî'á nî ïyî trá dódó, ïgĩ ïyî tã trá tã gólãkã tãsî. Má nî trá tã öjílã nã 'bá yî drí ïgĩlí 'dĩ rî'á tã pãtî-pãtî rû 'ê 'bá trá rî ï'dî. Öjílã nã 'bá yî ï'dî rî 'bá ïyî tã gólãkã rî ícílí öjílã drí rî ï'dî, mã rî gógó mã rî trá tã gólãkã 'dĩ tî lâ ñälé öjílã nã 'bá yí bē. Má drí kpá tã 'dî ndrê 'bá lâ ãzâ 'bá yî úsúzó ãmã drí rîzó tã 'dî tî lâ ñälé gólĩyí bē. Má újũ tã gólĩyí drí ïgĩlí 'dĩ ïgĩlí ó'dí mánísî tãndí ró, tãlã nî lē ró tã lâ bē ndrî dódó. Tã mã drí ïgĩlí ãnî drí nõ ïtõ rî'á Yésû rî tî'tî 'ásî búúũ âcálé gólâ rî gögõ Ôvãrí ngálã úrú 'álã rî 'á.

Tã tã gólã Yōwãnî rî tîzó rî tãsî

⁵ Ndrô gólâ túbê Yōwãnî rî tîzó rî 'á rî, Êródê ï'dî kúmú ró 'bãdrî Yūdáyã kã rî drî. Ndrô gólâ 'dĩ 'á rî, ägô ãzâ rî'á drî-'bá lâ'bí 'ê kã rî ró, rú lâ Zãkãriyã, ökó lâ rî rú íyíkã Êlîzãbétã. Gō'dá Êlîzãbétã rî átã kpá drî-'bá lâ'bí 'ê kã 'î.

⁶ Zākãriyã yî òkó lâ bê tâ 'è'è gólĩyíkã rĩ'á tãndí ró Ôvãrí rĩ Ìfĩ drĩ 'á. Gólĩyî rô Ôvãrí rĩ tị-vô trá, té òzô Ôvãrí drí lèlé rĩ tí. ⁷ Gólĩyî cú Ìtí mvá ãkó, tãlã Òlĩzãbétã rĩ'á óndó 'ì. Gólĩyî 'dó kpãrãtị ãrãkã ró.

⁸ Tã 'è'è gólã drĩ-'bã lã'bí 'è kã rĩ kã 'dĩ, órĩ 'èlã Yērōsãlēmã 'álã jó ạngĩ Ôvãrí kã nã 'á. Zākãriyã yî drĩ-'bã lã'bí 'è kã ãzã 'bã yî bê gólĩyî 'bãsurú dãwã rĩ gógó Zākãriyã kã rĩ 'ásĩ rĩ,* drĩlĩyî ãnĩzó Yērōsãlēmã 'álã rĩlĩ ngã ãjị bê tũrũ-tũrũ òzô bãhũrũ kãtĩ rĩ zãlé Ôvãrí drí ùrú 'álã. Gólĩyî 'è ìyĩ tã 'dĩ òrĩ Yúdã yí kã drí ndrĩ. Kãyì vósì cé lãnjãtúlì bê, drĩ-'bã lã'bí 'è kã ãlô rĩ drí fĩzó jó ạngĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'álã rĩlĩ ngã ãjị bê rĩ zãlé Ôvãrí drí ùrú 'álã.

⁹ Kãyì ãzã sĩ, lãnjãtúlì bê, Zākãriyã rĩ ãzĩ-ãzĩ yî zĩ gólã trá 'bãlé rĩ'á ngã ãjị bê rĩ zãlé jó ạngĩ Ôvãrí kã nã 'á. Drilã gōzó filĩ jó ạngĩ 'dĩ 'á cé élêwálã. ¹⁰ Òjílã ãzã 'bã yî bê dũũ, rĩ ìyĩkã ìvĩ 'álã rãtãã 'èlé.

¹¹ Gólã rĩ bê ngã ãjị bê 'dĩ zãlé jó ạngĩ 'dĩ 'álã rĩ, mālãyíkã lãjô'bã Ôvãrí kã drí ãcãzó. Mālãyíkã 'dĩ rĩ ãdrélé ãnyĩ vō ngã zãzó 'dĩ rú, drĩ-ágó lésĩ ró. ¹² Gõ'dã gólã ndrê mālãyíkã 'dĩ bê rĩ, gólã lãrô trá, dãkãrũ, lèlê ró. ¹³ Gõ'dã mālãyíkã 'dĩ drí tã ãtãzó gólã drí kĩ nĩ rĩ, "Ní 'è ùrĩ kô. Má ãnĩ

* **1:8** 1.8 'Bãsurú dãwã Drĩ-'bã 'dĩ 'bã yî lĩzó ìyĩ trá dũũ, drĩlĩyî ìyĩ lãfálé cãzó 'bãsurú 'dĩ 'bã yî 'ásĩ dãdã, gõ'dã 'bãsurú dãwã Zākãriyã kã rĩ úzị ìyĩkã ì'dĩ Ìbĩjã. 'Bãsurú dãwã 'dĩ 'bã yî, lōsì gólĩyíkã rĩ ì'dĩ, drĩlĩyî rĩzó ãnĩlĩ ngĩngĩ ãndãlã rị ndrô ãlô sĩ, nĩ'á Yērōsãlēmã 'álã ngã fêfê fêlé Ôvãrí drí.

ĩ'dĩ tã nõ âtalé ní drí nõ, rãtãã áníkã rĩ'á 'élé ỹtú vósĩ cé rĩ, Ôvãrí ârĩ trá. Ánĩ òkó Ēlĩzãbětã â'dô rù 'bã'á 'á bē. Drĩlã mvá ỹzò ágó ró. Nĩ â'dô rú lâ zĩ'á Yõwãnĩ. ¹⁴ Ánĩ lĩfĩ â'dô wã'á tõwã mvá 'dĩ tãsi. Ōjĩlã ndrĩ sĩ lâ ỹyĩ â'dô ârĩ gũ'á tã 'ẽ'ẽ tãndĩ mvá 'dĩ kã rĩ tãsi. ¹⁵ Tã ífĩ lâ ĩ'dĩ rĩ'á nõtĩ, tãlã Ôvãrí zĩ gólã trá rĩlĩ ōjĩlã lĩfĩ ícĩlĩ tã mbĩmbĩ sĩ. Ôvãrí zĩ gólã trá 'bãlẽ ōjĩlã ífĩfĩ ró, tã 'ẽ'ẽ gólãkã â'dô 'bã'á ngũ ãzĩ-ãzĩ lãfálẽ sĩ. Gólã mvú òdrã kô. Líndrĩ Tãndĩ Ôvãrí kã â'dô rĩ'á gólã bē gólã rĩ lópelẽ gólã rĩ pã'á tã íyĩkã 'élé ndrĩ tãndĩ ró. ¹⁶ Gólã â'dô ōjĩlã òrĩ Īsĩrã'élẽ kã rĩ 'bã yĩ kã drĩ lâ yĩ âjã'á 'dẽlẽ Ôvãrí vó. ¹⁷ Gólã â'dô 'dẽ'á sĩsĩ vò êdelẽ Ôvãrí drĩ â'dézó gólã vó. Gólã â'dô tã âtĩ-âtĩ tãndĩ Ôvãrí kã pẽ'á, drĩlã ōjĩlã âsézó ndrĩ ârĩlã. Gólã rĩ gógó â'dô 'bã'á kpã mbãrãkã bē, òzõ tã ângũ 'bã Ēlĩyã tĩbē drã 'bã ãkũ ró rĩ tí. Gólã â'dô tã pẽ'á mvá rĩ átã yĩ drĩ mvá lâ yĩ bē gólĩyĩ 'bãlẽ â'dólẽ ãyĩkõ ró 'ã ã'dĩ sĩ. Gólã â'dô tã pẽ'á ōjĩlã gólĩyĩ ârĩmãkõ 'bã drĩ, gõ'dã drĩlĩyĩ ỹyĩ jãzó tã mbĩ rĩ ĩsũlĩ ĩ'dĩ. Gólã â'dô tã pẽ'á ōjĩlã drĩ ỹyĩ êdézó njãã tã õnjĩ ãkó Ôvãrí drĩ âcãzó ùsũlã ỹyĩ ndrĩ.”

¹⁸ Zãkãriyã drĩ tã âtãzó mãlãyĩkã 'dĩ drĩ, “Â'dô 'bã'á ángõ tí ró yã? Mã trá ãrãkã ró, âmã òkó kpã trá ãrãkã 'ĩ rĩ.” ¹⁹ Mãlãyĩkã 'dĩ drĩ tã-drĩ lògõzó kĩ nĩ rĩ, “Mã Gãbẽrelẽ ĩ'dĩ. Mã lãjõ'bã Ôvãrí kã ĩ'dĩ. Ôvãrí âjõ mã tã tãndĩ nõ âtalé ní drĩ, gõ'dã ní lãé kô. ²⁰ Tã âmã âjõzó ĩ'dĩ bē lâ rĩ rĩ'á tã pãtĩ 'ĩ, â'dô rù 'ẽ'á tẽ òzõ mã drĩ âtalé 'dĩ tí. Gõ'dã ní lãé tã mã drĩ âtalé 'dĩ bē kô rĩ, ngbããngbãõ nĩlĩ

sĩsĩ 'álã Ôvãrí â'dô ánĩ 'bã'á ù'dú'dù ró.”

²¹ Gõ'dá òjĩlã gólĩyĩ ìvĩ 'álã rĩ 'bá yĩ ìyĩkã drẽ zãã âdré'á jó ạngĩ 'dĩ tĩlĩ Zākãrĩyã rĩ tēlé âfōlé rĩ, gólĩyĩ kĩ, “Zākãrĩyã rĩ njālé jó 'á nō ã'dô 'ě'á yã?”

²² Gõ'dá gólã âfō bê rĩ, âtã úlĩ gõ'dá kó kô, tãlã gólã trá ù'dú'dù ró. Rĩ tã âtálé cé drĩ sĩ. Gõ'dá òjĩlã 'dĩ 'bá yĩ âtã ìyĩ tã trá kĩ nĩ rĩ, “Dĩ, gólã ndrê tã lãrãkô ãzã 'bá yĩ trá jó 'á tólã.”

²³ Gõ'dá 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, kãyĩ 'dĩ 'bá yĩ gólã drĩ rĩzó ngã 'ě'ě 'élé jó ạngĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'álã rĩ ndě rũ trá. Gólã ngã trá gōlé 'bã 'álã té 'bãdrĩ mvã ìyĩkã rĩ 'álã. ²⁴ Gõ'dá òkó lã Ēlĩzãbétã 'bã rũ trá 'ã bê. Ēlĩzãbétã rĩ trá 'bã 'á lãmú ãkó 'bã-tĩ 'ásĩ parã nĩ. ²⁵ Ēlĩzãbétã kĩ nĩ rĩ, “Ngbãngbãno Ôvãrí pã mã trá. Gólã ndrê mã bê rĩ, ãmã ìzã gã trá gólã lĩfĩ, mã 'bã rũ trá 'ã bê. Gólã trõ ãnyĩ trá mã drĩ sĩ.”

²⁶ Ēlĩzãbétã bê trá 'ã bê parã nĩ-kãzĩyã rĩ, Ôvãrí drĩ lãjó'bã ìyĩkã Gãbērélẽ rĩ âjózó ìzãmvã ãzã rũ bê Mãrĩyã rĩ ngálã. Mãrĩyã 'dĩ rĩ rĩlĩ Nãzãrétã 'álã. Nãzãrétã rĩ'á Gãlĩláyã 'á. ²⁷ Gólã lã tã trá ãgô ãzã rũ bê Yōsépã rĩ trözó ágó ró. 'Dĩ gólã nĩ drẽ ãgô tã kô. 'Dĩ Yōsépã rĩ'á kúmú Dãwúđĩ rĩ ózõwã ì'dĩ. ²⁸ Gãbērélẽ drĩ âcázó Mãrĩyã ngálã tã âtálé kĩ nĩ rĩ, “Tã â'dĩ-â'dĩ Ôvãrí kã ãã'dô ní bê. Gólã lã nĩ trá kôrô.”

²⁹ Tã âtálé 'dĩ sĩ rĩ, Mãrĩyã rĩ drĩ lĩjã trá, gõ'dá gólã nĩ úlĩ ìfĩ Gãbērélẽ drĩ âtálé yĩ drĩ 'dĩ kô.

³⁰ Gãbērélẽ drĩ gōzó tã âtálé gólã drĩ kĩ nĩ rĩ, “Mãrĩyã, ní 'ě ùrĩ kô, tãlã Ôvãrí zĩ nĩ trá cé ì'dĩ élẽwálã òkó mvã ãzĩ lãfálé sĩ 'bãlẽ 'dĩyĩ pã 'bã rĩ ândrê ró. ³¹ Nĩ â'dô rũ 'bã'á 'ã bê, gõ'dá ní drĩ

tĩzó lâ mvá ágó ró. Ní â'dô rú lâ zĩ'á “ ‘Yésũ’ ’. ³²⁻³³ Gólá ĩ'dĩ tíbê Dãwúdĩ rĩ ózōwá ró rĩ, gō'dá gólá kpá ĩ'dĩ tíbê Ôvârí drí tã lâ 'bãlé kĩ'á nĩ rĩ, yí â'dô âjój'á lâ rĩlí kúmú ró òrĩ ãníkâ rĩ 'bá yí drĩ zãâ ãdũkũ ãkó rĩ ĩ'dĩ.”

³⁴ Mãriyã kĩ nĩ rĩ, “Dĩ rĩ â'dô 'bã'á ángô tí yã? Mâ drē 'dĩyímvá ró nõ. Má nñi drē tã ãgô kã kpá kô nõ.” ³⁵ Gãbêrelē kĩ, “Ôvârí rĩ mbârãkã â'dô ání 'bã'á trá rú 'bãlé 'ã bê, tãlã mvá rĩ 'dĩ â'dô 'bã'á Ôvârí rĩ mvá ró, gólá â'dô té òzō Ôvârí rĩ gógó kãtí. ³⁶ Ní ndrē drē, ání áró Ēlĩzãbétã gólá óndó 'ĩ gō'dá kpá ãrãkã ró, ngbããngbãno rĩ, gólá trá cú 'ã bê parã nñi-kãziyã. ³⁷ Tã ãmbã nã 'bá yí, Ôvârí â'dô 'bã'á lâ rú 'èlé cú ĩtí lãngō ãkó. Úlí Ôvârí kã cú mbârãkã bê.” ³⁸ Mãriyã kĩ, “Mâ rĩ'á rú ĩ'bũ 'bã Ôvârí kã ĩ'dĩ. Má rĩ gólá rĩ rōlé zãâ rōrō kárã. Má â'dô rú 'bã'á mvá 'dĩ bê. Tã 'dĩ â'dô â'dó'á ĩtí.” Gãbêrelē drí Mãriyã rĩ áyézó, gōzó nĩlí.

³⁹ Gō'dá nĩngã sĩ rĩ, Mãriyã drí ngã iyíkã êdézó 'wã'wã nĩzó iyí áró Ēlĩzãbétã rĩ ndrēlé. Ēlĩzãbétã rĩ rĩlí 'bãdrĩ mvá ãzã 'á, vō lâ 'dĩ lütú ró 'bãdrĩ Yūdáyã kã rĩ 'álã. ⁴⁰ Mãriyã drí ãcázó Ēlĩzãbétã drí 'bã 'álã, gōzó filí jó 'álã, nĩ-bê-yã fēlé Ēlĩzãbétã drí. ⁴¹ Gólá fē nĩ-bê-yã bê Ēlĩzãbétã drí rĩ, mvá drí rú ĩ'wãzó Ēlĩzãbétã 'á. Gō'dá Líndrĩ Ôvârí kã ãmbã Ēlĩzãbétã rĩ lífĩ trá tã nñi sĩ. ⁴² Gō'dá Ēlĩzãbétã kĩ nĩ rĩ, “Óõ Mãriyã, Ôvârí 'bã lífĩ trá ní drĩ kôro òkó ãzĩ drĩ sĩ, tãlã Ôvârí zĩ nĩ trá mvá iyíkã tĩlí. Mvá tíbê ní drí 'è'á tĩlã nõ rĩ, Ôvârí lē trá kôro. ⁴³ Tãlã ã'dô 'ĩ, ní drí

ânĩzó ámâ ndrêlé yã? Mâ cú ítí fõlõgâ ró nõ. Ní ámâ pã 'bá rî ândrê 'î. ⁴⁴ Má n̄ trá k̄ĩ, ní â'dô 'bã'á Ôvârí rî ândrê ró, tâlâ mvá mâ rî gógó 'á nõ î'wã rû trá ãyĩkõ drí nî-bê-yã ní drí fêlé má drí 'dĩ s̄ĩ. ⁴⁵ Ôvârí l̄e nî fĩ trá kôrô, gólâ â'dô 'ẽ'á tâ 'dĩ 'êlé té õzõ drílâ âtalé mālāyíkã drí rî tí pãt̄ĩ ró."

Nõo lôngó Māriyã kã ã'dĩ

⁴⁶ Gõ'dá Māriyã drí Ôvârí rî lûyĩzó lôngó s̄ĩ nõtĩ,

"Má rî nõ Ôvârí rî lûyĩlĩ gólâ tĩbê 'dĩyĩ pã 'bá ró nõ.

⁴⁷ Gólâ 'bã mâ trá â'dólé ãyĩkõ s̄ĩ.

⁴⁸⁻⁴⁹ Mâ gólâ áyábálá ró nõ, gólâ 'bã l̄ĩfĩ trá má dr̄ĩĩ.

Nõngá s̄ĩ, õkó ãzí ndrĩ k̄ĩ n̄ rî, mâ trá cú ândrã-tãndĩ bê,

tâlâ Ôvârí tĩbê mbârãkã ãkĩ nõ,

gólâ â'dô fãfã fẽ'á kpã n̄ mã drí tâ 'dĩ 'bá yĩ 'ẽzõ.

Gólâ ã'dĩ â'dô-â'dô gólãkã drí 'bãlé nḡĩ õjílã ndrĩ dr̄ĩĩ s̄ĩ,

tã tãndĩ gólãkã r̄ĩ'á ãmbã.

⁵⁰ ãmã ãzã gã trá gólã dr̄ĩĩ.

Õzõ mã õrô gólã rî, gólâ â'dô ãmã pã'á, õzõ gólã drí ãmã á'bĩyã yĩ pãrẽ ãkũ ró rî tí.

⁵¹ Gólã rî dr̄ĩ r̄ĩ'á mbârãkã bê õjílã gólĩyĩ lómbé-lómbéwã 'bá rî 'bá yĩ ãzãzó vólé.

⁵² Gólã â'dô kúmú gólĩyĩ lómbé-lómbéwã 'bá ró rî yĩ ãngá'á vólé k̄ĩt̄ĩ kúmú kã rî dr̄ĩĩ s̄ĩ, gólĩyĩ 'bã 'bá vólé 'álã rî 'bãzó ã'dĩ s̄ĩs̄ĩ 'álã.

53 Gólã rî pîpîsílí mvêêmvê ró, òjílã gólîyî 'bã 'bá ìzã ró rî yî pãlé.

Gõ'dá gólã lée òjílã gólîyî ãrõ-ãrõ 'bá ngá ãmbá ã'dô ró 'dó yí drí 'dĩ 'bá yî kô.

54 Ngbãângbânõ rî, gólã 'bã trá zãã tâ íyíkã yí drí átálé ãmã á'bíyá yí drí rî ì'dí.

55 Gólã rî ãmã pãlé, gõ'dá gólã zĩ ãmã, Ìbãrãyãmã rî òrĩ yî, òjílã íyíkã ró. Ì'dí 'dĩ."

56 Mãriyã rî trá áró lâ Ëlîzãbétã bê parã nã. Ëlîzãbétã drí mvá tîzó zãlô, drílã gõzó gõlé.

57 Ëlîzãbétã tî mvá trá mvá ágó ró. 58 Gólã rî áró yî, gólã rî rû-lê-ãzí yí bê trá ìyî ndrĩ ãyíkõ ró, tãlã Ôvãrí 'bã gólã trá mvá tîjî gólã drí 'bãrê òkó ãdrã ró rî 'á.

59 Kãyî nîjî-drî-lã-rî vósî rî, òjílã ãzã 'bá yî ânî ìyî trá mvá 'dĩ ãjílí 'dêlé bãsã 'á. Kãyî 'dĩ trá kpá kãyî gólã rû zîzó mvá 'dĩ drîjî rî ì'dí. Gólîyî kí nî rî, "Mvá 'dĩ rû lâ úzî Zãkãriyã." 60 Gõ'dá Ëlîzãbétã lée kô. Ëlîzãbétã kí nî rî, "Mvá 'dĩ rû lâ rî'á Yõwãnî." 61 Òjílã 'dĩ 'bá yî kí nî rî, "'Dĩ rî lâ'bí ãmãkã rî ì'dí, mvá 'dĩ rû lâ zîzó òzõ áró lâ yí kãtí. Nî áró ãzã ãkó rû bê Yõwãnî." 62 Gõ'dá gólîyî ìjî Zãkãriyã trá kí nî rî, "Ní lè mvá nõ rû lâ zîjî ã'dí ì'dí yã?" 63 Zãkãriyã drí gõzó mvá 'dĩ rû lâ ìgílí wãrãgã bí drîjî kí nî rî, "Úzî rû lâ Yõwãnî." Òjílã 'dĩ 'bá yî lâ rõ trá. 64 Kôrô Zãkãriyã rî tî drí rû nîjîzó úlî átálé íyî tî sî. Drílã ìtónãzó Ôvãrí rî lûyílí. 65 Gõ'dá ãzí-ãzí lâ yî trá 'dó ùrî ró. Tã 'dĩ lã'bù trá ndrĩ võ nã 'bá yî 'ásî. 66 Òjílã ndrĩ tã 'dĩ

'bá yî ârí 'bá rî ãyî trá 'dó tã ãsũ-ãsũ ró, gólãyi kî nî rî, “Á! Mvá rî nõ ã'dô lâ 'î yã?”

Nõ lôngó Zãkãriyã kã ã'di

67 Gõ'dá nĩngá sî rî, Ôvãrí nji Zãkãriyã rî tî bê rî, Líndrí Tãndí Ôvãrí kã drí gólã rî ãfi ãmbázó tã nĩnĩ sî, úli ãtázó nõtí,

68 “Má luyi drẽ Ôvãrí ámakã.

Gólã trá ãnyî 'ẽ'á 'díyî pã 'bá ájólé ãmã drí mbãrãkã bê.

69 'Díyî pã 'bá nõ rî ã'dô 'ẽ'á 'bãlé ãmã drĩ ndrĩ kúmú ró.

Gólã ã'dô 'bã'á nî ãmã lípî ró, õzõ gólã rî á'bíyã Dãwúdi tibê Ôvãrí rõ 'bá rî tí.

70 Ákú ró rî, tã ãngũ 'bá Ôvãrí kã drí tã lâ ãtíli kí'á nî rî,

71 Ôvãrí ã'dô ãmã pã'á nî ãmã ájú-'bã-ãzí yî drigã sî, ãzãã ãyî ãmã kô.

72 'Dĩ rî tã gólã drílã 'bãlé zãã ãmã á'bíyã drí ákú ró rî ã'di.

Gólã ã'dô tã gólã drílã 'bãlé gólãyi drí 'dĩ 'bã'á drílã rû 'ẽzó.

73 Gólã 'bã tã rî gógó 'dĩ trá rû 'ële ãbãrãyãmã drí, gõ'dá tã rî gógó 'dĩ drí rû 'ẽzó.

74 Gólã ã'dô ãmã pã'á ãmã ájú-'bã-ãzí yî drigã sî, mã ã'bũ ró rû bê yí drí cú ãtí ãrĩ ãkó.

75 Gõ'dá kpã mã rî ró bê tã mbî 'bá ró yí ãfi.

76 Ámã mvã, mã ãtã tã nõ ní drí.

Ní ã'dô 'bã'á tã ãngũ 'bã mbãrãkã bê kôró rî ró.

Ní ã'dô 'bã'á tã ãmã pã 'bã kã lôyã 'bã ró.

Ní â'dô kpá 'bã'á lĩfĩ ící 'bá ró òjílã drí âcâ-âcâ
ãmâ pã 'bá kã rĩ drĩ lâ tēlé.

77 Ní â'dô òjílã lĩfĩ ící'á nĩ kĩ nĩ rĩ, Ôvârí rĩ'á
pĩpĩsílí bē mvēēmvē ró,
tālã gólã â'dô rĩ'á nĩ tã ònjí òjílã kã âyélé.

78 Ôvârí âmákã rĩ'á 'â ậ'dị bē kpá ngá lēlē bē.

79 Gólã â'dô âcá'á òjílã 'bãlé rù òjálé ngĩ tã 'ē'ē
ĩyíkã rĩ 'ásĩ.

Gólã â'dô âmâ ící'á 'bãlé mbị Ôvârí ágálé,
Ôvârí rĩ pĩpĩsílí drí ậ'dızó âmâ rú.

Gólã â'dô òdrã ùrĩ gólã rĩ 'bá âmâ lĩfĩ òjálé òzō
ínĩrĩkúwạ kátí rĩ trō'á volé âmâ pĩpĩsílí
'ásĩ.

Gólã â'dô látị Ôvârí kã rĩ ì'ĩ'á ngbángbá, gólã rĩ
pĩpĩsílí â'dô ậ'dị'á ậ'dị âmâ rú ndrĩ. Ī'dĩ
'dĩ."

80 Gõ'dá Yōwánĩ mbâ trá ạngí ãgō ró, gõ'dá
gólã nĩ trá rĩlí òmã 'álã élêwálã bũũũ âcálé ndrō
gólã drílã rĩzō tã pēlé òjílã gólĩyĩ Yũdáyạ kã rĩ 'bá
yĩ drĩ rĩ 'á.

2

*Tã gólã Yēsũ rĩ tĩzō rĩ
(Mătáyō 1.18-25)*

1-2 Ndrō nã 'bá yĩ sĩ, kúmú ạngí Rómã kã ãzã
rĩ'á kúmú ãzí drĩ sĩ ndrĩ, rú lâ rĩ'á Ậgúsũtũ.
Kúmú ạngí 'dĩ drĩ tã 'bãzō òjílã drĩ ndrĩ kĩ nĩ rĩ,

3 òjílã ògò tílílí 'bãdrĩ ãyĩ á 'bíyá yĩ tĩzó rĩ 'ásĩ, nĩ'á ãyĩ rú ãgĩlí 'bã-tĩ ãyĩkã vó ró bélé-bélé tãsi.*

4-5 Ẹkù ró rĩ, Yòsépã rĩ á 'bíyá rĩ trá 'bãdrĩ mvá gólá zĩlí Bètèlémě 'dĩ 'á, gólá 'bãsúrú kúmú Dãwúđĩ yĩ kã rĩ 'ásĩ. Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, Yòsépã yĩ ngã ãyĩ trá Mãrĩyã bê, Nãzãrétã 'ásĩ nĩlí Bètèlémě 'álá ãyĩ rú ãgĩlí bélé-bélé tãsi. Mãrĩyã 'bã rú trá 'ã bê mbãrãkã Ôvãrĩ kã sĩ. 6 Gólĩyĩ òtĩrĩ rĩ Bètèlémě 'álá rĩ, kãyĩ Mãrĩyã drĩ 'èzó mvá tĩlí rĩ câ trá, ùsù gólá trá tólã.

7 Mãrĩyã drĩ gòzó mvá sísí ãyĩkã tĩlí ágò ró. Drílã mvá 'dĩ gòzó ítá sĩ ngóló-ngóló gólá rĩ lãlé òmã 'ã'í drĩ. Gólĩyĩ rĩ'á jó gólá kãbĩlíkĩ drĩ rĩzó 'á lâ rĩ 'á, tãlã vò yũ'dãwã drĩlĩyĩ ãyĩzó jó ùmú kã rĩ 'álã.

8 Kãyĩ 'dĩ 'bã yĩ 'á rĩ, òjílã ãzã 'bã yĩ kpã rĩ'á ãyĩ kãbĩlíkĩ ãyĩkã lòkĩ'á ngãcĩ sĩ òmã 'álã.

9 Mãlãyĩkã Ôvãrĩ kã ãzã drĩ ãnĩzó gólĩyĩ ngálã. Gõ'dá ãnĩríkúwã ãmbã ngãcĩ kã 'dĩ drĩ gòzó 'bãlé òzò ãtũ-ãyĩ kãtĩ, kãngbê-kãngbê, lãgũ-lãgũ ró. Lòkĩ 'bã 'dĩ 'bã yĩ lãrô ãyĩ trá ùrĩ bê.

10 Mãlãyĩkã 'dĩ drĩ tã ãtãzó drĩlĩyĩ kĩ nĩ rĩ, "Nĩ 'ê ùrĩ kò, tãlã Ôvãrĩ ãjò mã trá tã tãndĩ pélé ãnĩ drĩ. Tã tãndĩ mã drĩ ãnĩzó ã'dĩ bê lâ nõ ã'dò òjílã ndrĩ 'è'á ãyĩkò ró, 11 tãlã ãndrô nõ rĩ 'dĩyĩ pã 'bã tĩbê Ôvãrĩ drĩ tã lâ ãtãlé kĩ'á nĩ rĩ, ãã'dò ãjò'á lâ òjílã pãlé rĩ, ùtĩ trá Bètèlémě 'álã. 12 Nĩ ã'dò ùsù'á lâ 'wãã. Tã pãtĩ ró rĩ, òzò nĩ òcã trá Bètèlémě 'álã

* 2:3 2.3 ãnyĩ 'bãdrĩ gólá Yũdãyã 'dĩ lãgãtĩ 'bãdrĩ ãzã rú bê Sírĩyã 'dĩ kúmú lâ ãyĩkã Kĩrĩnyã ã'dĩ.

rî, nĩ â'dô mvá òdé ûsú'á ógõ trá ítá sĩ ngóló-ngóló jó kábĩlíkĩ drí rĩzó rî 'á. Ândrê lâ lâ trá òmã 'ã'í drĩ.

13 Kôro 'dĩ rî vósĩ rî, mālāyíkã Ôvārĩ kã údúgú'bĩ drí rĩzó ãyĩ ânĩlí úrú lésĩ lóngó ngõ bê Ôvārĩ rî luyĩ-luyĩ bê kĩ nĩ rî,

14 “Ôjĩlã ndrĩ ùluyĩ Ôvārĩ úrú 'alã rî, gólã lã ôjĩlã trá kôro.

Gólã 'bã ãyĩ pĩpĩsilĩ trá â'dĩ-â'dĩ ró ânĩ rú ndrĩ. Ì'dĩ 'dĩ.”

15 Mālāyíkã údúgú'bĩ Ôvārĩ kã 'dĩ 'bã yĩ drí gõzó úrú 'alã.

Gõ'dá lôkĩ 'bã 'dĩ 'bã yĩ drí tã ã'bjĩzó kĩ nĩ rî, yĩ ònĩ drẽ Bêtēlēmẽ 'alã tã gólã mālāyíkã 'dĩ 'bã yĩ drí rĩ'á pēlã ãyĩ drí 'dĩ ndrēlé. 16 Gólĩyĩ rã ãyĩ trá 'wãã'wã, nĩ'á tã nã ndrēlé, drĩlĩyĩ mvá òdé 'dĩ ûsúzó ândrê lâ bê, mvá òdé 'dĩ olã trá vũdrĩ òmã 'ã'í drĩ.

17-20 Gõ'dá nĩngã sĩ rî, drĩlĩyĩ nĩzó gólẽ volẽ lóngó Ôvārĩ rî luyĩ-luyĩ kã bê. Tã tĩbẽ drĩlĩyĩ ârĩlí gõ'dá kpã drĩlĩyĩ ndrēzó lâ rĩ'á kpã tẽ õzõ mālāyíkã 'dĩ 'bã yĩ drí âtalẽ drĩlĩyĩ rĩ tí. Ôjĩlã gólĩyĩ tĩbẽ tã kábĩlíkĩ lôkĩ 'bã yĩ drí âtalẽ nõ ârĩ 'bã lâ ãyĩ rî, gólĩyĩ trá 'dó ndrĩ lãrõ-lãrõ ró tã 'dĩ ârĩrĩ 'á.

Gõ'dá nĩngã sĩ rî, tãkõ tã tĩbẽ sĩsĩ Ôvārĩ drí rĩ'á âtalã Mãrĩyã drí mālāyíkã ãyĩkã sĩ rî âgã trá ndrĩ gólã 'á. Drĩlã rĩzó tĩtĩ dĩyĩ rĩ'á tã 'dĩ ãtõ lâ ãsũlĩ.

21 Kãyĩ nĩ-drĩ-lã-rĩ vósĩ rî, ó'bẽ mvá 'dĩ trá bãsã 'á, gõ'dá átã lâ zĩ rú lâ trá Yēsũ, tẽ õzõ Gãbērēlẽ drí âtalẽ ândrê lâ Mãrĩyã drí rĩ kãtĩ.

Tã gólã Yésũ rî â'dázó jó ạngí Ôvârí kã 'álã rî
 22-24 Mvá 'dĩ tĩĩ lâ vósĩ rî, Mãriyã drí 'ëzó lâ
 kãyĩ nyâ'di-rĩ, drĩliyi gōzó ngãlé nĩli Yōsépã bê
 Yērōsãlēmã 'álã. Gólĩyi câ bê rî, nĩ iyi trá filí jó
 ạngí Ôvârí kã rî 'álã mvá 'dĩ â'dalé Ôvârí drí kpá
 ngá fēfē iyikã fēlé Ôvârí drí. Ngá fēfē drĩliyi fēlé
 'dĩ rĩ'á âmámō rĩ, â'dô tã 'bã'bã Ôvârí drí 'balé
 Músã sĩ rî vó ró, tãlã 'dĩ rĩ'á mvá sĩ sĩ 'ĩ.

25 'Dĩ vósĩ rî, ãgô ãzã bê rĩ'á Yērōsãlēmã 'á
 tólã, rú lâ rĩ'á Sĩmónã. Gólã rĩ'á ãgô tãndĩ 'ĩ.
 Gólã 'ê lã'bí 'dĩ 'bã yi trá ndrĩ bê rî, gólã drí tã
 gólã Líndrí Tãndĩ Ôvârí kã drí rĩ'á âtalã drilã rĩ
 rōzó. 26 Líndrí Tãndĩ Ôvârí kã 'bã tã trá gólã drí
 kĩ, gólã òdrãá kô té gólã drí 'diyĩ pã 'bã ndrēzó
 zãlô. 27 Líndrí Tãndĩ Ôvârí kã drí tã âtázó drilã
 ònĩ ró bê jó ạngí Ôvârí kã nã 'á tólã. Gõ'dá 'dĩ
 rĩ kpá trá té kãyĩ gólã Mãriyã yi drí nĩzó ágó lâ
 Yōsépã bê filí jó ạngí 'dĩ 'álã ngá fēfē iyikã fēlé
 Ôvârí drí rĩ 'ĩ'dĩ. Sĩmónã drí drĩ 'bēzó gólĩyi bê
 jó ạngí nã 'á tólã. 28 Gõ'dá gólã ndrê mvá nã bê
 rî, nĩ trá, yi trô mvá 'dĩ trá yi rú ândrê lâ rú sĩ.
 Gólã kĩ, "'Dĩ rî 'diyĩ pã 'bã Ôvârí drí tã lâ âtalé
 rî 'ĩ'dĩ.'" Gõ'dá drilã gōzó Ôvârí rî luyĩlĩ kĩ nĩ rî,
 29-30 "Kúmú âmákã Ôvârí, má 'ê ãwô-itĩ ãmbã ní
 drí, tãlã ní ãjô mvá 'dĩ ãngó 'á nõ,
 'dĩ má â'dô gõ'dá drã'á, má ndrê gólã trá cú
 âmã lĩĩ sĩ.

31 Mvá 'dĩ ní 'bã trá, kó ãkũ ró òrĩ nõ 'bã yi pãlé
 ndrĩ ãngó 'á nõngá.

32 Mvá, nĩ â'dô 'bã'á òzô lã sĩ kōkō kãtĩ Ôvârí rĩ
 ífĩfĩ â'dalé òjĩlã ãngó 'á nõ 'bã yi drí ndrĩ.

Gólã ì'dí ãlô òjílã Ìsīrã'élè kã 'ásī gólã 'é 'bá òjílã ndrī drī lúyílí rī. Ì'dí 'dī.”

³³ 'Dīl vósī rī, Mārīyã yī Yōsépã bê trá ìyī lãrō-lãrō ró úlí Sīmónã drī átálé 'dī 'á. ³⁴⁻³⁵ Sīmónã drī gōzó òrē fēlé gólīyī drī, gō'dá Sīmónã drī tã átázó Mārīyã drī kī nī rī, “Ní àrī drē, òjílã ãzã 'bá yī à'dô ìyī átálã kī, àwô, tã pãtũ ró, Ôvãrí àjô gólã nī àngó 'á nōngá, gō'dá òjílã 'dī 'bá yī, Ôvãrí à'dô gólīyī pã'á. Gō'dá òjílã ãzã 'bá yī à'dô ìyī átálã kī, 'é'è, Ôvãrí àjô gólã nī kô, gō'dá òjílã gólīyī ìtí 'dī 'bá yī Ôvãrí à'dô gólīyī ìzã'á. Óõ Mārīyã, nī gólã rī àndrē, ní à'dô 'bã'á ìzã kōkō bê rōõ lãñõ 'è 'bá gólã rī 'élé rī sī.”

³⁶⁻³⁷ Gō'dá kôrô 'dīl rī vósī rī, òkó ãzã drī kpá àfízó jó àngí Ôvãrí kã 'dī 'á, rú lá Ánã, Fãñuwélé rī mvá 'ì, 'bãsurú Æsérã yí kã. Gólã tã àngũ 'bá 'ì. Gólã rī'á òkó àdrá 'ì, ndrô lá trá nyà'dī-sù-drī-lã-sù. Ágó lâ gī gólã bê rī, 'è ìyī trá ndrô nī-drī-lã-rī, ágó lâ drī gōzó drãlé. Gólã rī gō'dá trá àyízí ró ágó lâ rī volé drī 'ásī zãã ágó àkó. Gólã rī'á kàyì vósī cé jó àngí Ôvãrí kã 'dī 'álã rãtãã 'è'á Ôvãrí drī, gō'dá rī kàyì ãlô tã ìsūlí nōtí kī'á nī rī, ngá nyãnyã 'èzó yí drī rī kô, cé rīzó rãtãã 'élé ì'dí Ôvãrí drī. ³⁸ Gō'dá gólã ndrē mvá 'dī bê rī, gólã nī trá kī nī rī, 'dīl rī 'dīyī pã 'bá 'ì Ôvãrí ngá lésī. Gólã lúyì Ôvãrí trá, gō'dá lãnjì tã lá trá gólīyī rī 'bá 'dīyī pã 'bá tēlé Yērōsālēmã 'álã ànīlí Ôvãrí ngá lésī àngó 'á nōngá òjílã ìyíkã pãlé rī yī drī.

³⁹ Gō'dá nīngá sī, Yōsépã yī Mārīyã bê Yésū rī òdē yí bê nī ìyī trá rīlí Nãzãrétã 'á 'bãdrī zīlí

Gãlĩláyã rĩ 'álã.

Tã Yésũ drí 'bãzó drẽ 'dĩyĩmvá ró rĩ

⁴⁰ Mvá Yésũ 'dĩ mbã trá tólã mbârãkã bê. Gólã trá tã nĩnĩ bê ãmbã. Ôvãrí pã gólã trá. ⁴¹ Ndrô vósĩ cé, gólã rĩ átã yĩ ândrê lâ bê rĩ ãyĩ trá nĩlí Yërôsãlémã 'álã kãrãmã lãvũ-lãvũ kôró kã 'ëlé. ⁴² Gõ'dã gólã òtĩrĩ 'bãã ndrô bê mũdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ rĩ gólã nĩ trá lãmúlĩ ãyĩ átã yĩ ãyĩ ândrê bê Yërôsãlémã 'álã kãrãmã 'dĩ 'ëlé. Áró lâ yĩ dũũ nĩ ãyĩ trá 'dó gólĩyĩ bê.

⁴³ Kãrãmã 'dĩ vósĩ rĩ, Yôsépã yĩ Mãriyã bê ngã ãyĩ trá gólé Nãzãrétã 'álã, gõ'dã mvã Yésũ 'dĩ 'bê ãyĩngã vó trá ãkpãkã'dã Yërôsãlémã 'álã cú ãtĩ, ândrê lâ yĩ átã bê drĩ nĩ ãkó. ⁴⁴ Átã lâ yĩ nĩ ãyĩ ândrê lâ bê kĩ'ã nĩ rĩ, gólã ã'dô ãkpã volé rĩ kô. Gólĩyĩ kĩ ãyĩkã rĩ, gólã òlãvũ trá áró lâ ãzã 'bã yĩ bê sĩsĩ 'álã. Kãyĩ drĩlĩyĩ ngãzó ãyĩngã nĩlí rĩ sĩ, lãnjàtúlĩ bê, ãtũ drĩ fĩrĩ 'ã, Yôsépã Mãriyã bê gõ'dã drĩlĩyĩ rĩzó gólã rĩ ndãlé. ⁴⁵ Gõ'dã gólĩyĩ ndã gólã trá kpĩ, úsú ãyĩ gólã kô ãzi-ãzi lâ yĩ lãfálé sĩ. Gõ'dã gólĩyĩ drĩ gõzó volé Yërôsãlémã 'álã gólã rĩ ndãlé kpã ó'dĩ. ⁴⁶ Ndã ãyĩ gólã trá kãyĩ rĩ sĩ, drĩlĩyĩ gõzó nĩlí gólã rĩ úsúlĩ jó ãngĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'álã, ãyĩngã rĩ'ã lã'bí ãmbã 'bã rĩ 'bã yĩ lãfálé, rĩ'ã úlĩ gólĩyĩkã ãrĩ'ã, kpã rĩ'ã gólĩyĩ ãjĩ'ã tã ãjĩ-ãjĩ ãzã 'bã yĩ sĩ. ⁴⁷ Õjĩlã rĩ 'bã ãyĩ tã gólã drĩ átalé rĩ 'bã yĩ ãrĩlí rĩ, tĩ lâ ãyĩ ã'dĩ trá tã gólã drĩ rĩ'ã átalã rĩ 'ã kpã tã ãjĩ gólãkã rĩ 'ã, tãlã gólã nĩ tã trá kôró.

⁴⁸ Gõ'dã ândrê lâ Mãriyã ãtã tã trá gólã drĩ nõtĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãmã mvã, ní 'ê ãmã drĩ nõ ã'dô tã 'ĩ yã? Ãmã ání átã bê gõ'dã trá ãrĩ ró, tãlã mã ndã nĩ

trá kp̄ī.” ⁴⁹ Gõ'dá gólâ lôgõ úlì v̄o trá gól̄iȳi dr̄i n̄ótí, “N̄i r̄i ám̄a nd̄alé ãmbá v̄o ãz̄â 'bá ȳi 'ás̄i n̄o ã'dô t̄as̄i ȳã? N̄i n̄j̄i k̄o k̄i'á n̄i r̄i, bê má dr̄i 'ẽ'á r̄il̄i jó ám̄a átá Ôv̄ar̄i k̄a r̄i 'á t̄ã gólâk̄a r̄i 'èlé ȳã?” ⁵⁰ M̄ar̄iȳã ȳi Ȳôsép̄ã bê n̄j̄i ìȳi t̄ã íf̄i gólâ dr̄i át̄alé 'd̄i k̄o. ⁵¹ Dr̄il̄iȳi ḡozó ândr̄e lâ ȳi bê átá lâ ȳi bê 'd̄uw̄ã N̄az̄arét̄ã 'álâ. Gólâ rô ìȳi átá ȳi trá ândr̄e lâ bê t̄ã ãmbá 'd̄i 'bá ȳi 'ás̄i ndr̄i. Ândr̄e lâ ìs̄ũ t̄ã gólâ k̄o r̄u 'ẽ 'bá gólâ r̄i t̄j̄r̄i 'á r̄i trá gõ'dá áḡã trá 'á lâ, r̄i trá t̄ã ìs̄ul̄i ãmbá t̄ã lâ s̄i. ⁵² Gólâ mb̄ã trá mb̄ar̄ak̄ã bê, gólâ ìc̄i ìȳi l̄j̄f̄i trá t̄ã n̄j̄n̄j̄ ãz̄â 'bá ȳi s̄i. Ôv̄ar̄i trá ãȳik̄o ró ãmbá gólâ bê. Gõ'dá kp̄ã òj̄l̄ã gólâ r̄i n̄j̄ 'bá r̄i ȳi, gól̄iȳi kp̄ã trá ãȳik̄o ró gólâ bê.

3

Tã tã p̄ep̄e Ȳowán̄i k̄a t̄as̄i

(M̄at̄áȳõ 3.1-12; M̄ar̄ãk̄õ 1.1-8; Ȳowán̄i 1.19-28)

¹ Gõ'dá Ȳesũ òt̄ir̄i c̄ã ndr̄o nȳã'di-trá-dr̄i-lâ-ngâ-m̄udr̄i r̄i, T̄ib̄er̄iȳã ì'di k̄umú ãnḡi 'i k̄umú ãz̄i dr̄j̄i s̄i ndr̄i 'bãlé Æḡús̄üt̄ũ r̄i v̄o 'á. T̄ib̄er̄iȳã 'ẽ trá k̄umũ 'á ndr̄o m̄udr̄i-dr̄i-lâ-ngâ-n̄j̄i. T̄ib̄er̄iȳã 'bã k̄umú P̄ilátõ trá Ȳud̄áȳã lé 'bá ȳi dr̄j̄l̄i, gõ'dá k̄umú Èród̄e Æn̄it̄ip̄ã* trá Ḡãl̄iláȳã lé 'bá ȳi dr̄j̄l̄i, gõ'dá k̄umú F̄il̄ip̄õ ìȳik̄ã trá Ìt̄ur̄iȳã lé 'bá dr̄j̄l̄i gõ'dá kp̄ã Tr̄ãk̄on̄i bê, gõ'dá k̄umú L̄is̄án̄i ìȳik̄ã Æb̄il̄in̄i 'álâ. ² K̄ãȳif̄ã ì'di dr̄j̄-'bã dr̄j̄-'bã Ȳud̄ã ȳi k̄a r̄i 'bá ȳi k̄a 'i, gólâ r̄i á'b̄i Æn̄ãs̄i bê. K̄ãȳi 'd̄i 'á r̄i, Ôv̄ar̄i dr̄i t̄ã át̄ázó Ȳowán̄i dr̄i k̄i n̄i r̄i,

* **3:1** 3.1 Èród̄e Æn̄it̄ip̄ã ȳi F̄il̄ip̄õ bê átá lâ ȳi ì'di Èród̄e gólâ 'ẽ 'bã Ȳesũ r̄i òd̄e f̄ul̄i r̄i.

“Ngbãangbânõ rî, ní ìtónã òjílã 'bãlé tã pèpè sî njãã lätî 'á rílí Ôvârí rî drî tēlé lăgúlí.” Yōwánî rî'á òmã 'á.

³ Gõ'dá Yōwánî drî ngázó nílí lămú bê tã 'bãlé òjílã rî 'bá ãnyî áyágá Jōrōdénî lăgátî rî yî drî. Tã gólâ drî rî'á pēlâ rî ì'dî rî'á nōtí, “Nî âdî drî tã ònjí 'ásî Ôvârí rî rōlé. Gõ'dá nî ânî má drî lūmvú dāzó ânî drî bābātízî ró áyágá Jōrōdénî 'dî 'á tã â'dâ-â'dâ ró kî'á nî rî, nî âjâ drî trá tã ònjí âníkâ 'ásî. Nî ò'è tã 'dî rî ì'dî rî, Ôvârí â'dô ânî áyé'á tã ònjí âníkâ 'ásî.”

⁴⁻⁵ Ākpā ākú ró rî, Ôvârí 'bã tã ăngũ 'bá āzâ trá rú lâ Īsáyā tã pēlé Yōwánî rî tāsî nōtí, “Āgô āzâ â'dô rî'á ôtrélé òmã 'á kî nî rî, 'Nî êdê lätî mbî Kúmú âníkâ 'díyî pā 'bá rî drî âcázó lămúlí drî lâ sî.

⁶ Ā'dô ìtí rî, òrî ndrî 'bădrî āmbá nõ 'bá yî 'ásî â'dô ìyî nî'á lâ tō kî nî rî, nõô āgô gólâ Ôvârí drî 'è'á ājólâ rî ì'dî.' ”

Īsáyā 40.3-5

⁷ Nīngá sî rî, òjílã āmbá rî trá ânílí Yōwánî ngálâ gólâ òdã ró lūmvú bê ìyî drî bābātízî ró. Ō'bí āmbá 'dî 'bá yî lăfálé sî, òjílã āzâ 'bá yî lē ìyî tã-drî kpá trá lūmvú dāzó ìyî drî. Gõ'dá gólîyî gā ìyî dó drî ājálé tã ònjí ìyíkâ 'ásî. Gõ'dá Yōwánî drî tã âtázó gólîyî drî kākārākā sî kî nî rî, “Ānî â'dô rî'á òzō ìnî gólîyî rā 'bá lăsî ngbîlîrî ágálé sî rî kâtí. Nî ìsū âníkâ bê rî, nî â'dô 'è'á ngá pālē òmbā Ôvârí kâ 'ásî cé bābātízî sî yā? ⁸ Ōzō nî òlê trá ngá pālê rî, 'dōvó nî âjâ drî volé tã ònjí âníkâ 'ásî. Ītí rî, tã 'è'è tândí âníkâ â'dô â'dó'á

õzõ lõ'wâ tãndí kâtí, tãlã ãã'dâ ró bê kî, pãtĩ nĩ âjã drĩ trá volé tã õnjí ãníkã 'ásĩ. Gõ'dá nĩ âyê tã ìsũ ãníkã kî'á nĩ rî, nĩ ãã'dô 'è'á ãní nyáanyá pãlé lãḡõ Ôvãrí drí 'è'á fêlã ãní drí rî 'ásĩ, tãlã ãní rî'á Æbãrãyãmã rî ózõwá yí ì'dí rî. Tã 'dí ícã kô ãní pãlé. Nĩ ârî drẽ, Ôvãrí mbãrãkã bê â'dô kúní mvã nõ 'bã yí ôjã'á Æbãrãyãmã rî ózõwá yí ró ãní võ 'á. ⁹ Æní õzõ fê ì'dílí rî kâtí ñnyákú nõ drĩ. Ôvãrí 'bã ôlówá trá njãã fê gólíyí 'wã 'bã kô rî yí âgãzó vüdrí. Ôvãrí â'dô fê gólã 'wã 'bã kô rî zã'á õzõ tõtõ kâtí lãşí gólã rî 'bã vèlé ãdükũ ãkó rî 'á."

¹⁰ Gõ'dá õjílã gólíyí tã gólã Yõwãnĩ drí átálé rî ârî 'bã rî, átã ìyí tã trá kî nĩ rî, "Mã â'dô â'dá'á lâ ángõ tí yã kî'á nĩ rî, áâyê ãmã trá tã õnjí ãmãkã tãşí rî, mã rî gõ'dá trá Ôvãrí rî rôlé ì'dí yã?"

¹¹ Yõwãnĩ kî, "Nĩ 'è tã tãndí ì'dí õjílã drí ndrĩ lâ'bí ãníkã rî lãvũlí. Õzõ nĩ ã'dô ítã bê rî rî, nĩ fê ãlõ rî õjílã gólã ítã ãkó rî drí. Õzõ nĩ ã'dô ngã-ìyínyã bê rî, nĩ câ lãfálã õjílã gólã ìzã lâ bê rî yí drí."

¹² Gõ'dá bélé-bélé ù'dú 'bã ãzã 'bã yí kpã rî'á tólã, gólíyí lë kpã Yõwãnĩ ìbãbátízã ró ìyí bê tã õnjí ìyíkã tãşí. Bélé-bélé ù'dú 'bã 'dĩ 'bã yí átã ìyí trá Yõwãnĩ drí kî nĩ rî, "Ãmã bélé-bélé ù'dú 'bã nõ 'bã yí, mã â'dô ãmãkã kó mbîmbî lâ ã'dô 'è'á ì'dí yã?" ¹³ Yõwãnĩ kî, "Nĩ lôpê lãfã bélé-bélé kã 'dĩ kô şîşî 'álã tã ãníkã rî tí."

¹⁴ Gõ'dá ãjũ 'bũ 'bã ãzã 'bã yí kpã rî'á ìtí, gólíyí ìjî Yõwãnĩ kpã trá kî nĩ rî, "Ngã gõ'dá ãmã tãşí rî yã?" Yõwãnĩ kî, "Nĩ 'bã õjílã õrî ãní ìjî gílí, nĩ âyê ró ìyí bê tã ángí ìyí drí 'èlé rî tãşí kô. Nĩ 'è

íciçiyá òjílã äzí rú ònjõ sí kô. Lãfã gólã rĩ'á fêlá ãní drí rí, nĩ mã kô.”

15 'Dĩ rí kâyi tíbê äyĩkô drí 'bãsurú Yúdã yí kã rí 'bá yí cízó rí ì'dí. Gólĩyí ìsũ ìyíkã bê rí, Yōwánĩ â'dô 'díyí pã 'bá ìyí drí rĩ'á têlá Ôvârí ngá lésĩ rí, â'dô 'ê'á âjólã òjílã pãlé rí ì'dí. 16 Gõ'dá Yōwánĩ drí tã ìyázó gólĩyí drí kĩ nĩ rí, “Má â'dó kô 'díyí pã 'bá gólã 'ê 'bá òjílã ìbábátízãlé lãsí sí gõ'dá kpá Línrí Tãndí Ôvârí kã sí rí ì'dí. Mã ámakã cé ãní ìbábátízãlé lúmvú sí. Gõ'dá ägô äzã kpá rĩ'á ãní'á mã vó. Gólã ì'dí tíbê ãní drí rĩ'á têlá 'ê 'bá âcálé 'díyí pã 'bá ró rí, tã gólãkã rí ì'dí nõtí, òjílã tã gólãkã lê 'bá rí, gólã â'dô Línrí Tãndí Ôvârí kã fê'á drílã. Gõ'dá òjílã tã gólãkã lê 'bá kô rí, áâ'dô ìzã'á lâ lãsí sí. Gólã mbârãkã bê gãřã mã drĩ sí. Mã ícã kô kã'bókã gólãkã ängílí pá lâ sí. 17 Gólã ìyíkã rĩ'á òzõ òjílã ädrúgú cã 'bã kãtí, gólã â'dô ädrúgú ífí tãndí rí êlé'á dãlé yí drí 'bãlé êró 'álã rí ì'dí, gõ'dá kúrũmũ lâ 'dĩ dãzó ìyíkã tõtõ ró òmã 'álã zãlé vólé lãsí sí ädũkũ äkó.” 18 'Dĩ rí tã gólã Yōwánĩ drí rĩ'á pêlá ändãlé kãrá lãjõ'bã Ôvârí kã ró òjílã drí rí ì'dí, òjílã õ'bã ró lĩfí bê Ôvârí drĩ.

19 Tã äzã Yōwánĩ drí 'êlé rí ì'dí nõ. Gólã nĩ trá kúmú Ęródë Änitípã ngálã, sõ drí-mbilí trá gólã lĩfí tã ònjí Ęródë drí 'êlé rí 'á, tãlá Ęródë pá ädrúpĩ lâ rí òkó rú bê Ęródíyã rí trá gólã drígã sí trólé yí drí òkó ró. 20 Gõ'dá Ęródë ärilí bê tã Yōwánĩ drí ätálé ìtí 'dĩ rí, gólã 'bã Yōwánĩ trá gãñimã 'á. 'Dĩ rí tã ònjí äzã gólã Ęródë drí 'êlé rí ì'dí.

*Tã Yōwánĩ drí Yésũ rĩ ìbábátízāzò rĩ
(Mātáyō 3.13-17; Mārākō 1.9-11)*

21 Ākpākā'dā Ēródē rú drē Yōwánĩ 'bālé gānīmā 'á kô rĩ, Yōwánĩ dā lūmvũ trá òjílā drĩ bābātízĩ ró āmbá áyágá Jōrōdénĩ kâ 'álâ. Gólâ 'è bābātízĩ kpá trá Yésũ drí zālô Jōrōdénĩ 'álâ. Gō'dá gólâ ndē bābātízĩ 'ě'ě bē rĩ, Yésũ drí rĩzó rātáá 'élé drē ākpākā'dā Ìmvũ 'á. 22 Kôrô 'bũũ drí rú n̄jizó, Líndrí Tāndí Ôvārí kâ drí â'dézó Yésũ drĩ òzô àtú' bú kátí. Úlĩ drí â'úzó 'bũũ lésĩ Yésũ drí kí nĩ rĩ, “Nĩ ámá mvá ífífí rĩ ì'dĩ má drí lēlé rōô rĩ. Ánĩ tã sũ trá má rú rōô.”

23-38 Yésũ trá ndrô bē nyâ'dĩ-trá-drĩ-lâ-ngâ-mũdrĩ, gólâ drí ngá 'ě'ě ìtōzó āngó nō 'á nōngá. Òjílā ndrĩ ìsũ ìyíkâ bē rĩ, gólâ â'dô Yōsépā rĩ mvá 'ĩ.

*Nōô rĩ tã Yésũ rĩ á'biyá yí kâ rĩ ì'dĩ
(Mātáyō 1.1-17)*

Ākũ ró rĩ Ôvārí 'bã Ádāmā trá.
Ádāmā tĩ mvá trá rú lâ Sétē.
Sétē tĩ mvá trá rú lâ Ēnósã.
Ēnósã tĩ mvá trá rú lâ Kēnánã.
Kēnánã tĩ mvá trá rú lâ Mājälélē.
Mājälélē tĩ mvá trá rú lâ Yārādã.
Yārādã tĩ mvá trá rú lâ Ēnókã.
Ēnókã tĩ mvá trá rú lâ Mētūsélã.
Mētūsélã tĩ mvá trá rú lâ Lēmékē.
Lēmékē tĩ mvá trá rú lâ Nówã.
Nówã tĩ mvá trá rú lâ Sémē.
Sémē tĩ mvá trá rú lâ Ārāpāsádã.
Ārāpāsádã tĩ mvá trá rú lâ Kānánã.

Kānānã tị mvá trá rú lâ Sélã.
 Sélã tị mvá trá rú lâ Ĕbérē.
 Ĕbérē tị mvá trá rú lâ Pēlégē.
 Pēlégē tị mvá trá rú lâ Rúũ.
 Rúũ tị mvá trá rú lâ Sērúgĩ.
 Sērúgĩ tị mvá trá rú lâ Nāhórã.
 Nāhórã tị mvá trá rú lâ Térã.
 Térã tị mvá trá rú lâ Ābārāyámã.
 Ābārāyámã tị mvá trá rú lâ Īsákã.
 Īsákã tị mvá trá rú lâ Yākóbã.
 Yākóbã tị mvá trá rú lâ Yúdã.
 Yúdã tị mvá trá rú lâ Pērézē.
 Pērézē tị mvá trá rú lâ Ĕzērónē.
 Ĕzērónē tị mvá trá rú lâ Ārínĩ.
 Ārínĩ tị mvá trá rú lâ Ādāmínō.
 Ādāmínō tị mvá trá rú lâ Āmĩnādábã.
 Āmĩnādábã tị mvá trá rú lâ Nāsónō.
 Nāsónō tị mvá trá rú lâ Sālámō.
 Sālámō tị mvá trá rú lâ Bõ'ázã.
 Bõ'ázã tị mvá trá rú lâ Óbēdē.
 Óbēdē tị mvá trá rú lâ Yésē.
 Yésē tị mvá trá rú lâ Dãwúđĩ.
 Dãwúđĩ tị mvá trá rú lâ Nātánã.
 Nātánã tị mvá trá rú lâ Mātátã.
 Mātátã tị mvá trá rú lâ Ménã.
 Ménã tị mvá trá rú lâ Mēlĩyã.
 Mēlĩyã tị mvá trá rú lâ Ĕlĩyākímō.
 Ĕlĩyākímō tị mvá trá rú lâ Yōnámō.
 Yōnámō tị mvá trá rú lâ Yōsépã.
 Yōsépã tị mvá trá rú lâ Yúdã.
 Yúdã tị mvá trá rú lâ Sĩmónã.

Sîmónã tị mvá trá rú lâ Lávĩ.
 Lávĩ tị mvá trá rú lâ Mâtátã.
 Mâtátã tị mvá trá rú lâ Yörímõ.
 Yörímõ tị mvá trá rú lâ Ĕllyézẽ.
 Ĕllyézẽ tị mvá trá rú lâ Yásõwã.
 Yásõwã tị mvá trá rú lâ Érẽ.
 Érẽ tị mvá trá rú lâ Ĕlēmädémõ.
 Ĕlēmädémõ tị mvá trá rú lâ Kõsámõ.
 Kõsámõ tị mvá trá rú lâ Ádĩ.
 Ádĩ tị mvá trá rú lâ Mëlékẽ.
 Mëlékẽ tị mvá trá rú lâ Nérĩ.
 Nérĩ tị mvá trá rú lâ Sīyátĩ.
 Sīyátĩ tị mvá trá rú lâ Zārābābālã.
 Zārābābālã tị mvá trá rú lâ Résã.
 Résã tị mvá trá rú lâ Yõánã.
 Yõánã tị mvá trá rú lâ Yódã.
 Yódã tị mvá trá rú lâ Yõsékẽ.
 Yõsékẽ tị mvá trá rú lâ Sēménẽ.
 Sēménẽ tị mvá trá rú lâ Mâtātíyã.
 Mâtātíyã tị mvá trá rú lâ Mátã.
 Mátã tị mvá trá rú lâ Nágã.
 Nágã tị mvá trá rú lâ Ĕsílĩ.
 Ĕsílĩ tị mvá trá rú lâ Nặhũmặ.
 Nặhũmặ tị mvá trá rú lâ Āmósẽ.
 Āmósẽ tị mvá trá rú lâ Mâtātíyã.
 Mâtātíyã tị mvá trá rú lâ Yõsépã.
 Yõsépã tị mvá trá rú lâ Jānáyĩ.
 Jānáyĩ tị mvá trá rú lâ Mëlékẽ.
 Mëlékẽ tị mvá trá rú lâ Lávĩ.
 Lávĩ tị mvá trá rú lâ Mâtátã.
 Mâtátã tị mvá trá rú lâ Ēlĩ.

Élĩ tị mvá trá rú lâ Yōsépã.
Gõ'dá Yōsépã ìmbâ Yésũ trá òzō íyì mvá tịlị nĩ rị
kâtí.

4

*Tã Sātánã drí Yésũ rị ùjũzó rị
(Mātáyõ 4.1-11; Mārãkõ 1.12-13)*

¹ Gõ'dá nĩngá sị rị, Yésũ trá mbârãkã Líndrị
Tãndí Ôvârí kã rị kã bê yì 'á rōō. Gólã ngã trá
'bãdrị áyágá Jōrōdénĩ kã 'dĩ 'ásị nĩlị sịsị 'álã rị,
gõ'dá Líndrị Tãndí Ôvârí kã drí gólã rị àjízó nĩlị
lãmúlị òmã 'álã. Tólã rị, Sātánã drí rĩzó gólã rị
ùjũlị kàyì nyã'dĩ-rị sị. ² Kàyì nyã'dĩ-rị 'dĩ 'bá yì
'á rị, gólã cú ìtị ngá nyãnyã ãkó, gólã trá lõfó ró
tákányĩ. ³ Gõ'dá Sātánã drí tã àtázó gólã drí kị
nĩ rị, “Ní ã'dô fị pậtị Ôvârí rị mvá 'ì rị, ní jã kúnị
mvá nõ ngá nyãnyã ró ní drí nyãlé.” ⁴ Gõ'dá Yésũ
kị, “'É'è, tã ìgị Ôvârí kã 'á àátã trá nõtị,
'Õjílã rị rịlị cé ngá nyãnyã sị kô.
Ngá ãzã lậvũ 'bá ngá nyãnyã drị sị kôrô rị kpá
bê,
tãkõ ì'dĩ rị'á úlị Ôvârí kã.’ ”

Tã 'Bã'bã Ændã 8.3
⁵ Sātánã drí kpá gólã rị ìngázó ùrũ 'wãã 'bãdrị
ãmbá nõ 'bá yì à'dázó ndrị drílã. ⁶ Sātánã drí
gõzó tã àtálé gólã drí kị nĩ rị, “Mã ì'dĩ ngá ndrị
ãngó nõ 'á lịpị lâ 'ì. Òzō ní òlẽ trá rị, má à'dô kpá
drị-ãcê àmãkã rị fẽ'á ní drí gõ'dá kpá ngá tãndí
ãmbá ãngó nõ kã rị 'bá yì fẽ'á ní drị, tã ãzã 'bá
yì ní drị lẹlé 'èlé rị 'èzó ì'dí bê lâ. ⁷ Òzō ní ùtị 'ã'ì
trá vũdrị àmã ìnjìzó rị, má à'dô kpá mbârãkã

fě'á ndrĩ ní drí." ⁸ Yésũ kĩ, "Íngĩ trá búkũ Ôvârí kã 'á kĩ,

'Kúmú Ôvârí ĩ'dĩ cé Ôvârí pătĩĩ ãníkã ãnĩ drí ĩnjĩlĩ rĩ ĩ'dĩ, gõ'dá nĩ ĩ'bũ rũ cé gólã drí.' "

Tã 'Bã'bã Ândã 6.13

⁹ Gõ'dá Sâtánã drí gólã rĩ âjízó 'wãã Yērõsãlémã 'álã. Gõ'dá Sâtánã drí gólã rĩ 'bãzó jó ąngĩ Ôvârí kã rĩ ąpĩrĩ lâ 'álã. Sâtánã drí tã âtázó gólã drí kĩ nĩ rĩ, "Õzõ ní ã'dô fĩ Ôvârí rĩ mvá ĩ'dĩ rĩ, ní ąwã drě â'délé vũdrĩ ąã'dã ró tã bê kĩ nĩ rĩ, Ôvârí lôkĩ nĩ trá rõô, ¹⁰ tãlã íngĩ trá búkũ Ôvârí kã 'á kĩ nĩ rĩ,

'Ôvârí 'bã tã trá mälâyĩkã iyĩkã yĩ drí ąnĩ tãsĩ rĩzó ąnĩ vó ndrělé.

¹¹ Gólĩyĩ â'dô ąnĩ lôkó'á ĩyĩ drĩgã, tãlã ngã ązãkã õzó ąnĩ rũ'bã dõô kô, gbõ lé ąnĩ pá mvá õzó kpá rũ sĩĩ kúnĩ mvá rũ kô.' "

Lôngó 91.11-12

¹² Gõ'dá Yésũ kĩ, "Búkũ Ôvârí kã 'dĩ 'á rĩ, ókĩ nĩ rĩ,

'Nĩ 'bã Kúmú ąníkã Ôvârí kô rĩ'á ũjũlã.' "

Tã 'Bã'bã Ândã 6.16

¹³ Sâtánã ũjũ Yésũ bê kpĩĩ ngã ąmbã nõ 'bã yĩ 'ásĩ ĩtĩ rĩ, gõ'dá Sâtánã ąyê gólã trá drě tãkõ.

¹⁴⁻¹⁵ Yésũ drí gõzó Gãlĩláyã 'álã. Lĩndrĩ Tãndĩ Ôvârí kã drí mbârãkã fězó drĩlã rĩzó õjĩlã ĩfĩ ĩcĩlĩ kôrõ. Gólã rĩ trá õjĩlã ĩfĩ ĩcĩlĩ jó tã ąrĩ kã rĩ 'bã yĩ 'ásĩ ndrĩ 'bãdrĩ Gãlĩláyã kã 'á. Őjĩlã rĩ trá gólã rĩ rũ lũyĩlĩ rõô 'bãdrĩ 'ásĩ ndrĩ tã 'ě'ě tãndĩ gólãkã drí.

*Tã Yésũ drí tã pëzó Nãzãrétã 'álâ rí
(Mátáyõ 13.53-58; Márãkõ 6.1-6)*

¹⁶ Yésũ drí âgõzó Nãzãrétã 'álâ, wõ yí drí rĩzó trá ãkpãkã'dã 'dīyímvá ró rí 'álâ. Kãyî rãtãã 'ëzó rí, drílâ nĩzó jó tã ârî kã rí 'álâ, 'dĩ ãyíkã kó tã 'ë'ë gólãkã ã'dí. Drílâ gõzó âdrélé úrũ, tãlã gólã lë úlĩ Ôvãrĩ kã zĩlĩ õjĩlã drí. ¹⁷ Gõ'dã ófë wãrãgã bĩ ãzã trá drílã ngóló-ngóló. Wãrãgã bĩ nã 'á rí, Ôvãrĩ ângũ tã gólĩyĩ 'ë 'bã rũ 'ëlé ãzãtũ rĩ 'bã yí trá tã ângũ 'bã Ìsãyã tĩ sĩ. Yésũ zĩ úlĩ 'dĩ trá nõtĩ, ¹⁸ “Ôvãrĩ zĩ mã trá õjĩlã pãlé. Gólã âfë fãfã trá mã drí Líndrĩ Tãndĩ ãyíkã sĩ.

Mã ânĩ trá tã â'dĩ-â'dĩ fëlé õjĩlã gólĩyĩ rĩ 'bã lĩfĩ ló'bélé tã õnjĩ ãyíkã tãsi rĩ yĩ drí.

¹⁹ Tã mã drí ânĩ'á átálã ânĩ drí nõ trá kãyî Ôvãrĩ drí õjĩlã ãyíkã lôfõzó tã âtũ-âtũ 'ásĩ rĩ ã'dĩ.”
Ìsãyã 61.1-2

²⁰ 'Dĩ rĩ wõsĩ rĩ, Yésũ drí gõzó wãrãgã bĩ yí drí rĩ'á zĩlã 'dĩ rĩ â'bãzó pãlé ngóló-ngóló fëlé õjĩlã gólã rĩ 'bã wó lâ ndrélé rĩ drígã. Drílã gõzó rĩlĩ vũdrĩ rĩ'á õjĩlã lĩfĩ ãcĩlĩ tã yí drí zĩlĩ rĩ yĩ sĩ. Ôjĩlã rĩ 'bã ãyĩ ndrĩ 'dĩ 'bã yĩ ãgã ãyĩ bĩlĩ trá, tã 'ë 'bã âfõlé rĩ ârĩzó ndrĩ. ²¹ Drílã gõzó tã pëpë ãtõnãlé nõtĩ kĩ nĩ rĩ, “Ìtũ gólã ândrõ nõ sĩ rĩ, tã tĩbê mã drí rĩ'á zĩlã ânĩ drí tĩbê nõ 'ë rũ trá, âcã trá tã pãtĩ-pãtĩ ró, õzõ tã ângũ 'bã drí ãgĩlĩ rĩ kãtĩ.” Gólã ãcĩ õjĩlã trá tã ãfĩ gólã drí rĩ'á zĩlã 'dĩ 'bã yĩ sĩ, gõ'dã ã'dĩ õjĩlã 'dĩ 'bã yĩ ãsũ ãyíkã bê rĩ kĩ, gólã õkĩ yĩ ã'dõ ã'dĩ tĩbê tã ângũ 'bã Ìsãyã drí rĩ'á tã lâ átálé rĩ ã'dĩ.

22 Õjílã ndrĩ â'dó 'bá tólâ rĩ 'bá yĩ rĩ ãyĩ trá tã tãndĩ âátalé ã'dĩ gólâ rĩ tãsi. Gõ'dá tĩ lâ yĩ drĩ â'dízó ndrúndrú tãlã tã tãndĩ gólâ drĩ rĩ'á âátalã 'dĩ 'bá yĩ tãsi. Gõ'dá drĩlĩyĩ kpá rĩzó tã âátalé kĩ, “Ícã ángô tí ró mvá Yõsépã kã nõ drĩ rĩzó úlĩ ãtĩ 'dĩ 'bá yĩ âátalé yã?”

23 Yésũ âtã trá õjílã 'dĩ 'bá yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ lée tã má drĩ rĩ'á âátalã rĩ kô. Nĩ nĩ nõ úlĩ mãnĩgõ gólã kĩ'á nĩ rĩ, ‘Nĩ ójó, ní ngĩ ngá sĩsĩ ânĩ rú sĩ, ní gõ ró âzĩ-âzĩ rú sĩ rĩ ngĩlĩ.’ Má âtã úlĩ mãnĩgõ 'dĩ, tãlã nĩ ârĩ tã má drĩ rĩzó tã lâràkô 'élé Kãpërãnomã 'álã rĩ trá, ã'dĩ nĩ kĩ kpá má õ'è ró bê ânĩ drĩ nõngã zãlô, yĩ õndrê ró, yĩ õgõ ró tã lélé. 24 'Dõvó má lôgõ drẽ úlĩ mãnĩgõ ngĩngĩ ânĩ drĩ, ‘Tã ângũ 'bá úsú õrẽ kô ãyĩ áró yĩ drĩgã sĩ.’ 25 Nĩ ndrê drẽ, ãkũ ró rĩ, tã ângũ 'bá Êlĩyã úsú õrẽ kô õjílã ãyĩkã drĩgã sĩ. ãtĩ rĩ, Ôvãrĩ drĩ gõzó lõfó õnjĩ tètẽ 'bãlé gólĩyĩ ãzãlé ndrô nã cú drĩ bê. Gõ'dá 'bãdrĩ ãmã Ìsĩrã'élé kã 'á rĩ, ãyĩzĩ bê rĩ'á dũũ ãzã 'è'á ãyĩ. 26 Gõ'dá Ôvãrĩ ãjó tã ângũ 'bá Êlĩyã kô ãyĩzĩ rĩ 'dĩ 'bá yĩ pãlé. Gõ'dá gólã jô ãyĩngã Êlĩyã volé 'bãdrĩ ãmãkã nõ 'ásĩ, nĩ'á ãyĩzĩ ãzã ngĩ lâ pãlé ã'dĩ. ãyĩzĩ rĩ 'dĩ Zãrẽpãtã lé 'bá 'ĩ 'bãdrĩ Sĩdónã kã 'á.

27 “Gõ'dá kpá kãyĩ tã ângũ 'bá Êlĩsã kã rĩ sĩ, Ôvãrĩ pá õjílã ãzã õrĩ ãmãkã nõ 'ásĩ, ngã lâzé bê õzõ ãrĩ 'bã kãtĩ rĩ kô, gõ'dá gólã pâ cé ãgõ rú bê Nãmãnã Sĩrĩyã lé 'bá ró rĩ ã'dĩ, gĩã 'bãsúrú lídĩ 'ásĩ.”

28 Gõ'dá õjílã 'dĩ 'bá yĩ ârĩlĩ bê tã gólã drĩ rĩ'á âátalã 'dĩ rĩ, drĩlĩyĩ ngãzó 'dó õmbã ró lãvũlĩ kôrô.

²⁹ Õjílã 'dĩ 'bá yĩ ndrĩ ngã ãyĩ trá ùrù gólã rĩ drólé vólé 'bãdrĩ mvá nã 'ásĩ, nĩzó gólã rĩ lôzé bê vò cĩrĩngĩ'dĩ'dĩ rĩ 'ásĩ, tãlã gólã ãã'dê ró bê drálé vólé. ³⁰ Gõ'dá gólã drĩ íyĩngá ngá pãzó cú õjílã ò'bĩ 'dĩ 'bá yĩ lãfálé sĩ vò 'dĩ âyéle, gõ'dá íyĩngá nĩzó vò ãzã 'á.

*Tã Yésũ drĩ tã pëzó Kãpëranómã 'álã rĩ
(Márãkõ 1.21-28)*

³¹ Nĩngá sĩ rĩ, drílã nĩzó gólé Kãpëranómã 'álã.* Kãyĩ rãtãã kã sĩ, gólã rĩ'á tã Ôvãrí kã ãmbã'á õjílã drĩ jó tã Ôvãrí kã ãrĩ kã 'á tólã. ³² Gõ'dá õjílã 'dĩ 'bá yĩ tĩ lâ yĩ drĩ ã'dĩzó, tãlã Yésũ ãmbã tã íyĩkã cú drĩ-ãcê Ôvãrí kã rĩ sĩ.

³³ Ægõ ãzã rĩ'á jó tã ãrĩ kã 'dĩ 'á. Ægõ 'dĩ cú rĩ'á líndrĩ õnjĩ ãbãbã Sãtãnã kã bê yĩ 'á, gõ'dá líndrĩ õnjĩ 'dĩ òmbê gólã trá. Gõ'dá líndrĩ õnjĩ 'dĩ drĩ trëzó ãgõ 'dĩ gbórókõ lâ sĩ ùrù kĩ nĩ rĩ, ³⁴ “Yésũ, ní ãzã ãmã drĩ kô. Nĩ ãnĩ nõ trá ãmã ãzãlé. Má nĩ trá, ní Ôvãrí rĩ mvá ã'dĩ.” ³⁵ Yésũ drĩ gõzó tã ãtálé líndrĩ õnjĩ ãbãbã kã 'dĩ drĩ 'álé ãdrã sĩ, “Nĩ, ní rĩ tĩtĩ. Nĩ ãfõ ãgõ 'dĩ 'ásĩ.” Ítĩ rĩ, líndrĩ õnjĩ 'dĩ drĩ ãgõ 'dĩ vũzó vũdrĩ õjílã 'dĩ 'bá yĩ ãndrá. Líndrĩ õnjĩ 'dĩ drĩ ãfõzó ãgõ 'dĩ âyéle. Gõ'dá líndrĩ õnjĩ ãbãbã kã 'dĩ 'é gólã õnjĩ ró kô.

³⁶ Nĩngá sĩ, õjílã tĩ drĩ ã'dĩzó ndrĩ tã 'dĩ drĩ sĩ. Õjílã 'dĩ 'bá yĩ rĩ ãyĩ trá tã ãtálé ãyĩ vò 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, “Ã'dĩ fë mbãrãkã Yésũ drĩ líndrĩ õnjĩ ãbãbã kã 'bãzó ãyĩ rôlé rĩ nĩ yã?” ³⁷ Gõ'dá õjílã 'dĩ 'bá

* **4:31** 4.31 Kãpëranómã 'Dĩ rĩ'á 'bãdrĩ zĩlĩ Gãlĩlã yã rĩ 'á.

yî drí tã Yésũ drí 'êlé 'dĩ âtázó lâ'búlí ndrĩ vò 'dĩ 'bá yî 'ásĩ.

*Tã Yésũ drí ngá lâzé 'bá êdézó rî
(Mâtáyõ 8.14-17; Márãkõ 1.29-34)*

³⁸ 'Dĩ vósĩ rî, Yésũ yî âzí-âzí lâ yî bê drí gõzó ngãlé jó tã ârî kã 'ásĩ nĩ'á Sîmónã Pétērõ drí 'bã 'álã nyásá nyãlé. Gõ'dá Sîmónã Pétērõ rî ãdrá rĩ'á ngá lâzé ró, rú'bã lâ âmê trá tílí-tílí. Ódrí tã lâ pëzó Yésũ drí. ³⁹ Yésũ drí ânĩzó âdrélé ãnyî gbãrãkã gólã drí âyízó rî lægátí. Gólã kĩ, “Ngá lâzé 'dĩ òndê rû.” Kôro Sîmónã Pétērõ rî ãdrá rî rú'bã drí â'dízó. Drílã ngãzó ùrû nyásá lâ'dílí.

⁴⁰ Lãnjátúlí bê, òjílã âzã 'bá yî drí kpá ãyî rû-lë-ãzí yî âjízó ngá lâzé ngĩngĩ bê gólã ngálã êdélé. Gólã rî trá íyî drí 'bãlé gólíyî drĩ, êdê rû ãyî trá ndrĩ. ⁴¹ Gólã rî trá òjílã âzã 'bá yî kpá ãnjílí líndrí ònjí Sâtánã kã 'ásĩ. Líndrí ònjí 'dĩ 'bá yî drí trëzó ùrû kĩ nĩ rî, “Wúú! Nĩ Ôvãrí rî mvá ã'dí, 'díyî pã 'bá 'î.” Gõ'dá gólã âtã tã trá líndrí ònjí 'dĩ 'bá yî drí kĩ nĩ rî, “Nĩ rî títí.” Gólã lëé drë kô òjílã drí gólã rî nĩlĩ 'díyî pã 'bá ró.

⁴² Ìdrú rî tí, vò drí âwúrĩ sĩ, gólã drí ngãzó jãrĩbã nã 'ásĩ âfõlé nĩ'á vò òjílã ãkó rî 'álã. Gõ'dá òjílã 'dĩ 'bá yî drí ãyî rĩzó gólã rî ndãlé. Gõ'dá ùsú ãyî gólã bê rî, âtã ãyî tã trá drílã kĩ nĩ rî, “Nĩ rî ãmã bê nõngã. Nĩ nĩ kô.” ⁴³ Gólã kĩ, “Ícã kô má drí rĩzó cé vò ãlô nõ 'á, má â'dô nĩ'á kpá vò âzã 'bá yî 'ásĩ tã Ôvãrí kã âtálé òjílã drí ndrĩ, tãlã Ôvãrí âjô mã trá tã íyíkã âtálé.”

44 'Dĩ vósĩ rĩ, gólã nĩ trá zãã tã ìmbá bê jó tã Ôvãrí kã ârí kã 'ásĩ 'bãdrĩ mvá 'bãdrĩ Yũdáyã kã 'á 'dĩ 'bá yĩ 'ásĩ ndrĩ.

5

Tã Sĩmónã Pétērõ yĩ Yākóbã yĩ Yōwánĩ yĩ bê drĩ 'dẽzó Yésũ vó rĩ
(*Mátáyõ 4.18-22; Mārākõ 1.16-20*)

¹ Kãyĩ ãzã sĩ rĩ, Yésũ rĩ'á õjĩlã õ'bĩ ãmbá ìfĩ ìcí'á ãnyĩ ìmvũ ândrê zĩlĩ Gãlĩláyã rĩ lãgátĩ.* Õjĩlã lĩzõ trá rõõ ìfĩ ìyĩ 'á trá ngárã-ngárã rũ ìpĩ 'bá rĩ yĩ, rũ lôzé 'bá rĩ 'bá yĩ bê.

²⁻³ Gõ'dá Yésũ ndrê bê ìtĩ rĩ, õjĩlã trá dũũ ãnyĩ ãnyĩ yĩ rú rĩ, gólã ndrê kõlõngbõ trá rĩ ìtĩ ìpĩ lâ yĩ ãsê ìyĩ trá ìvĩ 'álã ìmvũ 'ásĩ. Gólã drĩ gõzó mbãlé ãlõ rĩ drĩ, tãlã õndrê ró yĩ bê tõ tã âtarê 'á. Kõlõngbõ 'dĩ, ìpĩ lâ Sĩmónã Pétērõ ì'dĩ. Sĩmónã Pétērõ yĩ lãmũ-ãzĩyã lâ yĩ bê rĩ'á ìyĩ ìmbá ìyĩkã ì'bĩ kã ìfĩ lâ êdê'á ngbãã ãnyĩ. Lãmũ-ãzĩyã lâ 'dĩ 'bá yĩ, rú lâ yĩ Yākóbã yĩ Yōwánĩ bê, Zëbëdáyõ rĩ mvá ró rĩ yĩ. Yésũ drĩ tã âtázõ Sĩmónã drĩ, gólã êêsê drẽ kõlõngbõ ìyĩkã 'dĩ fĩnyáwá ìmvũ 'álã õjĩlã 'dĩ 'bá yĩ rú sĩ, yĩ gõ ró tã âtálé rĩzõ gólĩyĩ ìfĩ ìcĩlĩ ìmvũ lésĩ ró, ããrĩ ró ìyĩ bê tãndĩ ró.

⁴ Yésũ ndê õjĩlã õ'bĩ 'dĩ 'bá yĩ ìfĩ lâ yĩ ìcĩ-ìcĩ trá. Drĩlã gõzó tã âtálé Sĩmónã Pétērõ yĩ drĩ Yākóbã yĩ bê Yōwánĩ yĩ bê kõlõngbõ zëlê ìmvũ gálĩ 'á, õ'bê ró ìyĩ ìmbá ìyĩkã ìmvũ 'á ì'bĩ rũzó. ⁵ Sĩmónã drĩ tã âtázõ Yésũ drĩ kĩ nĩ rĩ, "Lĩfĩ ìcí 'bá, mã rĩ trá ìmbá nõ 'bëlê ì'bĩ drĩ ngácĩ nõ sĩ kárã ìmvũ

* **5:1** 5.1 Ìmvũ ândrê Gãlĩláyã Rú lâ ãzã órĩ kpá zĩlã Gënësãrètê.

nõ 'á, gõ'dá mã rú kó ngá ãzâ kô. Gõ'dá tâlâ ní âtâ tâ trá ãmâ drí rî drí sî, mã â'dô ãmbá 'bê'á ó'dí."

⁶ Gõ'dá 'bê ãyî ãmbá bê ândalé rî, drílîyî gõzó ã'bî rûlí ãyîkâ ãmbá 'á dũũ õzõ tõtõ kâtí, âsê ãyî kpî. ⁷ Drílîyî ãzí-ãzí lâ yî âzízó ãyî pâlê ã'bî âsélé ãmvû 'ásî 'bâlê kôlóngbõ 'á, ãmbá gõ'dá trá sî'á, 'bã ãyî ã'bî gõ'dá trá njú'dâ-njú'dâ kôlóngbõ 'á lãnî-lãnî ró, kôlóngbõ trá 'ê'á filí fifí ãmvû zélé.

⁸⁻¹⁰ Gõ'dá Sîmónã yî ãzí-ãzí lâ yî bê ndrê bê ã'bî trá dũũ ãmbá 'á rî, tî lâ yî â'dî trá ndrî. Sîmónã drí 'ã'î tîzó vûdrí Yésũ ágálé kî nî rî, "Ôvârí, mã nõ õjílã õnjí 'î. Nî, ní 'ê âfilí kôlóngbõ ãmákã nõ 'á ãmã pâlê nõ ángô tí ró, mã cú ítí áyábálá ró nõ yã?" Yésũ kî, "Ní 'ê ãrî kô, ítónã ã'dî ngbãângbã nõ ãndrõ nõ sî rî, tâ 'ê'ê ánîkã â'dó gõ'dá ã'bî âsélé ã'dî kô. Ní â'dô gõ'dá rî'á õjílã mvã âsélé ã'dî 'dêlé mã vó tâ ãmákã rî 'êlé ã'dî." ¹¹ Sîmónã yî ãzí-ãzí lâ yî bê drí gõzó kôlóngbõ âsélé ãmvû 'ásî. Ítónãlé kâyî 'dî 'á rî, Sîmónã yî Yãkóbã yî Yõwãnî bê âyê ãyî lôsî ã'bî rûrû kã trá, âgõ ãyî trá 'dêlé Yésũ vó lãjó'bán ró.

Tã Yésũ drí ãgõ ãzâ ngá lâzé ãrî kã bê yî rú rî êdézó rî

(Mâtáyõ 8.1-4; Márãkõ 1.40-45)

¹² Kâyî ãzã sî, Yésũ rî'á 'bãdrî mvã ãzã 'á. Drílã ãgõ ãzã úsúzó ngá lâzé ãrî kã bê yî rú. ãgõ nõ drí rîzó vûdrí 'ã'î drî gólã ágálé rú'bán lô'bâlê kî nî rî, "Kúmú, õzõ ãcã trá ní lífí rî, ní êdê ãmã rú'bán nõ, â'dô ró bê ngbãngbã." ¹³ Drílã drí 'bãzó gólã rú kî nî rî, "Ãwô-'dî, mã lê trá ánî pâlê êdêlé rú'bán bê lúwã-lúwã." Nîngã sî rî, kôrô

ngá lâzé 'dĩ drí ndězó ãgô 'dĩ rú sī. ãgô 'dĩ, rú'bá lá drí ãgôzó lúwá-lúwá. ¹⁴ Drílã tá 'bãzó ãgô 'dĩ drí kí nĩ rĩ, “Ní à'dã tá nô òjílã àzã drí kô. Ní nĩ zālô ánĩ rú'bá 'dĩ à'dálé drĩ-'bá lâ'bí 'è kã drí, ní gô ró ngá fêfê fêlé Ôvârí drí. 'Dĩ rĩ tá Ôvârí drí âtálé ãmã á'bíyã Músã drí tá 'bã'bã ró rĩ ì'dĩ. Ôzô ní ò'è trá ìtĩ rĩ, òjílã ndrĩ à'dô ìyĩ nĩ'á lá kí nĩ rĩ, ní êdê rú trá ngbãngbã ãrĩ 'dĩ 'ásĩ.”

¹⁵ Tã Yésũ drí rĩ'á 'èlã nõ lâ'bú trá zãã ngbêrê vò 'ásĩ ndrĩ. Gô'dá ò'bí àzã 'bá yĩ ìyĩkã kpá zãã ânĩ'á gólã ngálã úlĩ gólãkã rĩ ârĩlí, gô'dá kpá gólã rĩ ìjĩlí ìyĩ êdélé ngá lâzé 'ásĩ. ¹⁶ Gô'dá Yésũ rĩ rĩ'á 'bêlé íyĩngá 'bê'bê ùgũ sĩ, nĩ'á vò gólã òjílã ãkó rĩ 'álã rãtãã ìyĩkã 'èlé.

Tã Yésũ drí ãgô àzã ngá lâzé bê kôrôkpó ró rĩ êdézó rĩ

(Mâtáyô 9.1-8; Márãkô 2.1-12)

¹⁷ Gô'dá kãyĩ àzã sĩ rĩ, Yésũ rĩ'á òjílã ìmbá'á jó àzã 'á. Lã'bí ìmbá 'bá yĩ Pãrúsĩ* àzã 'bá yĩ bê rĩ'á ìyĩ úlĩ Yésũ kã rĩ'á âtálã rĩ ârĩlí kpá gólã rĩ ùjũlí. Vò dríliyĩ ânĩzó 'álã 'ásĩ rĩ, àzã 'bá yĩ ãnyĩ ãnyĩ, àzã 'bá yĩ jējē ró òzô Yērôsãlémã tí rĩ. Gô'dá Ôvârí rĩ rĩ'á mbârãkã fêlé Yésũ drí rĩzó òjílã ngá lâzé bê rĩ 'bá yĩ êdélé. ¹⁸ Òjílã àzã 'bá yĩ ãnjĩ ìyĩ ãgô àzã trá gbãrãkã sĩ nĩzó gólã ngálã. ãgô rĩ 'dĩ rĩ'á kôrôkpó ró. ¹⁹ Òjílã 'dĩ 'bá yĩ ìcã gô'dá fĩlí jó 'álã kô, tãlã òjílã gô'dá trá rôô bũũũ

* **5:17** 5.17 Pãrúsĩ Pãrúsĩ yĩ rĩ'á òjílã gólíyĩ ìyĩ à'dálé kí, ìyĩ à'dô tá ònyĩkô lâ'bí kã rô 'bá cé tĩtĩ rĩ 'bá yĩ ì'dĩ. Gólíyĩ 'dó kpãkã ãlô lâmú-ãziyã 'ì lâ'bí ìmbá 'bá rĩ 'bá yĩ bê. Gô'dá gólíyĩ rĩ tá 'è'è tãndí ìyĩkã à'dálé ìvĩ òjílã ìfĩ drĩ 'á.

ĩvĩ sĩ. Gõ'dá òjílã 'dĩ 'bá yĩ drí gōzó mbãlé jó-drĩ 'álã,* ùpĩ lólé jó-drĩ lésĩ ró ãgò nã írízó kòrò gbãràkã bê nyé vùdrĩ 'álã ãnyĩ Yésũ ágálé ìtí. ²⁰ Gólã nĩ trá kĩ nĩ rĩ, òjílã 'dĩ 'bá yĩ lē ìyĩ tã trá kĩ nĩ rĩ, yĩ rĩ'á cú mbãràkã bê ãgò 'dĩ êdézó rĩ, drílã gōzó tã átálé ãgò ngá lãzé bê 'dĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ámã rù-lē-ãzí, áâyê ní trá tã ònjí áníkã 'ásĩ.”

²¹ Nĩngá sĩ rĩ, Pãrúsĩ 'dĩ 'bá yĩ lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yĩ bê, drílĩyĩ rízó lòzólé ìyĩ vò 'ásĩ Yésũ rú. Drílĩyĩ tã átázó kĩ nĩ rĩ, “Ágò nò gólã rĩ íyíkã ã'dò tã átálé ì'dĩ, gólã ìsũ íyíkã bê rĩ, yĩ ãã'dò Ôvãrí ì'dĩ yã? Cé Ôvãrí ì'dĩ rĩ 'bá tã ònjí òjílã kã âyéle rĩ.”

²² Gõ'dá Yésũ nĩ tã ìsũ-ìsũ gólĩyíkã bê trá ìtí rĩ, drílã gōzó tã átálé kĩ nĩ rĩ, “Nĩ rĩ tã ìsũlĩ ìtí ã'dò tã sĩ yã? ²³ Mã gólã ãjólé úrú lésĩ rĩ cú rĩ'á drĩ-ãcê bê ãngó nò 'á tã ònjí òjílã kã âyézó. ã'dò 'bã'á cú ìtí lãnò ãkó má drí tã ònjí òjílã kã âyézó cé úlĩ átã-átã sĩ. ²⁴ Gõ'dá òzò má ìngã ãgò kòròkpó ró nò trá ùrú ãcĩ tólé cé úlĩ átã-átã sĩ rĩ, 'dĩ ã'dò ã'dálã kĩ, mã cú rĩ'á drĩ-ãcê bê tã ònjí gólãkã âyézó.” Drílã tã átázó ãgò ngá lãzé bê 'dĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ngã ùrú. Nĩ trò gbãràkã áníkã, ní gò ró 'bã 'álã.” ²⁵ Tã Yésũ drí átálé 'dĩ sĩ rĩ, ãgò 'dĩ drí ngázó ùrú, gbãràkã íyíkã trólé, zãã nízó íyĩ pá sĩ yĩ drí 'bã 'álã. ²⁶ Òjílã tìbê tã 'dĩ ndrê 'bá trá rĩ, tì lã ìyĩ drí ã'dízó. Gõ'dá drílĩyĩ Ôvãrí rĩ lùyízó kĩ nĩ rĩ, “Mã ndrê tã tì drí ã'dízó drí lã sĩ rĩ trá ãndrò nô.”

* **5:19** 5.19 Jó 'dĩ drĩ lã rĩ'á sãlãrã ró ìtí.

*Tã Yésũ drí Mātáyō rí zīzó rí
(Mātáyō 9.9; Mārākō 2.13-14)*

²⁷ Gõ'dá 'dĩ rí vósĩ rí, kâyî ãzâ sĩ rí, Yésũ rĩ'á lâmú'á. Gólâ úsû ãgô ãzâ trá. ãgô 'dĩ belé-belé û'dú 'bá 'î, rú lâ Mātáyō.* Mātáyō rĩ'á vō íyíkâ belé-belé û'dú kâ 'á. Yésũ drí tã âtázó Mātáyō drí kĩ nĩ rí, “Mātáyō, ní ânĩ 'dêlé má vó lâjój'bá ámakâ ró.” ²⁸ Ítónālê kâyî 'dĩ 'ásĩ rí, Mātáyō âyê ngá 'ê'ê íyíkâ trá, nĩ trá 'dêlé Yésũ vó.

²⁹ Nĩngá sĩ rí, Mātáyō drí rû-lê-ãziyã lâ yí âzízó, ãânĩ ró ãyî ngá nyälé yí drí 'bã 'álâ, tãlâ ùúsû ró ãyî Yésũ yí bê lâjój'bá gólâkâ yí bê tólâ. Rû-lê-ãziyã lâ 'dĩ 'bá yí ãmbá lâ rĩ'á belé-belé û'dú 'bá 'î.

*Tã lĩfĩ ící 'bá Yúdã yí kâ rí 'bá yí drí tã Yésũ kâ
lêzó kô rí
(Mātáyō 9.10-17; Mārākō 2.15-22)*

³⁰ Pãrúsĩ yí gõ'dá gólĩyî ùrûkâ â'dó 'bá lâ'bí ãmbá 'bá ró rí 'bá yí bê ndrê ãyî belé-belé û'dú 'bá rí 'bá yí tã õnjí 'bá ró, tãlâ belé-belé û'dú 'bá yí ãzã lâ'bí õrĩ gólĩyíkâ trá. Gõ'dá lĩfĩ ící 'bá Yúdã yí kâ 'dĩ 'bá yí drí tã âtázó lâjój'bá Yésũ kâ 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rí, “Yésũ rí íyíkâ ngá nyälé tã õnjí 'bá 'dĩ 'bá yí bê tãlâ ã'dô 'í yã?”

³¹⁻³² Nĩngá sĩ rí, Yésũ drí tã âtázó lĩfĩ ící 'bá 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rí, “Nĩ ânĩ drê, ngá lâzê 'bá nĩ cé nĩ ójó ngálâ ngá ngĩlí. Gõ'dá má ânĩ kô tã mbî 'bá pãlé, má ânĩ trá tã õnjí 'bá âzĩlĩ, tãlâ ópã ró gólĩyî bê tã õnjí gólĩyíkâ 'ásĩ.”

* 5:27 5.27 Mātáyō Mātáyō rí rú ãzâ kpá Lávĩ ã'dĩ.

³³ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yĩ drí tã átázó gólá drí kĩ nĩ rĩ, “Tã ârí 'bá Yõwánĩ kã rĩ 'bá yĩ tã ârí 'bá Pãrúsĩ yĩ kã bê rĩ ãyĩ trá tĩ 'bĩlí rĩzó 'alé 'ã'í ró rãtãã 'elé ã'dĩ, gõ'dá tã ârí 'bá ánĩkã nõ 'bá yĩ rĩ ãyĩkã ngá nyãlé zãã kárã kpá ngá mvũ'á cú ãtĩ tĩ 'bĩ ãkó ã'dô tãĩ yã?” ³⁴ Gõ'dá Yésũ drí tã-drĩ lógõzó gólĩyĩ drí kĩ, “Nĩ ârí drẽ, gõ'dá õdrógõ yĩ õtĩrĩ rĩĩ dũrũbã bê lãgĩ 'á ã'bĩ lã drí 'bã 'alã rĩ, gólĩyĩ nyã ãyĩ ngá ndrĩ 'dó võ ãlõ 'á ãyĩkõ 'ezó kõ yã? Õzõ ã'dô ãtĩ ngbãangbã nõ rĩ, ãmã tã ârí 'bã ámãkã bê kpã trá 'dó ãyĩkõ ró ngá nyã'á 'dó võ ãlõ 'á. ³⁵ Tã ã'dã-ã'dã lã õzõ õdrógõ õtĩrĩ ã'dó yũ rĩ, gólĩyĩ ã'dô rĩ'á cú ãtĩ ngá nyã ãkõ. Kpã ãtĩ, õzõ má õtĩrĩ gõõ ãmã átã ngãlã ãrũ 'alã rĩ, tã ârí 'bã ámãkã ã'dô rĩ'á kpã cú ãtĩ ngá nyã ãkõ.”

³⁶ Gólã ãtã trá lã'bí ìmbá 'bã 'dĩ 'bã yĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Mã rĩ nõ tã ó'dĩ ãmbálé ã'dĩ tã ârí 'bã ámãkã rĩ 'bã yĩ drí, tã ó'dĩ ró rĩ ã'dĩ tã ãkũ rĩ võ lã 'á. Tã gólã má drí rĩ'á ãmbálã nõ rĩ'á õzõ ãtã ó'dĩ kãtĩ. Ólõsé ãtã ó'dĩ ró rĩ kõ kpãkũ ãtã ãkũ õsĩ 'bã trá rĩ rũ, tãlã ãtã ó'dĩ 'dĩ õzó õró ãnjólé volé ãtã ãkũ 'dĩ ãpĩ lã ãyélé hõwéé ãvũ-ãvũ ró lãvũlĩ gãrã sĩsĩ rĩ drĩĩ sĩ. ³⁷ Gõ'dã tã gólã má drí rĩ'á ãmbálã nõ kpã rĩ'á õzõ õdrã ó'dĩ kãtĩ. ã'dó kõ tãndĩ ró õjĩlã ãzã drí õdrã ó'dĩ lõrózó mõrã gólã ãkũ mbãrãkã ãkõ rĩ 'á. Gólã õ'ê trá ãtĩ rĩ, gõ'dã õdrã õtĩrĩ ãngã rĩ, mõrã ãkũ 'dĩ ã'dô pĩ'á, õdrã 'dĩ drí lãsózó vũdrĩ rũ ãzãlé. ³⁸ ãtĩ rĩ, õrĩ õdrã ó'dĩ lõrõlã mõrã gólã tãndĩ ró rĩ 'á. Tã 'dĩ tãĩ rĩ, ã'dô rĩ'á dódó cú ãtĩ rũ ãzã ãkõ. ³⁹ ãnĩ lã'bí ìmbá 'bã nõ 'bã yĩ Pãrúsĩ yĩ bê lã ãyĩkã cé tã ãkũ rĩ rõlé ã'dĩ, nĩ ã'dô trá õzõ

õjĩlã gólã rĩ 'bá íyíkã cé õdrá ãkũ mvũlĩ ì'dĩ rĩ kátí, nĩ lée kô ngá ó'dí ítójõlé ngã 'bô tãndí ró, ngã â'dó kô tãndí ró yã rĩ, nĩ lée kpá tã ârí 'bá ámakã drí tã ó'dí ámakã ârílĩ kô. Ì'dĩ 'dĩ."

6

Tã Pãrusĩ yĩ drí ngãzó õmbã bê tãlã Yésũ drí lã'bí kãyĩ rãtãã kã rĩ kã ìnjĩzó kô rĩ tãsí (Mátáyõ 12.1-14; Máračkõ 2.23-3.6)

¹ Kãyĩ rãtãã kã sĩ, Yésũ yĩ rĩ'á lãvũ'á pávó kôró ámvú ãdrúgú ìnjĩ 'bá trá rĩ kã 'ásĩ lãjó'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ bê. Gõ'dá lãjó'bá gólãkã 'dĩ 'bá yĩ drí ãdrúgú ôsĩzó nyãlé lõfó drí sĩ. ² Gõ'dá lãjó'bá 'dĩ 'bá yĩ 'è bê ìtĩ rĩ, Pãrusĩ ãzã 'bá yĩ ngã trá õmbã ró. Pãrusĩ 'dĩ 'bá yĩ drí tã âtázó Yésũ drí kĩ nĩ rĩ, "Tãlã ã'dô 'ì lãjó'bá áníkã 'dĩ 'bá yĩ drí ãdrúgú ôsĩzó kãyĩ rãtãã kã nõ sĩ yã? Rĩ'á tã õnjĩ 'ì lõsĩ 'ëzó ìtĩ kãyĩ rãtãã kã sĩ."

³ Yésũ drí tã âtázó Pãrusĩ 'dĩ 'bá yĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Nĩ zĩ tã ãmã á'bíyã kúmú ángĩ Dãwúđĩ rĩ tãsí rĩ trá búkũ Ôvãrí kã 'á yã?*" Gólĩyĩ ãjú 'bũ 'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ bê rĩ'á lõfó ró. ⁴ Gólĩyĩ fĩ ìyĩ trá jó Ôvãrí kã 'álã ãmbãtã félé trá ngá fëfë ró Ôvãrí drí rĩ nyãlé. Nĩ nĩ trá tãndí ró kĩ'á nĩ rĩ, cé drĩ-'bá lã'bí 'ë kã rĩ 'bá yĩ ááyê ì'dĩ ngá nyãnyã rĩ 'dĩ nyãlé. Gõ'dá áátã kô kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ lã'bí ìzã 'bá 'ì tã gólĩyĩ drí 'ëlé trá 'dĩ tãsí, tãlã lõfó mbãràkã lãvũ kôró tã lã'bí 'dã 'bá kã rĩ drĩ sĩ. ⁵ Mã gólã ájólé úrú lésĩ rĩ rĩ'á drĩ-ãcê bê kãyĩ gólã 'bãlé rãtãã 'ëzó 'dĩ drĩlĩ."

* 6:3 6.3 Nĩ zĩ ì'dígówá nõ 1 Sãmõwélë 11 'á.

6 Kãyî ãzã sî, kpá kãyî rãtãã kã 'î, Yésũ drí fĩzó jó tã Ôvãrí kã ãrî kã ãzã 'á òjílã Ìfí ìcílí. Ægô ãzã rî'á tólã, drí-ágó lâ lîsî trá, êjëé rû kô, rî trá kôgô'dô ìtí. 7 Pãrúsî yî lâ'bí ìmbá 'bá ãzã 'bá yí bê rî'á ìyî vô 'dî 'á tólã, rî'á ìyî Yésũ rî lôti'á ngãtã gólã ãã'dô 'bô tã ìzã'á kãyî rãtãã 'ëzó 'dî 'á ãgô 'dî êdézó yã rî, yî òfê ró mõndrã lâ bê, úürú ró gólã, rî ìyî trá cé gólã rî ndrêlé ì'dî lôsî 'dî 'ërê 'á kãyî rãtãã kã 'dî sî. 8 Gõ'dá Yésũ nî bê tã ìsũ-ìsũ gólíyíkã 'dî trá rî, gólíyî lée ìyî trá íyî fúlí volé, tãlã gólã lée tã ãmbá gólíyíkã rî'á 'bãlã 'dî 'bá yí kô. Yésũ drí gõzó tã ãtálé ãgô drí bê lîsî ró 'dî drí kî nî rî, “Ní ngã ùrú, ní ãnî ró má ngáá nõlé, Pãrúsî 'dî 'bá yî lâ'bí ìmbá 'bá 'dî 'bá yí bê õndrê ró ìyî bê tã má drí 'ë'á 'ëlã rî.” Ægô 'dî drí ngãzó ùrú ãnîlî gólã ngálã.

9 Gólã drí tã ãtázó Pãrúsî yî drí lâ'bí ìmbá 'bá 'dî 'bá yí bê kî nî rî, “Tã 'bã'bã ãmákã 'á rî, ìcã trá ãmã drí òjílã pãzó kãyî rãtãã 'ëzó rî 'á ngãtã kô yã? Má ã'dô òjílã ãlô rî pã'á cú ngãtã má ãâyê gólã òrî ró bê ìzã 'ële yã?” 10 Gólã drí rîzó Pãrúsî yî tãlê tã-drî ìyíkã 'dî jãlé rî, kó òjílã ãlô ãzã ãtã úlî kô. Gólã drí gõzó tã ãtálé ãgô 'dî drí kî nî rî, “Ní êjë ãnî drí mbîmbî.” Ægô 'dî drí úlî gólãkã 'dî ãrízó ìyî drí êjëzó. Gõ'dá ãgô 'dî drí ìyî drí 'bãzó tãndí ró mbîmbî mënë-mënë. 11 Gõ'dá Pãrúsî yî lâ'bí ìmbá 'bá 'dî 'bá yí bê trá 'dó õmbã ró, rî'á Ìfí ìnjí'á, sí-gílí nyã'á, rî ìyî trá tã ãtálé ìyî vô 'ásí kî, yî ã'dô gólã rî 'ë'á ángô tí ró yã ìyî drí füzó lâ volé rî.

*Tã Yésũ drí òjílã àzâ 'bá yí zĩzó mùdrĩ-drĩ-lâ-
ngâ-rĩ*

lãjó'bá íyíkâ ró rî

(Mâtáyõ 10.1-4; Márãkõ 3.13-19)

¹² Gõ'dá 'dó kâyi gólâ 'dĩ 'á rî, Yésũ âyê tã ârí 'bá íyíkâ trá 'dó vólé, drílâ mbãzó únì drĩ 'álâ élêwálâ, gólâ rî trá tólâ ngáčì gĩrĩ cé rãtãã 'élé ì'dĩ. ¹³ Gõ'dá võ âwúlí bê rî, drílâ âgõzó únì drĩ lésì tã ârí 'bá íyíkâ rî 'bá yí âzílí yí ngálâ. Gõ'dá drílâ tã ârí 'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yí ê'bézó 'dó võ ãlô 'á, tã âtázó drílíyî, drílâ gõzó zílâ 'álâ 'ásì cé mùdrĩ-drĩ-lâ-ngâ-rĩ rílí yí bê lãjó'bá íyíkâ ró tã yí drí rĩ'á ìmbálâ rî 'bá yí ìlílí. ¹⁴⁻¹⁶ Gõ'dá rú lâ ìyí ì'dĩ nõ,

Sĩmónã rĩ'á zílâ Pétẽrõ rî,

Ãndĩriyã, Sĩmónã rî âdrúpĩ ró rî,

Yãkóbã yí âdrúpĩ lâ

Yõwánĩ bê.

Fílípõ,

Bãtõlõmãyõ,*

Mâtáyõ,

Tómã,

Yãkóbã Ãlõpáyã rî mvá ì'dĩ,

Sĩmónã gólâ fĩ 'bá õmã 'á õmbã 'élé 'bãdrĩ tãsí
rî ì'dĩ,

Yúdã Yãkóbã àzâ rî mvá lâ ró rî,*

Yúdã Ìsĩkãrĩyõtã gólâ 'ẽ 'bá Yésũ rî gílí fúlí rî.

Tã Yésũ drí pélé òjílã drí únì zẽ 'álâ rî

(Mâtáyõ 5-7)

* **6:14-16** 6.14-16 Bãtõlõmãyõ Bãtõlõmãyõ rî rú àzâ Nãtãnelẽ.

* **6:14-16** 6.14-16 Yúdã Yúdã 'dĩ rĩ'á zílâ kpá Tãdãyõ rî ì'dĩ.

17 Yésũ yĩ læjó' bá íyíkã rĩ 'bá yĩ bê, ârĩ ãyĩ trá vũdrĩ únĩ ãpĩrĩ lésĩ, zãã âcã ãyĩ trá ãnyákú drĩ vò sãlãrã sãlãrã rĩ 'á, vò gólã òjílã drĩ rĩzò rũ è'bélé vò ãmbã nõ 'bá yĩ 'ásĩ ndrĩ tã ãmbã-ãmbã gólákã ârĩlĩ rĩ 'á, vò jējē 'ásĩ, Yērõsãlémã lésĩ, Tírã lésĩ, gõ'dá kpá Sĩdónã lésĩ. 18 Vò 'dĩ 'á rĩ, òjílã ãzã 'bá yĩ ngã læzé bê rĩ ãnĩ ãyĩ trá gólã ngálã, gólã èèdê ró ãyĩ. Gõ'dá kpá ãzã 'bá yĩ Sãtãnã drĩ òmbélé trá rĩ ãnĩ ãyĩ trá, gólã èèdê ró ãyĩ. 19 Òjílã ndrĩ ùjũ ãyĩ trá 'è'á drĩ dólé Yésũ rũ kĩ nĩ rĩ, Yésũ òdò drĩ gbõ 'wãã òjílã nõ 'bá yĩ rũ, kòrò drĩlĩyĩ rũ èdézó. Gólã rĩ mbãrãkã cã trá òjílã 'dĩ 'bá yĩ rũ, drĩlĩyĩ 'bãzó tãndĩ ró 'dĩ.

20 Gõ'dá nĩngã sĩ rĩ, gólã ndrê tã ârĩ 'bá íyíkã rĩ yĩ lĩfĩ lâ trá, drĩlã rĩzò tã âtálé gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãnĩ tã ârĩ 'bá ámákã rĩ yĩ,

òzõ ãnĩ ã'dò mbãrãkã ãkò ngã ãkò lé 'bá ró rĩ, tã ãnĩkã ã'dò sũ'á Ôvãrĩ rũ. Ìtĩ rĩ, nĩ ã'dò rĩ'á gólã bê ùrũ 'álã.

21 Òzõ ãnĩ ã'dò ngã lôvó bê dũũ rĩ, cé Ôvãrĩ ã'dĩ ngã lôvó ãnĩkã 'dĩ ndrêlé. Gólã ã'dò ngã ãnĩ drĩ ã'dózó lôvó lâ bê 'dĩ fẽ'á ãnĩ drĩ.

Òzõ nĩ òrĩ ãwó ngólé nõ tãlã tã 'è'è ònjĩ ãnĩkã ãzã tã tãndĩ ãnĩ læfálé Ôvãrĩ bê rĩ 'á rĩ trá rĩ drĩ rĩ, tã ãnĩkã ã'dò sũ'á Ôvãrĩ rũ. ãyĩkõ ã'dò ãnĩ cĩ'á, òzõ Ôvãrĩ òtĩrĩ tã ònjĩ ãnĩkã trõò volé rĩ.

22-23 Òzõ òjílã ãzã 'bá yĩ òcã ãyĩ læfálé cã ãnĩ rũ sĩ, rĩzò ãnĩ lò'dálé kpá 'dásĩ 'èlé ãnĩ rũ, tãlã ãnĩ ã'dò tã ârĩ 'bá ámákã ã'dĩ rĩ, nĩ ãsũ tã kò.

Tã ìsũ-ìsũ vò 'á rî, nĩ 'bã tã â'dî-â'dî ì'dî ãyĩkò sî
 ãnî pîpîsílí 'á, ãnî rĩ'á cú tã tãndí bê, tãlã nĩ
 â'dô drí-'â ángí ùsú'á úrú 'álã Ôvârí ngálã.

Àkú rî, tã àngũ 'bá Ôvârí kâ rî 'bá yî, à'bíyá òjílã
 'dí 'bá yí kâ rî ìzã kpá gólíyí rú.

Ãnî pîpîsílí ñdú ìdú Ôvârí rî rólé òzò tã àngũ 'bá
 nã 'bá yí tí.

24 “Ngbãàngbânò rî, gólíyí túbê 'bã 'bá tã àrí
 'bá ámakâ ró kò rî, tã gólíyíkâ rî ìyíkâ kpá ngĩ.
 Ìzã kòkò â'dô áká'á gólíyí rĩ 'bá àngó nò 'á rî ngá-
 tì dũú rî 'bá yí bê rî 'bá yí drĩ,
 tãlã gólíyí è'bê ngá-tì trá dũú lãpí 'bá ró
 gólíyí nyáányâ drí.

25 Ìzã kòkò â'dô áká'á gólíyí 'bã 'bá àrò-àrò bê rî
 'bá yí drĩ,
 gólíyí trá cé ngá bê àngó 'á nòngá, gò'dá
 gólíyí ngá àzã àkó Ôvârí ngálã.

Ìzã kòkò â'dô áká'á gólíyí túbê â'dó 'bá cé ãyĩkò
 bê àngó nò 'á rî 'bá yí drĩ, tãlã gólíyí lée
 tã ámakâ kò.

26 Ìzã kòkò â'dô áká'á gólíyí túbê lè 'bá ìyíkâ cé
 òjílã drí ìyí lùyílí ì'dí rî drĩ,
 gólíyí rĩ'á òzò tã àngũ 'bá ònjí gólíyí ãnî
 à'bíyá yí drí lùyílí rî 'bá yí kâtí.”

Tã ãmã drí lâràkò ãmã átá Ôvârí kâ trözó rî

27 “Ãnî tã àrí 'bá ámakâ rî, nĩ àrí drê, nĩ lè òjílã
 gólíyí rĩ 'bá ãnî ìzálé rî 'bá yí. Nĩ 'è tã tãndí gólíyí
 drí.

28 “Òzò gólíyí àâ'dô rĩ'á ãnî trĩ'á rî, nĩ 'è ràtãã
 Ôvârí òfè ró tã tãndí gólíyí drí. 29-30 Òzò òjílã àzã
 ùsì ãnî ékpè ngátá 'bò ãnî úlùgbúrũ ngã 'bò ãnî

gãgãlì-fã yã rì, nĩ sị gólâkâ kô, nĩ âyê gólâ ùsị ró ãnì kpá ó'dí. Òzò ùgú ùùgù ítá ãníkâ ãlò rì, nĩ êdrê gólâ kô. Òzò òjílã àzâ ùzì ngá ní tị sị rì, nĩ lôgâ kô, nĩ fê drílâ. Òzò óólôgô kô rì, nĩ ìjî kô. ³¹ Tã gólâ ní drí lèlé kí'á nĩ, ìyî àzì-àzì yî ò'è ìyî ì'dî ãnì drí rì, nĩ 'è kpá ì'dî gólîyî drí.

³² “Ícá kô òzò nĩ òlê cé ãnì rù-lê-àzì yî ì'dî. À'dô 'bã'á kpá ìtí òjílã gólîyî Ôvârí rò 'bá kô rì yî drí. Ôvârí lè ãnì drí òjílã lèlé ndrî ãnì ãjú-'bá-àzì yî bê ndrî. 'Dî rì, tã gólîyî má drí 'è'á â'dálâ ãnì drí rì, ì'dî nĩ 'è kpá gólîyî rî 'bá ãnì ìkpókpólòlé rì yî drí. ³³ Tã ònjí 'bá 'è ìyíkâ tã tãndí ì'dî òjílã drí, tãlâ gólîyî lè ìyíkâ kpá ólôgô ró tã tãndí ìyíkâ 'dî vò lâ ìyî drí. Gô'dá ãnì, nĩ 'è kpá tã tãndí ì'dî òjílã gólîyî ìcá 'bá tã tãndí vò lôgôlé ãnì drí kô rì yî drí. ³⁴ Tã ònjí 'bá yî fê ìyíkâ lâfâ cé òjílã gólâ ìcá 'bá vò lâ lôgôlé ìyî drí rì 'bá yî drí. Gô'dá Ôvârí kí, nĩ fê ngá kpá òjílã gólâ ìcá 'bá ngá ãníkâ 'dî vò lâ lôgôlé kô rì yî drí. ³⁵⁻³⁶ Nĩ 'è tã tãndí kpá òjílã drí ndrî. Òzò nĩ ò'è trá ìtí rì, òjílã àã'dô kí'á nĩ rì, ãnì à'dô òzò ãnì átá Ôvârí kâtí, ãnì rù à'dô ìkú'á. ãnì átá Ôvârí rì sị rî'á ìvî òjílã drí ndrî, gólâ rì òjílã àyélé tã ònjí ìyíkâ 'ásì. Nĩ trô lâràkò ãnì átá Ôvârí kâ ì'dî.

³⁷ “Nĩ 'è 'dásì tã kízó ányâ ró òjílã àzì rù kô, Ôvârí òzó kpá 'èlâ ãnì drí. Nĩ âyê tã ònjí ãnì àzì-àzì yî drí 'èlé ãnì drí rì, Ôvârí ògô ró tã ònjí ãníkâ rì àyélé. ³⁸ Nĩ fê ngá ãnì àzì-àzì yî drí nyálé ìfî ãmbé ãkó, tãlâ Ôvârí à'dô kpá vò lâ lôgô'á ãnì drí ìfî ãmbé ãkó lâvùlì gãrã.”

Tã lĩfĩ ící 'bá tãndí ró rĩ kã ârízó rĩ tãsí

³⁹ “Lĩfĩ ákó lé 'bá sê lĩfĩ ákó lé 'bá kpá bê yã? 'É'ê gólĩyĩ kpãrãtĩ â'dô ÿyĩ 'dẽ'á 'bú 'á. Nĩ 'dê kô lĩfĩ ící 'bá ònjĩ vó, gólã rĩ'á òzõ lĩfĩ ákó lé 'bá kátí. ⁴⁰ Òzõ ãnĩ ífífí ã'dô trá lĩfĩ ící 'bá ró rĩ, nĩ nĩ tãndí ró kĩ nĩ rĩ, 'dĩyĩmvá ãnĩ drí rĩ'á lĩfĩ lâ yĩ ícílí rĩ â'dô ÿyĩ ãnĩ lâràkô trõ'á ÿ'dĩ. Lĩfĩ ìmbá 'bá ònjĩ â'dô 'dĩyĩmvá ÿyíkã ìmbá'á kpá ònjĩ tètê ÿtí. ⁴¹⁻⁴² Òzõ nĩ òlẽ kô 'dásí 'èlé ãzĩ-ãzĩ rú rĩ, nĩ âtã tã ãzĩ-ãzĩ drí kĩ'á nĩ rĩ, gólĩyĩ â'dô ònjĩ rĩ kô. Nĩ ò'è trá ÿtí rĩ, ãnĩ cú tĩ ãcê bê. Tõtõ ãnĩ drí ã'dĩ-drĩ 'á rĩ, nĩ kũ zãlô, nĩ gõ ró tõtõ ãnĩ ãzĩ-ãzĩ yĩ kã rĩ tã lâ âtálé. Nĩ ndrê tã 'è'è ãnikã rĩ zãlô, nĩ gõ ró ãnĩ ãzĩ-ãzĩ yĩ kã rĩ tã lâ âtálé.”

⁴³ Yésũ âtã úlĩ mãnĩgõ ãzã kpá trá kĩ nĩ rĩ, “Fê tãndí 'wã lõ'wã ònjĩ kô. ⁴⁴ Gõ'dá mã nĩ fê lâràkô tãndí ró rĩ lõ'wã lâ sĩ, òzõ nĩ òndrê lõ'wã lâ trá rĩ, nĩ kĩ nĩ rĩ, nõõ rĩ fê 'dĩ ÿ'dĩ. Tã â'dã-â'dã lâ rĩ'á nõtĩ, ã'dĩ òkĩ ÿyíkã kãñĩkĩ lõ'wã ólófí fê drĩ sĩ rĩ nĩ yã? ⁴⁵ Úlĩ mãnĩgõ ámákã nõ rĩ tã ífí lâ rĩ'á nõtĩ, òjĩlã tãndí rĩ kpá té tã tãndí 'èlé ÿ'dĩ, gõ'dá rĩ kpá úlĩ tãndí âtálé ÿ'dĩ yĩ sũlĩ sĩ. Òjĩlã ònjĩ rĩ ÿyíkã kpá té tã âfõ 'bá ndrĩ gólã 'ásĩ ònjĩ tètê ró rĩ 'èlé ÿ'dĩ. ⁴⁶ ãnĩ ãzã 'bá yĩ, nĩ rĩ kárã ámã zĩlĩ kúmú kúmú, gõ'dá nĩ ró tã ámákã kô. ⁴⁷⁻⁴⁸ Òjĩlã gólã úlĩ ámákã rõ 'bá rĩ rĩ'á òzõ ãgõ ãzã gólã 'bú 'dĩ 'bá kãlũ jó ÿyíkã 'dĩzó gá lütú drĩ ÿnyákú tãndí 'á rĩ kátí. Tãlã gbõ lé òzê ÿ'dĩ trá kãgũmãã bê rõõ rĩ, gõ'dá lĩmvũ drí tĩzó rõõ rĩ, jó 'dĩ ícã kô 'dèlé vüdrĩ, tãlã ú'dĩ trá gá lütú drĩ ÿnyákú tãndí 'á. ⁴⁹ Gõ'dá òjĩlã gólã úlĩ ámákã ârĩ 'bá cú ÿtí rõ 'bá lâ kô rĩ rĩ'á òzõ ãgõ ãzã gólã jó ÿyíkã 'dĩ 'bá

võ ãlólẽ 'á rî kâti. Ítí rî, gõ'dá õzõ ôzê ù'dî trá kãgũmãã bê rõô rî, gõ'dá Ìmvû drí tĩzó rõô rî, jó 'dĩ â'dô 'ê'á 'dêlé, drílâ rû ìzãzó.”

7

Tã Yésũ drí rû ì'bũ 'bá ãgô ãwã ró rî kã êdézó cé tã lãlẽ

*ãgô ãwã 'dĩ kã rõô rî tãsí rî
(Mãtáyõ 8.5-13)*

¹ Gõ'dá Yésũ ndê bê úlĩ 'dĩ 'bá yĩ âtã-âtã lâ ndrĩ rî, drílĩyĩ gõzó nĩlĩ gólé Kãpêrãnomã 'álã lãjó'bá iyíkã 'dĩ 'bá yĩ bê. ² Tólã rî, ãgô ãzã rĩ'á, gólã drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá Rómã kã rî 'bá yĩ kã 'î. Rû ì'bũ 'bá gólãkã bê 'bã 'álã ngã lãzé bê, ãnyĩ 'ê'á drãlé. Gólã lẽ rû ì'bũ 'bá iyíkã 'dĩ tã lá trá rõô. ³ Gõ'dá ârĩ bê kí'á nĩ rî, Yésũ âcã trá rî, gólã drí õjílã Yúdã yĩ kã sísí-lésĩ rî jõzó Yésũ ngálã gólã êêdê ró rû ì'bũ 'bá 'dĩ bê 'bãlé tãndĩ ró. ⁴ Gõ'dá õjílã gólĩyĩ sísí-lésĩ 'dĩ 'bá yĩ âcã iyĩ bê Yésũ ngálã rî, drílĩyĩ tã âtãzó Yésũ drí kí nĩ rî, “Nĩ ânĩ rû ì'bũ 'bá ãgô nã kã nã pãlé, tãlã ãgô nã rĩ'á ãgô tãndĩ 'î. ⁵ Gólã â'dô õrĩ ãmãkã rî 'ásĩ kô. Gõ'dá ní ndrê drê, gólã âfê lãfã trá ãmã drí jó tã ârĩ kã 'dĩzó.”

⁶ Gõ'dá Yésũ drí ngãzó nĩlĩ õjílã sísí-lésĩ 'dĩ 'bá yĩ bê drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá kã 'dĩ drí 'bã 'álã. Gõ'dá câ iyĩ bê ãnyĩ rî, drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá kã 'dĩ drí õjílã ãzã 'bá yĩ jõzó, nĩ'á Yésũ rî úsúlĩ pávó 'á tã âtĩ-âtĩ ãzã bê kí nĩ rî, “Lĩfĩ ící 'bá, nĩ rĩ'á ãgô ãmbã 'î. Ícã kô ní drí ânĩzó ânĩ ìkpókpolólé âcãzó bũũũ má drí 'bã 'á nólé. ⁷ Mã ámãkã nõ áyábálã 'î, má jô cé tã 'dĩ ní drí, ní âtã ró tã tólã sí, ngã lãzé ãâyê ró rû ì'bũ 'bá ámãkã nõ. ⁸ Mã nũ tã gólã

drĩ-âcê kâ 'dĩ trá, mâ rĩ'á drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá kâ 'î, má rĩ kpá tâ òjílã gólá sísí-lésĩ má drí rĩ kâ rôlé. Gõ'dá gólĩyĩ 'bã 'bá má zélé rĩ 'bá yĩ rô ãyĩ kpá tâ ámakâ rĩ, òzõ má ãâtã gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ ònĩ rĩ, â'dô ãyĩ nĩ'á, òzõ má òkĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ ãânĩ rĩ, â'dô ãyĩ kpá ânĩ'á. Gõ'dá rû ì'bũ 'bá ámakâ rĩ 'bá yĩ rĩ ãyĩ kpá ámã rôlé kpá ítí. Òzõ ní ãâtã cé tâ ì'dĩ tólã sí rĩ, má nĩ trá, gólá â'dô 'bã'á tândĩ ró."

⁹ Gõ'dá Yésũ ârílí bê tâ ãgõ ãmbã drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá kâ 'dĩ kâ rĩ, gólá lârõ trá kĩ nĩ rĩ, "Ãgõ 'dĩ lë tâ trá tâ pãtĩ ró, mbârãkã ámakâ trá kôrõ." Gõ'dá Yésũ drí tâ âtázó ò'bí ãmbã â'dé 'bá yĩ vósĩ 'dĩ 'bá yĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Òjílã gólĩyĩ òrĩ ámakã Ìsĩrã'élë kâ rĩ 'á rĩ, tâ lëlé gólĩyĩkã Ôvãrí 'á rĩ â'dó rôõ té òzõ ãgõ nõ kâ rĩ tí kô." Yésũ 'ê trá té òzõ drĩ-'bá ãjú 'bũ 'bá kâ 'dĩ drí átalé rĩ tí. Gólá 'ê rãtãã trá Ôvãrí drí rû ì'bũ 'bá 'dĩ tãsí. ¹⁰ 'Dĩ vósĩ rĩ, òjílã gólĩyĩ tĩbê ânĩ 'bã drĩ-'bã ãjú 'bũ 'bá kã nõ drí 'bã lésĩ rĩ, gõ'dã gõ ãyĩ bê 'bã 'álã rĩ, ùsũ ãyĩ rû ì'bũ 'bã tĩbê ngã lâzé bê 'dĩ ngã trá ngã lâzé 'ásĩ trá tândĩ ró.

Tã Yésũ drí ãyĩzĩ ãzã mvã lâ ãngãzó ãvõ 'ásĩ rĩ

¹¹ 'Dĩ rĩ vósĩ rĩ, Yésũ drí ngãzó nĩlí 'bãdrĩ mvã ãzã rĩ'á zĩlá Nãnã rĩ 'álã. Gõ'dã tâ ârí 'bã gólãkã 'dĩ 'bã yĩ ò'bí ãmbã 'dĩ 'bã yĩ bê 'dê trá zãã gólã vósĩ. ¹² Gólã òtĩrĩ cãã ãnyĩ 'bãdrĩ mvã nã 'á rĩ, ùsũ ãyĩ rû trá òjílã ò'bí ãzã 'bã yĩ bê, ânĩ'á ãyĩ 'bãdrĩ nã lésĩ ágãmvã ãzã ãvõ lâ bê, nĩ'á 'bãlã 'bũ 'á. Ágãmvã 'dĩ útĩ gólã kó ì'dĩ élëwãlã 'dĩ, átã lâ drã trá. Ândrê lâ gõ'dã ì'dĩ ãyĩzĩ ró. ¹³ Kúmú

Yésũ ndrê bê ìtí rî, gólâ trá tâ ìsũ-ìsũ ró òkó àyízi ró nõ ìzã lâ drí. Gólâ drí tâ àtázó òkó àyízi ró 'dĩ drí kî nĩ rî, “Óò àmâ àndré, ní ngô àwô kô.”
¹⁴ Drílâ gòzó iyî drí òlì gbārākã àvô nǝzó 'dĩ rú. Òjílã gólíyî tíbê rî 'bá àvô nǝlì 'dĩ 'bá yî drí àdrézó àvô bê. Drílâ tâ àtázó àvô 'dĩ drí kî nĩ rî, “Nĩ, ní ngâ ùrú òdrã 'ásĩ.”
¹⁵ Àvô drí gòzó ngálé ùrú rí'á úlì àtálé òjílã drí. Yésũ drí mvá nõ ìngázó àsézó lâ àndrê lâ ngálã.

¹⁶ Òjílã tì drí à'dízó ndrĩ 'dó, drílíyî àwô-ìtí àmbá 'èzó Ôvârí drí. Òjílã àzã 'bá yî kî nĩ rî, “Àgô gólâ Yésũ nõ rí'á pãtǝ òzô tâ àngũ 'bá kãtì cú mbārākã bê.” Àzã 'bá yî drí tâ àtázó kî nĩ rî, “Ôvârí lè 'bàsúru àmákã nõ trá kôrô, tâlã gólâ àjô àgô gólâ Yésũ nõ trá àmã drí.”
¹⁷ Tã gólâ Yésũ drí 'èlé nõ rî lã'bù trá vò 'ásĩ ndrĩ.

*Tã vòrã 'bá Yòwãní bãbãtízĩ 'è 'bá ró rí kã drí nǝzó Yésũ rí òjílã rí
 (Mátáyô 11.2-6)*

¹⁸ Yòwãní bãbãtízĩ 'è 'bá ró rí'á drè gǝnĩmã 'álã. Gólâ àrì bê tâ lâràkô àmbá Yésũ drí rí'á 'èlã 'dĩ 'bá yî tâ àrì 'bá yî rí gógó kã rí sǝlì sǝ rí,
¹⁹⁻²⁰ gólâ jô vòrã 'bá yî trá rǝ nĩ'á Yésũ ngálã vòrã bê. Vòrã 'bá rǝ 'dĩ 'bá yî òjì iyî Yésũ trá tâ Yòwãní drí àtálé rí sǝ kî nĩ rí, “Nĩ òjílã gólã 'è'á àjólã 'diyì pã 'bá ró rí ò'dì, ngátã mã òtè drè òjílã àzã ngǝlã ò'dì yã?”

²¹ Vòrã 'bá 'dĩ 'bá yî òtírĩ àcã rí, ùsũ iyî Yésũ rí'á òjílã àzã 'bá yî èdé'á dũũ, kpã rí'á òjílã àzã 'bá yî òjì lâ èdé'á vò ndrèlé, gò'dã kpã gólíyî líndrì ònjì bê rí ònjì'á 'bãlé tãndí ró.
²² Yésũ drí

tã âtázó võrã 'bá Yōwánĩ kã 'dĩ 'bá yĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ gō vólé Yōwánĩ ngálã, nĩ gō ró ngá gólã tíbê ãnĩ drí ndrêlé nōlé nō 'bá yĩ tã lâ âtálé Yōwánĩ drí. Nĩ âtã gólã drí, má 'bã òjílã Ìfì ãkó lé 'bá trá vō ndrêlé ngbángbã, òjílã gólíyì òjō ró rĩ 'bá yĩ trá àcì tólé tãndí ró, gō'dá òjílã ãrí bê rĩ 'bá yĩ rú'bã lâ êdê rú trá ngbángbã, òjílã bí-'bálé lâ drí àşìlì rĩ trá tã árí'á, òjílã drã 'bá rĩ 'bá yĩ ngá ìyì trá òdrã 'ásì, gólíyì ngá ãkó lé 'bá úsù ìyì úlì tãndí trá má tí sī. ²³ Ítí rĩ, nĩ âtã Yōwánĩ drí, má ì'dĩ àjólé trá Ôvãrí ngá lésì 'díyì pã 'bá ró, gólã òrĩ zãã tã lèlé ì'dĩ má 'á. Nĩ ndrê drê, gbõ lé tã gólíyì má drí 'èlé rĩ 'bá yĩ ò'bã òjílã dũũ nĩ ámã gálé dó rĩ, Ôvãrí à'dô òrê fê'á òjílã gólíyì ámã gã 'bá kô tã 'dĩ 'bá yĩ tãşì rĩ 'bá yĩ drí.”

Tã Yésũ drí âtálé Yōwánĩ bãbãtízì 'è 'bá ró rĩ tãşì rĩ

(Mătáyõ 11.7-19)

²⁴ Gō'dá võrã 'bá rĩ 'dĩ 'bá yĩ gō ìyì bê vólé rĩ, Yésũ ítónã trá tã âtálé ò'bí ãmbã à'dé 'bá gólã vó 'dĩ 'bá yĩ drí. Âtã tã trá gólíyì drí kĩ nĩ rĩ, “Tã Yōwánĩ kã rĩ'á nõtí. Nĩ nĩ ndrĩ Yōwánĩ rĩ árílì òmã 'álã 'dĩ à'dô tãşì yã? Nĩ nĩ ndrĩ òjílã gólã mbãrãkã ãkó òzõ òmã ìlì drí 'è'á bĩlã vũdrì rĩ kãtí rĩ ndrêlé yã? 'É'è, à'dó ìtí kô. ²⁵ Ngã gō'dá nĩ nĩ Yōwánĩ rĩ árílì òmã 'álã nō rĩ, tãlã drílã 'bãzó òjílã ngá-drĩ ãmbã bê, ítã sũ 'bá tãndí ró rĩ bê rĩ drí sī yã? 'É'è! À'dó kpá ìtí kô, tãlã òjílã gólã ngá-drĩ ãmbã bê rĩ rĩ òmã 'á kô. Òjílã gólã ngá-drĩ ãmbã bê rĩ, rĩ ìyìkã jãrìbã 'álã jó àngì àngì 'á. ²⁶ Nĩ nĩ Yōwánĩ rĩ ndrêlé, tãlã nĩ lè tã trá kĩ,

gólã ì'dî tã àngũ 'bá 'î Ôvârí ngá lésì. Tãndí ró, Yōwánì lãvũ gãrã tã àngũ 'bá àzã 'bá yî drî sî.
²⁷ Yōwánì ì'dî tîbê Ôvârí drí tã lâ átálé tã àngũ 'bá Málákî sílî kí'á nî rî, 'Ôvârí kí nî rî, yí âbí lãjó'bá íyíkã jô'á sísí, nî'á âmã tã átálé sísí òjílã drí, má âcã ró bê ùsúlã njãã.' "

²⁸ Yésũ âtã trá kí nî rî, "Òjílã gólîyî tîlî trá àngó nò 'á bũúú àndrô nô rî 'bá yî lãfálé sî rî, àmbã Yōwánì kã ì'dî kôrô gólîyíkã drî sî. Gõ'dá ànî gólîyî lífî 'bã 'bá má drî 'díyî pã 'bá ànikã ró, âmã rôlé òzô Kúmú ànikã kâtí rî 'bá yî lãfálé 'ásì, òjílã tîbê 'bã 'bá áyábálá ró àngó 'á nōngá rî, àmbã lâ à'dô 'bã'á kôrô Yōwánì kã drî sî kũmũ Ôvârí kã rî 'á."

²⁹ Gõ'dá òjílã 'dî 'bá yî ndrî ârî tã Yésũ drí átálé ití 'dî bê rî, òjílã ndrî bélé-bélé ù'dú 'bá rî 'bá yí bê lùyî ìyî Ôvârí trá, tãlã gólîyî lã tã trá úlî Yōwánì kã 'á. Sísí rî, òjílã 'dî 'bá yî ìjî ìyî tã trá Yōwánì tî, gólã òdã ró lũmvũ ìyî drî tã ònjí ìyíkã àyézó tã lèlê ìyíkã Ôvârí 'á rî sî. ³⁰ Gõ'dá Pãrusî yî lâ'bí ìmbá 'bá rî yí bê, gã ìyî trá dó Yōwánì drí lũmvũ dälé ìyî drî tã ònjí ìyíkã tãsí, tãlã gólîyî lèé tã Ôvârí kã rî kô.

³¹⁻³² Gõ'dá Yésũ rî trá zãã tã átálé kí nî rî, "Òjílã àndrô nô kã gólîyî tã Yōwánì kã lã 'bá kô rî, gõ'dá gólîyî lèé tã âmákã kpá kô tã 'dî 'á rî ì'dî, má âtã úlî mãnîgô nô gólîyî tãsí. Gólîyî rî'á nyé òzô 'dīyímvá gólîyî volé gã 'bá dó lãvílî àzî-àzî lâ yí bê vò àlô 'á rî kâtí. Òzô 'dīyímvá òcã ìyî lãrî trá rîzó àndú tólé rî, gõ'dá àzã 'bá yî ògã trá dó àndú tólé rî, drílîyî tã átázó kí nî rî, 'Mã câ lãrî àndú tózó, gõ'dá nî lèé àndú tólé àmã bê kô à'dô tãsí

yã?' Gõ'dá õzõ gólíyî õngô gbõ áwó lóngó drílíyî áwó ngõzó rî, gõ'dá ázâ 'bá yî õgã kpá dó áwó ngõlé gólíyî bê rî, drílíyî tã á tázó kí nî rî 'Nî léé kpá áwó ngõlé á má bê kô á'dô tã sí yã?'

³³ "Nî ndrê drê, kâ yî áwó ngõ kâ sí, Yõwánî rî bê cú í tí nyásá tãndí nyã ákó òdrá mvũ ákó rî, nî á tá kpá kí nî rî, Yõwánî áá'dô cú líndrí õnjî bê.

³⁴ Gõ'dá má gólá Ôvârí drí ájólé úrú lésî rî á cá bê nyásá nyálé á ní bê 'dũwã, òdrá mvũlî á ní bê 'dũwã rî, nî kí nî rî, má áá'dô 'álé kô 'bá 'î, má áá'dô kpá òdrá mvũ 'bá 'î, má òtrõ õjílã õnjî-õnjî kpá lâ mû-ãziyã ró má drí. ³⁵ Gõ'dá má kí nî rî tã ázâ í'dî nõ, á ní õjílã gólíyî úlî Yõwánî kâ á rî 'bá úlî á má kâ rî bê rî á'dô íyî nî'á lâ tã pãtî-pãtî ró. Úlî má drí rî'á á tá lá nõ rî Ôvârí kâ í'dî."

Tã Pãrúsî ázâ drí tã tãndí 'èzó Yésũ drí kô rî

³⁶ Kâ yî ázâ rî sí rî, Pãrúsî ázâ rú lá Sîmónã drí Yésũ rî ázízó á ní lí yí drí 'bã 'álá ngá nyálé õzõ ùmú kátî. Gõ'dá Yésũ á cá lé bê rî, drílã á ní zó rílî ányî tãrãbízã lâgátî ngá nyálé.

³⁷ Gõ'dá òkó ázâ rî'á tólã ányî Sîmónã drí 'bã lâgátî. Òkó 'dî tã 'è'è lá sú kô, õjílã ndrî zî íyî gólá 'dó òkó õnjî ró. Òkó 'dî á rî bê kí'á nî rî, Yésũ rî'á ngá nyã'á Sîmónã drí 'bã 'álá rî, òkó 'dî drí málãngî mvá dô ìnî-ìnî kâ ájî bê tũrũ-tũrũ rî átrõzó kpãá yí drígá. Dô ìnî-ìnî 'dî órî gílã lâfã ámbá sí. Òkó 'dî drí á ní zó áfilí jó 'álá. ³⁸ Òkó 'dî drí rú jãzó Yésũ ùgúlî lésî ró áwó bê. Gõ'dá áwó drílã rî'á ngólã 'dî rî ìlindrî lá drí Yésũ rî pá ùgúlî ájízó ndrî 'bêlêkêtê. Gõ'dá òkó 'dî drí rîzó vũdrî Yésũ rî pá lílí íyî drî-'bí ácê-ácê 'dî sí. Òkó

'dĩ drí tũ wũzó pẽ pẽ Yésũ rĩ pá 'á, gólã rĩ rúmva ấ'đĩ ndrúndrú, drílã gõzó dõ ấjĩ bẽ nõ ìnìlĩ Yésũ rĩ pá ùgúlĩ 'á òzõ òrẽ fèrẽ kátĩ.

³⁹ Sĩmónã ndrê bẽ tã òkó 'dĩ drí 'èlé 'dĩ ìtĩ rĩ, ìsũ tã trá ấkpã yĩ 'á kĩ nĩ rĩ, “Àgô gólã Yésũ nõ rĩ â'dó tã ậngũ 'bá 'ì kô. Tĩ gólã òró 'bãã tã ậngũ 'bá 'ì rĩ, gólã nĩ tã 'è'è òkó 'dĩ kã ònjĩ 'dĩ trá, tí âyê òkó 'dĩ âcálé ậnyĩ yĩ lặgátĩ kô.” ⁴⁰ Gõ'dá Yésũ kĩ nĩ rĩ Sĩmónã drĩ rĩ, “Má lẽ trá tã ấzã âtálé ní drĩ.” Sĩmónã kĩ, “Àwô, ní âtã.” ⁴¹ Yésũ drĩ ùlĩ mẫngõ âtázó nõtĩ, “Àgô ấzã 'bá yĩ rĩ nĩ ìyĩ trá lãfã zĩlĩ ậgô ấzã tĩ sĩ, tí drĩlĩyĩ 'èzó lãfã 'dĩ võ lã lờgõlé. Àgô ấzã rĩ trõ ìyĩkã gĩnyã kútũ-njĩ, ấzã rĩ trõ ìyĩkã gĩnyã kámã-njĩ. ⁴² Ícã gõ'dá ậgô 'dĩ 'bá yĩ drĩ lãfã drĩlĩyĩ trõlé 'dĩ lờgõzó lĩpĩ lã drĩ kô. Gõ'dá lãfã lĩpĩ 'dĩ kĩ nĩ rĩ, 'Nĩ âyê lãfã 'dĩ nĩ lờgõ má drĩ gõ'dá kô.' Ì'dĩ 'dĩ. Ngbãangbãnõ rĩ, má ìjĩ drẽ nĩ, ậgô ậngô rĩ â'dô lãfã lĩpĩ rĩ lẽ'á nĩ kờô ìyĩ ấzĩ-ấzĩ drĩ sĩ rĩ nĩ yã?”

⁴³ Sĩmónã lờgõ tã ìjĩ-ìjĩ 'dĩ trá Yésũ drĩ nõtĩ, “Àgô gólã lãfã trõ 'bá gặặ rĩ, gõ'dá lãfã lĩpĩ drĩ tã âtázó kĩ'á nĩ rĩ, gólã ấâyê òlờgõ lãfã 'dĩ võ lã yĩ drĩ kô rĩ ì'dĩ.” Yésũ kĩ, “Tã pặặ rỏ. ⁴⁴ Sĩmónã, ní 'é tã dódó má drĩ kô, ní dầầ lĩmvũ ámã pá 'á kô, gõ'dá òkó 'dĩ jĩ ámã pá trá ìyĩ lĩlĩ ìlĩndrĩ sĩ. ⁴⁵ Gõ'dá ní ậfõó ámã ìngĩlĩ ndrõlé òzõ lã'bí ấmãkã rĩ tí kô, òkó nõ ndrô ámã pá mvã trá gặặ ní drĩ sĩ. ⁴⁶ Gõ'dá ní ìnĩ dõ kô ámã pá rĩzó dõ ìnìlĩ rĩ 'á kô. Òkó nõ gõ'dá ậnĩ nĩ dõ ìnìlĩ ámã pá rú. Gõ'dá dõ 'dĩ ógĩ rĩ'á lãfã ấmbã sĩ. ⁴⁷ Má âtã tã ấzã ì'dĩ ní drĩ nõ. Tã òkó nõ drĩ 'èlé nõ rĩ, tãlã

gólâ nĩ trá Ôvârí âyê gólâ trá tâ ònjí ãmbá íyíkâ rí 'ásĩ ndrĩ, tâ gólâ drí áamá lězó kôrô rí ì'dí 'dĩ. Òzô òjílã ã'dô cé tâ ònjí bê fínyáwá ìtí rí, Ôvârí drí gólâ rí âyézó tâ lâ sĩ rí, gólâ â'dô Ôvârí rí lě'á kpá cé dāwá ìtí.”

⁴⁸ Yésũ drí tâ âtázó òkó 'dĩ drí kĩ nĩ rí, “Ôvârí âyê nĩ trá tâ ònjí áníkâ tāsĩ.”

⁴⁹ Gõ'dá òjílã ãzâ 'bá yí rĩ 'bá ìyí ngá nyälé Yésũ yí bê vò ãlô 'á 'dĩ 'bá yí, drílìyí tâ âtázó ìyí vò 'ásĩ kĩ nĩ rí, “Àgô nõ íyíkâ kó ã'dí ì'dí yã? Gólâ rí kpá tâ ònjí òjílã kâ rí âyélé yã?”

⁵⁰ Gõ'dá Yésũ drí tâ âtázó òkó 'dĩ drí kĩ nĩ rí, “Ôvârí â'dô ìyí Ìřĩ 'bã'á ní drĩ ãnì pälé, tãlã ní lě tâ ámakâ trá. Ní nĩ, ánì rú'bã ã'đĩ ndrúndrú.”

8

¹ Gõ'dá 'dĩ rí vólé drĩ lâ 'ásĩ rí, Yésũ yí nĩ ìyí trá lãmú bê 'bãdrĩ mvá ònyíkô 'dĩ 'bá yí 'ásĩ ndrĩ, nĩ'á tâ tãndí âtá bê òjílã drí tâ kũmũ Ôvârí kâ rí kâ tāsĩ. Lãjó'bá gólãkã mùdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ 'dĩ 'bá yí nĩ ìyí kpá trá lãmúlí gólâ bê. ² Gõ'dá òkó ãzâ 'bá yí dũũ 'dê ìyí trá nílí gólìyí bê. Òkó 'dĩ 'bá yí, ãzâ 'bá yí Yésũ êdê trá ngá lãzé 'ásĩ. Gõ'dá ãzâ 'bá yí, Yésũ drô líndrí ònjí trá 'á lâ yí sĩ, òzô Mãríyã Mãgãdálã gólâ Yésũ drí líndrí ònjí drözó 'á lâ sĩ nĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ rí kâtí. ³ Gõ'dá òkó ãzâ 'dĩ íyíkâ Kózã rí òkó ì'dí, rú lâ Jõãnã. Kózã 'dĩ rĩ'á drĩ-'bá rú ì'bũ 'bá kúmú Ēródê kâ rí 'bá yí kâ ì'dí. Gõ'dá òkó ãzâ kpá tólã, rú lâ Sõzãnã. Gõ'dá òkó 'dĩ 'bá yí rí trá ndrĩ lãfã ìyíkâ félé ngá nyãnyã gĩzó gólìyí drí nyälé.

*Tã Yésũ drí tã âtázó òjílã drí úlí mǎnĩgõ sĩ rĩ
(Mátáyõ 13.1-23; Mǎrǎkõ 4.1-25)*

⁴ Nĩngá sĩ, òjílã è'bè rû trá 'dó ndrĩ võ ãlô 'á. Òjílã ânĩ trá 'bãdrĩ mvá ãmbá nõ 'bá yĩ 'ásĩ ndrĩ 'dó úlí Yésũ kã ârĩlí. Gõ'dá gólã âtã tã trá drĩlyĩ úlí mǎnĩgõ sĩ nõtĩ kĩ nĩ rĩ, ⁵ “Ámvú 'wã 'bá ãzã nĩ trá ámvú 'álã. Drílã órĩ rĩzó. Órĩ ãzã 'bá yĩ lówã trá 'dèlé lǎtĩ lífĩ 'á, gõ'dá òjílã rĩ trá lǎmúlí drĩ lâ sĩ, úkũú ñnyákú drĩ lâ kô, ãrĩwá ânĩ trá nyálã vólé. ⁶ Gõ'dá órĩ ãzã 'bá yĩ 'dè iyíkã trá rövõ drĩ, áfõ trá. Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, ãtú áfõ bê kǎlé rĩ, drílã ngá-ãrú lâ 'dĩ zázó, drílã drázó kpá vólé. ⁷ Gõ'dá órĩ ãzã 'bá yĩ lô'dè iyíkã ãsõpá ngbũkpũ rĩ 'bá yĩ lǎfálé 'á. Ítĩ rĩ, drĩlyĩ áfõzó mbálé tãndĩ ró. Gõ'dá ãsõpá 'dĩ 'bá yĩ drĩ ãrú lâ 'dĩ 'bá yĩ vözó, drĩlyĩ drázó. ⁸ Gõ'dá órĩ ãzã drĩ iyíkã 'dèzó ñnyákú tãndĩ ãzã rũ'bũ-rũ'bũ lâ 'á. Drílã áfõzó iyíkã tãndĩ ró, pá fã bê kõdõngbõ ãtĩ. Drílã fõzó 'wǎlé cõkpõ-cõkpõ pá fã ãlô 'dĩ sĩ, ífĩ bê kũrũgbũ.” Gõ'dá gólã âtã tã trá õ'bĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãnĩ, nĩ ãsũ úlí ámakã 'dĩ vólé drĩ lâ tãndĩ ró, nĩ 'bã ró ãnĩ drĩ.”

⁹ Gõ'dá 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, lǎjõ'bá gólãkã 'dĩ 'bá yĩ drĩ tã âtázó gólã rĩ ãjízó kĩ nĩ rĩ, “Úlí mǎnĩgõ ánikã átalé nõ tã ífĩ lâ ángõ tí yã?” ¹⁰ Drílã tã-drĩ lògõzó kĩ nĩ rĩ, “Ónyĩ ãnĩ nyãányã trá, tãlã tã Ôvãrĩ kã gólã drĩ lǎpĩlí òjílã ãzã 'bá yĩ drĩ sĩ tã tĩbè gólã drĩ òjílã 'bãzó rĩlí kũmũ iyíkã zèlé rĩ tãsĩ rĩ áã'dã ró bê ãnĩ drĩ.

Gõ'dá òjílã gólĩyĩ tĩbè tã lâ lè 'bá kô rĩ, gólĩyĩ ãrĩ ãyĩ úlí mǎnĩgõ má drĩ rĩ'á átalã rĩ trá.

Ítí rî, gólîyî â'dô tâ Ôvârí kâ ndrê'á té ÿyî lîfî sî
cú ítí ítõ lâ nî ãkó.

Gõ'dá gólîyî â'dô kpá Ôvârí rî gbórókõ ârí'á ÿyî
bî sî cú ítí tâ ífí lâ nî ãkó.'

Īsáyã 6.9

¹¹ “Úlî mǎnîgõ má drí âtálé nõ, tâ ífí lâ rî'á nõtí.
Órî 'dî 'bá yî â'dô trá õzõ tâ tîbê Ôvârí drí rî'á
âtálá ãnî drí rî tí. ¹² Látî lîfî 'dî rî íyíkâ õzõ õjílã
gólã úlî Ôvârí kâ ârí 'bá trá rî tí, gõ'dá Sātánã
drí îzãzó lâ volé pîpîsîlî lâ 'ásî, gólã lée gõ'dá tâ
Ôvârí kâ rî kô, Ôvârí pá gõ'dá gólã tâ õnjí gólãkã
rî 'ásî kô. ¹³ Rõvõ drî'î 'dî íyíkâ õzõ õjílã gólã
úlî Ôvârí kâ ârí 'bá trá fî dódó, gõ'dá gólã cé tâ
lêlê fínyáwá bê Ôvârí 'á. Õzõ lâñõ ãzã õtîrî gólã
rî ùsú rî, drílã tâ Ôvârí kâ 'dî âyézó volé 'wãã.
¹⁴ Órî gólã 'dê 'bá ãsõpá ngbũkpũ lâfálé 'á rî, 'dî
rî'á õjílã gólã tâ âtî-âtî tãndí Ôvârí kâ 'dî ârí 'bá
dódó gõzó tâ lêlé 'á lâ. Gbõ lé ítí rî, gólã rî'á tâ
îsũ bê rõõ ngá gólîyî ãngó nõ 'á nõ 'bá yî tãsî.
Ítí rî, gólã lê yî drí 'bãlé ngá-drî ãmbã nõ 'bá yî
bê gãrã. Gõ'dá 'dî vósî rî, tâ 'ê'ê ãngó nõ kã
õmbê gólã trá ngárã-ngárã, gólã îcã tâ tãndí 'êlé
dódó kô tâ õnjí âyézó. ¹⁵ Įnyákú gólã tãndí ró
rũ'bũ-rũ'bũ 'dî rî, íyíkâ õjílã gólîyî tîbê úlî Ôvârí
kâ ârí 'bá rõzó lâ rî 'bá yî í'dî. Gólîyî rî trá zãã
tã lêlé bê Ôvârí 'á 'álé îdú-îdú sî rî, gólîyî rî íyíkã
zãã tâ tãndí 'ê'ê sî Ôvârí drí. Tã tãndí drîlîyî rî'á
'êlá 'dî â'dô â'dó'á õzõ ãdrúgú gólã 'wã 'bá ífí bê
cõkpõ-cõkpõ lîfî bê kũrũgbũ nã kâtî.”

¹⁶⁻¹⁸ Yésũ kî nî rî, “Õzõ má drí rî'á âtálã ãnî

drí rí tí, má rí bê ãní lĩĩ ícílí úlí mǎnĩgõ sĩ rí, òjílã ãmbá nĩĩ ÿĩ tã ífí lâ kô. Gõ'dá ÿ'dí nõ kǎyĩ lâ trá 'ẽ'á ácalé ÿ'dí nõ òjílã ndrĩ drí tã ífí lâ yĩ nĩzõ dódó. Tã ìmbâ-ìmbâ ámakâ íyíkâ rĩ'á òzõ lâmbã ÿ'ĩ-ì'ĩ kátí. Òjílã ãzã ÿ'ĩ lâmbã íyíkâ bê drĩ lâ ákólé límvo sĩ ngã 'bô lǎpĩlí gbārākã zélé yã? Á'dó ÿtí kô. Òjílã ndrĩ rí lâmbã ÿ'ĩlí 'bǎlé tǎrǎbízã drĩ jó 'á. Òjílã òtĩrĩ fĩ jó 'álá rí, drílã ndrẽzõ lâ tõ. Kpá ÿ'dí ÿtí, kǎyĩ trá 'ẽ'á cǎlé òjílã drí tã ìmbâ-ìmbâ ámakâ nĩzõ dódó. ãní lǎjõ'á ámakâ rí 'bá yĩ á'dô 'bã'á lâ nĩ òjílã drí nĩlí tǎndí ró. Á'dô 'bã'á kpá ÿtí, nĩ á'dô tã ámakâ rí árĩ'á nĩ ìmbálé òjílã ãzĩ drí. Òzõ nĩ ò'ê trá ÿtí rí, má á'dô tã nĩnĩ ãníkã lôpé'á tã ámakâ rí 'á. Gõ'dá òzõ nĩ ògã trá dó árílã rí, tã tã nĩnĩ 'dí tǎsĩ rí á'dô ãvĩ'á ãní drĩ sĩ.”

¹⁹ Gõ'dá 'dĩ rí vósĩ rí, Yésũ rí ándré, gólã rí ádrúpĩ yĩ bê ácã ÿyĩ trá, 'ẽ'á gólã rí ndrélé. Gõ'dá nĩngá sĩ rí, gólĩyĩ ícã kô ánílí ãnyĩ gólã rú, tãlã ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yĩ drí sĩ. ²⁰ Drĩlĩyĩ gõzõ òjílã jólé ÿ'dí gólã rí ázĩlí ÿyĩ ngálã. ²¹ Gõ'dá gólã árílĩ bê tã kĩ'á nĩ rí, íyĩ ándré yĩ, íyĩ ádrúpĩ yĩ bê, lē ÿyĩ ÿyĩ ndrélé rí, drílã gõzõ tã átalé nõtĩ kĩ nĩ rí, “Tã pǎtĩ ró rí, má lē ámã ándré yĩ ámã ádrúpĩ yĩ bê. Gõ'dá òjílã gólĩyĩ úlí ámakâ árĩ 'bá kpá rõzõ lâ rí, gólĩyĩ kpá ámã ándré yĩ ÿ'dí ámã ádrúpĩ yĩ bê.”

Tã Yésũ drí límvo ándré fĩ 'bá kǎgũmãã bê 'bãzõ rĩlí tĩtĩ rí

(Mǎtáyõ 8.23-27; Mǎrākõ 4.35-41)

²² Kǎyĩ ãzã sĩ rí, Yésũ áatã tã trá lǎjõ'á íyíkã 'dĩ 'bá yĩ drí kĩ nĩ rí, “Mã mbã límvo ándrē nõ

drĩĩ sĩ 'á'á 'álâ.” Drĩĩyĩ gōzó mbãlé kōlóngbō 'á. ²³ Gō'dá gólíyĩ drĩ ítōzó trá 'è'á mbãlé 'á'á 'álâ rĩ, Yésũ òkò trá lãnō ãmbá ò'bí kã 'dĩ 'bá yĩ drĩ, gólâ 'dê trá â'dú bê kōlóngbō 'á kĩní-kĩní. Gō'dá nĩngá sĩ rĩ, kãgũmãã ândrê drĩ ânĩzó rĩ'á vĩlĩ. Gō'dá kōlóngbō bí íyĩngá 'è'á filĩ ìmvũ zē 'álâ. ²⁴ Gō'dá lãjò'bá 'dĩ 'bá yĩ drĩ gólâ rĩ òlózó â'dú 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãmã lĩpĩ, ní ngã, ãmã trá 'è'á drãlé nõ.” Gólâ drĩ lĩfĩ nĩjĩzó tã âátalé ìmvũ ãmbã tĩ 'bá kãgũmãã bê 'dĩ drĩ rĩzó tĩtĩ. Gō'dá kôrô kãgũmãã ândrê ãmbã rĩ 'bá sĩlĩ gō'dá ìmvũ gólâ rĩ 'bá kōlóngbō íyálé rĩ bê drĩ âdrézó. ²⁵ Gólâ drĩ gōzó tã âátalé lãjò'bá íyíkã rĩ yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Tãlã ã'dô 'ì ãnĩ drĩ tã lãlã ãnikã âyézó yã?” Lãjò'bá 'dĩ 'bá yĩ, tĩ lâ yĩ drĩ â'dízó gólâ rĩ mbãrãkã drĩ. Âtã ãyĩ tã trá ãyĩ vō 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãgô nõ íyíkã ã'dô lâ 'ì tã âtã 'bá kãgũmãã drĩ ìmvũ bê drĩlĩyĩ âdrézó nõ.”

Tã Yésũ drĩ lĩndrĩ ònjĩ dũũ lôfōzó ãgô ãzã 'ásĩ rĩ

(Mãtáyō 8.28-34; Mãrãkō 5.1-20)

²⁶ Gō'dá nĩngá sĩ rĩ, Yésũ yĩ lãjò'bá íyíkã 'dĩ 'bá yĩ bê mbã ãyĩ ìmvũ ândrê 'dĩ drĩ lâ trá 'á'á lésĩ ró rĩ, gólíyĩ drĩ nĩzó fólé vō ãzã zĩlĩ Gërãgèsã rĩ 'á.* ²⁷⁻²⁹ Vō 'dĩ 'á tólã rĩ, ãgô ãzã rĩ'á, Sãtãnã âjô lĩndrĩ ònjĩ ãbãbã kã trá rĩlĩ 'á lâ. Gólâ rĩ'á jô ãkó gō'dá rĩ íyíkã rĩ bê ùgĩ gólíyĩ rĩzó ãvō 'bãlé rĩ 'bá yĩ 'ásĩ jējē ró. Óombê gólâ trá nyãrĩ sĩ, gō'dá rĩ trá ôkĩlã tōwãrĩ-tōwãrĩ vólé. Gólâ rĩ íyĩngá lãrã bê òmã 'ásĩ cú ítĩ ùndú ró.

* **8:26** 8.26 Gërãgèsã Vō 'dĩ rú lâ ãzã kpã Gërãsã gō'dá Gãdãrã.

Yésũ âfõ bê kõlóngbõ 'ásĩ âcálé võ tãkó 'alâ rî, ãgõ gólâ línđrí ònjí bê 'dĩ drí ngãzó ânĩ'á ôtré bê gbõ ítí línđrí ònjí ãbãbã kã drí. Gólâ drí ânĩzó 'délé 'ã'ĩ sĩ Yésũ ágálé. Yésũ átã tã trá línđrí ònjí 'dĩ drí âfõzó vólé gólâ 'ásĩ. Yésũ átã bê tã ítí línđrí ònjí 'dĩ drí rî, línđrí ònjí 'dĩ drí gõzó trélé gbórókõ ãmbá ãgõ 'dĩ kã sĩ kí nĩ rî, “Yésũ, Ôvãrí ãmbá rî mvá, ní lã ã'dô ngá 'ĩ ãmã drígá sĩ yã? Ní íkpókpolõ ãmã kô, ní ízã ãmã kô.” ³⁰⁻³¹ Gõ'dá nĩngá sĩ rî, Yésũ ìjĩ línđrí ònjí ãbãbã kã 'dĩ trá kí nĩ rî, “Ánĩ rú ã'dĩ ì'dĩ yã?” Línđrí ònjí ãbãbã kã 'dĩ lôgõ tã-drĩ trá Yésũ drí kí nĩ rî, “Ãmã rú rĩ'á Ô'bígó, tãlã ãmã rĩ'á dũũ.” Gõ'dá línđrí ònjí 'dĩ ìjĩ Yésũ trá ãndálé ãndálé, “Ní 'bã ãmã kô võ ònjí rú ízã kã ãdũkũ ãkó rî 'á. Ní jô ãmã cé ãnyĩ.”

³² Ngbíkpí òtòlõ'bĩ ãzã 'bã yĩ rĩ'á ìyĩ ngá sĩ'á nyãlé ãnyĩ lütú gãrã 'á, gõ'dá línđrí ònjí ãbãbã kã 'dĩ 'bã yĩ ìjĩ tã trá kí nĩ rî, “Mã ânĩ fíli ngbíkpí 'dĩ 'bã yĩ 'á. Ní lã tã-drĩ trá ãmã drí yã?” Yésũ lã tã-drĩ trá línđrí ònjí 'dĩ 'bã yĩ drí, gõ'dá nĩ ìyĩ trá fíli ngbíkpí 'á. ³³ Gõ'dá nĩngá sĩ, línđrí ònjí ãbãbã kã fĩ bê ngbíkpí 'dĩ 'bã yĩ 'á rî, rã ìyĩ trá zãã línđrí ònjí ãbãbã kã 'dĩ 'bã yĩ bê òzõ lífõ-lífõ kãtí, ãlólé lütú pá 'alã gólókõ 'á zãã lò'délé ìmvũ 'á ôdrãlé.

³⁴ Gõ'dá òjílã gólĩyĩ rĩ 'bã ngbíkpí lòkílí rî, gólĩyĩ rĩ'á tólã. Lòkí 'bã 'dĩ 'bã yĩ ndrè tã 'dĩ bê ítí rî, rã ìyĩ trá vólé, nĩ'á tã átã bê òjílã drílĩyĩ ùsúlí lãtĩ 'ásĩ rî 'bã yĩ drí. ³⁵ Òjílã gólĩyĩ tã 'dĩ ãrĩ 'bã rĩ ânĩ ìyĩ trá ndrĩ tã 'dĩ ndrélé cú ìyĩ ìfĩ sĩ. Ùsũ ìyĩ ãgõ gólâ línđrí ònjí ãbãbã kã drí âfõzó 'á lâ sĩ nõ rĩ'á vũdrĩ Yésũ lãgátí, tã Yésũ drí rĩ'á

âtalâ rî ârí'á. Gõ'dá ãgô 'dĩ trá cú ítá bê yí rú, líndrí ònjí ãbãbã kã 'dĩ 'bá yí âyê gólâ trá zãâ. Tã ìsũ gólákã gõ'dá trá tãndí ró. ³⁶ Gólĩyĩ 'bã 'bá nĩngá tã 'dĩ ndrêlé ìyĩ ìfĩ sĩ rî, âtã ìyĩ tã Yésũ drí ãgô 'dĩ 'bãzó tãndí ró 'dĩ trá kpá ãzã 'bá yí drí. ³⁷⁻³⁸ Gólĩyĩ trá ùrĩ ró ãmbá, âtã ìyĩ tã trá Yésũ drí, ònĩ ró bê nĩngá sĩ volé.

Ãgô 'dĩ gõ'dá â'dó kô zãâ líndrí ònjí ãbãbã kã bê, lã trá zãâ 'dêlé Yésũ vó tã ârí 'bá ró. Gõ'dá Yésũ âtã trá drílã nõtí, ³⁹ "Ní gõ ní drí 'bã 'álã, ní âtã ró tã Ôvãrí drí 'êlé ní drí nõ òjílã drí." Gõ'dá nĩngá sĩ rî, ãgô 'dĩ nĩ trá, nĩ'á tã 'êlé yí drí 'dĩ âtã bê òjílã drí. Gõ'dá Yésũ yí lãjó'bá íyíkã 'dĩ 'bá yí bê mbã ìyĩ trá kòlóngbõ 'á, nĩ'á gólé volé.

Tã Yésũ drí Yáirõ rî mvá rî ìngázó òdrã 'ásĩ rî (Mátáyõ 9.18-26; Mårãkõ 5.21-43)

⁴⁰ Yésũ yí òtírĩ ãgõõ ìmvũ ândrê nã 'á'á lé drí lâ lésĩ rî, ò'bí ãmbá rî ìyĩ trá gólâ rî tãlé lãgúlí. ⁴¹ Ãgô ãzã bê rú lâ Yáirõ, drílã ânĩzó Yésũ ngálã. Yáirõ rĩ'á jó tã ârí kã vó lâ ndrê 'bá 'î. Yáirõ ânĩ trá rĩlí 'ã'í sĩ Yésũ ágálé, ìjĩ gólâ trá ânĩlí yí drí 'bã 'álã íyĩ pãlé, ⁴² tãlã mvá lâ trá ngá lãzé ró, 'ê'á drãlé. Ízãmvá 'dĩ ì'dĩ ãlô 'dĩ. Ndrô lâ rĩ'á mùdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ.

'Dĩ 'ásĩ rî, Yésũ nĩ trá Yáirõ rî âjílí 'bã 'álã. Gõ'dá ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yí nĩ trá ndrĩ gólâ vósĩ, rú lôzê-lôzê bê gólâ rú sĩ. ⁴³ Gõ'dá òkó ãzã rĩ'á ngá lãzé bê ndrô mùdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ, ndéé rú kô, ngá lãzé 'dĩ rî pará ró. Òkó 'dĩ rî trá lãfã ìzãlé ãmbá ngá lãzé 'dĩ òndê ró rú bê. Gõ'dá òjílã ãzã ójó ró, ãlókõ 'bá ró êdé 'bá lâ rî yũ. ⁴⁴ Gõ'dá

õkó 'dĩ drí ânĩzó rû âjálé Yésũ ùgúlí lésĩ ró, ítá tĩ gólâkâ dôlé. Kôro ngá lâzé 'dĩ drí rû ndězó. ⁴⁵ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, Yésũ drí tã ìjízó, “Á'dĩ dõ má nĩ yã?” Gõ'dá òjílã ndrĩ 'dĩ 'bá yĩ gã ìyĩ tĩ trá kĩ nĩ rĩ, “Mã nĩ kô.” Gõ'dá òjílã 'dĩ 'bá yĩ gã ìyĩ tĩ bê ndrĩ rĩ, Pétērõ âtã tã trá nõtĩ kĩ nĩ rĩ, “Ámã lĩpĩ, òjílã ndrĩ 'dó rĩ'á ání ìpĩ'á.” ⁴⁶ Gõ'dá Yésũ kĩ nĩ rĩ Pétērõ drí rĩ, “Òjílã âzã dõ má trá, má nĩ trá, má òtójõ trá bũúú má rú, ámã fãfã cá trá gólã rú.” ⁴⁷ Gõ'dá õkó 'dĩ árílí bê tã gólã drí âtálé 'dĩ rĩ, gólã nĩ trá kĩ nĩ rĩ, Yésũ nĩ yĩ trá. Kôro drílã ânĩzó rílí 'ã'ĩ sĩ gólã ágálé, ùrĩ ãmbá sĩ lělě ró. Tã gólã drí Yésũ rĩ dõzó êédê ró yĩ bê rĩ tãsí, kpá pãtĩĩ gólã êédê rú trá. ⁴⁸ Gõ'dá gólã âtã trá õkó 'dĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ámã ìzó, ngbãângbãno rĩ, nĩ trá dódó. Tã lělě áníkã 'bã má nĩ ání êédélé. Nĩ ngá ùrũ, ní nĩ. Òvãrí ãã'dô ní bê.”

⁴⁹ Gõ'dá gólã drẽ tã âtã'á õkó nõ drí rĩ, lãjõ'bã âzã âcã kpá trá Yáĩrõ drí 'bã lésĩ kĩ nĩ rĩ, Yáĩrõ rĩ mvá òdrã trá, ícã kô Yésũ drí ânĩzó. ⁵⁰ Gõ'dá Yésũ árílí bê úlĩ 'dĩ ìtĩ rĩ, gólã kĩ nĩ rĩ Yáĩrõ drí rĩ, “Nĩ 'ê ùrĩ kô, ní lě tã-drĩ ámákã, ání mvá â'dô ngã'á â'dólé tãndĩ ró.” ⁵¹⁻⁵² Gõ'dá gólĩyĩ ndrĩ nĩ ìyĩ trá 'dó cãlé Yáĩrõ drí 'bã 'álã. Gõ'dá âcã ìyĩ bê rĩ, òjílã ò'bĩ ãmbá 'dĩ 'bá yĩ rĩ'á ìyĩ 'dó ãwó ngõ'á.

Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, Yésũ lě cé Pétērõ, Yõwãní, Yãkõbã gõ'dã gbõ mvá rĩ ândrê mvá rĩ átã bê filĩ jõ ãwó kã rĩ 'á yĩ bê. Gólã kĩ nĩ rĩ ãwó ãnjõ 'bã 'dĩ 'bá yĩ drí rĩ, “Nĩ âyê ãwó, mvá 'dĩ drãã kô, gólã rĩ ìyĩngã â'dú kõ'á.” ⁵³ Gõ'dã ò'bĩ ãmbã ãwó ãnjõ 'bã kã 'dĩ 'bá yĩ gũ ìyĩ gólã trá kĩ nĩ rĩ, “Dĩ tã ònjõ kã 'ĩ, mvá 'dĩ drã trá.” ⁵⁴ Gólã fĩ trá jõ 'álã,

rû mvá ãvõ nô drí lâ trá, gõ'dá âtâ tâ trá kî nî rî, “Ízámvá, ní ngâ úrû.” ⁵⁵ Kôro mvá nõ lôvó-lôvó lâ drí ágôzó 'á lâ. Drílâ ngázó òdrã 'ásî. Yésû âtâ tâ trá mvá rî ândrê drí kî nî rî, “Ní âfê ngá nyãnyã mvá nõ drí nyâlê.” ⁵⁶ Gõ'dá mvá rî ândrê yí átá lâ yí bê lâro ãyî trá ãmbá, tâ lârákô drílîyî ndrêlé sîsî lâ kô 'dî 'á. Yésû âtâ trá drílîyî, gólîyî ââtâ tâ 'dî òjílã äzã älolã drí kô.

9

Tã Yésû drí drí-ãcê fêzó lâjõ'bán íyíkã rî 'bán yí drí rî

(Mâtáyõ 10.5-15; Mârãkõ 6.7-13)

¹⁻² Gõ'dá nîngá sî rî, Yésû zî lâjõ'bán íyíkã mûdrí-drí-lã-ngã-rî 'dî 'bán yí trá ndrî yí ngálã. Gólã kî nî rî, “Ngbããngbãno, má fê drí-ãcê ámakã trá ãnî drí, má fê fãfã ámakã kpá trá ãnî drí, ãnî drí nîzó líndrî ònjí lâdro bê òjílã 'ásî, kpá rîzó òjílã gólîyî ngá lâzé bê rî 'bán yí 'bálê ngálê ngá lâzé 'ásî tândí ró. Ngbããngbãno rî, nî lânjî tâ 'dî 'bán yí jãrîbã 'ásî ndrî kpá rîzó òjílã lífî ícî bê tâ kûmû Ôvãrí kã rî kã tãsî. ³ Nî ârî drê, nî trõ ngá äzã kô ãnî bê açî 'dî tõrê lâ 'á. Tã â'dã-ã'dã lâ rî'á òzõ nõô rî tí, ngá tîbê 'bã 'bán òzõ pîdrîgú, ngá nyãnyã, jõráã ítã 'bã kã, lâfã rîzó ngá nyâlê rî 'bán yí kâtî rî, nî trõ ãnî bê kô. ⁴ Òzõ nî ããcã trá ã'dî-drí 'á rî, 'bã-lípî òlãgû ãnî rílî yí bê nîngá rî, nî rî gólã bê cãlé bûúũ kâyî gólã ãnî drí 'êzó 'bãdrî mvá 'dî áyélê 'êzó nílî sîsî 'álã rî sî. ⁵ Òzõ òjílã òlãgû ãnî kô rílî yí bê rî, nî lâvũ ãnîngá sîsî 'álã. Nî yã tãpîlîndrî 'bãdrî 'dî kã ãnî pá ágálê 'ásî. Nî 'è 'dîi tâ â'dã ró kî, òjílã 'dî 'bán yí gã Ôvãrí trá

dó.” ⁶ Gõ'dá lãjó'bán gólíyî mùdrî-drî-lâ-ngâ-rî 'dî 'bán yî drî ngázó nílí âcí ÿíkâ 'á, nî'á lâmú bê võ kpá bê nîngá sî kôrô nîngá 'bã õnyíkò 'ásî ndrî, õjílã lîfî ící bê tâ kũmũ Ôvârí kâ rî kâ tâsî, nîzó ngá lâzé 'bán êdé bê.

⁷ Dî 'ásî rî, tâ Yésũ kâ nî'á 'ê bê lâ 'dî 'bán yî cá trá kúmú Ēródē Ānītípã rú. Ēródē rî drî lîjã trá lîjã-lîjã tâ Yésũ kâ rî 'á, tâlã õjílã âzã 'bán yî kî nî rî, Yésũ ââ'dô Yōwánî bābātízî 'ê 'bán ró gólá âfò 'bán odrã 'ásî rî ì'dî. ⁸ Gõ'dá âzã 'bán yî kî nî rî, Yésũ ã'dô tâ ângũ 'bán Ēlîyã ì'dî. Gõ'dá õjílã âzã 'bán yî kî nî rî, Yésũ ã'dô kpá tâ ângũ 'bán âzã 'bán yî ngî rî ì'dî. ⁹ Ēródē ðsũ tâ trá âkpã yî 'á kî nî rî, “Āgò nõ â'dó Yōwánî ì'dî kò, tâlã mâ rî gógó rî fũ Yōwánî trá drî lâ gálé volé âkũ ró. Āgò nõ â'dô 'bán á gõ'dá kó ã'dî ì'dî yã? Má lè drē gólá rî lîfî ndrêlé.”

Tã Yésũ drî tâ lâràkò 'èzó õjílã ãmbá lõfó bê rî 'bán yî drî rî

(Mâtáyõ 14.13-21; Mārãkò 6.30-44; Yōwánî 6.1-14)

¹⁰ Gõ'dá lãjó'bán Yésũ kâ 'dî 'bán yî õtírî ÿî âgõõ âcí ÿíkâ tõlé rî tâ lâ âtálé Yésũ drî rî, Yésũ yî drî ngázó nílí 'bãdrî mvá âzã fínyáwá rî'á zîlá Bētásédã rî 'álã lõvolé lângõ õjílã õ'bí kâ 'ásî.

¹¹ Gõ'dá õ'bí 'dî 'bán yî 'dê ÿî kpá té zã gólíyî vó. Yésũ drî kpá tâ-drî lèzó ngá lâzé 'bán ñngázó ngá lâzé 'ásî, gólíyî lîfî ícílí tâ kũmũ Ôvârí kâ rî kâ tâsî.

¹² Gõ'dá lânjátúlí bê rî, lãjó'bán 'dî 'bán yî ânî ÿî trá gólá ngálã tâ âtálé drílã kî nî rî, “Ní jó õjílã 'dî

'bá yî vólé, ònĩ ró ÿyî vò ndälé ÿyî drí â'dú kózó 'á lâ, kpá ngá ndälé ÿyî drí nyälé, tälâ jó yû'dáwá vò nô 'á nōngá gólïyî drí." ¹³ Gólâ kî nĩ rî lâjój'bá 'dĩ 'bá yî drí rî, gólïyî rî gógó òfē nyāsá òjílã 'dĩ 'bá yî drí nyälé. Gõ'dá lâjój'bá 'dĩ 'bá yî kî nĩ rî gólâ drí rî, "Mã â'dô nyāsá gĩ'á òjílã ãmbá nõ 'bá yî drí yã? Ícá kô, ãmã cé rĩ'á ãmbãtã bê nji, ÿ'bì cé rĩ. ¹⁴ Ägô 'dĩ 'bá yî trá gãrã lâvũlì kútũ-nji drĩ sî."

Yésũ drí gōzó tã âtálé lâjój'bá íyíkã rî 'bá yî drí, ãâtã ró ÿyî tã ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yî drí rĩzó vũdrí vò 'ásí tũ tũ, vò ãlò rî 'á òjílã òrî nyã'dĩ-rĩ-drĩ-lã-ngã-mũdrí. ¹⁵ Gõ'dá ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yî rî ÿyî bê ndrĩ vũdrí rî, ¹⁶ Yésũ drí gōzó ãwô-ítí 'èlé Ôvãrî drí ngá nyãnyã drílïyî 'è'á nyãlã 'dĩ tãsî. Gólâ drí gōzó ãmbãtã ÿ'bì bê 'dĩ trölé 'ã lâ ùpĩlì dãdã ítí, fèlé ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yî drí. Lãjój'bá gólãkã rî drí ãmbãtã lânjízó òjílã ò'bí 'dĩ 'bá yî drí. ¹⁷ Ò'bí ãmbá 'dĩ 'bá yî ndrĩ drí ãmbãtã nyãzó ícálé ÿyî 'á dũũdũ. Ämbúkũ lâ drí lâkízó ù'dúzó lâ ívõ 'ásí dũũdũ mũdrí-drĩ-lã-ngã-rĩ.

Tã Ôvãrî drí Yésũ rî â'dázó Pétêrõ yî drí Yõwãnî yî

*Yãkóbã yî bê mvã íyíkã ró rî
(Mätáyõ 16.13-17.13; Mårãkõ 8.27-9.13)*

¹⁸ Kãyî äzã sî, Yésũ rĩ'á rãtãã 'è'á Ôvãrî drí. Lãjój'bá gólãkã 'dĩ 'bá yî kpá rĩ'á ãnyî gólâ bê. Gólâ ndē rãtãã bê rî, gólâ drí ngãzó lâjój'bá íyíkã 'dĩ 'bá yî ïjílì. Gólâ kî nĩ rî gólïyî drí rî, "Òjílã ò'bí ãmbá rĩ 'bá 'dĩ 'bá yî tã ÿsũ-ÿsũ gólïyíkã ámã tãsî rî ÿyíkã ángô tí yã?" ¹⁹ Lãjój'bá gólãkã 'dĩ 'bá yî

kĩ nĩ rĩ gólã drí rĩ, “Tã ìsũ-ìsũ ò'bí 'dĩ 'bá yí kã rĩ kĩ nĩ rĩ, ní ãã'dô Yōwánĩ bãbãtízĩ 'ě 'bá ró rĩ ì'dĩ. Gõ'dá ãzã 'bá yí kĩ ìyíkã, ní ãã'dô Êlĩyã àgõ 'bá ùrú lésĩ rĩ ì'dĩ. Gõ'dá ãzã 'bá yí kĩ ìyíkã, ní ãã'dô tã àngũ 'bá ãzã 'bá yí ngĩ àgõ 'bá ùrú lésĩ rĩ ì'dĩ.”

²⁰ Yésũ drí kpá lãjó'bá ìyíkã 'dĩ 'bá yí ìjízó, “Gõ'dá ãnĩ rĩ gógó rĩ, nĩ ìsũ ãníkã bê rĩ, mã ã'dĩ ì'dĩ yã?” Pétèrõ drí gōzó tã àtálé kĩ nĩ rĩ, “Nĩ 'dĩyĩ pã 'bá gólã Ôvãrí drí àjólé rĩ ì'dĩ.” ²¹ Yésũ drí gōzó tã àtálé lãjó'bá ìyíkã 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rĩ, “Áwô, 'dĩ tã pãtĩ 'í. Gõ'dá nĩ à'dã drẽ òjílã ãzã 'bá yí drí kô. ²² Mã Ôvãrí drí àjólé ùrú lésĩ rĩ ì'dĩ, mã à'dô lànõ ùsú'á rōõ sísí-lésĩ rĩ 'bá yí gõ'dá drĩ-'bá àngĩ Yúdã yí kã rĩ 'bá yí bê gõ'dá kpá lã'bí ìmbá 'bá rĩ 'bá yí bê rĩ drígã sĩ. Gõ'dá drílĩyĩ àmã fũzó, gõ'dá kàyĩ nã rĩ sĩ,* mã à'dô lĩdrí'á òdrã 'ásĩ.”

²³ Yésũ drí kpá tã àtázó kĩ nĩ rĩ, “Ngbãangbãno tã gólã mã drí 'ě'á àtálé òjílã drí ndrĩ nô rĩ, òzõ òjílã ãzã òlẽ trá 'dèlé mã vó rĩ, gólã ìsũ tã kô ìyĩ ìfífí tãsĩ, gólã òrĩ njãã drãlé tã àmãkã 'èrẽ 'á. ²⁴ Òzõ òjílã ãzã òfẽ ìyĩ ìfífí òdrã drí tã àmãkã rĩ 'á kô rĩ, gõ'dá gólã à'dô ùrĩ ró rĩ, gólã à'dô 'bã'á cú ìtí võ àkó mã ngálã. Òzõ òjílã ãzã ò'è ùrĩ kô òdrã drí tã àmãkã tãsĩ rĩ, gólã à'dô 'bã'á cú võ bê mã ngálã ùrú 'álã. ²⁵ À'dô à'dó'á àngõ tí òzõ òjílã ã'dô cú ngã-drĩ àmbã àngó nõ 'á nõ bê ndrĩ rĩ, gõ'dá òzõ gólã ìyĩ lãtĩ lédre-lédre àdũkũ àkó rĩ

* **9:22** 9.22 Kàyĩ nã rĩ sĩ Áã'dô Yésũ rĩ fũ'á kàyĩ lôsĩ kã nĩ 'á, gõ'dá gólã à'dô lĩdrí'á òdrã 'ásĩ Gímã 'á. Òjílã Yúdã yí kã lã ìyĩ ìtú-àyĩ ì'dĩ kàyĩ ró.

kã trá rî yã? ²⁶ Nĩ ârî drẽ, õzõ õjílã äzã drĩ lâ õõkĩ õkĩ âmã zĩlí õjílã iyíkã ró ngã 'bõ rû-lẽ-äzĩ ró yã rî, õzõ má õtírĩ ägõõ kpá ó'dí mbârâkã Ôvârí drí âfêlé má drí rî bê mälâyíkã âmákã rî 'bá yí bê rî, âmã drĩ â'dô õkĩ'á kpá õkĩ gólã rî zĩlí má ngálã.

²⁷ Äñĩ, má âtã ì'dĩ äñĩ drí nõ äñĩ 'dĩ 'bá yí läfálé sĩ, nĩ drãã drẽ kô, Ôvârí â'dô 'è'á â'dálã äñĩ drí dódó äñĩ drí nĩzõ lâ kĩ, mã rĩ'á gólã tíbê gólã drí äjólé rî ì'dĩ."

²⁸ Gõ'dá kâyĩ nji-drĩ-lã-nã lâvũ bê tã Yësũ drí âtálé 'dĩ volé drĩ lâ 'ásĩ rî, drílã gõzõ mbälé únĩ drĩ 'álã rãtãã 'élé. Pétêrõ, Yõwãñĩ, Yãkóbã drĩlĩyĩ gólã rî äjízó. ²⁹ Gólã drí rĩrĩ rãtãã 'élé rî 'á rî, lĩfĩ lâ drí rû õjázó gõ'dá ngĩ kã'dã-kã'dã, ítã gólã rû rî drí gõzõ rĩ'á lâgúlĩ, õzõ mögbárã drí lâgúrĩ kãtĩ. ³⁰⁻³¹ Kõrõ 'dĩ rî vósĩ rî, ägõ äzã 'bá yí rĩ drí äfõzõ gólã lâgãtĩ. Ägõ rĩ 'dĩ 'bá yí Músã yí ì'dĩ Ëlĩyã bê. Gólĩyĩ 'dó lâgũ-lãgũ ró. Gólĩyĩ rĩ'á õdrã tã Yësũ kã rî tã lâ âtã'á äfõ-äfõ gólãkã õdrã 'ásĩ Yêrõsãlãmã 'álã rî bê 'è 'bã rû 'élé ngbãangbãñõ rî. ³² Pétêrõ yí iyĩ äzĩ-äzĩ yí bê trá iyĩ lĩndĩ'á ä'dú bê. Gõ'dá gólĩyĩ õtírĩ lĩfĩ nĩñĩ ä'dú 'ásĩ rî, gõ'dã ndrê iyĩ gbõ Yësũ ì'dĩ iyĩ lâgãtĩ rúmvã bê 'dó lâgũ-lãgũ ró zãã ägõ rĩ 'dĩ 'bã yí bê yí lâgãtĩ. ³³ Gõ'dã ägõ rĩ 'dĩ 'bã yí drí Yësũ rí äyézõ İyĩngã nĩzõ. Pétêrõ drí tã âtãzõ Yësũ drí kĩ nĩ rî, "Lĩfĩ ìcí 'bã, rĩ'ã tã tãndĩ 'ĩ ämã drí â'dózõ äñĩ bê nõngã. Ngbãangbãñõ rî, mã gã gũgũ nã, älø rî ní drí, älø rí Músã drí, gõ'dã älø rí Ëlĩyã drí." Tãkõ Pétêrõ rí iyíkã nõ 'dó tã tãkõ âtálé ì'dĩ.

³⁴ Pétêrõ drẽ rĩ'ã tã âtã'á yí sĩlĩ sĩ nõtĩ nõ rî, mbãrãsãsã drí gólĩyĩ lĩmózõ kpãækũ, gólĩyĩ gõ'dã

trá ùrĩ ró. ³⁵ Drílĩyĩ gōzó òjílã ãzã gbórókō lâ ârílĩ mbārāsāsã 'dĩ 'á rĩ'á úlĩ âtá'á kĩ nĩ rĩ, “Nōó rĩ âmã mvã gólã má drĩ lèlé rōó rĩ ì'dĩ.” ³⁶ Gō'dá 'dĩ rĩ vólé drĩ lâ 'ásĩ rĩ, gólĩyĩ ndrê ìyĩ vō bê tãndĩ ró rĩ, ndrê ìyĩ Yésũ gō'dá élêwálã. Gō'dá lãjó'bán 'dĩ 'bán yĩ drĩ rĩzó 'dó njũrũ, âtã ìyĩ tã kō òjílã ãzã drĩ tã gólĩyĩ drĩ ndrêlé 'dĩ tãsí, té Yésũ drĩ gōzó zãlô úrũ 'álã.

*Tã Yésũ drĩ líndrĩ ònjĩ lófōzó mvã ãzã 'ásĩ rĩ
(Mátáyō 17.14-18; Mārãkō 9.14-27)*

³⁷ Gō'dá cĩnó ãzã rĩ sĩ rĩ, drílĩyĩ gōzó ârílĩ kúnĩ drĩ lésĩ, gō'dá ò'bĩ ãmbã drĩ rũ è'bézó gbãã dĩrĩ Yésũ rũ sĩ. ³⁸ Òjílã ãlô ò'bĩ 'dĩ 'bán yĩ lãfálé sĩ, drílã trézó úrũ lãzĩ bê Yésũ drĩ kĩ, “Lĩfĩ ìcĩ 'bán, ní ânĩ âmã mvã nõ ndrêlé, gólã cé ì'dĩ má drĩ ãlô nõ. ³⁹ Líndrĩ ònjĩ rĩ 'bán Sātãnã rĩ rólé rĩ, rĩ trá mvã 'dĩ vũlĩ vũdrĩ trêtrê bê úrũ. Líndrĩ ònjĩ 'dĩ rĩ mvã 'dĩ âsélé ãmósã bê kãtrũ ìyĩ tĩ 'ásĩ, gólã rĩ 'élé kãyĩ vósĩ cé. Fãfã lâ drĩ rĩzó rũ ndêlé. ⁴⁰ Má lô'bã rũ'bán trá lãjó'bán ánĩkã 'dĩ 'bán yĩ drĩ, ãâtã ró ìyĩ tã, líndrĩ ònjĩ 'dĩ ãâyê ró gólã rĩ, gō'dá gólĩyĩ ìcã kō.”

⁴¹ Yésũ kĩ nĩ rĩ, “Ânĩ òjílã nõ 'bán yĩ, nĩ lée tã Ôvãrĩ 'á kō yã? Má â'dô rĩ'á zãã ânĩ bê ãdũkũ lâ cãlé bũũũ ángô tú yã? Nĩ âjĩ ânĩ mvã 'dĩ má ngáã nólé.”

⁴² Gō'dá mvã 'dĩ òtĩrĩ kpã ângã ânĩlĩ gólã ngálã rĩ, líndrĩ ònjĩ 'dĩ drĩ âsézó lâ, drílã rĩzó lèlé. Yésũ drĩ gōzó tã âtálé líndrĩ ònjĩ 'dĩ drĩ mvã 'dĩ âyézó, drílã 'bánzó tãndĩ ró. Drílã mvã 'dĩ trózó âjílĩ átã lâ ngálã. ⁴³ Òjílã ndrê trá ndrĩ, Ôvãrĩ fê fãfã trá

Yésũ drí. Kâÿî nã 'bá yî sî rî, òjílã 'bãdrî nã kâ rî trá 'dó úlî átalé gólâ rî tãsí.

Gõ'dá òjílã 'bãdrî mvá nã 'bá yî kâ nã â'dô bê trá ndrî lâro-lâro ró tã Yésũ drí rî'á 'êlâ rî 'á rî, gõ'dá Yésũ drí gôzó úlî ngürũ-ngürũ átalé lâjô'bá íyíkâ 'dî 'bá yî drí kî nî rî, ⁴⁴ "Nî ârî úlî má drí 'ê'á átalâ ânî drí nõ tãndí ró, tã má drí 'ê'á átalâ ânî drí rî ì'dî nõ. Mã gólâ Ôvârí drí âjólé úrú lésî rî, áâ'dô bí 'ê'á âmâ drî-bã fêlé òjílã drí fülî." ⁴⁵ Lãjô'bá gólâkâ 'dî 'bá yî nî ÿî úlî gólâ drí átalé 'dî ífî lâ kô, tãlâ Ôvârí lôgâ tã ífî lâ nî gólîÿî drí. Gõ'dá nîngá sî rî, gólîÿî kpá ùrî ró Yésũ rî ìjílî tã ífî lâ â'dalé ÿî drí.

⁴⁶ Gõ'dá lâjô'bá gólâkâ rî 'bá yî ngâ ÿî trá ndrî tã ôkî-ôkî bê ÿî lâfálé 'ásî â'dî ì'dî âmbá ró gãrã ÿî drî sî yã. ⁴⁷ Gólâ nî tã ñsũ-ñsũ gólîÿíkâ 'dî trá téké. Gõ'dá drílâ gôzó mvá fínyáwá âzâ âtrôlé 'bãlé âdrélé ÿî lâgãtî ìtî. ⁴⁸ Gõ'dá drílâ tã átalé nôtî gólîÿî drí, "Ôzô òjílã âzâ ôlé 'dîÿîmvá fínyáwá trá rî, òjílã rî 'dî lè mã ì'dî. Ôzô òjílã âzâ ôlé mã trá rî, gólâ lè 'dî Ôvârí gólâ âmâ âjô 'bá rî ì'dî. Nî ndrê drê, òzô óô'bã kpálé mvá fínyáwá nõ ì'dî ânî drî ãmbá ró rî, nî ñ'bũ rû kpá gólâ drí. Nî ndrê trá, tã ñsũ-ñsũ Ôvârí kâ 'á rî, íyíkâ cé rîlî òjílã ázî pãlé ì'dî. Ânî tã ârî 'bá âmákâ rî 'bá yî, tãlâ â'dô 'î ânî drí rîzó rû cêlé 'bãzó òjílã ãngî ró yã?"

⁴⁹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yôwãnî drí tã átalé kî nî rî, "Lîfî ící 'bá, mã ndrê âgô âzâ trá rî'á lîndrî ònjî lôfô'á òjílã 'ásî. Gólâ rî trá ngá nyãlé ânî rú sî tã lîndrî ònjî lôfô-lôfô kâ 'dî 'á, mã rî trá gólâ rî ìkílî tã 'dî 'bá yî 'êrê lâ 'ásî, tãlâ gólâ â'dó âmâ

lãfálé sī kô.” ⁵⁰ Gõ'dá Yésũ kī nī rī gólīyī drī rī, “Nī âyê gólâ, tâlâ gólâ 'é tâ 'dī kô ôzô ãjú-'bã-ãzī kâtí.”

Tã Yésũ drī ngãzó Gãlīláyã rī âyéle nīzó Yērōsãlēmã 'álâ rī

⁵¹ Gõ'dá Yésũ òtírī kâyî yī drī 'èzó gólé ùrú 'álâ rī ndrêê ãnyī ãnyī ácá'á rī, gólâ òmbê íyī fīí trá íyī êdézó nīlí drálé Yērōsãlēmã 'álâ. Gólâ âyê 'bãdrī gólâ Gãlīláyã kâ 'dī trá, drílâ fīzó 'bãdrī Sãmárīyã lé 'bã kâ rī 'á. ⁵² Drílâ íyī ândrà âtízó sísí, tâlâ gólīyī òrī ró ìyī bê njãã íyī ácâ-ácâ tēlé. Tã gólâ drī âtílí 'dī rī cá trá búúú 'bãdrī mvá ãzã gólâ òjílã Sãmárīyã lé 'bã yī drī rīzó kpá 'á lâ rī 'á. ⁵³ Òjílã 'dī 'bã yī lée ìyī tâ gólâkâ 'dī tâ-drī lâ kô, tâlâ gólīyī nī trá kī nī rī, gólâ 'é trá nīlí Yērōsãlēmã 'álâ, 'bãdrī ìyī ãjú-'bã-ãzī yī kâ rī 'álâ. ⁵⁴ Gõ'dá Yōwánī yī âdrúpī lâ Yãkóbã bê ârī ìyī tâ 'dī bê rī, gólīyī âtâ ìyī tâ trá Yésũ drī kī nī rī, “Ãmã līpī, ní lē tâ-drī ãmã drī Ôvârí rī ìjízó ããjô ró bê lãsí òjílã 'dī 'bã yī zãlé vólé.” ⁵⁵ Gólâ âtâ tâ trá, tâ ìsũ gólīyíkâ 'dī ãâyê ró ìyī. ⁵⁶ Gõ'dá nīngá sī rī, zãã drílīyī nīzó 'bãdrī mvá ãzã ngīí lâ 'á.

⁵⁷ Gõ'dá gólīyī drī rīrī nīlí látī 'ásī rī 'á, gólīyī ùsú ãgô ãzã trá. Ægô 'dī âtâ trá Yésũ drī kī nī rī, “Má lē trá ánī vó bêlé zãã vō ãmbã nõ 'ásī bãdī vō ní drī rīzó lâmúlí rī 'ásī ôzô tâ ârī 'bã áníkâ kâtí.” ⁵⁸ Gõ'dá gólâ lôgô tâ 'dī drī lâ trá úlí mãnīgô sī kī, “Ôbã cú 'bú íyíkâ bê â'dú kôzó 'á lâ, gõ'dá ãrīwã kpá cú jó íyíkâ bê â'dú kôzó. Gõ'dá mã gólâ ãjólé trá ùrú lésī nõ rī, mã cú ítí 'bã ãkó rīzó lôvólé 'á lâ ãmã ífífí kâ.”

59 Kãyî ãzã sî, drílã kpá ãgô ãzã ìjízó ãânî ró bê, yí òrî ró Ìfî lâ ícílí. ãgô 'dî lôgô tã trá gólã drí kî nî rî, “Má lë fí trá nílí rî, mã drë rî'á tãkô ámã átã rî ãrãkã tëlé 'bãlé 'bú 'á zãlô.” 60 Gõ'dá Yésù kî, “Ní ãyê òjílã gólîyî tã lë 'bã ìyî pîpîsílí 'á kô rî á'dô ìyî ãvô 'bã'á trá. Má lë ní drí ãnîzó ãmã bê ãndrô nô òjílã ãzílí ãnílí 'bãlé Ôvãrí rî mvã ró.”

61 Gõ'dá ãgô ãzã átã tã kpá trá kî nî rî, “Áwô, mã lë trá ámã drí nîzó ní bê, ní ãyê drë mã, mã nî'á zãlô tã lâ ì'bîlî ámã átã bê.”

62 Gólã átã úlî mãnîgô kpá trá drílã kî nî rî, “Ôzô òjílã ãzã òndë lôsî ìyíkã 'bãlé rî kô drílã rîzó gólé vólé 'bã 'álã tã lâ sî, lôsî ámãkã rî ãyézó rî, òjílã 'dî á'dó òjílã ámãkã lôsî ámãkã 'ë 'bã rî ì'dí kô.”

10

Tã Yésù drí òjílã ãzã 'bã yî zîzó nyã'dî-nã-drî-lã-ngã-mûdrî-drî-lã-ngã-rî rî

1 'Dî rî vósî rî, Kúmú Yésù drí òjílã ãzã 'bã yî zîzó nyã'dî-nã-drî-lã-ngã-mûdrî-drî-lã-ngã-rî, jölé sîsî 'bãdrî mvã ònyíkô yí drí 'ë'á nî'á lâmú bê 'á lâ sî rî 'ásî, rî rî. 2 Drílã úlî mãnîgô ãzã átázó òjílã 'dî 'bã yî drí kî nî rî, “Nî nî sîsî mã ágã 'álã tã Ôvãrí kã pëlé òjílã drí, tãlã òjílã ãmbã lë tã 'dî árílî. Gólîyî rî'á òzô ámvú ángî ãdrúgú lâ drí mvëlé trá njãã 'ë'á ñólã rî, gõ'dá òjílã ñô 'bã lâ yú rî kâtí. Gõ'dá mã lë nî 'ë rãtãã Ôvãrí drí gólã tîbê 'bã 'bã òjílã ndrî lîpî ró rî, gólã ããjô ró bê òjílã rî'á òjílã ãzî nô 'bã yî Ìfî lâ yî ícílí tã gólãkã árílî. 3 Nî nî, nî ndrê ãnî tãndí ró, tãlã

ãní rĩ'á òzõ ãndrĩ mvá gólã rĩ 'bá lãvũlĩ kôrô vò gólã kíákêlówá drĩ 'bãzó 'á lâ 'ásĩ rĩ kâtí. ⁴ Nĩ nĩ 'wãâ'wã, nĩ trõ ngá kô ãní bê, òzõ lãfã, jõráã, kã'bókã kâtí rĩ 'bá yĩ. Nĩ ádrê kpã kô nĩ'á nĩ-bê-yã 'ê bê òjílã drĩ lãtĩ 'ásĩ. ⁵ Òzõ nĩ ãâcã trá 'bã äzã 'á rĩ, nĩ fê nĩ-bê-yã 'bã-lípĩ drĩ nõtí kĩ nĩ rĩ, 'Nĩ trõ tã ã'dĩ Ôvãrí kã trá ní bê.' ⁶ Òzõ 'bã-lípĩ yĩ òlê tã trá rĩ, Ôvãrí á'dô gólĩyĩ pã'á. Òzõ òlê ãyĩ kô rĩ, Ôvãrí pá gólĩyĩ kô. ⁷ Nĩ rĩ zãã 'bã älô 'á, á'dó kô nĩ'á lãmú bê 'bã-tĩ kpã bê kô. Nĩ nyã ngá, nĩ mvũ ngá gólĩyĩ drĩ áfêlê ãní drĩ rĩ 'bá yĩ, tãlã ngá 'dĩ òfê ró fãfã ãní drĩ rĩzó tã ámákã rĩ ícílí.

⁸ "Òzõ óólãgũ ãní trá 'bãdrĩ mvá äzã 'á rĩ, nĩ nyã ngá ndrĩ, nĩ gã ngá gólã gólĩyĩ drĩ áfêlê ãní drĩ rĩ kô. ⁹ Nĩ êdê òjílã gólĩyĩ ngá lãzé bê rĩ 'bá yĩ dódó, nĩ átã gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, 'Ôvãrí lê ãní ä'dô ró òjílã íyíkã ró, òlê ngá lêlê ãníkã gólã bê rĩ ò'bê drĩ älô.' ¹⁰ Òzõ òjílã äzã 'bã yĩ 'bãdrĩ 'dí kã òlê tã ãníkã kô rĩ, nĩ átã gólĩyĩ drĩ nõtí kĩ nĩ rĩ, ¹¹ 'Mã äyê ãní trá zãã, nĩ ndrê drê, mã yã tãpílĩndrĩ 'bãdrĩ 'dí kã trá ãmã pá ágálê 'ásĩ, mã tô pá 'á lâ gõ'dã kô. Nĩ ndrê trá, Ôvãrí lê ãní, gólã rĩ ãní zĩ'á ãnílĩ òjílã íyíkã ró, gõ'dã nĩ gã dó.' ¹² Lãñõ gólã Ôvãrí drĩ 'ê'á fêlã drílĩyĩ rĩ á'dô lãñõ gólã drílã 'ê'á fêlã òjílã Södómõ kã drĩ rĩ lãvũ'á.

¹³⁻¹⁴ "Á! ãní òjílã 'bãdrĩ Kõrázã kã nõ òjílã gólĩyĩ 'bãdrĩ Bêtásédã kã rĩ 'bá yĩ bê, mã 'ê tã lâràkõ trá ãndálê ãndálê ãní lĩfĩ drĩ 'á. ãní lêê kô drĩ ájálê 'dêzó Ôvãrí vó. Nĩ nĩ trá ä'dô tã á'dô nĩ jãrĩbã Tírã yĩ kã drĩ Sídónã bê, äkũ ró rĩ, Ôvãrí ãzã gólĩyĩ trá kôrô. Gólĩyĩ òró tã lâràkõ gólĩyĩ mã

drí rí'á 'èlâ ãní lâfálé 'á rí 'bá yí ndrêê cú ÿyí lĩfĩ sĩ rí, tí gólĩyí ádí drĩ trá tã õnjí ÿyíkã rí 'bá yí 'ásĩ. Ítí rí, Ôvârí â'dô lâṅõ ãmbá fê'á ãní drí lâvũlĩ kôrô. ¹⁵ Gõ'dá õjílã gólĩyí Kãpērãnomã kã rí 'bá yí ÿsũ ÿyíkã bê rí, Ôvârí â'dô gólĩyí lâgú'á trôlé úrú 'álã, tâlá gólĩyí ârĩ tã âtã-âtã ámákã bê rí, gõ'dá nĩ ÿyí mâ trá tã lârákô ndrĩ má drí 'èlé rí 'á yã? 'É'è! Gólĩyí â'dô nĩ'á lâsĩ ãdũkũ ãkó rí 'á, tâlá gólĩyí gã dó drĩ ádílí tã õnjí gólĩyíkã 'ásĩ.”

¹⁶ Gõ'dá Yésũ âtã tã trá lâjó'bá íyíkã rí 'bá yí drí nõtí, “Má fê drĩ-ãcê ámákã trá ãní drí õjílã lĩfĩ ícízó amã võ 'á. Õzõ õjílã ãzã 'bá yí õlẽ tã ãníkã trá rí, gólĩyí lẽ tã ámákã rí kpá trá. Õzõ gólĩyí õgã tã ãmbã-ãmbã ãníkã trá dó rí, gólĩyí gã ámákã rí kpá trá dó. Õzõ õjílã ãzã 'bá yí õgã tã ámákã trá dó rí, gólĩyí gã Ôvârí kã rí kpá trá dó, tâlá gólã amã âjó 'bá rí 'dĩ.”

¹⁷ Gõ'dá õjílã gólĩyí zĩlí nyã'dĩ-nã-drĩ-lã-ngã-mũdrĩ-drĩ-lã-ngã-rĩ 'dĩ 'bá yí, nĩ ÿyí trá tã Yésũ kã átã bê. Gõ'dá gólĩyí âgõ ÿyí gólã ngálã rú'bã ãsô-ãsô bê. Gólĩyí kĩ nĩ rí, “Mã 'è tã 'dĩ trá té õzõ ní drí átálé rí tí. Líndrí õnjí gólã Sâtãnã kã, mã âtã tã bê drĩlĩyí rí, gólĩyí âyê õjílã trá. Mã zĩ ání rú bê rí, gõ'dá kôrô drĩlĩyí rôzó lâ.” ¹⁸ Yésũ drí gõzó tã átálé gólĩyí drí kĩ nĩ rí, “Ãwô, ãkú ró rí, Sâtãnã njã tã Ôvârí kã bê njãnjã rí, má ndrê amã lĩfĩ sĩ Ôvârí drí Sâtãnã rí ãvũzó úrú lésĩ vũdrĩ 'á nõlé. ¹⁹ Líndrí õnjí 'dĩ 'bá yí rí'á õzõ ótónyí kátí õjílã zãlé zãzã, kpá ãnĩ bê rí õjílã cĩlí lâzê-lâzê ró. Gõ'dá nĩ ró tã kô, gólĩyí lĩsĩ ãní kô, tâlá má fê drĩ-ãcê ámákã trá ãní drí gólĩyí ãzãzó.

²⁰ Ngbãangbânõ rî, ãnî rú'ba trá âsô-âsô ró, tâlá nî ãsũ bê, rî ãyî trá mbârâkã bê línðrî ònjí ãzãzó. Tãndí ró, ãnî rú'ba ãã'dô âsô-âsô ró, tâlá nî ã'dô trá Ôvãrî rî mvã ró rî ðrî sî."

²¹ Gõ'dã Líndrî Tãndí Ôvãrî kã 'bã Yésũ trá ã'dólé pîpîsílí lâ bê ndrî ãyîkô ró, ðrîlã tâ ãtãzó Ôvãrî ðrî rãtãã sî kî nî rî, "Ãwô-ítí, ámã átã, nî tîbê ãngó lîpî ró rî, ní lãpî tâ nõ 'bã yî trá ndrî òjílã gólîyî tâ nî ãkî nõ 'bã yî ðrî. Ánî Líndrî ã'dã tâ ífî nõ òjílã gólîyî áyãbálã ró rî yî ðrî. Ní 'è ãtí òzõ tâ gólã ánî pîpîsílí ðrî lélé rî tî."

²² Gõ'dã gólã ðrî tâ ãtãzó lãjõ'ba íyîkã rî ðrî kî nî rî, "Ámã átã Ôvãrî ãfê ngã ãmbã nõ 'bã yî trá ndrî má ðrîgã. Ámã átã Ôvãrî nî mã trá íyî mvã ró, mã ã'dî. Mã nî gólã kpã trá ámã átã ró Ôvãrî ã'dî. Gõ'dã má lã trá Ôvãrî rî ã'dálé òjílã gólîyî má ðrî êpélé nõ 'bã yî ðrî." ²³ Drîlã gõzó tâ ãtãlé mãnîsî lãjõ'ba íyîkã 'ðî 'bã yî ðrî kî nî rî, "Ôvãrî rî lîfî ãã'dô ãnî ðrî, tâlá nî rî trá ámã ndrêlé tâ lâràkô 'èrê 'ã ãmbã. ²⁴ Kúmú ãmbã ãzã 'bã yî, gõ'dã tâ ãngũ 'bã ãmbã rî 'bã yî bê lã ãyî tâ lâràkô 'ðî 'bã yî ndrêlé rî, gõ'dã ícã íyî ndrêlá kô, lã ãyî kpã úlî gólîyî mã ðrî rî'ã átalã cú ámã tî sî ãnî ðrî nã 'bã yî ãrîlî rî, gólîyî ãrî kpã kô."

I'dígówã Sãmãrîyã lé 'bã ðrî íyî ãjú-'bã-ãzî pãzó rî

²⁵ Kãyî ãzã sî, ãgô ãzã gólã lã'bî ãmbã 'bã rî ãjî Yésũ trá, 'èzó tâ nîñî Yésũ kã rî ãjûlî tâ ãzã 'bã yî 'ã, tâlá lã'bî ãmbã 'bã 'ðî lã Yésũ áta ró úlî ãzã bê ányã ró. Lã'bî ãmbã 'bã 'ðî ðrî tâ ãtãzó gólã ðrî kî nî rî, "Lîfî ícî 'bã Yésũ, òzõ mã òlã trá rîlî

ãdũkũ ãkó võ ûrú 'álâ rî 'á rî, má â'dô ã'dô 'ë'á ì'di yã?" ²⁶ Gólâ âtâ trá lâ'bí ìmbá 'bá 'dĩ drí nõtí kî nî rî, "Tã tîbê Músã drí ìgîlí tã 'bã'bã Ôvârí kâ tãsí rî, âtâ tã kî ã'di yã? Ní âtâ tã lâ má drí."

²⁷ Lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ lôgõ tã trá kî nî rî, "Tã ìgî tã 'bã'bã Ôvârí kâ 'dĩ rî úlî âtálé ãmã drí kî nî rî, 'Ní lë Ôvârí Kúmú áníkã ró rî pîpîsîlí ãlô sî, ánî mbârâkã sî ndrî, tã ìsũ-ìsũ áníkã sî ndrî.'

Tã 'Bã'bã Ândã 6.5

Gõ'dá kpá,

'Ní lë ânî âzî-âzî yî, òzõ ní drí ânî ífífí lërë kâtí.'

Lávî 'bá yî 19.18

²⁸ Yésũ kî, "Tã ní drí ìjílí má tî rî, ní ndë trá ì'di 'dĩ. Òzõ ní ò'ê tã 'dĩ 'bá yî trá ngbã 'bũu rî, ní â'dô rî'á Ôvârí bê 'bãdrî ûrú 'álâ rî 'á ãdũkũ ãkó."

²⁹ Lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ lëé kô òjílã drí tã âtálé kî'á nî rî, Yésũ ì'di tã nîñî bê kôrô yí drî sî. Lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ kî, "Ní â'dã drë má drí òjílã ángô rî 'bá yî ì'di ãmã ãzî-âzî ró má drí lëlë rî yã?"

³⁰ Gõ'dá Yésũ lôgõ tã-drî trá lâ'bí ìmbá 'bá 'dĩ drí í'dígówá sî kî nî rî, "Ãgô ãzã rî'á ânî'á Yërôsãlémã lésî, 'ë'á nîlí Yérîkô 'álâ. Ãgô ãzã 'bá yî ngá ôpá 'bá 'î, rû ìyî gólâ trá lätî 'á. Ngá ôpá 'bá 'dĩ 'bá yî drí ngá gólâkã ôpázó ndrî, ítã yí bê ndrî. Gólâ gõ'dá cú ìtí ûndú ró. Ngá ôpá 'bá 'dĩ 'bá yî drí gõzó gólâ rî cãlé 'ë'á fũlã fũfũ, sëzó lâ nî'á vũlã pávó gãrã 'á ìtî, gböcõ, ìyî drîgã sî áyélé ãvõ ró.

³¹ "Kâyî 'dĩ sî rî, ândrã-tãndî ró, drî-'bá lâ'bí 'ë kã ãzã íyîngã kpá rî'á ânî'á ácãlé võ tîbê gólâ drí rîzó òzõ ãvõ kâtí 'dĩ 'á. Gõ'dá drî-'bá lâ'bí 'ë

kã 'dĩ ndrê bê gólâ âyí'á vüdrí ĩtí rî, drílâ íyîngá lâvũzó rú lâ sî âyêlá nîngá.

³² “Gõ'dá 'dĩ rî vósî rî, ãgô ãzâ drí kpá âcázó. ãgô âcá 'bá nõ rî lôsî gólâkâ rî rî'á íyíkâ ùgúlí àtî 'bá drî-'bá lâ'bí 'ê kâ rî 'bá yí kâ lâfálé sî. Gõ'dá ãgô nõ ndrê gólâ bê rî, drílâ íyîngá kpá lâvũzó rú lâ sî lâtî gārã drî ãzâ rî 'ásî.

³³ “Gõ'dá 'dĩ rî vósî rî, ãgô ãzâ drí kpá âcázó. ãgô 'dĩ Sãmárĩyã lé 'bá 'î, íyíkâ gîã ngá ãwã 'î. ãgô gólâ Sãmárĩyã lé 'bá ró 'dĩ ndrê bê ãgô lâzé bê 'dĩ âyí'á vüdrí rî, ĩzã lâ gá trá drílâ, gólâ kî nî rî, ‘Óô! ã'dô 'ê ãgô nõ nõtí nõ nî yã?’

³⁴ “Gõ'dá drílâ ânĩzó ãgô lâzé bê 'dĩ ìngálé lâzé lâ jĩzó ôdrá sî, drílâ kpá dô dãzó ĩ'dî lâzé 'dĩ 'á ãlókô ró, drílâ lâzé lâ ômbézó ítá sî ngárã-ngárã. Drílâ ãgô lâzé bê 'dĩ ìngázó 'bãlé dõngí íyíkâ rî drî, trôlé âjílí jãrĩbã 'álâ. Âcã ĩyî bê jãrĩbã 'álâ rî, 'bã ãgô lâzé bê 'dĩ trá jó ùmú kâ rî 'álâ. Gólâ ndrê ãgô lâzé bê 'dĩ vó lâ trá tãndí ró. ³⁵ ĩdrú rî tí, drílâ gôzó lâvũlî. Drílâ lâfã fêzó ãgô jó ùmú kâ vó lâ ndrê 'bá ró 'dĩ drí ãlókô gĩzó, kpá ngá nyãnyã gĩzó ãgô lâzé bê 'dĩ drí. Drílâ kpá tã âtázó kî nî rî, ôzõ yí ôtĩrĩ ãgõô rî, yí â'dô kpá lâfã ãzã fê'á ngá gólâ drí nyãlé nõngá rî tãsî. ĩ'dî 'dî.”

³⁶ Gõ'dá Yésũ âtã trá ãgô gólâ lâ'bí ìmbá 'bá ró 'dĩ drí kî nî rî, “Tã ĩsũ áníkã rî íyíkã ángô tí yã? Ôjílã nã 'dĩ 'bá yí lâfálé sî rî, ã'dî pâ ãgô gólâ ngá ôpá 'bá drí cãlé rî nî yã, tã 'ézó drílâ ôzõ áró lâ kátí rî yã?”

³⁷ Lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ âtã trá kî nî rî, “Cé ôjílã ânĩ 'bá Sãmárĩyã lésî rî ĩ'dî.” Yésũ kî, “Ní gõ 'bã

'álâ, ní 'ê kpá òzõ ãgô gólâ Sãmárĩyã lésĩ rĩ drĩ 'èlé 'dĩ tí."

Tã Yésũ drĩ átálé Mārātã drĩ rĩ

³⁸⁻³⁹ Yésũ yĩ lãjóbã iyíkã bê drĩlĩyĩ rĩrĩ nĩlĩ Yērōsālēmã 'álâ rĩ 'á, kãyĩ ãzã sĩ pávó 'á rĩ, drĩlĩyĩ ácázó 'bãdrĩ mvá ãzã 'á. 'Bãdrĩ mvá 'dĩ 'á rĩ, òkó ãzã rĩ'á tólâ rú bê Mārātã. Âmvúpĩ lâ rĩ rú Mārĩyã. Gólĩyĩ nĩ Yésũ trá. Mārātã drĩ Yésũ rĩ tã átízó ânĩlĩ iyĩ drĩ 'bã 'álâ ùmú ró. Yésũ ácã bê drĩlĩyĩ 'bã 'á rĩ, Mārĩyã ânĩ trá rĩlĩ vũdrĩ Kúmú Yésũ lãgátĩ, úlĩ gólákã rĩ'á átálâ rĩ árĩlĩ ĩ'dĩ. ⁴⁰ Gõ'dá Mārātã ícã iyíkã úlĩ Yésũ kã 'dĩ árĩlĩ kó kô, tãlã gólâ rĩ lĩfĩ trá lârà-lârà ró, lôsĩ nyásã lâ'dĩ-lâ'dĩ kã rĩ 'è'á ĩ'dĩ, drĩ lâ lĩjã trá ndĩ ĩtĩ. Mārātã drĩ tã átázó Yésũ drĩ kĩ nĩ rĩ, "Kúmú Yésũ, tãlã ã'dô 'ĩ ámã âmvúpĩ Mārĩyã drĩ ámã âyézó élêwálâ, rĩ'á lôsĩ nyásã lâ'dĩ-lâ'dĩ kã 'èlé yã? Nĩ âtã gólâ drĩ ãânĩ ró ámã pãlé lôsĩ ãzã 'bã yĩ 'ásĩ."

⁴¹ Gõ'dá Kúmú Yésũ drĩ tã átázó kĩ nĩ rĩ, "Mārātã, Mārātã, kãyĩ vósĩ ndrĩ, ní rĩ zãã rĩ'á lĩfĩ lô'bélé lô'bê lôsĩ jó kã 'èrē 'á ángô tí yã? ⁴² Nĩ ârĩ drē, lôsĩ tãndĩ kó ĩ'dĩ ãlô nõ. Tãkõ ĩ'dĩ úlĩ má drĩ rĩ'á átálâ nõ ârĩ-ârĩ lâ ĩ'dĩ. Mārĩyã lē trá úlĩ má drĩ rĩ'á átálâ nõ árĩlĩ. Nĩngã sĩ rĩ, má ícã tã átálé drĩlã kĩ'á nĩ rĩ, gólâ õnĩ lôsĩ ãzã 'èlé rĩ kô."

11

*Tã rãtãã 'èzó Ôvãrĩ drĩ rĩ tãsĩ
(Mátáyõ 6.9-13; 7.7-11)*

¹ Gõ'dá kãyĩ ãzã sĩ, Yésũ rĩ rãtãã 'è'á Ôvãrĩ drĩ. Gõ'dá lãjóbã gólákã rĩ'á gólâ bê tólâ, ãlô gólĩyĩ

lãfálé 'ásĩ rĩ kĩ nĩ rĩ, “Kúmú ãmákâ, ní ìcì ãmâ Ìfì rãtãã 'è'è sĩ Òvãrí drí. Ókĩ nĩ rĩ, Yówãnĩ ìcì íyíkã tã ârí 'bá íyíkã rĩ 'bá yì Ìfì lâ trá rãtãã 'è'è sĩ.”²⁻⁴ Gõ'dá Yésũ drí gõzó tã átálé lãjó'bá íyíkã 'dĩ 'bá yì drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ 'è rãtãã nõtí, nĩ kĩ,

Ãmâ átá úrú 'álâ rĩ, ânĩ rú ã'dô ìnjĩlì ìnjĩ.

Kùmũ áníkâ rĩ ãâcâ.

Ãndrõ nô, ní âfẽ ngá nyãnyã ãmákâ kâyì vósĩ cé rĩ ãmâ drí.

Ní âyê ãmâ tã ònjí ãmákâ rĩ 'bá yì 'ásĩ,

ãmâ drí rĩ'á 'èlâ rĩ 'bá yì tãsí,

õzõ ãmâ drí rĩrĩ ãzì-ãzì gólíyì rĩ 'bá tã ònjí

'èlé ãmâ drí rĩ 'bá yì âyérè kâtí.

Tã ùjũ-ùjũ 'á rĩ, ní 'bã ãmâ pĩpĩsílì ìdũ ìdũ, tãlã mã õzó tã ònjí 'èè.”

⁵⁻⁶ Gõ'dá nĩngá sĩ, Yésũ drí kpá tã ãzã átázó gólíyì drí tã rãtãã 'è'è kã Òvãrí drí rĩ tãsí nõtí, “Õzõ tí tã ãzã 'bá yì ã'dô trá õzõ nõtí rĩ. Ngáçì ító 'á, õzõ ùmú ãzã ãâcâ ní drí 'bã 'á võ jējē ãzã 'ásĩ rĩ, gõ'dá ùmú rĩ 'dĩ rĩ'á lõfó ró, gõ'dá nĩ cú ìtí ngá nyãnyã ãkó fèlé ùmú 'dĩ drí nyãlé rĩ, gõ'dá ní ngá nĩlì 'bã-tì-'dĩ-ãzì áníkâ ngálâ. Ní kĩ 'bã-tì-'dĩ-ãzì 'dĩ drí rĩ, ùmú âcâ trá yì drĩ võ jējē 'ásĩ, yì cú ìtí ngá nyãnyã ãkó fèlé drílâ nyãlé, ìcã kô ãkórí drí ãmbãtã âfèzó yì drí fèlé drílâ yã?

⁷ “Ngbãangbãno rĩ, má âtã ânĩ drí drē ânĩ tã ìjì-ìjì sĩ. 'Bã-tì-'dĩ-ãzì áníkâ 'dĩ ã'dô lõgõ'á lâ ní drí kĩ nĩ rĩ, 'Ní ìkpókpólõ mã kô, má â'bã áfì trá, má nĩjì gõ'dá áfì kô, ãmâ, ãmãngá trá ãmâ mvá yì bē ã'dú kô'á.’

⁸ “Gõ'dá 'bã-tì-'dĩ-ãzì áníkâ 'dĩ ã'dô ngã'á gbãrãkã drĩ sĩ, áfì nĩjìlì ní drí, ngá gólâ ní drí

lélé rî âfêzó ní drí. Gólâ 'ê tâ 'dî ìtí tãlã ã'dô 'í yã? Tãlã ní gólâ rî rû-lê-ãzí 'í rî drí yã? 'É'ê, gólâ 'ê tâ 'dî ìtí, tãlã ní rî'á zãã tâ ìjî'á gólâ tî, gólâ gõ'dá lée òjílã drí tâ ìsùlî kí, yî 'bã-tî-'dî-ãzí ònjí 'í rî kô. Òzõ ã'dô ìtí rî, Ôvârí gólâ tíbê 'bã 'bá kôrô ânî 'bã-tî-'dî-ãzí drî sî rî â'dô tâ ìjî-ìjî áníkã ârí'á.

9-10 “Òzõ òjílã ãzã ìjî ngá ãzã tâ lâ Ôvârí tî rî, áâ'dô fê'á lâ té gólâ drí. Òzõ òjílã òrî ngá ãzã ndã'á rî, áâ'dô kpá úsú'á lâ. Òzõ òjílã ãzã òrî áti gãlé rî, áâ'dô nji'á lâ gólâ drí. 11 Òzõ mvá ãzã ùzî ngá nyãnyã átá lâ tî rî, átá lâ fée kúnî mvá ì'dî kô gólâ drí. Òzõ ùzî ì'bî 'í rî, ófée ìnî ì'dî drílã kô. 12 Òzõ ùzî 'ã'ú 'bú ì'dî rî, ófée ótónyî ì'dî drílã kpá kô. 13 Nî ndrê drê, ânî gólîyî tíbê tâ ònjí bê rî 'bá yî, nî fê kpá ngá tãndí ì'dî ânî mvá yî drí. Ngã gõ'dá ãmã átá tíbê úrú 'alã rî â'dô íyíkã fê'á lâ ânî drí gãrã kô yã? Òzõ nî ãzã Línrí Tãndí gólãkã ì'dî rî, gólã â'dô fê'á lâ kpã ânî drí.”

*Tã línrí ònjí Sātánã kã rî 'bá yî tãsí
(Mátáyõ 12.22-30; Mārãkõ 3.20-27)*

14 Kãyî ãzã sî rî, Yésũ êdê ãgô ãzã trá ngá lãzé línrí ònjí kã 'ásî. Línrí ònjí 'dî 'bã ãgô rî 'dî trá rílî cú ìtí ulî átá ãkó ù'dú'dú ró. Gõ'dá êdê ãgô 'dî bê rî, ãgô 'dî rî trá gõ'dá tâ átálé iyî tî sî tãndí ró òjílã drí ârílî. Òjílã gólîyî ãgô 'dî ndrê 'bá Yésũ drí rîrî êdêrê lâ 'á rî â'dô ìyî trá ndrî lâ-rô-lâ-rô ró. 15 Gõ'dá òjílã ãzã 'bá yî gã dó tâ-drî lélé kí, mbârãkã gólã Yésũ drí rîzó òjílã êdélé ì'dî sî lâ 'dî, â'dó Ôvârí ngá lésî kô, òjílã gólã mbârãkã fê 'bá Yésũ drí rîzó òjílã êdélé nõ rî'á

Sātánã ì'dí, tãlã líndrí ònjí 'dĩ bē rĩ'á Sātánã bē mbârâkã Sātánã kã zélé. ¹⁶ Òjílã àzã 'bá yí tã lèlè àkó rí, lē ìyí Yésù rí ùjùlì kī nī rí, gólã á'dô ngá á'dó 'bá 'ì, 'dövó gólã ò'è drē kpá tã lâràkô ngũ gólìyí òndrê ró bē gólìyí ùnĩ ró bē kĩ'á nī rí, Ôvârí fē mbârâkã 'dí nī gólã drí.

¹⁷ Gõ'dá Yésù nĩ tã ìsũ-ìsũ ònjí òjílã 'dí 'bá yí kã 'dĩ trá kī nī rí, gólìyí lē trá kòlògbò cãlé yí drí. Gólìyí lē á'dálã kī, Ôvârí á'dó ì'dí kô íyí àjò 'bá rí. Gõ'dá Yésù átã tã trá òjílã 'dí 'bá yí drí kī nī rí, "'Bãsurú gólã tìbê lâfálé cã 'bá rĩ gòzò rílí rú fùlì ìyí vò 'ásì rí á'dô rĩ'á fí trá zìlì 'bãsurú àlò ró yã? 'Bã gólã rìzò lâwâlè 'á lâ ìtú vòsì cé àzì-àzì bē rí, á'dô rĩ'á trá vò àlò 'á 'bã-tì àlò ró yã? ¹⁸ Òzò òjílã gólìyí àyí 'bá 'dó Sātánã zélé rí òrì ìyí lâwâlè kárá rí, kùmũ Sātánã kã á'dô rĩ'á àlò rí ángò tí yã? 'É'è, ìcã rílí kô. Rĩ'á pãtĩ ró, Sātánã á'dô volé gã'á dó mbârâkã àfèlè má drí. Nĩ ìsũ ànìkã bē rí, Sātánã fē mbârâkã nĩ má drí rìzò líndrí ònjí àbãbã kã lófòlè òjílã 'ásì 'dí. Òzò á'dô ìtí rí, Sātánã á'dô kpá mbârâkã àfè'á má drí rìzò líndrí ònjí gólãkã gólã rí úfú zélé 'dí 'bá yí ìzázò yã? ¹⁹ Gõ'dá nĩ ìsũ drē tã dã ànì drĩ, tã gólã má drí 'è'á átálã ànì drí nò tãsì. Òzò Sātánã á'dô ì'dí mbârâkã fē 'bá ró má drí rí, gõ'dá á'dí fē íyíkã mbârâkã ànì drĩ-'bá yí drí rìzò líndrí ònjí lófòlè òjílã 'ásì rí nī yã? Nĩ ìjì tã drē drĩ-'bá 'dĩ 'bá yí tì, á'dí fē mbârâkã 'dí gólìyí drí nī yã? Drĩ-'bá 'dĩ 'bá yí á'dô átã'á lâ ànì drí kī, Ôvârí àfē mbârâkã nò nī ìyí drí. ²⁰ Gõ'dá mã rí gógó kpá rĩ'á mbârâkã Ôvârí ngá lésì rí bē. Nĩ ndrê drē,

gólã rî gógó tîbê mbârâkã 'bá ró 'ě 'bá ãnî pãlé rî, mã ì'dî rî'á nõ. Ôvârí âjô mã nî ãnî ìfî ìcílí, mã ì'dî tîbê ãnî drí 'ě'á rólã rî.

²¹ “Sâtánã rî'á òzô ãgô ăwãlãkã 'bá íyíkã rî 'bá íyî mvá yî vó ndrêlé ndrêndrê ăjú sî rî kâtí.

²² Òzô ãgô ãzã kpá ăwãlãkã ró mbârâkã lâ drí gólã rî lâvũlî gãrã rî ããnî kpá 'dêlé òmbã bê gólã drî rî, â'dô gólã rî drô'á cú 'bã 'ásî 'dîyîmvá gólãkã 'dî 'bá yî ûwũzó ngbã ngá 'bã kã bê.

²³ “Má ìmbã ãnî ìfî ì'dî nõ. Nî rî kô òmbã Ôvârí yî lâfálé 'á Sâtánã bê rî têlé. Pătî ró, òmbã rî 'dî 'ě'á âcálé. Òzô nî ămû 'â mã bê kpãkã ãlô kô rî, nî lě gô'dá trá 'â ămúlî ăjú-'bã-ăziyã Sâtánã bê. ãnî drí âmã pãlé òjílã Ôvârí kã ê'bélé vó ãlô 'á òzô kãbîlîkî lókî 'bá drí kãbîlîkî íyíkã ê'béré kâtí. Òzô nî ò'è ìtí kô rî, nî lě gô'dá trá òjílã Ôvârí kã lâpêlé mã rú sî vólé. Gô'dá 'dî 'ásî rî, Ôvârí â'dô tâ âtá'á kî nî rî, 'ãnî âmã ăjú-'bã-ăzi 'î.'

²⁴ “Má lě trá tâ ãzã âtálé ãnî drí nõngã línđrí ònjí 'bá tãsî. Òzô línđrí ònjí Sâtánã 'ásî 'dî ãâyê òjílã trá rî, drílã rîzó nî'á lâmú bê élê nî'á òjílã ãzã 'bá yî ndãlé, nîzó rílí 'â lâ 'á. Òzô ûúsú òjílã 'â ãzã kô drílã rîzó 'á lâ rî, â'dô òjílã sîsî 'dî nî'á, gô'dá drílã âgôzó ó'dí. ²⁵ Òzô òjílã 'dî ăğzî Línđrí Tãndí Ôvârí kã íyî pîpîsîlî 'á kô línđrí ònjí 'dî vó lâ 'á rî, línđrí ònjí 'dî òtîrî ãgôô rî, â'dô gólã rî pîpîsîlî úsú'á zãã tãkó ìtí íyî tẽ'á ngbãngbã, òzô jó gólã tótô ăkũzó trá 'álã sî êdélé ùmú drí rî kâtí. ²⁶ Gô'dá línđrí ònjí 'dî â'dô ãzi-ăzi ê'bé'á dũ ãnîzó rílí vó 'dî 'á, 'dî rî â'dô 'bã'á lâgô ró ãmbã lâvũlî sîsî rî drî sî.”

27 Gõ'dá Yésũ drẽ rĩ'á tã ãdũkũ íyíkã âtá'á õ'bí ãmbá rĩ 'bá ítí 'dĩ 'bá yí drí rĩ, gõ'dá òkó ãzã õ'bí 'dĩ 'bá yí lâfálé 'ásĩ, drílã trẽzó úlĩ bẽ Yésũ drí kĩ nĩ rĩ, “Òkó ãzã gólã 'bã 'bá ânĩ ândrê ró nõ, Ôvãrí fẽ ãyĩkõ trá drílã lâvũlĩ kôrô.” 28 Gõ'dá Yésũ drí tã âtázó òkó 'dĩ drí nõtí, “Ôvãrí â'dô ãyĩkõ fẽ'á lâvũlĩ kôrô òjílã gólã rĩ 'bá úlĩ má drí âtálé nõ ârílĩ rĩ drí gõ'dá kpá rõ 'bá lâ rĩ drí.”

*Tã Yésũ drí gãzó dó tã lâràkô 'èlé rĩ
(Mâtáyõ 12.38-42)*

29 Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, õ'bí ãmbã 'dĩ 'bá yí trá âsĩ'á dírĩ gbãã Yésũ rú sĩ, õzõ õbẽbẽwã drí vó bẽrẽ gbãã rĩ kãtí. Gõ'dá Yésũ drí tã âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Òjílã rĩ'á ãmbã tã lãlẽ ãkó. Gólĩyĩ lã má drí tã lâràkô 'èlé gólĩyĩ lĩfĩ drĩ 'á. Má gã dó tã lâràkô 'èlé gólĩyĩ lĩfĩ drĩ 'á. Ædũkũ lâ, gólĩyĩ â'dô ãyĩ tã lâràkô ãzã ndrẽ'á cé ãlô, õzõ tã â'dã-â'dã kãtí, õzõ tã tãbê Ôvãrí drí 'èlé Yónã drí rĩ kãtí. 30 Tã Yónã kã rĩ rĩ'á nõtí. Ækú ró, ã'bĩ ãngĩ ãzã tã gólã trá nyé yí 'á. Gõ'dá Ôvãrí drí ã'bĩ 'dĩ 'bãzó gólã rĩ lô'délé vólé lédrẽ-lédrẽ ró. Gõ'dá òjílã gólĩyĩ 'bãdrĩ Nínĩvẽ kã rĩ 'bá yí 'á rĩ ârĩ ãyĩ tã 'dí bẽ rĩ, gólĩyĩ drí nĩzó lâ kĩ nĩ rĩ, Ôvãrí âjô gólã nĩ ãyĩ ngálã. Gõ'dá tã ámakã rĩ rĩ'á nõtí, Ôvãrí â'dô kpá ámã 'bã'á â'dólé lédrẽ-lédrẽ ró má drí 'bãzó 'bú 'álã rĩ vósĩ. Gõ'dá 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, òjílã gólĩyĩ rĩ 'bã ãngó 'á nõngã nõ 'bá yí rĩ â'dô ãyĩ nĩ'á lâ kĩ nĩ rĩ, Ôvãrí âjô mã nĩ. 31-32 Ìzátú kãyĩ gólã Ôvãrí drí tã-vó ânĩ òjílã kã rĩ kĩzó rĩ 'á rĩ, òjílã gólĩyĩ Nínĩvẽ kã rĩ â'dô 'bã'á kpá ítí tĩ gã 'bã ró ícícíyã 'èlé ânĩ tãbê tã ârĩ 'bã kô rĩ 'bá yí rú, tãlã òjílã

gólĩyĩ Nínĩvē kã rĩ 'bá yĩ ârĩ ãyĩ tã Yónã kã bê rĩ, drĩlĩyĩ drĩ âdĩzó tã õnjĩ 'ásĩ.

“Gõ'dá kúmú ãzã kpá gólã võ jējē ãzã kã rĩ rĩ'á òkó 'ĩ.* Gólã â'dô 'bã'á tólã kpá ãtĩ ícícíyã 'èlé ãnĩ gólĩyĩ tã lē 'bã kô rĩ 'bã yĩ rú. Gólã ãnĩ trá võ jējē 'ásĩ úlĩ tã nĩnĩ kã ârĩlĩ kúmú Sólõmõ s̄lĩ s̄ĩ. Gõ'dá mã tĩbē âjólé úrú lésĩ rĩ â'dô 'bã'á gãrã kúmú Sólõmõ drĩ s̄ĩ. Gõ'dá nĩ lēé úlĩ ámákã ârĩlĩ kô. Ngbãângbãñõ, mã rĩ tã Ôvãrĩ kã ícĩ'á ãnĩ drĩ, gõ'dã nĩ lēé kô ârĩlã mã tĩ s̄ĩ.

³³ “Dõvó nĩ ârĩ drē, õjĩlã ãzã yũ'dãwã lãs̄ĩ ãlĩ drĩ lã âkólé límvo zélé. Õzõ õjĩlã ãlĩ lãs̄ĩ ãngalé úrú rĩ, õjĩlã õtĩrĩ 'èé filĩ jó ãnĩrĩkúwã ró rĩ 'á rĩ, â'dô ndrē'á lã tõ. Úlĩ ámákã rĩ ãyĩkã õzõ lãs̄ĩ ãlĩ lãpĩlĩ límvo zélé kô rĩ kãtĩ. Ícã té tã lãrãkõ 'èzó ãdĩ rĩ kô. ³⁴ Võ ãlĩ-ãlĩ drĩ fĩzó bũũũ 'á lã ngbãngbã. Õzõ ãnĩ lĩfĩ ã'dô ngã lãzé ró rĩ, ngã ãlĩ fĩ kô, â'dô 'bã'á ãnĩrĩkúwã ró. Õzõ nĩ ããrĩ úlĩ ámákã kô rĩ, ãnĩ nyé õzõ lĩfĩ gólã ngã lãzé ró rĩ kãtĩ. ³⁵⁻³⁶ Úlĩ ámákã nõ â'dô 'bã'á õzõ ngã ãlĩ-ãlĩ kãtĩ, ãnĩ lĩfĩ õmbã ãnĩ rú, ãnĩ drĩ úlĩ ámákã trõzó 'bãlé ãnĩ pĩpĩs̄lĩ 'á tãlã úlĩ ámákã nõ rĩ rĩlĩ võ ãlĩ ãnĩ pĩpĩs̄lĩ 'á, õzõ võ ãlĩ-ãlĩ ngbãngbã rĩ kãtĩ.”

Tã Yésũ drĩ tĩ ânyázó Pãrúsĩ yĩ lã'bí ãmbã 'bã rĩ 'bã yĩ bê rĩ

(Mátáyõ 23.1-36; Mãrãkõ 12.38-40)

³⁷ Gõ'dã 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, Pãrúsĩ ãzã drĩ Yésũ rĩ zĩzó ãnĩlĩ ngã nyãlé yĩ bê. Gõ'dã Yésũ drĩ

* **11:31-32** 11.31-32 Kúmú 'dĩ rĩ trá kúmú Sólõmõ rĩ lômĩlĩ, gólã Sébã lésĩ. Sébã 'dĩ Sãwõdíyã ãgũ 'álã. Nĩ zĩ tã gólãkã búkũ Kúmú kã ãlõ rĩ 'á, kãpĩtã mũdrĩ.

âcázó rílí vūdrí òzō lã'bí gólíyíkã rí tí. Drílã gōzó ìtónãlé ngá nyãlé. ³⁸ Gõ'dá gólã ìjì ìm̀vú tã kò íyí drí jìzó bũúũ kúlúgúsú 'á, òzō lã'bí Pãrúsì kã rí tí. Pãrúsì 'dĩ trá lãrõ-lãrõ ró. ³⁹ Gõ'dá Yésù drí tã âtázó Pãrúsì 'dĩ drí kĩ nĩ rí, “Ãnì ãnì ãzì-ãzì yí bê gólíyì â'dó 'bá Pãrúsì ró rí 'bá yí, nĩ ârì drê. Nĩ rô lã'bí ãníkã trá tákányì. Nĩ jì ãníkã cé ãnì rúm̀vá ì'dì, gõ'dá ãnì p̃p̃sìlì drí ìyíkã rìzó ìndì ró. Má âtã tã 'dì tãlã ãnì ngá lôvó 'bá 'ì, gõ'dá nĩ â'dô kpá òjílã gólíyì ìzã 'bá ró rí yí 'bã'á âđì ìyíkã fêlé ãnì drí. ⁴⁰⁻⁴¹ Òzō nĩ òjì cé ìm̀vó rú'bá ìvì lésì rí ì'dì rí, nĩ ìsũ ãníkã bê rí, 'alé lã â'dô 'bã'á kpá ngbángbá yã? Nĩ jì ãnì p̃p̃sìlì kpá, Ôvãrì êêdé ró kpá ãnì rú'bá ãnì p̃p̃sìlì bê. Gõ'dá ã'dô ìtí rí, nĩ âyê ngá lôvó vólé, âđì ãnì ìkítì 'á, ãnì drí rí'á 'bãlã 'dĩ, nĩ fê ìzã 'bá drí, ãnì p̃p̃sìlì ã'dô ró bê ngbángbá.

⁴² “Ãnì Pãrúsì yí, lãṅṅ ạngì â'dô ãnì 'ê'á, tãlã nĩ rí trá tã ònyíkò ãmbá lã'bí ãníkã rí 'bá yí kã vó lã lôbêlé ìndì-ìndì, gõ'dá tã 'bã'bã tìbê Ôvãrì kã rí âyézó vūdrí. Tã â'dã-â'dã lã rí'á nõtí, nĩ câ ạm̀vú ãníkã âtúbì kã lãfálã m̀drí, gõ'dá ãlô rí ãnì drí fêzó lã Ôvãrì drí, gõ'dá nĩ lëé òjílã gólíyì ìzã ró rí 'bá yí vó lã ndrêlé kô. 'Dĩ rí, nĩ lëé Ôvãrì p̃p̃sìlì ãlô sĩ kô.

⁴³ “Ãnì Pãrúsì nô 'bá yí, nĩ lë ãníkã rílì 'dó rí-võ ãmbã-ãmbã drí sísì lésì òjílã ágálé, òzō nĩ òtírì nĩ jó tã ârì kã rí 'álã rí, nĩ lë òjílã òfê ró ní-bê-yã ìyì drí rìzó ìyì ìnjìlì vò rú ê'bê kã 'dĩ 'á. ⁴⁴ Òjílã 'dĩ 'bá yí nĩ kò kì, ãnì p̃p̃sìlì â'dô rí'á ìndì ró.”

⁴⁵ Gõ'dá ãgô ãzã rí 'bá lã'bí ìmbálé rí drí ngãzó

tã âatalé Yésũ drí kĩ nĩ rĩ, “Ôzõ ní ãâtã tã trá ítí òjílã gólĩyĩ Pãrusĩ ró rĩ yĩ drí rĩ, 'dĩ rĩ, ní rĩ kpá gólĩyĩ rĩ 'bá lã'bí ìmbálé rĩ 'bá yĩ 'bã'á 'dásí 'èzó rú lá ìyĩ.” ⁴⁶ Nĩngá sī, Yésũ drí tã âátázó ãgô 'dĩ drí kĩ, “Tã pãtĩ ró, òjílã gólĩyĩ lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yĩ, Ôvãrí â'dô lãnõ fẽ'á gólĩyĩ drí, tãlã lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yĩ rĩ ìyĩ tã ãzã 'bá yĩ lã'bí kã lópélé dũũ òjílã drí 'élé. Tã ònyíkõ 'dĩ 'bá yĩ ndrĩ è'bè rú gõ'dá trá dũũ gólĩyĩ òmbè kúkú 'á lãnĩ-lãnĩ ró, òzõ ngá lãnĩ kátí. ãnĩ gólĩyĩ lã'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yĩ rĩ ìyĩ ngá è'belé dũũ lãnĩ-lãnĩ ró òjílã drí nĩlĩ, gõ'dá nĩ lèé gólĩyĩ pãlè nĩrĩ lã 'á gõ'dá kpá kô.

⁴⁷ “Nĩ rĩ ló'dé tãndí ó'dí bèlé vò ãzã 'bá yĩ 'ásĩ ngĩngĩ vò gólĩyĩ tìbè tã ãngũ 'bá Ôvãrí kã rĩ 'bá yĩ ãvõ lá 'bãzó rĩ 'á. Nĩ 'è ítí, tãlã òjílã òlôngõ ró ãnĩ tã bè, gõ'dá ãnĩ ẹ'bíyá yĩ gã ìyĩ vólé dó úlĩ tã ãngũ 'bá 'dĩ 'bá yĩ kã ãrĩlĩ, gõzó tã ãngũ 'bá yĩ fũlĩ vólé. ⁴⁸ Nĩ trõ ãnĩkã 'dĩ té ãnĩ ẹ'bíyá yĩ lãrãkõ ì'dĩ.

⁴⁹ Ôzõ ãndrõ nõ Ôvãrí ããjõ tã ãngũ 'bá ãzã rĩ, nĩ â'dô úlĩ gólãkã gã'á dó, gõ'dá ãnĩ drí kpá gólã rĩ fũzó vólé. Tã pãtĩ ró, Ôvãrí kĩ, yĩ â'dô võrã ájõ'á tã ãngũ 'bá íyíkã bè tã âatalé ãnĩ drí, ãnĩ rĩ gógó â'dô gólã rĩ drõ'á vólé kpá gólã rĩ fũzó. ⁵⁰ Ôvãrí â'dô kpá ãnĩ ìzã'á vólé. Ôvãrí â'dô ícícíyã 'è'á ãnĩ rú, tãlã tã ãngũ 'bá yĩ ãnĩ drí fũlĩ ãmbá kó ítõ vò ãngó kã rĩ 'á bũúũ ìtú ãndrõ nõ 'á rĩ tãsi, ⁵¹ ítólé kó sịsị Ábèlè drĩ sị bũúũ ácalé ãzã rú bè Zèkãrĩyã rĩ rú, úfũ Zèkãrĩyã íyíkã jó ạngĩ Ôvãrí

kã rî 'á, ãnyî wõ kõrõnyã zã kã lægátí.* ãnî õjílã gólíyî 'bã 'bá drẽ lédrẽ-lédrẽ ró rî, Ôvãrí â'dô ãnî ìzã'á kpá lâṅõ fëzó ãnî drí tã õnjí 'dĩ tãsí.

⁵² “Ãnî gólíyî lâ'bí ìmbá 'bá ró 'dĩ ìyíkã õzõ õjílã gólíyî 'bã 'bá gbákálã-fê, jó tĩlí-tĩ Ôvãrí kã ìgbálákãzó ì'dĩ sí lâ rî kátí. Gbákálã-fê ìyíkã õzõ tã nĩnĩ gólã 'èzó ãmã pãlé mbârãkã tã õnjí kã 'ásí rî kátí. ãnî lâ'bí ìmbá 'bá yî, nĩ lée kô áfĩ Ôvãrí kã nĩlĩ õjílã drí fízó jó tĩlí-tĩ 'dĩ 'ásí. Ôvãrí â'dô kpá gólíyî pã'á, dríliyí fízó, gõ'dá ãnî rî gógó, nĩ fí kô.”

⁵³ Gõ'dá Yésũ drí wõ 'dĩ âyézó. Pãrúsĩ yî lâ'bí ìmbá 'bá 'dĩ 'bá yí bê drí rízó tã âátalé 'alé âdrã sí Yésũ rú. Kãyî 'dĩ 'á rî, Yésũ gõ'dá trá zãã gólíyî ãjú-'bã-ãziyã 'í, gõ'dá gólíyî rî trá Yésũ rî ìjílĩ tã ìjĩ-ìjĩ ãzã 'bá yí sí dũũ, ⁵⁴ tãlã Yésũ ãḅvĩ ró bê úlĩ ãzã 'bá yí 'á, gõ'dá yĩ ùrũ ró gólã bê úlĩ âfõ 'bá gólã sílĩ sí rî sí, ã'dô ró bê ìyĩ drí ícícíyã 'èzó gólã rú gólíyî sísí-lésĩ rî drí, ã'dô ró bê gólã rî fũzó vólé.

12

¹ Kãyî wósĩ cé, õ'bí ãmbã ê'bê rú trá zãã rĩ'á Yésũ rî wó bélé. Õjílã trá dũũ. Gõ'dá Yésũ drí tã âátázó læjóbã ìyíkã drí kĩ nĩ rî, “Ãnî lĩfĩ õmbã ãnî rú, nĩ trõ tã Pãrúsĩ yí kã kô. Pãrúsĩ yí rî ìyíkã tã âátalé kôrõ Ôvãrí rî rõrõ tãsí, gõ'dá gólíyî 'é ìyĩ tã lâ kô, gõ'dá gólíyî rî rĩlí tã lâ'bí ìyíkã rî kã 'èlé ì'dĩ, gólíyî pĩpĩsíli sũ kô. ² Gõ'dá ìzátú rî, Ôvãrí â'dô tã gólíyî õjílã pĩpĩsíli 'á rî â'dá'á ãlõ-ãlõ ndrĩ.

* **11:51** 11.51 Nĩ zĩ tã Zëkãriyã kã búkũ 2 Kúmú kã 'á, kápõtã 24.

³ Ícã kô òjílã ãlô ãnî lâfálé 'ásî rî drí úlí ãyãyã ãnî drí rî'á âtálâ jó ìnîrîkúwá ró rî 'á rî lâpílí, ãyãyã rî 'dî â'dô â'dó'á úlí ngbálá-ngbálá ró òjílã ndrî drí ârîlí 'bũû."

Tã gólâ òjílã ãzâ rōzō kō cé Ôvârí rî rōzō ï'dî rî

(Mātáyō 10.26-33)

⁴ "Nî ârî drê, nî rô òjílã gólâ mbârâkã bê 'ê 'bá ãnî rú'bá ñnyákú fūlí rî kô. ⁵ Nî rô cé Ôvârí ï'dî, tãlâ gólâ ícã kpá ãnî 'bãlé drãlé, gô'dá gólâ ícã kpá ãnî 'bãlé wô gólâ lâsî ãdũkũ ãkó rî 'bá vélé rî 'á, tãlâ tã ònjí ãnîkã tãsî. Gólâ ï'dî rî'á ãnî drí 'ê'á rôlâ rî.

⁶ "Nî ârî drê, òzō nî ògî ãrîwá mvá rî'á sôlâ fê sílî dãdãwá 'dî 'bá yî ï'dî nyãlé lâfâ fînyáwá sí rî, òjílã 'bãã ñfî drî lâ kô. Gô'dá ãrîwá dãdãwá rî 'dî 'bá yî, Ôvârí nî gólîyî trá ãlô-ãlô ndrî. ⁷ Nî ndrê trá, Ôvârí lâ òjílã drî-'bí 'dî trá ndrî ãlô-ãlô, 'bãã ãnî tã vîlí kô. ã'dô ïtí rî, nî 'ê ùrî kô, tãlâ Ôvârí lê ãnî trá kôró lâvũlí ngá ònyíkô ndrî drî sî."

⁸ Yésũ kî nî rî, "Òzō nî ãã'dâ tã gólâ ãnî drí tã ámákã lêzô 'dî trá òjílã ñfî drî 'á rî, gô'dá má â'dô kpá â'dá'á lâ ámã átà rî ñfî drî 'á kî'á nî rî, ãnî nõ òjílã ámákã ï'dî. Gô'dá mãlâyíkã Ôvârí kã â'dô ïyî kpá tã 'dî 'bá yî nî'á ndrî. ⁹ Òzō nî ògã dó 'dêlé má vó òjílã ñfî drî 'á ùrî drí sí rî, gô'dá má â'dô volé gã'á kpá dó ãnî â'dalé ámã átà drí mãlâyíkã íyíkã rî 'bá yî bê. Nî â'dó òjílã ámákã kô. ¹⁰ Nî ârî drê, má âtã tã ãzã gólîyî tîbê ámã gã 'bá dó rî 'bá yî drí, òzō gólîyî ò'ê 'dásí mã tîbê âjólé úrú lésî nô rú rî, gô'dá gólîyî drí Ôvârí rî

ijízó iyî âyéle tá ònjí iyíkã 'dĩ tãsí rî, Ôvârí â'dô gólíyî âyé'á. Òzô nî äâtã kî nî rî, mbârãkã ámakã nõ ä'dô iyíkã Sâtãnã kã ï'dî, mbârãkã ámakã rî äâ'dó kô Líndrí Tãndí Ôvârí kã sî rî. Òzô nî ijîjî Ôvârí ânî pãlé rî, Ôvârí ícã kô ânî pãlé tá ònjí âníkã 'ásî.

¹¹ “Äní tîbê 'bã 'bã òjílã ámakã ró rî, nî ârí drê. Òzô òjílã äzã òfê ânî drî-bã ícícíyã 'ézó ânî rú, ânî 'bãzó âdrélé òjílã ämbã-ämbã 'bãlé jó tá ârí kã rî 'á rî ágálé, ngã 'bô kúmú ágálé tá Ôvârí kã rî sî rî, nî 'è ùrî kô, ¹² Tãlã Líndrí Tãndí Ôvârí kã ä'dô úlî tãndí 'bã'á ânî sîlî ätálé.”

Tã Yésũ drí ätálé ägô ngã-tî ämbã kâkâretã cé ängó 'á nõngã nõ

lê 'bã lâ ró rî tãsí

¹³ Ägô äzã rî'á õ'bí ämbã ïtí 'dĩ 'ásî, ägô 'dĩ drí Yésũ rî ijízó nõtí kî nî rî, “Lîfî ícî 'bã, ní ätã tá ämã ädrúpî sîsî rî drí, gólã ääfê drî-vó ämã átã kã rî ùrúkã lâ mã drí ä'dô lâ'bí ämakã rî vó ró, tãlã 'dĩ rî ngã ädükü ämã átã drí 'élé rî ï'dî. Gõ'dã gólã lêé tá 'dĩ 'élé kô.” ¹⁴ Yésũ jã tá-drî 'dĩ trá gólã drí kî nî rî, “Mã ä'dó mvã sîsî 'bãsurú âníkã rî 'á rî ï'dî kô tá âníkã 'dĩ ätálé yã?” ¹⁵ Yésũ ätã tá trá õ'bí ämbã 'dĩ 'bã yî drí kî nî rî, “Nî 'bã ânî lîfî ngã ämbã düü rî drîjî kô, tãlã rîrî ämakã ängó nõ 'á rî ä'dó kô ânî drí 'bãzó ngã-tî bê ämbã. Òzô nî õ'bã ânî lîfî ngã ämbã düü rî drîjî rî, nî ä'dô 'è'á lãtî vó úrú 'alã rî kã ïvîlî.

¹⁶ “Dõvó mã ätã drê í'dígówã äzã ânî drí, nî ârí ró bê. Ägô äzã rî'á ämvú iyíkã bê ädrúgú lâ rî'ã rõô. Gólã trõ ädrúgú trá ndrô 'dĩ 'á rõô. ¹⁷ Gólã

rî trá tâ ìsùlì nõtí kî nî rî, ‘Mâ êró ạngí ãkó má drí ãdrúgú 'bãzó 'á lâ. ¹⁸ Â'dô bê trá ìtí rî, má lë trá êró gólâ ãkù rî ùfúlì volé ó'dí lâ 'dìzó ì'dí vò lá 'á ạngí ró, má drí ãdrúgú ámakâ ãmbá 'dì 'bãzó ndrĩ 'á lâ ngá ònyíkò bê ndrĩ, ¹⁹ tâlâ ndrô ãzâ rĩ 'bá âgôlé nã sî rî, má ã'dô ró bê ngá nyãnyã bê dũũ, gô'dá má lëé gô'dá ạmvú ãzâ 'wãlé kò, tâlâ má rî ró tãkó ìtí cé ngá nyãlé ì'dí ãyíkò sĩ.’ ²⁰ Gô'dá Ôvârí drí tâ âtázó âgô 'dì drí kî nî rî, ‘Ánì drĩ yũ. Gô'dá ngạcị ãndrô nô sî, má â'dô fê ánikâ ñô'á. Ní â'dô ngá ánikâ ãmbá 'dì 'bá yì âyé'á ã'dì drí yã?’ Ì'dí 'dì.” ²¹ Gô'dá Yésũ kî, “Ídígówá má drí âtálé 'dì rĩ'á òjílã gólìyì ìyíngá lë 'bá 'bãlé ngá bê ãmbá ãngó nô 'á rî 'bá yì drí. Ôzô ã'dô trá ìtí rî, tândí ró ãmâ drí tâ Ôvârí kâ rî 'êzô ì'dí ãngó nô 'á, tâlâ ìzã òzó ãmâ 'êê kò ìzátú.”

²² Gô'dá Yésũ drí tâ âtázó lãjò'bá íyíkâ rî 'bá yì drí kî nî rî, “Má âtâ ì'dí ãnì drí nô, nî lô'bê ìfì kò ngá nyãnyã ãngó nô kâ tãsĩ, ítá sôsô, ãyíkò ãngó nô kâ rî bê. Ícâ ãnì drí rĩ'á Ôvârí rî tâ lôngólé ì'dí. ²³ Nĩ òrì cé tâ ìsùlì ngá-tì ãmbá tãsĩ rî, Ôvârí 'bãã ãnì rúmva' ãsô-ãsô ró kò. ²⁴ Nĩ ndrê drê gbô tâ â'dâ-â'dâ lá ãríwá tãsĩ, gólìyì cú ìtí ạmvú ãkó kpá êró ãkó ãngó 'á nõngá, gô'dá Ôvârí rî ngá nyãnyã fêlé nĩ gólìyì drí kạyì vósì cé. Ngã gô'dá ãnì rî gógó òjílã mvá ró, Ôvârí drí lëlé kôrô ãríwá drĩ sî rî. ²⁵ Ôzô nĩ òrì ìfì lô'bélé lô'bê rî, â'dô Ôvârí rî 'bã'á fí trá kạyì ãnikâ lôpélé àtì 'álâ yã? ²⁶ Ôzô ã'dô ìtí kò rî, tâlâ ã'dô 'ì ãnì drí rĩzô ìfì lô'bélé ìtí yã?

²⁷ “Nĩ ndrê drê gbô fê fôô òmã 'álâ rî, rĩ'á sũsũ

ró, lârákô lâ ÿyî 'dó ngĩngĩ. Gólĩyî 'é lôsĩ fãfã sĩ ítá lôfôzô ÿyî drí kô. Kúmú ąngĩ rú bê Sólômwô rî, gólâ rî trá ítá tãndí sũsũ ró rî bê. Gô'dá ítá gólâ fê fôô kâ rî sũ íyíkâ lâvũlĩ gãrã. ²⁸ Gô'dá fê fôô 'dĩ 'bá yî rî ÿyíkâ cé kâyî dãwá sĩ ítí, gô'dá drĩlĩyî vëzó ômwã bê ndrĩ vólé. Ôzô Ôvârí ôfê íyíkâ ítá tãndí fê fôô yî drí ômwã 'álâ vélé vólé rî, fêê íyíkâ ngá ãnî drí rî kô yã? Nĩ lëé tã-drĩ kĩ'á nĩ rî Ôvârí rĩ'á ãnî vó ndrë'á rî kô tãlã ã'dô 'i yã? ²⁹ Nĩ ÿsũ tã kô kâyî vósĩ cé tã tãndí ąngó nõ kâ tãsĩ, ôzô ngá mvũmvũ kátĩ ngá nyãnyã bê rî tãsĩ, gô'dá nĩ lô'bê lĩfĩ kpá kô. ³⁰ Ôjĩlã gólĩyî tĩbê Ôvârí rî rô 'bá kô rî, gólĩyî rî ngá 'dĩ 'bá yî lëlé zãã nĩ. Nĩ 'é ũrĩ kô, tãlã ãnî átá ũrú 'álâ rî nĩ ngá gólĩyî ícá 'bá ãnî drí rî trá. ³¹ Nĩ 'bã Ôvârí rî lĩfĩ ôwã tówã tã rôrô ãnĩkâ gólâ drí rî sĩ. Ítí gólâ ã'dô ãnî vó ndrë'á ngá gólĩyî 'ë 'bá ícálé ãnî drí rî fëzó ãnî drí.

³² “Ãnî lâjô'bá ámakâ rĩ'á cé dãwá ítí gô'dá ãnî tã 'dê má drí tákanyĩ. Nĩ 'é ũrĩ kô, tãlã ãnî átá tĩbê Ôvârí rî ã'dô ãnî 'bã'á ãnî rú'bã drí âsózó kôrô ũrú 'álâ. ³³ Ôzô nĩ ô'bã ngá ãmbá ãnĩkâ 'dĩ 'bá yî gĩlĩ vólé ôjĩlã ïzã 'bá rî pãzó ï'dĩ sĩ lâ rî, nĩ ã'dô ngá tãndí ũsú'á trá Ôvârí ngálâ. Ũgú ũgũú ngá tãndí gólâ Ôvârí drí fêlé trá ãnî drí 'dĩ kô, gô'dá ïzãã rú kpá kô, ã'dô rĩ'á ądũkũ ąkó zãã ãnĩkâ ró. ³⁴ Ôzô ngá tãndí ãnĩkâ ôlãpĩ rú ąngó 'á nõngá rî, nĩ lë rĩlĩ zãã ngá tãndí 'dĩ lãgátĩ. Ôzô ngá tãndí ãnĩkâ ôlãpĩ rú ũrú 'álâ Ôvârí bê rî, nĩ lë rĩlĩ kpá Ôvârí bê lãgátĩ lâ.

Tã Yésũ drí âtálé úlî mǎnĩgõ sĩ lǎjój'ba íyíkã rí yî drí

íyî êdézó njǎâ âgõ-âgõ íyíkã tǎsĩ rí

³⁵⁻³⁶ “Ănî lǎjój'ba ámakã rí 'bá yî, nĩ rí ãtú vósĩ cé njǎâ amã âgõ-âgõ tǎlé, tǎlã nĩ nĩĩ kâyî ámakã âgõzó rí kô. Nĩ rí njǎâ võ tǎlé, õzõ rú ì'bũ 'bá drí rĩrĩ njǎâ íyî lĩpî rí tǎlé âgõlé ngáčî sĩ 'bã 'á kǎramã vósĩ rí kâtí, tǎlã yí õrĩ ró bê lĩfĩ ngbã áfĩ njĩlĩ íyî lĩpî drí. ³⁷ Őzõ lĩpî lâ ùûsũ gólã rĩ'á njǎâ rí, gólã ã'dô ró bê ãyĩkõ sĩ. Gõ'dá lĩpî lâ ã'dô gólã rí 'bã'á rĩlĩ vũdrĩ tǎrãbizã lǎgátĩ, gõ'dá gólã rí lĩpî ã'dô nyásã trõ'á fǎlé gólã drí nyálé. Gõ'dá õzõ mã ănî lĩpî ró rí ăăgõ ăngó nõ 'á ănî ùsũlĩ njǎâ amã tǎrǎ 'á rí, mã ã'dô ã'dój'á kpá ãyĩkõ ró. Kâyî 'dĩ 'á rí, mã ã'dô ănî 'bã'á rĩlĩ vũdrĩ tǎrãbizã ámakã lǎgátĩ ùrú 'álã. ³⁸ Rú ì'bũ 'bá nĩĩ kô ngátã 'bõ lĩpî lâ ã'dô ăcã'á lǎnjátúlĩ bê ngátã 'bõ ngáčî ító 'á yã rí. Őzõ ùûsũ rú ì'bũ 'bá íyíkã zã lĩfĩ ngbã rí, gólã ã'dô 'bã'á ãyĩkõ ró. ³⁹⁻⁴⁰ 'Dõvó ã'dô ãtĩ rí, nĩ rí njǎâ amã âgõ-âgõ tǎlé, tǎlã âgõ-âgõ ámakã únĩĩ ãtú lâ kô. Őzõ âgõ-âgõ ámakã rí ã'dô kpálé jǎjǎ ró rí, nĩ ã'dô njǎâ. Ănî lĩfĩ õmbã ănî rú, nĩ ã'dô kô õzõ õjĩlã ùgú drí ngá gólãkã ùgũlĩ rí tí. Tǎlã gólã nĩĩ kô kĩ, ùgú ã'dô ănĩ'á filĩ yí drí jó 'á ngá ùgũlĩ. Őzõ tí gólã õró nĩlã nĩnĩ rí, gólã ã'dô rĩ'á njǎâ ùgú 'dĩ tǎlé.”

⁴¹ Nĩngã sĩ rí, Pétěrõ drí tã âtázó Yésũ drí kĩ nĩ rí, “Kúmú ámakã, ní rí tã 'dĩ âtálé 'dĩ ămã lǎjój'ba ănĩkã ró rí yî drí, ngã 'bõ õjĩlã drí ndrĩ yã?”

⁴² Gõ'dá Kúmú Yésũ lôgõ tã-drĩ 'dĩ trá Pétěrõ drí kĩ, “Mã âtã tã 'dĩ tã lǎ 'bá ámakã rí yî drí ndrĩ.

Ãnî lâjój' bá á mákâ rî ãnî lîfî òmbâ ãnî rú, nî â' dô ró rú ì' bũ ' bá tãndí ró. Ítí rî, rú ì' bũ ' bá gólâ â' dój ' bá drî- ' bá ngá vó ndrê ' bá ró drî lōmbâ bê rî, rî íyíkâ â' dój ' élé ì' dî yã? Gólâ ì' dî tîbê lîpî lâ drí ' bálé â' dójé rú ì' bũ ' bá ãzî drî ndrî drî- ' bá ró rî. Gólâ rî rî' á ngá nyãnyã gólîyíkâ êdélé. ⁴³⁻⁴⁴ Gõ' dá lîpî lâ òtírî âgōō âcî ' ásî rî, rú ì' bũ ' bá gólâkâ ' dî ' ê ngá ' ê' ê gólâkâ trá ndrî tãndí ró. Gõ' dá lîpî lâ drí â' dójó gólâ rî tã lōngō- lōngō bê, gõ' dá drílâ â' dójó ãyîkō ró, gõ' dá kpá gólâ rî ' bálé ngá ' ê' ê íyíkâ vó lâ ndrêlé ndrî, tãlâ gólâ ì' dî drî- ' bá tãndí ' î.

⁴⁵ “Gõ' dá rú ì' bũ ' bá drî- ' bá ró ' dî òkî íyî lîpî ãácá drê âgōlé ' wãâ âcî ' ásî kô, gólâ drí rîzój rú ì' bũ ' bá ãzî gólâ bê nîngá ' dî ' bá yî cãlé, gõ' dá kpá rî' á ngá lîpî lâ kâ îzâlê, gõ' dá gbō rî' á ngá nyâlê ì' dî, òdrá yî mvũlî ì' dî rōō, òdrá drí rîzój cîlâ rî. ⁴⁶ Gõ' dá nîngá sî rî, lîpî lâ â' dój âgō' á nyî rō, gólâ rî úsúlî tã ányâ rî ' bá yî ' êrê lâ ' á. Gõ' dá lîpî lâ ' dî â' dój ' ê' á gólâ rî cãlé, gõ' dá kpá trólé ' bálé gånímã ' á, tãlâ gólâ â' dój drî- ' bá tãndí ' î kô. Gólâ rî rú â' dój kpá kô lōngō- lōngō ró.

⁴⁷ “Rú ì' bũ ' bá tîbê tã lîpî lâ kâ nî ' bá trá gõ' dá drílâ rōzój lâ kô rî, lîpî lâ â' dój lâñō fê' á drílâ kōrō. ⁴⁸ Gõ' dá rú ì' bũ ' bá tîbê tã lîpî lâ kâ nî ' bá kô gõ' dá drílâ âvîzój ' á lâ sî rî, â' dój kpá lâñō fê' á drílâ cé fînyáwá ítí. ãnî lâjój' bá á mákâ rî ' bá yî, má îcî ãnî trá tã âmbá sî tã ' dî ' bá yî ãnî drí gólîyî rōlé gõ' dá kpá ãnî drí tã ' dî ' bá yî îmbálé òjîlâ drí ' bũ.

⁴⁹⁻⁵⁰ “Âgō-âgō á mákâ ãngój ' á nōngá rî â' dój lâñō Ôvârî kâ ' bã' á ãngój drî. Lãñō Ôvârî kâ ' dî

â'dô â'dó'á òzõ ngbĩlĩrĩ lãsí kã rĩ tí. Ngbĩlĩrĩ rĩ gógó 'dĩ â'dô kpá âmã zã'á. Tã 'dĩ rĩ trá zãã ngíyá má drĩ tã 'dĩ ò'è rũ gbõ 'wãã. ⁵¹ Nĩ ìsũ àníkã bê rĩ, má àní àngó nõ êdéle yã? 'É'è, òjílã â'dô ìyĩ lãfálé cã'á àzĩ-àzĩ rú sĩ âmã tãsí. ⁵² 'Bã-tĩ àlò nõtĩ nõ 'á rĩ, òjílã àzã 'bá yĩ â'dô 'dẽ'á má vó, gõ'dá àzã 'bá yĩ â'dô âmã gã'á. ⁵³ Àzã 'bá yĩ átã lâ yĩ â'dô âmã lã'á, gõ'dá mvã lâ yĩ lãé ìyĩkã mã kô. Òzõ mvãzĩ yĩ òlẽ mã nĩ rĩ, gõ'dá àdrã yĩ lãé mã kô. Nĩ ìsũ drẽ tã ìtĩ 'dĩ 'bá yĩ dódó àní drĩ."'

Tã Yésũ drĩ drĩ-mbílí sòzò òjílã ìyĩ tãlã ìyĩ êdézó njãã

àngò-àngò ìyĩkã àngó 'á nòngã rĩ tãsí rĩ

⁵⁴ "Àní òjílã ndrĩ nĩ àrĩ drẽ, òzõ nĩ òndrẽ mbãrãsã sã mũkũkũ trá àní'á rõò ómvórẽ lésĩ rĩ, nĩ nĩ trá kĩ nĩ rĩ, òzè bí àní'á 'dĩlĩ. ⁵⁵ Gõ'dá kpá ìtĩ, òzõ nĩ òndrẽ fè bĩ òmã bê trá lâwã'á rĩ, nĩ nĩ trá kĩ nĩ rĩ, mìlĩ trá ànyĩ àcã'á. ⁵⁶ Nĩ kĩ, nĩ rĩ ìyĩ rĩ'á tã nĩnĩ bê mìlĩ tãsí kpá òzè ìmvũ tãsí rĩ, ngã gõ'dá à'dò tã 'ì, nĩ â'dó kô tã nĩnĩ bê tã Ôvãrí kã tãsí yã?

⁵⁷⁻⁵⁸ "Nĩ àrĩ drẽ, òzõ nĩ òtrõ lãfã òjílã àzã drĩgã sĩ rĩ, gólã àkĩ'á nĩ rĩ, nĩ àfè 'wãã'wã yĩ òzò àní àjĩ tã-vó kĩ kã 'á kô. ⁵⁹ Gõ'dá òó'bã àní trá gãmĩmã 'á rĩ, nĩ àfõ tãkó ìtĩ kô, nĩ â'dô té lãfã fẽ'á zãlò gõzó àní lófõlé. Gõ'dá Ôvãrí 'è ìcìcìyã trá àní rú, tãlã nĩ lãé gólã rĩ rólé kô. À'dò ìtĩ rĩ, nĩ ndã lãtĩ 'wãã'wã àní drĩ àní pãzó, tãlã kãyĩ 'èzó lànõ fèlé àní drĩ rĩ trá àcã'á ànyĩ."

13

Tã òjlã gólíyí rĩ 'bá drãlé nyĩ ró rĩ tãsí rĩ

¹ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, òjlã äzã 'bá yĩ äcã ãyĩ trá tã tĩbê ämbá rũ 'ë 'bá Yërösälémã 'älã nã tã lâ ätálé. Òjlã 'dĩ 'bá yĩ ätã ãyĩ tã trá kĩ nĩ rĩ, "Kúmú Pílátõ úfũ ägõ äzã 'bá yĩ trá Gãlíláyã lésĩ. Pílátõ fũ gólíyĩ drílíyĩ rĩrĩ ngá fëfë fëlé jó ängĩ Óvãrí kã 'á rĩ 'á. 'Dĩ rĩ'á tã pãtĩ 'ĩ gólíyĩ òjlã ònjĩ 'ĩ yã?" ² Yésũ ätã trá kĩ nĩ rĩ, "Nĩ ãsũ äníkã bê rĩ, Óvãrí 'bã òjlã 'dĩ 'bá yĩ Pílátõ úfũ ró, tãlã gólíyĩ òjlã ònjĩ 'ĩ yã? Gólíyĩ rĩ'á òjlã ònjĩ 'ĩ lãvũlĩ gãrã òjlã äzí Gãlíláyã lé 'bá ró rĩ yĩ drĩ sĩ yã? ³ Óvãrí fũ gólíyĩ vólé 'dĩ kĩ'á nĩ rĩ gólíyĩ òjlã ònjĩ 'ĩ rĩ kô. 'Dĩ rĩ ä'dó tã ífĩ lâ ã' dĩ kô, gõ'dá ä'dô ãyĩkã 'bã'á tã pãtĩ ró, Óvãrí ä'dô tã-vó gólíyĩkã kĩ'á òjlã ämbã nõ 'bá yĩ bê ndrĩ gõzó lãṅõ fëlé gólíyĩ drĩ. Gõ'dá nĩ ädĩ drĩ tã ònjĩ äníkã 'ásĩ. ⁴ Nĩ nĩ tã tĩbê òjlã gólíyĩ ämbã drã 'bá müdrĩ-drĩ-lã-ngã-njĩ-drĩ-lã-nã jó bëlé tãrõngõlõ Sílómã 'á rĩ drĩ pĩzó drĩ lâ yĩ gólíyĩ úfũlĩ ndrĩ rĩ kô yã? Nĩ ãsũ äníkã bê rĩ, Óvãrí 'bã gólíyĩ ãyĩkã kó drãlé ãtĩ, tãlã gólíyĩ òjlã ònjĩ 'ĩ lãvũlĩ gãrã äzí-äzí drĩ sĩ yã? ⁵ 'É'ë, nĩ ärí drë, õzõ nĩ äädĩ drĩ tã ònjĩ 'ásĩ kô rĩ, Óvãrí ä'dô äní ãzã'á."

Tã tã Yésũ drĩ ätálé úlĩ mãñgõ ró, tã Óvãrí drĩ lãṅõ ãkízõ,

tãlã òjlã äädĩ ró drĩ bê rĩ tãsí

⁶ Gõ'dá Yésũ ätã úlĩ mãñgõ äzã trá nõtĩ kĩ nĩ rĩ, "Ägõ äzã ã'dĩ kãnãgõwã trá yĩ drĩ ämvú 'á. Fë 'dĩ rĩ trá ndrõ ämbã sĩ 'wã kô. ⁷ Nĩngá sĩ rĩ, gólã

lẽ trá fê 'dĩ gǎlé volé, tǎlá rí trá vǒ ǎmvú 'á 'dĩ lôgǎlé tǎkó. ⁸ Gǒ'dá nǐngá sǐ rí, ǎzí-ǎzí lâ ǎzâ drí tǎ á tázó drílâ kí nǐ rí, 'Ní ǎyê drê ndrô ǎlô sǐ, ǒzǒ ǒ'wâ kpá kô rí, ní gǒ ró gǎlá volé. Ní 'wǎ lǎgátí lâ ngbá dirí, ní njô ró tǒtǒ ìdíkǒ 'dĩ ndrĩ ǒmvóre lâ 'á, ⁹ ngátá â'dô 'wǎâ yǎ rí, ǒzǒ ǒ'wâ kpá kô rí, ní gǒ ró gǎlá volé.' ”

Tǎ Yésũ drí ǒkó ǎzâ êdézó kǎyî rǎtǎǎ kǎ sǐ ǎnyî fêzó ǎjú-'bá-ǎzí

lâ yî drí rí

¹⁰ Kǎyî rǎtǎǎ kǎ ǎzâ sǐ rí, Yésũ rǐ'á tǎ Ôvǎrí kǎ ìmbá'á jó tǎ ǎrǐ kǎ 'á. ¹¹ ǒkó ǎzâ rǐ'á tólâ ngá lâzé ǎnyâ-fǎ kǎ bê. ǎnyâ-fǎ ǎdĩ ǒkó 'dĩ trá ngbǎâ kúgú'dúwǎ ìtí, ìjǒó yî kô ndrô lâ mùdrí-drí-lâ-ngǎ-njî-drí-lâ-nâ. ¹² Yésũ ndrê ǒkó 'dĩ bê rí, gólâ kí nǐ rí, “Íyá, ngbǎângbânǒ rí, ngá lâzé ǎnǐkǎ 'dĩ ndê rú trá.” ¹³ Drílâ gǒzó íyî drí 'bǎlé ǒkó 'dĩ drĩ. Kôró ngá lâzé 'dĩ drí rú ndézó. ǒkó 'dĩ drí rú ìjǒzó mbîmbî, té ǒzǒ íyíkǎ ǎkú rí tí. ǒkó 'dĩ drí gǒzó Ôvǎrí rí lúyílí ǎmbá íyî êdê-êdê 'dĩ tǎsǐ.

¹⁴ Gǒ'dá ǎgǒ gólâ ǎmbá sísí-lésí jó tǎ ǎrǐ kǎ 'dĩ 'á rí, gólâ trá ǒmbǎ ró, tǎlá Yésũ êdê ǒkó 'dĩ trá kǎyî rǎtǎǎ 'ézó 'dĩ sǐ. ǎgǒ gólâ ǎmbá sísí-lésí 'dĩ drí tǎ á tázó ǒjílâ drí kí nǐ rí, “Kǎyî rǐ'á ǎmǎ drí ngá 'ézó 'á lâ njî-kázíyá. Nǐ ǎnǐ kǎyî 'dĩ 'bá yî 'á êédê ró ǎnǐ, â'dó kô kǎyî rǎtǎǎ kǎ sǐ.” ¹⁵ Kúmú Yésũ lôgǒ tǎ-drí trá ǎgǒ ǎmbá sísí-lésí 'dĩ drí kí nǐ rí, “ǎnǐ ǎkpúrúkǎ 'í, ǎnǐ 'dĩ 'bá yî ndrĩ, ǒzǒ ǒjílâ ǎlô ǎ'dô ìndrĩ íyíkǎ bê ngátá kǎbǐlǐkǐ íyíkǎ bê yǎ rí, ìnjílâ ìmvú fêzó drílâ mvũlǐ kǎyî rǎtǎǎ kǎ 'dĩ

'á kô yã? ¹⁶ Gõ'dá òkó nõ rĩ'á òjílã ãníkã ì'dî, gólã rĩ'á ngá lâzé bê. Sâtãnã òmbê trá âdĩ-âdĩ ró ndrô ãmbá sî, ícá kô gólã rî ìnjízó kâyî rãtãã kã 'dĩ 'á yã?" ¹⁷ Gõ'dá nĩngá sî rî, tã-drĩ lógô-lógô Yésũ kã 'dĩ 'è iyî ãjú-'bã-ãzí yî trá 'dó 'bãlé ãnyî ró tã gólã drî âtálé 'dĩ 'á. Gõ'dá òjílã ùrũkã ãzã 'bã yî rĩ'á iyî ãyĩkô ãmbá sî tã tãndí ạngí Yésũ drî 'èlé 'dĩ 'á.

Tã Yésũ drî âtálé úlî mãnĩgô sî ândâlã rĩ, òjílã Ôvãrí kã rĩrĩ lâ ãngó 'á nongá rî tãsĩ rî

¹⁸⁻¹⁹ Gõ'dá Yésũ kî nĩ rî, "Òjílã gólĩyî úlî Ôvãrí kã rî ârí 'bã rî 'bã yî rĩ'á òzô lí'bã ífî kâtí. Nĩ ndrê lí'bã ífî cé fĩnyáwá ìtí, drílã ngãzó âfôlé mbãlé fê ạngí ró gára bê dũũ tãrõngôlô ùrũ. Áríwã drî rĩzó 'dèlé drĩ lâ kpá 'bã 'dĩzó drĩ lâ 'á. Òjílã gólĩyî cé dãwá úlî ámakã ârí 'bã rî â'dô ìyĩkã 'bã'á ìtí dũũ.

²⁰⁻²¹ "Òjílã Ôvãrí kã kpá rĩ'á òzô ãkú kâtí. Òkó ãzã â'dô ãkú dã'á cé fĩnyáwá ìtí òdrá 'á, drílã lâ'búzó ndrĩ 'á lâ sî."

Tã gólã fĩfĩ kũmũ Ôvãrí kã 'á ùrũ 'álã rî rĩ'á ãmbã-ãmbã ró

rî tãsĩ

(Mátáyô 7.13-14, 21-23)

²² Yésũ òtírĩ rĩnĩ nĩlí lâmúlî Yërõsãlémã 'álã rî, gólã rî trá âdréle 'bãdrĩ mvã ònyĩkô ãzã 'bã yî 'ásĩ òjílã lĩfĩ ícî bê. ²³ Ágô ãzã ìjî gólã trá kî nĩ rî, "Lĩfĩ ícî 'bã, áâ'dô cé òjílã ùrũkã pã'á ì'dî fĩlí ùrũ 'álã yã?" ²⁴ Yésũ lógô tã trá gólã drî kî nĩ rî, "Òjílã ãzã nĩ kô kĩ'á nĩ rî, òjílã bê tãsî 'è'á cãlé 'bãdrĩ Ôvãrí kã rî 'álã. Gõ'dá ãnî, nĩ sô fãfã

nĩ câ ró bê, tãlã òjílã ãmbá ìsũ ìyíkã kĩ, ãâ'dô tã fínyáwá 'î cãzó kũmũ Ôvârí kã 'á. Gõ'dá Ôvârí â'dô òjílã 'dĩ 'bá yĩ lôgá'á dó cãlé, tãlã gólìyĩ rí ìyĩ Ôvârí rí tãlé p̄p̄ìs̄ìl̄ì ãlô s̄ĩ kô. ²⁵ Ôvârí rĩ'á òzõ jó l̄ip̄ì k̄at̄ì. Òjílã ãmbá â'dô ùjũ'á lâ f̄il̄ì, gõ'dá k̄aȳì ndě rũ bê rĩ, Ôvârí dr̄ì íȳingá ngãzó ąt̄ì â'bãlé kp̄ąąkũ. Òzõ ní ã'dô zãã rĩ'á jó t̄il̄ì-t̄ì 'á rĩ, ìcá gõ'dá ní dr̄ì f̄izó kô. Gõ'dá ní ãk̄ì'á nĩ rĩ, 'Ôvârí, ní n̄j̄ì ąt̄ì má dr̄ì.' Ôvârí ãk̄ì'á nĩ rĩ, 'Má n̄j̄ì ní kô. Má n̄j̄ì võ ní dr̄ì ân̄zó rĩ kpá kô.' ²⁶ Òzõ ní ãâtã gbõ lé k̄ì nĩ rĩ, 'Nĩ rĩ trá f̄ì nĩ ámã l̄if̄ì ìc̄il̄ì tã áníkã s̄ĩ j̄ar̄ib̄ã ámákã rĩ 'álã rĩ. Má rĩ trá kpá ngá nyãlé ãní bê' rĩ. ²⁷ Ôvârí ãk̄ì'á nĩ rĩ kpá, 'Má n̄j̄ì võ ní dr̄ì ân̄zó rĩ kpá kô. Nĩ n̄j̄ì n̄ngá s̄ĩ volé. Má n̄j̄ì ní kô, ní òjílã ònj̄ì 'î.' ²⁸ Gõ'dá ní dr̄ì â'dô rĩ'á ãwó ngõlé ãmbá, tã ìsũ-ìsũ bê gõ'dá kpá ìzã dr̄ì r̄izó ánì 'èlé ądũkũ ãkó. Nĩ â'dô Ābārāyāmā yĩ ndrē'á Īsákā bê Yākóbā yĩ bê rĩ'á ìyĩ jó tãndĩ nã 'álã tã ąngũ 'bá Ôvârí kã yĩ bê, gõ'dá ní rĩ gógó Ôvârí ìk̄ì ní trá ãkpã jó t̄il̄ì-t̄ì 'á f̄ì ãkó yĩ ngálã.

²⁹ "Tã p̄ąt̄j̄ĩ ró, Ôvârí â'dô òjílã ąz̄ì'á òr̄ì ãmbá 'b̄ądr̄j̄ 'á nõ 'bá yĩ 'ásĩ ómvóre lésĩ, kpá ìtũ dr̄ì f̄ir̄ĩ lésĩ 'dó ndr̄ì ân̄l̄ì r̄il̄ì ngá nyãlé yĩ bê jó 'álã.

³⁰ Â'dô 'bã'á ìt̄ì ìz̄átũ rĩ, gólìyĩ t̄ibê k̄ì 'bá nĩ rĩ ìyĩ ìyíkã òjílã volé áyábálã ró rĩ ì'dĩ rĩ, Ôvârí â'dô gólìyĩ trõ'á l̄ávũl̄ì 'bãlé s̄ìs̄ì òjílã 'b̄ąs̄úru ìyíkã kã rĩ ró. Gõ'dá â'dô 'bã'á kpá ìt̄ì ãn̄ì t̄ibê ìyĩ 'bã 'bá s̄ìs̄ì rĩ, â'dô ìyíkã 'bã'á òjílã ądũkũ ró. Nĩ f̄ì kô 'b̄ądr̄j̄ Ôvârí kã rĩ 'álã."

³¹ Gõ'dá kôrô P̄ar̄ús̄j̄ ãzã 'bá yĩ dr̄ì ãcázó Yésũ

ngálã tâ átálé mbârâkã sî gólã drí kî nî rî, “Yésũ, ní ngá nílí nōngá sî vólé, tâlá Ęródē lē trá ání fūlì.” ³² Yésũ lôgō tâ-drì trá Pãrúsî 'dî 'bá yî drí kî nî rî, “Nî êgbê mâ lé rî, má 'é ũrî kô ãlôlã. Ęródē â'dô ôzô ôtógôwá kâtí. Nî nî tâ átálé ôtógôwá 'dî, Ęródē drí kî, má drē zãã ngá ámakâ 'ē'á ôjílã gólîyî líndrì ònjí bē rî 'bá yî kpá gólîyî ngá lãzé bē rî 'bá yî édé bē. ³³ Kàyî ámakâ má drí ngá ámakâ ndēzó rî âcá drē kô. Ęródē â'dó ì'dî 'ē 'bá ámakâ fūlì rî kô, tâlá má rî'á tâ ângũ 'bá 'î, má â'dô drã'á Yērôsãlémã 'álã, tâlá 'dî rî vô gólã ôjílã tâ ângũ 'bá drí drãzó 'á lâ rî ì'dî.

³⁴ “Á! Āní ôjílã Yērôsãlémã lé 'bá yî, nî fû tâ ângũ 'bá yî gólã Ôvârí ngá lésî nô nî. Nî lûvũ vōrã 'bá Ôvârí kã rî 'bá yî nî kúnjì mvá sî. Má lē ámakâ drí 'bãlé ânî rú sî ânî âmvózó kûrú-kûrú ôzô 'ã'ú ândrê drí vûrî íyî úfú 'bãlé mvá lâ yî drî sî kûrú-kûrú rî kâtí rî, gō'dá nî gâ vólé dó. ³⁵ Ngbãângbânō rî, áâ'dô jãrîbã âníkã 'dî ìzã'á vólé. Nî ndrê mâ kô zãã, té kàyî ìzátú ânî drí ámakâ lûyízó má drí rîrî âgōlé Ôvârí ngá lésî rî 'á.”

14

Tã Yésũ drí ãgô ãzã kûzíkũ bē rî édézó kàyî rãtãã 'ē kã 'á rîzó Pãrúsî yî tî ãnyálé rî

¹ Kàyî ãzã rãtãã kã sî rî, Pãrúsî ãzã gólã ãmbá ró rî, âzî Yésũ trá ânílí ngá nyálé yí bē. Gō'dá Pãrúsî 'dî ãzî-ãzî lâ yî ãzã 'bá yí bē, lē íyî trá Yésũ rî ùjũlì. Drílîyî rîzó gólã rî ìpítálé ôzô tí gólã ãâ'dô tâ ònjí ãzã 'ē'á yã rî. ² Drílîyî tâ ì'bîzó,

ãgô ãzã âjízó pá lâ drí lâ bê rĩ'á gãgã ró, Yésũ eédê ró gólã bê kãyî 'dĩ sĩ. ³ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, Yésũ nĩ tã gólĩyíkã 'dĩ trá, ì'bĩ ìyĩ tã 'èzò ìyĩ drĩ rũlĩ 'á lâ. Drílã tã ìjízó gólĩyĩ tĩ kĩ nĩ rĩ, “Ícã trá ngá pãpã 'èzò kãyî rãtãã kã nõ 'á yã? Nĩ âtã tã 'dĩ má drí.” ⁴ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, òjílã ãzã ãlô tã-drĩ jã 'bã rĩ yũ. Drílã gõzò drĩ 'bãlé ngá lâzé 'bã nõ drĩ lâ rũzò drĩ lâ bê kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ngã ùrũ, ngá lâzé ánikã ndẽ rũ trá.” Drílã gõzò tã 'bãlé ngá lâzé 'bã nõ rĩ drĩ nĩzò.

⁵ Gõ'dá Yésũ drĩ tã âtázó lĩfĩ ìmbã 'bã 'dĩ 'bã yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãgô ãzã ã'dô mvã bê, gõ'dá mvã 'dĩ ò'dê óró fĩfĩ 'á rĩ, ã'dô ícã'á lôfõzò lâ kãyî rãtãã kã 'dĩ 'á kô yã? Òzò òjílã ãzã ã'dô ìtĩ bê, ìtĩ gólãkã ò'dê óró 'á rĩ, ã'dô ícã'á lôfõzò lâ kãyî rãtãã kã 'dĩ 'á kô yã?” ⁶ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, gólĩyĩ rĩ ìyĩ trá 'dò títĩ, ícã ìyĩ kô úlĩ gólãkã 'dĩ võ lâ lôgõlé.

⁷ Dĩ rĩ vósĩ rĩ, Yésũ drĩ úlĩ mãnĩgõ ãzã âtázó ùmú gólĩyĩ gólã bê tólã rĩ yĩ drĩ tã yĩ drĩ rĩ'á ndrêlã ùmú ãzã 'bã yĩ drĩ rĩ'á 'èlã rĩ 'ásĩ. Ùmú ãzã 'bã yĩ ããcã trá võ kãrãmã kã 'á rĩ, gólĩyĩ lẽ ìyíkã rĩlĩ té kítĩ gólã 'bãlé òjílã ãmbã-ãmbã drĩ rĩzò rĩ drĩ. ⁸ Yésũ kĩ nĩ rĩ, “Òzò úúzĩ ãnĩ trá võ ãmbã ãzã 'á ngãtã 'bô lãgĩ 'á ngã 'bô kãrãmã ángĩ ãzã 'bã yĩ 'á yã rĩ, nĩ ãzã, nĩ rĩ kô kítĩ gólã 'bãlé òjílã ãmbã-ãmbã drĩ rĩzò rĩ drĩ. ⁹ Òzò òjílã ãmbã rĩ võ 'dĩ 'bãzò drílã 'dĩ ããcã trá rĩ, áã'dô ání ìngã'á rĩ võ 'dĩ drĩ sĩ. Ænyĩ ángĩ drĩ gãzò ní drĩ, ní drĩ nĩzò rĩlĩ ìnyákú 'á. ¹⁰ Òzò ní ã'dô tã nĩ 'bã 'ĩ rĩ, ní rĩ sĩsĩ ìnyákú drĩ, ógõ ró ání ìngálẽ rĩlĩ kítĩ drĩ, òjílã ndrĩ ùnĩ ró bê kĩ nĩ rĩ, ìnjĩ nĩ

trá kôro. ¹¹ Õjílã gólâ tîbê iyî 'bã 'bá òjílã ángí ró gãrã ázî-ázî drî sî rî, Ôvârí â'dô gólâ rî lîfî êmvé'á, drílâ 'bãzó ãnyî ró òjílã lîfî drî 'á ndrî. Gõ'dá òjílã gólâ iyî 'bã 'bá áyábálá ró rî, Ôvârí â'dô òjílã 'bã'á gólâ rî ìnjîlî."

¹² Gõ'dá Yésù drî tã âtázó ágô gólâ ngá lîpî ró nõ drî kî nî rî, "Ôzô òjílã ázâ òtírî 'êê ázî-ázî zîlî kãrãmã iyíkã 'á ngã 'bô ânîlî ngá nyálé yî bê yã rî, gólâ ãâzî cé iyî lâmû-ãzîyã yî ì'dî kô, gólâ ãâzî kpá cé òjílã gólîyî ngá bê âmbá 'dî 'bá yî ì'dî kô. Nî nî trá òjílã gólîyî cé ânî lâmû-ãzîyã ró ì'dî, â'dô iyî kpá ânî âzî'á ngá nyálé iyî bê kãrãmã iyíkã 'á.

¹³ Ôzô nî òlê trá òjílã zîlî rî, nî zî lîfî ákó lé 'bá kôrokpó gõ'dá kpá ìzã 'bá bê, ânî ró iyî kãrãmã nyálé. ¹⁴ Tãlâ gólîyî ngá ákó lôgólé ânî drî. Ìzátú rî, òdrã âníkã vósî, nî òtírî cáâ úrú 'álâ rî, Ôvârí â'dô òrê fê'á nî ânî drî tã tãndí bê."

Tã Yésù drî í'dígówá kãrãmã ángí ázâ kã ngîzó òjílã lîfî ícízó

*tã kũmũ Ôvârí kã rî kã tãsî rî
(Mâtáyô 22.1-10)*

¹⁵ Ágô ázâ kpá rî'á tãrãbízã lægãtî ìtî, ágô nõ ârîlî bê tã Yésù drî âtálé nõ rî, gólâ âtã tã trá nõtî kî nî rî, "Wããwã! Õjílã tîbê gólîyî â'dó 'bá 'ê'á kãrãmã nyálé Ôvârí drî 'bã 'álâ úrú 'álâ rî, gólîyî rî'á cú ândrã-tãndí bê." ¹⁶ Yésù âtã tã trá ágô 'dî drî nõtî kî nî rî, "Áwô, tã pãtî-pãtî ró, 'dî tã tãndí 'î.

"Nî ârî drê í'dígówá ámákã nõ. Ágô ázâ zî òjílã trá kãrãmã iyíkã 'á dũu lâvũlî kôro. ¹⁷ Gõ'dá nîngá sî rî, òtírî nyãså ávó rî, gólâ jô rú ì'bũ

'bá íyíkã trá, nǎ'á òjílã gólíyí ùmú ró rí 'bá yí àzílí, àâní ró ìyí. Gólã àtã tã trá kǐ nǐ rí, éédè ngá nyānyā trá ngá mvūmvū yí bē kpānó-kpānó. Gólíyí àâní. ¹⁸ Gõ'dá òjílã 'dǐ 'bá yí ndrī gã ìyí trá dó ànǐlí. Òjílã gólã zǐlí sísí rí kǐ nǐ rí, 'Má nǐ kô. Má gí àmvú ó'dí ámakã trá, mã drē nǐ'á ndrēlã.' ¹⁹ Gõ'dá àzã rí kǐ nǐ rí, 'Má gí ìndrī ámakã trá ó'dí ró, mã nǐ drē trá, nǐ'á àjílã vō tãndí àzã 'á ngá nyǎlé, mã áká kǎramã 'dǐ 'á kô.' ²⁰ Gõ'dá kpá àgô àzã kǐ nǐ rí rú ì'bū 'bá 'dǐ drí rí, 'Má ícã ànǐlí kô, tãlã lãgí áamá òkó kã ó'è drē àgí.'

²¹ "Gõ'dá rú ì'bū 'bá 'dǐ drí gōzó vólé íyí lǐpì ngálã tã lã átálé drílã. Àgô kǎramã lǐpì àmbá 'dǐ trá òmbã ró, àtã tã trá rú ì'bū 'bá íyíkã 'dǐ drí kǐ nǐ rí, 'Ní ndrē drē, mã éédè ngá nyānyā trá ngá mvūmvū yí bē kpānó-kpānó kǎramã nō tãsí, òjílã àâní ndrī nyǎlã òzó rú ìzãã. Ní ngá nǐlí fōfōrō, nǐ'á lāmú bē lǎtì ònyíkō 'ásí ndrī òjílã àzì bē, ní àzì lǐfì àkó lé 'bá, kōrōkpó ìzã 'bá, àyízì bē, àâní ró ìyí kǎramã ámakã nō 'á.' Gõ'dá rú ì'bū 'bá 'dǐ nǐ trá òjílã 'dǐ 'bá yí àzílí, àgōzó ì'dí bē lã ìyí. ²²⁻²³ Gõ'dá kǎramã lǐpì kǐ nǐ rí, vō drē zãã bē òjílã drí rǐzó, gólã ògō kpá. Rú ì'bū 'bá íyíkã ònǐ gõ'dá 'bã-tì 'ásí òjílã àzì bē mbàràkã sí ànǐlí. Kǎramã lǐpì lē à'dí-drī íyíkã drí 'bálé ndrī 'dó ùmú ró. ²⁴ Kǎramã lǐpì kǐ nǐ rí, yí àtã trá nōtí, òzō òjílã tíbē gã 'bá dó ànǐlí rí àâní rí, gólíyí nyá ngá àzã rú bē nyásá rí yí drí 'bã 'á nōngá kô."

*Tã gólã Òvãrí drí lélé lãjó' bá tãndí 'bãzó rí
(Mâtáyō 10.37-38)*

²⁵ Kãyî äzâ sî rî, ôjílã zî-ândrê drí nîzó ìyî Yésũ bê lãtî 'ásî. ²⁶ Yésũ drí âdrézó, rî'á gólíyî Ìfí ícílí tã äzâ 'bá yî sî, gólíyî ä'dô ró ìyî bê ngá lèlê bê Ôvârí 'á kî nî rî, "Ôzô nî òlê tã ámakâ kô lâvũlí gãrã ôjílã âníkâ 'bã 'á rî drî sî rî, kpá ânî rî gógó ífíí lâ drî sî rî, ícá kô ânî drí 'bãzó rû ì'bũ 'bá ámakâ ró. ²⁷ Ôzô nî òfê ânî ífíí trá 'è'á fúlâ áamá tã sî rî, nî ä'dô 'bã'á rû ì'bũ 'bá ámakâ ró. Ôzô nî òlê cé ânî rû'bã ãnyákú pälé ì'dî rî, nî ä'dó kô rû ì'bũ 'bá ámakâ ró. Nî ìsũ tã má drí âtálé ânî drí 'dî zãlô sísí, nî gô ró ä'délé áamá vó bêlé.

²⁸ "Tã ä'dâ-ä'dâ lâ rî'á nõtí, ôzô nî òlê trá ôjílã ù'dî ró jó ángí ânî drí ùrû tãrõngõlõ rî, sísí nî ä'dô lâfã âníkâ lôfõ'á lälé zãlô, nî gô ró lôsî 'bá 'dî 'bá yî ìjílí ä'dô ìyî 'dî'á lâ tã sî yã. ²⁹ Ôzô nî ítõ gbõ kôrõ jó ángí 'dîlî ì'dî lâfã fínyáwá sî rî, ndêé rû kô, lâfã drí ndézó ânî drígá sî, ôjílã drí rîzó ânî gũlí kî nî rî, ³⁰ 'Wáyéé! Nî ndrê drê, gólá ítónã jó ángí 'dîlî áyélé cú ítí ndê äkó lâ. Ngã lâfã ä'dô yû rî, ngã kó ä'dô 'î yã?'

³¹ "Tã ä'dâ-ä'dâ lâ äzâ kpá ì'dî nõ. Ôzô ôjílã 'bãdrî äzâ kã äânî trá 'délé äjú bê 'bãdrî äzâ drî rî, kúmú 'dézó drî lâ 'dî ítõó kôrõ äjú ítónälé ì'dî kô, âzî drî-'bá äjú 'bũ 'bá kã zãlô tã lâ ì'bîzó, ôzô gólíyî ìicã trá rî, nîzó lâ kî äjú 'bũ 'bá ícã trá yã rî. ³² Ôzô gólíyî ìicã kô rî, kúmú drí tã lâ édézó kúmú äzî bê, ú'bú äjú kô, tãlã óõzó ôjílã íyíkã úfú ndélé. ³³ Má átã ì'dî nõ ânî drí, nî ìsũ tã zãlô sísí, ôzô nî ä'dô trá njãã ngá ämbá âníkâ 'dî 'bá yî áyélé, ôjílã âníkâ 'bã 'á rî 'bá yî bê, áamá vó bêzó ì'dî rî. Ôzô nî ò'è ítí kô rî, ó'bãã ânî rû ì'bũ 'bá ámakâ ró rî kô. ³⁴⁻³⁵ Rû ì'bũ 'bá gólã tã

ámákã âyé 'bá 'èlé kô kǐ'á nǐ rí âmbâ-âmbâ rí, â'dô íyíkã 'bã'á té òzô 'ǎ'í-nyá gólã rû îzã 'bá trá rí kátí. Gõ'dá trá tǒtô 'í dǎlé volé òmã 'álã. Òzô ânĩ â'dô bí bê rí, nĩ ârĩ tã 'dĩ."

15

Tã äyĩkô drí Ôvârí rí cǐzó òjĩlã drĩ âdĩ 'bá rí tãsí rí

¹ Kãyĩ äzã sĩ rí, bélé-bélé û'dú 'bá yĩ kpá lâ'bí îzã 'bá yĩ bê dũû ânĩ ÿyĩ trá úlĩ Yésũ kã ârĩlí.

² Gõ'dá òjĩlã gólĩyĩ zĩlĩ Pãrúsĩ ró rí 'bá yĩ, kpá lâ'bí ìmbã 'bá yĩ rí trá tã äzã 'bá yĩ tĩ lâ nãlé 'èlé ÿyĩ lâfálé 'ásĩ kǐ nĩ rí, "Yésũ kpá lâmû-äzĩyã 'í lâ'bí îzã 'bã nõ 'bã yĩ bê. Nĩ ndrê gólã ngã nyã'á gólĩyĩ bê." Pãrúsĩ 'dĩ 'bã yĩ zĩ òjĩlã gólĩyĩ lâ'bí îzã 'bã 'dĩ 'bã yĩ " 'òjĩlã âvĩ-âvĩ ró" '.

³ Gõ'dá Yésũ ârĩlí bê tã 'dĩ ïtĩ rí, drílã gǒzó 'í'dígówá äzã ngĩlí. ⁴ Gólã kǐ nĩ rí,

Òzô òjĩlã äzã ä'dô kãbĩlíkĩ bê nyã'dĩ-njĩ, gõ'dá cé ãlô rí òrĩ trá volé, âvĩ trá rí, gólã â'dô kãbĩlíkĩ 'dĩ 'bã yĩ ãmbúkũ lâ 'bã'á kǒró 'á. Drílã gǒzó zãã nĩ'á ãlô 'dĩ ndǎlé té drílã úsúzó lâ 'í'dĩ.

⁵ Òzô ùûsù trá rí, drílã ânĩjǒzó lâ ángbálángõ 'á, ágǒzó 'í'dĩ bê lâ, drílã gǒzó 'bãlé äyĩkô ró. ⁶ Òró gõ tã lâ átálé ÿyĩ lâmû-äzĩyã drí kǐ nĩ rí, "Mã trá äyĩkô ämbã sĩ, tãlã kãbĩlíkĩ ámákã âvĩ 'bã rí, mã úsù trá."

⁷ Gõ'dá nĩngã sĩ rí, Yésũ kǐ nĩ rí, 'í'dígówá íyíkã 'dĩ tã ífĩ lâ rĩ'á nõtĩ, Ôvârí rĩ'á äyĩkô ämbã sĩ, òzô òjĩlã ãlô äãdĩ drĩ trá tã ònjĩ 'ásĩ rí, Ôvârí â'dó kô äyĩkô sĩ òjĩlã gólĩyĩ drĩ âdĩ 'bã kô 'dĩ 'bã yĩ bê,

tãlã gólĩyĩ rĩ'á òjílã lómbé-lómbéwá 'bá 'î, kĩ nĩ rĩ, yĩ â'dô tãndĩ ró.

⁸ Nĩngá sĩ, Yésũ âtã í'dígówá ãzã kpá trá òkó ãzã tãsĩ kĩ nĩ rĩ,

Lãfã òkó ãzã kã âvĩ trá drĩgá lâ sĩ jó 'á. Òkó 'dĩ rĩ trá lãfã íyíkã 'dĩ ndãlé jó 'ásĩ. Drílã lãşĩ í'ĩzó ãlíká sĩ, rĩzó jó 'alé âkũlĩ mãnísĩ, ìndĩ-ìndĩ, rĩzó lãfã íyíkã 'dĩ ndãlé té drílã ùsúzó lâ ì'dĩ. Gólã kĩ nĩ rĩ, “Wáâwá! ãwô-ĩtĩ, má ùsũ lãfã ámakã âvĩ 'bá rĩ trá.” ⁹ Òkó 'dĩ drĩ kpá iyĩ lãmũ-ãziyã yĩ âzízó kĩ nĩ rĩ drílĩyĩ, “ãwô-ĩtĩ, âyĩkõ cĩ trá má rú, tãlã lãfã ámakã âvĩ 'bá jó 'á rĩ, má ùsũ trá.”

¹⁰ Yésũ drĩ gòzó tã âtálé kĩ, “Òzõ tã ònjĩ 'bá ãlõ âdĩ drĩ trá tã ònjĩ 'ásĩ rĩ, âyĩkõ cĩ trá Ôvãrí rú ãmbã.”

¹¹ Yésũ âtã í'dígówá ãzã ngũ lâ kpá trá tã Ôvãrí drĩ drĩ âdĩ 'bá rĩ lëzó rĩ tãsĩ drílĩyĩ kĩ nĩ rĩ,

ãgõ ãzã ngã-drĩ ãmbã bê, gólã rĩ'á mvã bê rĩ, ãgõ mvã ró. ¹² Gõ'dã mvã gólã ãdú ró rĩ drĩ tã âtázó iyĩ átã drĩ kĩ nĩ rĩ, “Tátã, nĩ rĩ'á ngã bê ãmbã. Má lë ní cã ngã 'dĩ 'bá yĩ lãfálé ãmã drĩ ãkpã ní drĩ drã ãkó. Nĩ âfë ámakã rĩ ngbãangbãnõ.” Gõ'dã átã lâ drĩ ngã yĩ bê rĩ lãfálé lâ cãzó drílĩyĩ âdrúpĩ lâ bê. ¹³ Gõ'dã nĩngá sĩ rĩ, mvã gólã ãdú rĩ drĩ ngã gólã íyíkã rĩ gĩzó ngbã volé, íyĩngã nĩzó 'bãdrĩ ãzã 'á jëjë ró átã lâ rú sĩ. Gõ'dã nĩngá sĩ rĩ, gólã ìzã lãfã tìbê 'bã 'bá yĩ bê rĩ trá ndrĩ rĩrĩ ònjĩ-ònjĩ sĩ.

¹⁴ Lãfã tìbê ãmbã mvã 'dĩ drĩgá nõ ndë rú trá 'bũũ. Gõ'dã nĩngá sĩ, kãrãbã ángĩ lõfó kã 'dë trá 'bãdrĩ ãmbã 'dĩ 'ásĩ ndrĩ, gõ'dã ùsũ mvã nã

trá cú ítí lãfã ãzã ãkó yí drígá. ¹⁵⁻¹⁶ Gõ'dá nĩngá sĩ, mvá 'dĩ nĩ trá ãgô ãzã 'bá yí kó 'bãdrĩ 'bá ró rĩ ãlô lâ ngálã lôsĩ ndrãlé 'ëlé. Gõ'dá ãgô 'dĩ drí gólã rĩ jözó nĩ'á vö ngbíkpí kã rĩ 'álã, ngbíkpí íyíkã vó lâ ndrëlé. Gõ'dá gólã ìsũ tã trá kĩ nĩ rĩ, “Áwô-'dĩ, tãkó, má â'dô ngá nyã'á ãndrö ãdrúgú kúrũmũ rĩ'á dãlã ìgìzë bë ngbíkpí drí 'dĩ 'bá yí.” Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, òjílã ãzã ãlôlã fëé ngá 'dĩ 'bá yí drílã nyãlé kô.

¹⁷ Nĩngá sĩ rĩ, tã ìsũ-ìsũ âcã trá gólã drĩ nõtí kĩ nĩ rĩ, “Má òtírĩ rĩ drãlé lõfó drí nõ rĩ, lõsĩ 'ë 'bá âmã átã drí âm vú 'á rĩ yí, gólĩyĩ rĩ'á ngá nyãnyã bë kpãnó-kpãnó vũdrĩ sĩ. Gõ'dá nõõ rĩ, má drí rĩzó íyíkã drãlé lõfó drí âmã átã drí 'bãrë bë rĩ 'á yã? ¹⁸ Mã nĩ'á gölé âmã átã ngálã, mã kĩ'á nĩ rĩ, “Tátã, mã ìzã rũ trá, mã 'ë tã ònjí trá bũúũ Ôvãrí rú, gõ'dã kpã ní rú. ¹⁹ Ngbããngbãnõ rĩ, ìcã gõ'dã kô ní drí âmã zĩzõ kpã ó'dí ãnĩ mvã ró. Nĩ 'ë mã òzõ lõsĩ 'ë 'bã ánikã rĩ tí.”

²⁰ Gõ'dã nĩngá sĩ rĩ, drílã ngãzó zãã nĩ'á gölé íyĩ átã ngálã. Gólã drë jëjë ró íyĩ átã lãgátí sĩ rĩ, átã lâ drí gólã rĩ ndrëzó. Átã lâ rĩ 'ã gã trá ãtrã. Átã lâ drí ârãzó ânĩlí rũ ùtúlí gólã drĩ, gólã rĩ âm vólé bí-'bálé lâ vözó. ²¹ Gólã âtã tã trá átã lâ drí kĩ nĩ rĩ, “Tátã, mã ìzã rũ trá, mã 'ë tã ònjí trá bũúũ Ôvãrí rú gõ'dã kpã ní drí, ìcã kô gõ'dã ní drí âmã zĩzõ ãnĩ mvã ró.”

²²⁻²³ Gõ'dã mvã 'dĩ átã lâ, ãyĩkõ cĩ gólã trá ãmbã, rĩ tã 'ëlé 'dó lĩfĩ ãkó. Drílã lãjõ'bã íyíkã zĩzõ kĩ nĩ rĩ, “‘Wãã'wã, nĩ 'bã lũmvũ drílã dãlé yí rú, òsõ ró ítã tãndí, kã'bókã bë íyĩ pá 'á.

Nĩ âfê ró tómó ámakâ nã sölê drígá lâ. Nĩ nĩ ró bê kãbĩlíkĩ sēsē ró 'dĩ âsélé fũlĩ. Mã 'ê ró bê kãrãmã ạngĩ. ²⁴ Má kĩ nĩ rĩ, mvá ámakâ nō drã trá, tákō íyĩngá lédrê-lédrê ró.” Gõ'dá drĩiyĩ kãrãmã ítônãzó.

²⁵⁻²⁶ Nĩngá sĩ rĩ, ójô 'dĩyĩmvá nĩ'á mvá gólã sísĩ rĩ âzĩlĩ ámvú lésĩ ânĩ ró, tãlã gólã rĩ âdrúpĩ tĩbê âvĩ 'bã rĩ âcã trá 'bã 'á. Gõ'dá ágámvá gólã sísĩ 'dĩ òtĩrĩ íyĩkã ácã ãnyĩ 'bã lãgátĩ rĩ, kálálã gõ'dá trá tákányĩ 'bã 'álã. Ágámvá 'dĩ kĩ, “Ã'dô tã 'ì nõtĩ nō yã?” ²⁷ 'Dĩyĩmvá 'dĩ kĩ, “Ánĩ átã fũ kãbĩlíkĩ lĩngã-lĩngã trá kãrãmã ạngĩ 'êzó ì'dĩ sĩ lâ, tãlã ánĩ âdrúpĩ âgõ trá volé 'bã 'á, tã ãmbã gólã rĩ ìmvú 'bã 'dĩ 'ásĩ.”

²⁸ Mvã sísĩ rĩ trá õmbã ró, ícã gõ'dã âfõlé ã'dĩ-drĩ 'á kô. Nĩngá sĩ, átã lâ drĩ ânĩzó rú'bã lô'bãlé rú lâ, ããfõ ró bê 'bã 'álã nĩ-bê-yã fêlé iyĩ âdrúpĩ drĩ. ²⁹ Âtã tã trá átã lâ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ámã átã, ní ndrê drê, ndrô ãmbã nō sĩ rĩ, má rĩ trá 'bã 'á ngã 'êlé ní drĩ õzõ lãjõ'bã kãtĩ. Má 'é tã õnjĩ ãzã ní drĩ kô. Nĩ âfê íyĩkã ã'dô 'ì má drĩ yã? Ngbãã 'ã'ú ró rĩ, ní fũ ãmã drĩ nyãlé ãmã lãmũ-ãziyã yĩ bê kãrãmã 'êzó kô. ³⁰ Gõ'dã mvã ánikã tĩbê ngã ánikã ìzã 'bã ndrĩ òkó mvã drĩ òlê ró yĩ bê gõ'dã âgõ íyĩkã bê rĩ, ní drĩ kãbĩlíkĩ ạngĩ fũzó drĩlã.”

³¹ Átã lâ lôgõ tã-drĩ trá drĩlã kĩ nĩ rĩ, “Ámã mvã, ní ndrê drê, ãmã rĩ'á ní bê ìtũ vósĩ cé 'bã 'á nō, ngã gólã ámakâ rĩ ndrĩ 'dó rĩ'á kpã ánikã. ³² Má 'ê drê kãrãmã, má ã'dô ró ãyĩkõ sĩ, tãlã ánĩ âdrúpĩ tĩbê ngã pã 'bã õdrã 'ásĩ nō rĩ tãsi.”

Ngá gólâ í'dígówá gólíyî ná nõ 'bá yî 'á rî yî rî tã â'dalé â'dô ngá lëlé Ôvârí kâ tã ònjí 'è 'bá drí rî tãsí. Yésù rî tã 'dí âtalé Pãrúsí yî drí, tãlá Pãrúsí yî lëé ìyî Yésù drí rílí tã ònjí 'è 'bá bê vò ãlô 'á kô.

16

Tã ãgô ãzâ drí iyî êdézó tã ãtí 'álâ rî tãsí rî

¹ Gõ'dá Yésù âtâ trá lājó'bá íyíkâ rî yî drí kī nī rī, “Nōō rī í'dígówá ãgô ãzâ ngá-drī ãmbá līpī ró rī kâ, ãgô ãzâ drīlâ 'bãlé ngá íyíkâ 'dī 'bá yī vó lâ ndrélé rī bê. Õjílã ãzâ drí tã âtázó ãgô ãmbá ngá līpī ró 'dī drí, ãgô tībê âkórí drí 'bãlé ngá íyíkâ 'dī 'bá yī vó lâ ndrélé rī, â'dô trá rī'á lâfâ âkórí kâ nyã'á. ² ãgô ngá līpī ró 'dī drí ngãzó ngá vó ndrē 'bá íyíkâ 'dī ãzīlī tã âtázó drīlâ kī nī rī, 'Õjílã ãzâ âtâ tã má drí kī nī rī, ní òrī trá lâfâ ámakâ ìzãlé. Â'dô trá ìtí rī, ní ìgī ngá gólâ tībê rû ìzã 'bá rī, òjílã drí trólé ní drīgá sī mǎrī ró rī 'è'á lôgólâ má drí rī 'bá yī vūdrī, gõ'dá kpá ngá gólâ 'bã 'bá rī 'bá yī bê, mã nī ró bê. Gõ'dá má lë trá ání ìnjílí vólé ngá 'èrē 'ásī, tãlá ní 'é ngá dódó kô.’

³ “Gõ'dá ãgô gólâ ngá vó ndrē 'bá ró 'dī ìsū tã trá ãkpã yī 'á kī nī rī, 'Óõ! Ámâ līpī lë trá ámâ ìnjílí ngá 'èrē 'ásī vólé, má â'dô 'è'á lâ ã'dô ró yã? Má drí rīzó ó'bã ngá 'èlé cú ámâ drí sī yã? 'É'è! Mã fãfã ãkó, mã ícá kô. Mã drí 'bãzó ngá ndã 'bá ró 'bã 'ásī kpá ngá zī 'bá ró yã? 'É'è! Mã ãnyī ró tã 'dí 'bá yī 'èrē 'á. ⁴ Mã nī tã má drí 'è'á 'èlâ rī trá. Mã lë trá tã tãndí 'èlé òjílã drí ndrī,

õzõ ìĩnjî mâ trá ngá 'èrè 'ásĩ rî, ùzî ró ÿyî mâ bê ngá nyälé ÿyî drí 'bã 'ásĩ.'

⁵ “Ägô gólâ ngá vó ndrê 'bá ró 'dĩ 'è tã trá nõtí, gólâ zî õjilã gólíyî rî 'bá mǎrî trölé ägô ämbá 'dĩ drígá sî rî yî trá ndrî ânílí yî ngálâ älä-älö. Gólâ ätâ tã trá ägô sísí rî drí kî nî rî, 'Ní ä'dô 'è'á ngá ägô ämbá nõ kâ lôgölé tǎsî yǎ?’ ⁶ Ägô 'dĩ kî nî rî, 'Má trö dö rî'á sǎfíyã kámá-älö-drî-lâ-nyâ'dî-nâ.' Ngá vó ndrê 'bá 'dĩ kî nî rî, 'Ní ndrê drê, ämâ 'dó rî'á ngá älä 'î ní bê. Má ä'dô 'è'á lâ ní drí nõtí, ä'dô ró bê ní drí njözó lâ 'á lâ, kpá ní drí ânî drí lâfálé ändrãzó, sǎfíyã kámá-älö-drî-lâ-nyâ'dî-nâ 'dĩ 'á rî, má îgî cé nyâ'dî-sû ní drí lôgölâ.’ Gõ'dá ägô gólâ mǎrî trö 'bá 'dĩ drí tã-drî læzó 'dó älä. ⁷ Ngá vó ndrê 'bá 'dĩ drí kpá ägô äzâ ítí 'dĩ îjízó, 'Ní mǎrî ägô ämbá kâ bê ní vó tǎsî yǎ?’ Ägô 'dĩ kî nî rî, iyíkâ bê ädrúgú rî'á kômvö kütü-älö. Ngá vó ndrê 'bá nã drí tã-drî læzó îgízó lâ cé kômvö kámá-njî.

⁸ “Gõ'dá ägô ämbá ngá lîpî ró 'dĩ ârî tã gólâ ngá vó ndrê 'bá 'dĩ drí rî'á 'èlä 'dĩ bê rî, gólâ kî, 'Ngá vó ndrê 'bá 'dĩ 'è 'dĩ lîfî lõmbâ 'î yî drí. Gólâ êdê lätî yî drí ÿzátú óõtírî ÿyî äyé ngá 'èrè 'ásĩ rî tǎsî.’ ”

Gõ'dá Yésü ätâ tã trá nõtí kî nî rî, “Nĩ ndrê drê, õjilã ängó nõ kâ bê ndrî, gólíyî rî'á tã nî 'bá 'î kôro õjilã Ôvârí kâ rî 'bá yî drî sî, tãlä õjilã ängó nõ rî kâ rî ÿyî êdéle njãã rîlí tã gólâ 'è 'bá äcálé ÿdrú ÿnätú ängó nõ 'á rî tǎsî. Gõ'dá õjilã Ôvârí kâ rî 'bá yî êdé ÿyíkâ ÿyî kô vö 'bûü 'älâ rî tǎsî. ⁹ Má ätâ äñî drí nõ, õzõ äñî ä'dô trá lâfâ ängî bê äñî drígá rî, nî 'bã cé äñî ífíí drí ÿ'dî kô.

Nĩ pá kpá òjílã gólíyí ngá ãkó lé 'bá ìzã ró rí ì'dí sī lâ. Ìzátú rí, nĩ òtírí drãã nílí úrú 'alâ rí, Ôvârí òlâgú ró ãnî bê, ânîrî 'á yí ngálâ."

Tã lãfã kã tãsī

¹⁰ "Ôzõ òjílã ãzã ã'dô drí lõmbâ bê, ngá fínyáwá rú rí, gólâ á'dô 'bã'á kpá drí lõmbâ bê ngá ángí rú. ¹¹ Ámâ âdrúpĩ yí, Ôvârí fẽ lãfã ángí ãnî drí nõ, ã'dô ró ãnî drí ãnî ãzì-ãzì yí pãzó ì'dí sī lâ, ngá gõ'dá òzõ ãnî drí ããmbâ ãmbâ rú lâ rí, nĩ òpã ãnî ãzì-ãzì yí ì'dí sī lâ kô rí, gõ'dá ìzátú òdrã ãnìkã vósí rí, Ôvârí á'dô fí ãnî pã'á trá ngá tãndí sī yã? ¹² Ôzõ nĩ òrî ngá ãzì-ãzì kã rí ìzálé ìzã rí, ã'dí á'dô ngá fẽ'á nĩ ãnî drí ã'dô ró bê ãnî drí vó lâ ndrèlé yã?

¹³ "Ôzõ nĩ òlè lãfã ángí rí, á'dô 'bã'á ãnî drí lãnĵi-lãnĵi ró Ôvârí rí rözó. Rú ì'bũ 'bá ãlô rí ì'bũú rú òjílã rĩ drí 'dó ìtú-pá ãlô rí 'á kô. Ôzõ gólâ ããrî cé tã òjílã ãlô rí kã ì'dí rí, gólâ árí tã òjílã ãzã rí kã kô. Má átã ì'dí ãnî drí nõ, á'dó kô tãndí ró 'bãzó rú ì'bũ 'bá Ôvârí kã ró gõ'dá kpá lãfã kã ró rí."

¹⁴ Pãrúsĵi yí lè ìyíkã tã lãfã kã 'dĩ kôró, árí ìyí úlí Yésũ drí átálé ìtí 'dĩ bê rí, drílĵyí rızó Yésũ rí gūlĵi. ¹⁵ Yésũ kī nĩ rí, "Ãnî Pãrúsĵi yí, nĩ rí tã tãndí ãnìkã 'èlé cé òjílã ìĵĵi drĩ 'á, óòlôngó ró ìyí tã bê. Ôvârí lèé òjílã gólíyí rĩ 'bá tã 'èlé ìtí 'dĩ 'bá yí kô. Ôvârí nĵi ìyíkã ãnî pĵpĵsĵlĵi trá ndrĩ 'dó ãṅã ró.

¹⁶ "Àkũ ró rí, Ôvârí átã tã tãndí yí drí 'è'á 'èlã òjílã pãzó rí trá. Músã rí trá úlí Ôvârí kã átálé, gõ'dá tã ãṅũ 'bá ãzã 'bá yí rí kpá 'èlã. Gõ'dá

Yõwãnĩ tíbê rĩ 'bá ìm̀vũ dälé òjílã drĩ, ãâyê ró ìyĩ tã ònjĩ ìyíkã rĩ àtã kpá. Mã kpá ì'dĩ àtã'á lâ nõ, òzõ nĩ ãâjã drĩ tã ònjĩ 'ásĩ rĩ, Ôvãrí à'dô ãnĩ pã'á. Òjílã ãmbá àrĩ tã ámákã trá, gõ'dá 'bã ìyĩ trá àyílí úlí ámákã rĩ drĩ ìcã-ìcã ró. ¹⁷ Gõ'dá má lè zãã ãnĩ drĩ rĩlĩ tã Músã kã rĩ rölè kpá tã tã àngũ 'bá kã rĩ bê ndrĩ 'bũũ, tãlã úlí Ôvãrí kã nõ rĩ'á úlí ífífí 'ì, pãtĩ-pãtĩ ró. Mã ìnjĩ úlí 'dĩ 'bá yĩ òrĩ ró ãdũkũ ãkó.

¹⁸ “Nĩ nĩ trá lã'bí 'á rĩ, rĩ'á 'wãã ró ãnĩ drĩ ãnĩ òkó yĩ ìngázó, òkó ó'dí trözó. Mã àtã ãnĩ drĩ 'dĩ, òzõ nĩ ò'è trá ìtĩ rĩ, nĩ ró Ôvãrí kô. Òzõ nĩ ògĩ òkó àzĩ-àzĩ drĩ ìngalé trá ãkũ rĩ ì'dĩ rĩ, 'dĩ kpá rĩ'á tã ònjĩ 'ì Ôvãrí ágálé. Tã ífí lâ ì'dĩ rĩ'á nõ, tãlã kãyì gólã àgô òtĩrĩ rũ gĩ òkó lâ bê rĩ, Ôvãrí kĩ gólĩyĩ ãã'dô ngá àlô ró té drĩlĩyĩ drãzó drãdrã, ágó ró òkó ró, lãfálé cã ãkó.”

Tã òjílã ngá-tĩ ãmbá bê lè 'bá àzĩ-àzĩ pãlè kô rĩ tãsĩ rĩ

¹⁹ Gõ'dá Yèsũ àtã tã trá kĩ nĩ rĩ, “Àgô àzã bê rĩ'á nõngá, gólã rĩ'á ngá ãmbá nõ 'bá yĩ tĩ lâ bê cé tĩtĩ. Gólã rĩ'á ítã tãndĩ bê, rĩ ìyíkã ngá tãndĩ nyãlé ì'dĩ, kãyì vósĩ cé. ²⁰⁻²¹ Àgô àzã rú bê Lázãrõ. Òjílã àzã ànjĩ gólã trá àyélé ndõgõ àgô gólã ngá bê ãmbá 'dĩ kã 'dĩlĩ 'bã rú sĩ ìtĩ 'dĩ kã tĩlĩ. Lázãrõ rĩ'á ìzã 'bá 'ì, kpá lãzé bê dũũ. Lãzé gólãkã 'dĩ 'bá yĩ rĩ lôrálé lôrã, òké rĩ trá àndrãlã. Lázãrõ ìsũ tã trá, yĩ ãnĩ ró bê nyãsã 'ã'í lâkĩ 'bá àgô 'dĩ drĩ àyélé lô'dé 'bá vũdrĩ sĩ rĩ nyãlé ì'dĩ.

²² “Tĩtũ àzã sĩ, Lázãrõ tíbê ìzã 'bá ró nõ drã trá. Mãlãyíkã Ôvãrí kã drĩ gólã rĩ àjízó võ gólã ãmã

á'bíyá Ābārāyámã drí rīzó 'á lâ úrú 'álâ rî 'á. Gõ'dá ãgô ãmbá 'dĩ drí kpá drázó, ãvô lâ 'bãzó 'bú 'á, ²³ gólâ drí nīzó vò òjílâ zã kã lãsí ró rî 'álâ rī'á vèlé. Āgô ãmbá 'dĩ òtírî vò ndrêê úrú 'álâ rî, gólâ ndrê Ābārāyámã yî trá Lázārô bê jējē ró yî rú sī. Ābārāyámã âmvô Lázārô trá kpãácī yî rú. ²⁴ Āgô ãmbá 'dĩ drí trézó úrú kī nī rî, 'Ābārāyámã, ní ndrê ámã ìzã nô, ní âjô Lázārô lūmvû bê dãlé má sílî, ámã lãndrã pá òmvórê trá kī'á lãsí drí nõ. Mã trá vè'á nõ.'

²⁵ "Ābārāyámã lôgô tâ trá ãgô ãmbá 'dĩ drí kī nī rî, 'Ní ìsũ drê, tâ túbê ní drí 'bãzó drê ãngó 'álâ rî, ní rī'á ngá bê ãmbá ãyíkô bê, kâyî vósí cé, ngá tãndí nyã'á. Lázārô íyíkã rī'á ìzã 'è'á tâ ìsũ-ìsũ bê. Ngbãangbãno rî, Ôvârî 'bã Lázārô trá vò tãndí nõ 'á ãyíkô bê kâyî vósí cé, ní áníkã kpá rī'á ìzã 'è'á. ²⁶ Tã ãzã kpá ì'dî nõ. Ícã kô má drí lãvũzó nīngã tólâ, tãlã gólókô ángî rī'á 'dĩ ãmã lãfálê ãní bê rî 'á, òjílâ ãzã ícã lãvũlî tólâ kô.'

²⁷ "Āgô ãmbá 'dĩ âtã trá kī nī rî, 'Ā'dô trá ìtî rî, ní âjô Lázārô ããnî ró ámã átã rî mvã yî ngálã.

²⁸ Mã rī'á âdrúpî bê nîjî, ãâtã ró tâ gólîyî drí mbîmbî, òzó ìyî gõ'dá kpá pávó tî má drí trólê nõ trôô òdrã gólîyíkã rî vósî.' ²⁹ Ābārāyámã âtã trá gólâ drí kī nī rî, 'Gólîyî cú búkũ Músã drí ìgîlî rî bê, gõ'dá kpá tâ ângũ 'bã drí ìgîlî rî bê, gólîyî ãârî úlî lâ.' ³⁰ Āgô ãmbá 'dĩ âtã kpá trá kī nī rî, 'Á'bíyá Ābārāyámã, gólîyî â'dô ìyî tâ lè'á, té òzô òjílâ ãzã ããfô trá òdrã 'ásî gólê tâ âtálê gólîyî drí rî, òró ìyî gõ ârîlã.' ³¹ Gõ'dá Ābārāyámã âtã kpá trá gólâ drí kī nī rî, 'Òzô gólîyî ãârî úlî Músã yî

drí îgĩlí tã ângũ 'bá bê búkũ 'á rí kô rí, gólĩyî ârí úlí òjílã áfò 'bá ãvõ 'ásĩ nĩlí tã âtálé gólĩyî drí rí kã kpá kô.' Ī'dĩ 'dĩ."

17

Tã îcî-îcî Yésũ kã â'dô-â'dô tã ârí 'bá íyíkã ró rí kã tãsí

¹ Yésũ âtã tã trá tã ârí 'bá íyíkã rí 'bá yî drí kĩ nĩ rí, "Òjílã ádó 'bá bê dũũ rĩ 'bá òjílã ází 'bãlé rĩ'á tã ònjí 'èlé rí. Nĩ ârí drē, má âtã ãnĩ drí, òjílã rĩ 'bá òjílã ází ádólé rĩ'á tã ònjí 'èlé rí, Ôvãrí â'dô lânõ ąngí fê'á gólĩyî drí. ² Òzõ ã'dô ĩtí rí, ãnĩ gólĩyî rĩ 'bá òjílã 'bãlé tã ònjí 'èlé rí, òzõ tí nĩ òrĩ nĩlá kĩ'á nĩ, lânõ lâ Ôvãrí drí 'ě'á fêlá ãnĩ drí rí rĩ'á gãřã rí, nĩ â'dô tã ĩsũ'á kĩ, "Tí ũkũkũ òró tã ngũ bê má drí sĩsĩ rí, má 'é tã 'dĩ 'bá yî kô. 'É'ě, nõõ má â'dô ámã 'ĩ'á bãgó sĩ volé."

³ "Òzõ òjílã ãzã ò'ě tã ònjí ãnĩ drí rí, nĩ sõ drĩ-mbĩlí gólã ĩřĩ sĩsĩ, òzõ gólã ã'dô trá tã ĩsũ-ĩsũ ró tã lâ sĩ rí, òzõ ĩjĩ ãnĩ trá íyî âyélé tã ònjí íyíkã tãsí rí, nĩ âyê gólã. ⁴ Òzõ gólã òrĩ kpá zãã tã ònjí 'dĩ 'èlé ãnĩ drí ândálé ândálé rí, gõ'dá gólã ã'dô trá kpá tã ĩsũ-ĩsũ ró tã lâ sĩ rí, gólã ĩjĩ ãnĩ rí, nĩ âyê kpá gólã tã lâ tãsí."

⁵ Kãyî ãzã sĩ rí, læjõ'bá Yésũ kã drí gólã rí ĩjízó kĩ nĩ rí, "Mã læ ní 'bã ãmã tã pãřĩ ró tã lælé gãřã."

⁶ Yésũ lôgõ tã trá kĩ nĩ rí, "Òzõ tã lælé ãnĩkã ã'dô cé fĩnyáwá ĩtí òzõ lí'bá ífĩ kátĩ rí, nĩ â'dô tã lâràkõ 'ě'á, ãnĩ drí tã âtázó fê ąngí ĩtí 'dĩ drí, íyî ĩndrĩgó ąngízó rũ êsézó, nĩ'á âdrélé ĩmvũ ândrê ĩtí 'dĩ 'á. Gõ'dá fê 'dĩ â'dô tã 'dĩ 'ě'á té ĩtí."

7 Kãyî ãzã sî, Yésũ âtã úlî mãnĩgõ trá tã ârí 'bá iyíkã rî yî drí nõtí, “Õzõ nĩ ã'dô rãgĩ lĩpî 'î rî, rãgĩ 'dĩ õ'ê ngá trá ãnî drí rî, ngátá rî 'bô ámvú ãníkã 'wã'á, ngã 'bô kãbĩlĩkĩ ãníkã vó lâ ndrêlé yã rî, õzõ rãgĩ 'dĩ õndê ngá 'ẽ'ẽ trá ndrĩ lãnjátúlî bê drílã ágõzó 'bã 'álã rî, gólã á'dô ágõ'á zãã rĩlî vũdrĩ ngá nyãlé yã? 8 'É'ê ícã kô, sísí gólã á'dô ágõ'á nyãsã âtrólé 'bãlé tãrãbízã drĩ êdéle iyî lĩpî drí zãlô nyãlé sísí. Õzõ gólã õ'ê trá rî, gõ'dá 'dĩ vósí rî, lĩpî lâ õró gõ gólã rî áyéle rĩlî vũdrĩ iyíkã rî nyãlé. 9 Õzõ gólã õndê ngá 'ẽ'ẽ 'dĩ 'bá yî trá ndrĩ rî, lĩpî lâ 'é áwô-ítí drílã kpá kô ákĩ'á nĩ rî, rãgĩ 'dĩ 'é ngá ãzã gólã drí tãndí ró lãvũlî kô rî tí. 10 Ítí Ôvãrí ĩ'dĩ ãnî lĩpî 'î, gõ'dá ãnî rãgĩ gólãkã ĩ'dĩ, ícã trá ãnî drí gólã rî rözó ĩ'dĩ. Nĩ rô Ôvãrí, gólã õ'ê tã tãndí kpálé ãnî drí kô rî, tãlã gólã rĩ'á lĩpî ãníkã ĩ'dĩ.”

Tã Yésũ drí ãrĩ 'bá mũdrĩ êdézó rî

11 Yésũ drí rĩrĩ lãmúllî Yërõsãlémã 'álã rî 'á, gólã lãvũ trá ãnyĩ êsê-drĩ Sãmãrĩyã yí kã Gãlĩláyã bê rî 'ásí. 12 Gólã úsú ágõ ãzã 'bá yî trá mũdrĩ 'dó ãrĩ 'bá 'î iyĩ 'bã-tĩ ãzã gãrã lâ 'á. Ágõ 'dĩ 'bá yî ádrê iyĩ trá iyĩ vò 'á, ãnĩ iyĩ ãnyĩ Yésũ ngálã kô. 13 Gólĩyĩ zĩ Yésũ trá kĩ nĩ rî, “Yésũ ãmã lĩpî, ní ndrê ãmã ĩzã, ní êdé ró ãmã bê.”

14 Yésũ ndrê gólĩyĩ bê ítí rî, drílã gõzó tã átalé gólĩyĩ drí kĩ nĩ rî, “Nĩ ngã nĩ nĩ ró ãnî rúbã 'dĩ 'bá yî á'dálé drĩ-'bã lã'bĩ 'ê kã drí, tãlã drĩ-'bã lã'bĩ 'ê kã õlôyã ró bê tã lâ õjĩlã drí kĩ nĩ rî, ãnî rúbã êdé rú trá.” Gõ'dá gólĩyĩ õtĩrĩ nũ rî, rúbã lâ yî êdé rú trá tãndí ró.

15 Ārí 'bá gólâ ãlô rî ndrê bê ìtí rî, gólâ âgô trá Yésũ ngálâ áwô-ìtí 'élé Yésũ drí, kpá Ôvârí rî lûyî-lûyî bê ôtrê-ôtrê bê gbórókô ãmbá sî. 16 Gólâ ânî trá 'ã'î tîlî Yésũ ágálé áwô-ìtí 'élé Yésũ drí. Āgô 'dĩ rî'á Sãmáryã lé 'bá 'î, gólâ â'dó òjílã Yúdã yí kâ 'î kô.

17 Gõ'dá Yésũ drí tã átázó kî nî rî, “Má êdê òjílã mùdrí trá tãndí ró. Ālô rî âgô cé nî rî, ãmbúkũ lâ 'dĩ 'bá yí ã'dô 'á yã? 18 Cé òjílã ãtrã nõ âgô íyíkã cé nî, áwô-ìtí 'élé Ôvârí drí rî yã?” 19 Yésũ drí tã átázó âgô 'dĩ drí kî nî rî, “Ní ngâ úrú, ní nî, nî trá tãndí ró. Tã lèlê áníkã má 'á rî êdê nî nî.”

*Tã â'dô kũmũ Yésũ kâ ãngó 'á rî kâ tãsî
(Mâtáyõ 24.23-28, 37-41)*

20 Kãyî ãzã sî rî, Pãrúsî ãzã 'bá yí ìjî ìyî tã ìjî-ìjî trá Yésũ tî gólâ rî ùjũzó kî nî rî, “Ôvârí â'dô gólâ tîbê yí drí zílí rî ájó'á ãmã pãlé, gõ'dá kpá rílí ãmã drî kúmú ró rî ángô tũ yã?” Gõ'dá Yésũ lôgô tã trá gólîyî drí, “Ôzô gólâ tîbê Ôvârí drí zílí rî ããcã rî, â'dô ácã'á ñnî rî ró. 21 Gólâ ácã kô rílí kîfî íyíkã drî rî'á ânî vó ndrêlé kúmú ãzã võ lá 'á rî kô. Nî nî kî'á nî rî, gólâ tîbê Ôvârí drí zílí rî ácã trá ãngó 'á nõngá, gólâ rî'á ngbãngbã nõ ânî lãfálé 'á nõngá rî kô yã?”

22 'Dĩ vósî, Yésũ átã tã trá tã árí 'bá íyíkã rî yí drí kî nî rî, “Ìzátú rî, nî â'dô tã mã gólâ ájólé trá úrú lésî rî kã ìsũ'á kôrô, mã ããgô ró bê ángó 'á nõngá ìyî pãlé, gõ'dá 'dĩ rî â'dó drê kãyî ámakã 'èzó ágólé rî ì'dî kô. 23 Òjílã ãzã 'bá yí â'dô rî'á ânî ádólé kî nî rî, yî òndrê mã gólâ ájólé úrú

lésĩ rĩ trá wõ ãzã 'á. Gõ'dá 'dĩ rĩ, nĩ lée tã-drĩ lâ kô, nĩ lée tã-drĩ kpá kô â'dézó gólĩyĩ wó. ²⁴ Ōzõ má õ'ê ácálé rĩ, tã lâ â'dô lâ'bú'á 'bãdrĩ ãmbá nõ 'bá yĩ 'ásĩ ndrĩ, õzõ ôzê lậgũ-lậgũ gólá lậgũ 'bá 'wãã ùrũ òjĩlã drĩ ndrêlé wõ 'ásĩ ndrĩ rĩ kátĩ. ²⁵ Ngbãângbãnõ rĩ, mã 'ẽ'á lậõ ùsũlĩ ìzã kòkò ãmbá bê, òjĩlã gólĩyĩ 'bã 'bá lédrê-lédrê ró ndrê 'bá lâ rĩ â'dô gã'á dó tã ámakã rĩ lélé. Tákõ, 'dĩ rĩ mã gólá Ôvãrí drĩ ãjólé ùrũ lésĩ rĩ ì'dĩ.

²⁶ “Gõ'dá kậyĩ tĩbê má drĩ 'ẽzõ ãgõlé ãngó 'á nõngá rĩ 'á, òjĩlã â'dô rĩ'á tã 'élé, té õzõ drĩlĩyĩ rĩrĩ tã 'élé kậyĩ Nówã kã rĩ 'á rĩ kátĩ. ²⁷ Gólĩyĩ â'dô ìyĩngá rĩ'á ãndũ tólé, òdrá mvũlĩ, lãgĩ òkó kã 'ẽ'á ì'dĩ. Nĩ ndrê drê, òjĩlã kậyĩ Nówã kã rĩ 'á rĩ ìsũũ ìyĩ tã kô, Nówã òtĩrĩ fũ kòlóngbõ ángĩ 'dĩ 'á rĩ, gõ'dá 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, ôzê drĩ 'dịzõ, ìmvũ ãndrê drĩ tịzõ gólĩyĩ ùfũlĩ ndrĩ vólé, tãlã gólĩyĩ êdé ìyĩ nịyã ró ìmvũ tịtị drĩ tẽzõ kô, tãlã gólĩyĩ kĩ, ìmvũ ìcã tịlĩ ãngó ãmbá nõ êtélé kô. Á'dô tã ãgõ-ãgõ ámakã ãngó 'á rĩ kã tãsĩ rĩ kpá ìtĩ, òjĩlã ìcã kô tã lâ lélé kĩ, mã ãgõ trá.

²⁸ “Kậyĩ gólá má drĩ 'ẽzõ ãgõlé ãngó 'á nõlé rĩ, â'dô 'bã'á õzõ kậyĩ gólá tĩbê Ôvãrí drĩ òjĩlã Sõdómõ kã zãzõ lặsị sị Gõmórã kã bê rĩ tí, kậyĩ Lótõ drĩ 'bãzõ drê rĩ'á gólĩyĩ lãfálé rĩ kátĩ. Òjĩlã 'dĩ 'bá yĩ rĩ ìyĩngá drĩ-băláyĩ ró. Òjĩlã ãzã 'bá yĩ ìyĩngá ngá nyã'á, gõ'dá ãzã 'bá yĩ rĩ'á òdrá mvũ'á, gõ'dá ãzã 'bá yĩ ìyĩkã ngá gĩ'á, ãzã 'bá yĩ ámvũ ìyĩkã 'wã'á, ãzã 'bá yĩ jó ó'dĩ ìyĩkã bẽ'á. Gólĩyĩ nị kĩ'á nĩ rĩ, Ôvãrí bí 'ẽ'á ìyĩ zãlé 'bũũ ngbãângbãnõ rĩ tí rĩ kô. ²⁹ Lótõ yĩ 'bã-tị ìyĩkã rĩ

bê, drílîyî ÿîngá rãzó fôlé volé, gô'dá Ôvârí drí lãsí âdãzó 'bũũ lésî òjílã 'dí 'bá yî drî gólîyî zãlé ngá ònyíkô bê ngbá ndrî. ³⁰ Âmã âgô-âgô ÿzátú rî, â'dô 'bã'á nyé òzô 'dîî rî kâtí. Ôjílã âmbá â'dó kô njãâ âmã âgô-âgô tâ ârílí rîzó âmã drî tēlé.

³¹ “Kâyî gólã má drí 'èzó âgôlé rî 'á, òzô nî ã'dô ûrû jó-drî tî'á rî, nî ârí gô'dá vûdrî filí ãnî drí jó 'álã kô ngá ònyíkô ãníkã âtrôlé. Òzô nî ãâ'dô ngá 'wã'á ámvú 'álã rî, nî âgô gô'dá 'bã 'álã kô. ³² Tã gólã Lótô rî òkó kã rî ââgã drē ãnî 'á, nî ÿsũ tâ lâ. ³³ Òzô nî ÿsũ rîrî ãníkã ângó 'á nongá rî tâ lâ ùsũ ãnî drí kôrô rî, nî ícã gô'dá rîlí 'bãdrî Ôvârí kã ãdũkũ ãkó nã 'álã rîlí zãã gólã bê gbãdú kô. Kâyî gólã âgô-âgô ámakã ângó 'á nongá rî tú rî, má â'dô òjílã ãzã 'bá yî pã'á, gô'dá má â'dô kpá ùgúlî dî'á òjílã ãzã 'bá yî drí. ³⁴ Âgô ãzã 'bá yî, òzô òkó ÿyî â'dú gbãrãkã ãlô drî rî rî, má â'dô ãlô rî pã'á, má â'dô ãlô rî âyé'á. ³⁵⁻³⁶ Òzô òkó ãzã 'bá yî â'dô rî òrî ÿyî ngá 'î'á rî, má â'dô cé ãlô rî trô'á î'dî, òzô ãzã rî ã'dô kô òjílã ámakã î'dî rî, má â'dô âyé'á lâ ãkpã vö 'dî 'á nîngá.”

³⁷ Gô'dá tâ ârí 'bá Yésũ kã 'dî 'bá yî drí gólã rî ÿjízó kí nî rî, “Vö mbîmbî áníkã ní drí 'èzó âgôlé rî, íyíkã ã'dô 'á yã?” Gô'dá Yésũ drí tâ lôgôzó kí nî rî, “Nî â'dô nî'á lâ, òzô lôgónö drí vö gólã kôrönyã drí drãzó 'á lâ rî nîrî kâtí.”

18

Tã Yésũ drí í'dígówá ãzã ngîzó òjílã lîfî ícízó rãtãã 'è'è Ôvârí

drí rî tãsí rî

1 'Dĩi vósĩ, Yésũ ngĩ í'dígówá ãzâ trá tã ârĩ 'bá íyíkã rĩ 'bá yĩ drí. Í'dígówá 'dĩ rĩ tã â'dálé nõtí, tãndí ró ânĩ drí rĩzó zãâ rãtãã 'élé ĩ'dĩ, nĩ âyê tã lâ, ũvĩ kô, nĩ õzó ôkôô kô. 2 Yésũ kĩ nĩ rĩ, "Tã kĩ 'bá ãzâ gólã â'dó tã kĩ 'bá tãndí 'ĩ kô. 3 Ôkó ãzâ ãyĩzĩ ró ânĩ trá gólã ngálã ândálé ândálé, òpã ró yĩ tã-vó íyíkã kĩlĩ rĩ. 4 Tã kĩ 'bá 'dĩ rĩ gálé zãâ dó tã-vó ôkó 'dĩ kã kĩlĩ. Gõ'dá kãÿĩ ãmbã ãzâ 'bá yĩ vósĩ rĩ, tã kĩ 'bá 'dĩ ĩsũ tã trá yĩ 'á kĩ nĩ rĩ, 'Má ró Ôvãrĩ kô òjĩlã bê ndrĩ. 5 Tãkô má lã trá tã-vó ôkó 'dĩ kã kĩlĩ, tãlã gólã rĩ trá âmã ĩkpókpolólé ĩtú vósĩ cé.' "

6 Yésũ gõ'dá âtã tã trá lãjó'bã íyíkã rĩ yĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Nĩ ârĩ úlĩ tã kĩ 'bá 'dĩ drí âtálé 'dĩ trá yã? Gólã â'dó kô tã kĩ 'bá tãndí 'ĩ, gõ'dá gólã pã ôkó 'dĩ trá. 7 Nĩ ndrê drẽ, Ôvãrĩ tĩbê 'bã 'bã ĩtú vósĩ cé tãndí ró nõ â'dô rĩ'á zãâ òjĩlã rĩ 'bã ãwó ngólé yĩ drí rãtãã bê rĩ pãlé. 8 Ôzõ gólã òpã òjĩlã 'dĩ 'bá yĩ kô 'wãã ró, ãkpã drĩlĩyĩ ãwó ngõrẽ 'á rĩ, 'dĩ rĩ â'dô gólĩyĩ pã'á kpã kãÿĩ ãzã 'bá yĩ sĩ 'wãã ró. ã'dô ĩtĩ rĩ, má ĩjĩ ânĩ rĩlĩ ãwó ngólé ĩtú vósĩ cé rãtãã bê, tãlã mã gólã ùrú lésĩ nõ òtĩrĩ âgõõ ãngó 'á nõngã rĩ, ũũsũ ró ânĩ bê njãã rãtãã 'erẽ 'á ãwó ngõngõ bê."

Úlĩ mãnĩgõ Yésũ drĩ âtálé lómbé-lómbéwã 'bã rú rĩ

9 Kãÿĩ ãzã sĩ, Yésũ âtã úlĩ mãnĩgõ ãzã trá òjĩlã gólĩyĩ lómbé-lómbéwã 'bã ró kĩ'á nĩ rĩ, yĩ â'dô tã tãndí 'ẽ 'bã 'ĩ rĩzó òjĩlã ãzĩ zĩlĩ tã ònjĩ 'bã ró rĩ yĩ drí. 10 Gólã kĩ nĩ rĩ nõtí, "Òjĩlã ãzã 'bá yĩ rĩ, nĩ ĩyĩ trá rãtãã 'élé jó ángĩ Ôvãrĩ kã 'álã. ãlô

rî iyíkã bélé-bélé û'dú 'bá 'î, gô'dá ãzã rî iyíkã Pãrúsî 'î. ¹¹ Pãrúsî 'dĩ âdré iyíkã ûrû òjílã Ìfì drì 'á iyî â'dalé rîzò rãtãã 'èlé. Gólã kí nî rî, 'Áwô-ítí Ôvârí, má lûyî nî trá, tãlã ní 'bã mã trá tãndí ró òjílã ãzí drì sî ndrî, gólîyî ngá òpá 'bá, òmbã 'è 'bá, 'dãzí rî òkó àyî 'bá, gô'dá kpá òzò bélé-bélé û'dú 'bá âmã gãrã 'á nõtí nõ gô'dá kpá gólîyî tã lã'bí ãmãkã kã ìzã 'bá rî. Hãã! Mã tãndí ró gãrã drì lâ yî sî. ¹² Ôvârí, ní ndrê trá, má rî rãtãã 'èlé 'alé 'ã'í sî ní drì, má rî rîlí lõfó sî ãndãlã rî gímã ãlô 'á. Mã rî kpá lãfã fêlé òjílã rî 'bá tã áníkã âtalé ãmã drì rî drìgã.'

¹³ "Gô'dá bélé-bélé û'dú 'bá 'dĩ ânî bê rî, 'è rãtãã iyíkã ìninî ró rú'bü lò'bã-lò'bã sî. Òzò òjílã áyábálã kãtí, gólã rî âdrélé iyîngá ãkpã volé 'álã ró. Drílã rîzò iyî ágásí drì sãlé ìzã sî trã trã kí nî rî, 'Óó! Ôvârí mã tã ònjí 'bá nõ, mã lò'bã rú'bü ní drì, ní àyê mã tã ònjí âmãkã ãmbã nõ 'ásí, mã rî'á tã ònjí 'bá 'î.' " ¹⁴ Gô'dá Yésù âtã trá kí, "Mã âtã drê tã nõ ânî drì. Ôvârí àyê tã ònjí bélé-bélé û'dú 'bá 'dĩ kã trá, gô'dá gólã àyê tã ònjí gólã Pãrúsî kã rî kô. Òzò òjílã ãzã òlôngô iyî tã ãkpã nî rî, Ôvârí â'dô gólã rî 'bã'á â'dólé ngá tãkó ró. Òzò òjílã ãzã ò'bã yî â'dólé ngá tãkó ró rî, Ôvârí â'dô gólã rî rú 'bã'á lôngô-lôngô ró."

Yésù lôngô òjílã gólîyî iyî rô 'bá rî trá òzò 'dìyímvá fínyáwá drì tã átã lâ yí kã rôrê tí (Mátáyô 19.13-15; Mårãkô 10.13-16)

¹⁵ Gô'dá nîngá sî rî, òjílã ãzã 'bá yî drì 'dìyímvá ònyíkô àjízó Yésù ngálã, òfê ró òrê gólîyî drì. Gô'dá lãjò'bá gólãkã 'dĩ 'bá yî lógã gólîyî dó ânîlí

ãnyî 'dīyímvá 'dī 'bá yí bê. ¹⁶ Gõ'dá gólâ ndrê bê ítí rî, gólâ âzî 'dīyímvá ònyíkõ 'dī 'bá yí trá ânîlí yí ngálâ. Gólâ âtâ trá lâjõ'bá íyíkâ 'dī 'bá yí drí kī nī rî, “Nī âyê 'dīyímvá ònyíkõ 'dī 'bá yí âânî ró ãyî má ngáá nōlé. Nī lôgâ gólīyî kô. ¹⁷ Nī ndrê trá, tã kũmũ Ôvârí kâ 'á rî rī'á nōtí, òjílâ lâ 'á lâ rî, rī'á tã lèlê bê, òzõ 'dīyímvá ònyíkõ kâtí. Â'dô 'bã'á cé ânî tã lè 'bá òzõ 'dīyímvá ònyíkõ kâtí rî 'bá yí drí. Â'dô ãyî fī'á nī kũmũ Ôvârí kâ rî 'á.”

*Tã gólâ òjílâ ngá-drī ãmbá bê rî drí ngá ãyíkâ 'dī 'bá yí âyézó kô 'dézó Yésũ vósī rî
(Mátáyõ 19.16-30; Mārãkõ 10.17-31)*

¹⁸ Kãyî ãzâ sī, ãgô ãmbá ãzâ ãjî Yésũ trá kī nī rî, “Lĩfĩ ãmbá 'bá tãndí, má â'dô ã'dô 'ẽ'á ã'dî má drí rīzó kũmũ Ôvârí kâ zèlé, rīlí gólâ bê ãdũkũ ãkó yã?” ¹⁹ Yésũ kī nī rî, “Má lôgõ tã-vó áníkâ 'dī nōtí. Ní zî má ãfĩ ãmbá 'bá tãndí ró tãlâ ã'dô 'i yã? Cé Ôvârí ã'dî tãndí ró. ²⁰ Gõ'dá ní rô tã ãmbá Ôvârí drí â'dalé Músã drí mũdrí rî 'bá yí trá ndrī yã, kī'á nī rî, ní 'bã òkó gólâ â'dó 'bá kô ánî òkó ró rî kô ní ùgúlĩ ãyízó ã'dí bê lâ, ní fũ òjílâ kô, ní ùgũ ngá kô, ní âdô ònjõ kô, ní ârí ánî átá yí tĩ-võ ánî ândré yí bê, tãlâ ní ãnjĩ ró gólīyî bê yã?” ²¹ ãgô 'dī lôgõ tã-drī trá Yésũ drí kī nī rî, “Drē ãkpãkã'dã, má drí 'bãzó 'dīyímvá ró rî, má rô tã 'dī 'bá yí trá ndrī.”

²² Gõ'dá Yésũ ârí tã 'dī 'bá yí bê rî, drílâ tã âtázó ãgô 'dī drí kī nī rî, “Tãndí ró, ní rô tã 'dī 'bá yí trá ndrī. Tã ãzâ rī'á ãlô, ní gĩ ngá ní drí 'bãzó ã'dí bê lâ 'dī 'bá yí ndrī, ní fē ró lâfã lâ ãzã 'bá yí drí ãyî pãzó. Òzõ ní ò'ê trá ítí rî, Ôvârí â'dô

ngá tãndí tị dũu fẽ'á ní drí, ní drí rĩzó gólâ bê võ úrú 'álâ rî 'álâ. 'Dĩ rî tã gólâ lãvũ 'bã gặặ lãfã drĩ sĩ rî i'di, ní gõ ró â'délé má vó." ²³ Ægô 'dĩ ári tã Yésũ drí átálé ití 'dĩ bê rî, gólâ trá tã ãsũ-ãsũ ró ãmbá, tãlã gólâ rĩ'á ngá-tị bê ãmbá, lếe gĩlã ndrĩ kô.

²⁴ Gõ'dá Yésũ âta trá õjĩlã rĩ 'bã ití tã 'dĩ árilí rĩ 'bã yĩ drí kĩ nĩ rî, "Rĩ'á lãṅõ ró ãmbá õjĩlã ngá-tị bê dũu rî drí fĩzó kũmũ Ôvãrí kã rî 'álâ. ²⁵ Â'dô 'bã'á cú ití lãṅõ ãkó ãnjĩgó drí fĩzó lĩbĩrã 'bũ 'ásĩ kôólõróõ." ²⁶ Gõ'dá õjĩlã rĩ 'bã ãmbá tã árilí ití 'dĩ 'bã yĩ âta ãyĩ trá Yésũ drí kĩ nĩ rî, "Õzõ ã'dô ití rî, â'dô â'dô'á ángô tí ró õjĩlã ãzãkã drí ngá pãzó yã?"* ²⁷ Yésũ drí tã-drĩ jãzó kĩ nĩ rî, "Õjĩlã ãzãkã yũ'dạwạ ãnĩ lãfálé sĩ tã tãndí 'élé tãlã ãyĩ 'bãlẽ õjĩlã Ôvãrí kã ró rĩlĩ gólâ bê ãdũkũ ãkó úrú 'álâ, cé Ôvãrí â'dô ãnĩ 'bã'á nĩ õjĩlã ãyĩkã ró."

²⁸ Pétẽrõ âta trá Yésũ drí kĩ nĩ rî, "Nĩ ndrẽ drẽ, ãmã rĩ gógó rĩ, mã ãyẽ ngá ãmbá ãmãkã rĩ 'bã yĩ trá ndrĩ vólé â'dézó ánĩ vó bêlẽ nõ. Â'dô ãcã'á trá ãmã drí fĩzó kũmũ Ôvãrí kã rî 'álâ yã?" ²⁹⁻³⁰ Yésũ drí kpã tã átázó tã ári 'bã ãyĩkã 'dĩ 'bã yĩ drí kĩ nĩ rî, "Ôvãrí â'dô ngá tãndí ãfẽ'á dũu ãnĩ drí ángó 'á nõngá, gõ'dá gólâ â'dô lédre-lédre ãdũkũ ãkó rĩ fẽ'á ãnĩ drí võ úrú 'álâ rî 'álâ, ãnĩ gólĩyĩ 'bã ãyĩkã ãyẽ 'bã ndrĩ ãyĩ áró yĩ bê ndrĩ kũmũ Ôvãrí kã tãsi rĩ yĩ drí."

Tã Yésũ drí õdrã tã ãyĩkã 'ẽ 'bã â'dólé

* **18:26** 18.26 Gólĩyĩ ãjĩ tã ãjĩ 'dĩ, tãlã tã ãsũ gólĩyĩkã 'á rĩ kĩ, ngá dũu ã'dô lãmbé õrẽ Ôvãrí kã õjĩlã drí rĩ kã i'di. Ngá-tị dũu 'bã â'dô trá õjĩlã tãndí 'i.

Yērōsālēmã 'álâ rî

*tã lâ âtázó kpá ó'dí lājó' bá iyíkâ rî 'bá yî drí rî
(Mātáyō 20.17-19; Mārākō 10.32-34)*

³¹ Gõ'dá Yésũ yî drí ngázó nílí lätî Yērōsālēmã kâ 'ásî gólé Yērōsālēmã 'álâ ró. Drílâ lājó' bá iyíkâ múdrî-drî-lâ-ngâ-rî rî 'bá yî âzízó ndrî tã árí 'bá âzâ 'dî 'bá yî lãfálé 'ásî rílí yí lãgátî tã âtázó drílîyî. Gólâ kî, “Ngbãângbânō rî, nî ngâ, mã nî Yērōsālēmã 'álâ, tãlâ âkû ró rî, tã ângũ 'bá Ôvârí kâ âtâ trá kî nî rî, cé Yērōsālēmã 'álâ ï'dî, tã âzâ 'bá yî drí rû 'ëzó mã gólâ tîbê âjólé Ôvârí ngá lésî rî drí. ³² Âmâ drî â'dô â'dé'á ôjílâ âtrâ Rómã kâ rî 'bá yî drígá. Ôjílâ 'dî 'bá yî â'dô ïyî âmâ lô'dá'á, â'dô ïyî tũ lûwú'á má rú. ³³ Drílîyî âmâ cázó kpá drílîyî âmâ füzó. Gõ'dá kâyî nâ lâ 'á rî, má drí kpá âfözó ó'dí ôdrã 'ásî.” ³⁴ Gõ'dá lājó' bá Yésũ kâ 'dî 'bá yî nîyî ïyî tã Yésũ drí âtálé ïyî drí 'dî ífî lâ kô, â'dó kô mbî gólîyî bílî.

*Tã Yésũ drí lîfî âkó lé 'bá êdézó ãnyî Yérîkō
'álâ rî
(Mātáyō 20.29-34; Mārākō 10.46-52)*

³⁵ Yésũ drí 'ërê nílí lãvũlî kôrô Yérîkô 'ásî nílí Yērōsālēmã 'álâ rî 'á rî, ô'bî âmbá rî trá nílí gólâ bê. ãgô âzâ lîfî âkó rî 'bá nî'á lãfâ zî bê ôjílâ tî sî rî, rî'á ãnyî pávó tî gārã 'á. ³⁶ Lîfî âkó lé 'bá 'dî árílí bê ôjílâ ô'bî âmbá dũu rî 'bá ïyî lãvũlî yí lãgátî sî 'dî âyî lâ rî, gólâ îjî ôjílâ âzâ ãnyî yí lãgátî ítî 'dî trá kî nî rî, “Dî ã'dô 'î yã âmbá âyî bê 'dî?” ³⁷ Ôjílâ 'dî âtâ trá gólâ drí kî nî rî, “Yésũ Nãzãrétã lé 'bá ró rî ï'dî ôjílâ âzâ 'bá yí bê lãvũ'á ïyî.”

³⁸ Ægô gólã lĩfĩ ãkó 'dĩ zĩ lãzĩ trá ãmbá ãmbá kĩ nĩ rĩ, “Yésũ, ní 'bã áamá ìzã ògã ní drĩ, ní ì'dĩ tíbê Ôvãrí drí tã lâ átálé kĩ'á nĩ rĩ, ãã'dô ânĩ'á ãmã pãlé nõ, ní pã mã.” ³⁹ Gõ'dá òjílã ãzã 'bã yĩ drí tã lògõzò gólã drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ, ní rĩ títĩ.” Gõ'dá gólã árí tã òjílã 'dĩ 'bã yĩ kã 'dĩ kô. Drílã lãzĩ ãzã zĩzò kpá ãmbá ãmbá kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ì'dĩ tíbê Ôvãrí drí tã lâ átálé kĩ'á nĩ rĩ, ãã'dô ânĩ'á ãmã pãlé nõ, ní ndrê áamá ìzã! Ání 'á ãã'dĩ má rú! Ní pã mã!”

⁴⁰ Gõ'dá Yésũ drí ádrézò kĩ nĩ rĩ òjílã 'dĩ 'bã yĩ drí rĩ, “Nĩ ãjĩ ãgô 'dĩ má ngáá nõlé.” Gõ'dá lĩfĩ ãkó lé 'bã 'dĩ drí ânĩzò ãnyĩ Yésũ lãgátĩ. Yésũ kĩ nĩ rĩ, ⁴¹ “Ní lã ã'dô má drĩgã sĩ yã? Má ã'dô ání pã'á ángô tí ró yã?” Lĩfĩ ãkó lé 'bã 'dĩ kĩ, “Ægô ãmbá, ní êdê áamá lĩfĩ nõ vò ndrêlé tãndĩ ró.”

⁴² Gõ'dá Yésũ kĩ, “Ání lĩfĩ 'dĩ ã'dô vò ndrê'á, ã'dô 'bã'á tãndĩ ró. Tã lãlã ánikã má 'á rĩ 'bã nĩ trá rú êdêlé tãndĩ ró.”

⁴³ Kôró ãtú 'dĩ sĩ rĩ, ãgô 'dĩ drí vò ndrêzò tãndĩ ró rará. Gõ'dá ãgô 'dĩ drí ngãzò 'dêlé Yésũ vò, Yésũ rĩ rú luyĩ-luyĩ bê ãwô-ítĩ ãmbá 'ẽ'ẽ bê Ôvãrí drí ãtú vósĩ cé kĩ nĩ rĩ, “Tákô, Ôvãrí rĩ'á mbârãkã bê tãkányĩ pãtĩ tĩ má ndrê vò kô.” Gõ'dá òjílã ãmbá 'dĩ 'bã yĩ ndrê ãyĩ gólã bê vò ndrê'á rĩ, luyĩ ãyĩ Ôvãrí kpá trá kĩ nĩ rĩ, “Tákô, Ôvãrí fẽ fãfã trá gãrã Yésũ drí pãtĩ.”

19

Tã bélé-bélé ù'dú 'bã Zãkáyõ rĩ tãsĩ rĩ

¹ Gõ'dá Yésũ drí ngãzò nĩlĩ kôró jãrĩbã Yérĩkô kã rĩ 'ásĩ. ² Ægô ãzã bê tólã rú lâ Zãkáyõ, gólã rĩ'á

drî-'bá bélé-bélé û'dú 'bá kâ 'î, gólâ rî'á kpá ngá-tî ámbá rî 'bá yí bê dũû, tã ndéé gólâ kô. Õjílã ndrî 'bãá iyí bélé-bélé û'dú 'bá lôvó kô, tãlã gólíyí rî iyí trá lã'bí gólíyíkâ îzãlé kpá rî'á lãfã òjílã kâ ádólé nyãlé. ³ Zākáyō ârî bê kî'á nî rî, Yésū trá ânî'á kôrô jãrîbã 'ásî rî, gólâ lë trá cú Yésū rî lîfî ndrêlé. Zākáyō rî'á ágô kútúwá 'î, nyãgōrã ró, ícá Yésū rî rú'bá ndrêlé tólá kô, tãlã ò'bí trá dũû. ⁴ Gõ'dá nîngá sî rî, rá trá lãvũlî sîsî 'alã mbãlé fê ángí tōrōngōlō lá drî Yésū rî lãvũ-lãvũ télé rú'bá lá ndrêlé.

⁵ Gõ'dá Yésū ácalé bê té fê ángí 'dî zélé rî, gólâ drí Zākáyō rî zîzó kî nî rî, “Zākáyō, Zākáyō, ní ârî vũdrî. Ændrō nô rî, má lë trá nîlî rîlî ní drí 'bã 'alã ní bê.” ⁶ Æyîkō cî Zākáyō trá. Drílã ârízó fê drî sî vũdrî 'wãã'wã, nî-bê-yã fêlé Yésū drí.

⁷ Gõ'dá òjílã ndrê bê 'dó Yésū nî trá Zākáyō drí 'bã 'alã rî, gólíyí ngá trá ndrî 'dó úlî ngürü-ngürü bê kî nî rî, “É'ë, Yésū nî íyíkâ rîlî ágô tã ònjí 'bá nã drí 'bã 'alã ã'dô drí yã?”

⁸ Zākáyō drí gōzó ádréle Yésū ágálé ãnyî, íyí òmbê kúkú ádíli tã á tázó kî nî rî, “Kúmú ámakâ, ní áyê má tã ònjí ámakâ tãsi. Má lë trá ngá ámbá má drí 'bãzó ì'dí bê lá nõ lãfálã cãlé rî, ázã 'bá yí fëzó òjílã îzã 'bá ngá ákó rî yí drí. Gõ'dá má lë trá lãfã tîbê òjílã kâ má drí rî'á ádólã nyãlé rî 'bá yí kâ rî lôgólé volé gólíyí drí. Má lë gõ'dá vō lá fêlé ándálã sù òjílã drí ãlô-ãlô.”

⁹ Yésū kî nî rî gólâ drí rî, “Kãyî ándrō nô sî rî, Ôvãrî áyê nî trá tã ònjí áníkã tãsi. Sîsî rî, ní á'dô trá gbō bélé-bélé û'dú 'bá 'î rî, ní îzã lã'bí trá, òjílã kî nî rî, ní á'dó Æbãrãyãmã rî ózōwá 'î kô.

Tákõ ngbãangbânõ rî, nî pãtî-pãtî ró Æbãrãyãmã rî ózõwá ì'dî, tãlã ní àjã drî trá tã õnjí ánìkã 'ásì.
 10 Má drí ânĩrĩ Ôvãrí ngá lésì rî tú rî, má ânĩ cé õjlã gólĩyì àvĩ 'bá trá látî Ôvãrí kã 'ásì tã õnjí drí rî pãlé."

*Í'dígówá kúmú àngí ãzã drí drî-ãcê fëzò rú ì'bũ
 'bá íyíkã*

*lĩfì lõmbã bê rî drí rî tãsí
 (Mãtáyõ 25.14-30)*

11 Gõ'dá nĩngá sĩ, Yësũ ìtónã trá í'dígówá ãzã àtálé õjlã nĩ 'bá íyì àjlí Yërõsãlémã 'álã rî drí, tãlã õjlã 'dĩ 'bá yì ìsũ íyíkã bê rî, tã Yësũ drí rĩ'á àtálã tã kũmũ Ôvãrí kã rî tãsí rî à'dô rú 'è'á àkpãkã'dã íyì lĩfì drî 'á, Yërõsãlémã 'á tólã.

12 Gólã kĩ nĩ rî, "Àgõ ãmbá ãzã úzì gólã trá nĩlì 'bãdrĩ ãzã 'á jējē ró íyì 'bãlé kúmú 'bãdrĩ íyíkã kã ró, gõ'dá àgólé yì drí 'bã 'álã. 13 Drē àkpã gólã ngá drē nĩlì 'bã 'ásì kô, gólã àzì rú ì'bũ 'bá íyíkã trá mùdrì ànĩlì yì ngálã, tã íyíkã 'è'á àtálã gólĩyì drí rî àrìlì. Drílã lãfã fëzò gólĩyì drí cé tĩtĩ lãfã pará nã kã. Gõ'dá drilã tã àtázó gólĩyì drí kĩ nĩ rî, 'Nĩ 'è lôsì lãfã àmákã nõ drí mbãzó, à'dô ró bê ãmbá má drí.' Gõ'dá gólã drí ngãzó nĩlì 'bãdrĩ jējē ró nã 'álã. 14 Õjlã gólã rî ífifì kã rî gã íyì gólã dó 'bãlé kúmú ró íyì drĩ, gólĩyì drí kpá tã àtízó jölé 'bãdrĩ jējē ró 'dĩ 'álã kĩ nĩ rî, 'Mã lëë àgõ 'dĩ kô 'bãlé kúmú ró ãmã drĩ.'

15 "Gõ'dá nĩngá sĩ rî, ó'bã gólã trá kúmú ró, àgõ trá yì drí 'bã 'á. Gõ'dá gólã àgõ bê rî, àzì rú ì'bũ 'bá íyíkã 'dĩ 'bá yì trá ndrì ànĩlì yì ngálã, gólã lë trá lãfã yì drí àyélé gólĩyì drìgá rî ndrèlé, à'dì

kã rî lâvũ nĩ kôro yã? ¹⁶ Gõ'dá rû ì'bũ 'bá ãlô rî drí ânizó gólã ngálã kĩ nĩ rî, "Bã-lípî, má 'è lôsĩ trá lâfã pará nã kã 'dĩ lópê rû trá ândálé mùdrí.' ¹⁷ Gólĩyî lípî 'dĩ kĩ nĩ rî ãgô 'dĩ drí rî, "Tã tãndí 'î, má â'dô ánî 'bã'á kpá kúmú 'bãdrĩ mvá mùdrí rî kã ró.' ¹⁸ Gõ'dá rû ì'bũ 'bá rî lâ rî drí ânizó gólã ngálã kĩ nĩ rî, "Bã-lípî, má 'è lôsĩ trá lâfã pará nã kã 'dĩ lópê rû trá ândálé nji.' ¹⁹ Gólĩyî lípî 'dĩ kĩ nĩ rî ãgô 'dĩ drí rî, "Tã tãndí 'î, má â'dô ánî 'bã'á kpá kúmú 'bãdrĩ nji kã ró.'

²⁰ "Gõ'dá ãzã drí kpá ângázó kĩ nĩ rî, "Bã-lípî, lâfã ánikã tibê fêlé má drígá lâfã pará nã kã rî rĩ'á nõ, má âbí lôgõ'á lâ ní drí, má lãpî zãã rĩ'á kpâkâ ítã kã 'á nõ. ²¹ Ûrĩ 'è mã 'è'è, tãlã nì òjilã ãwálákã 'î. Ní rî ngá gólĩyî 'bã 'bá ánikã ró kô rî trólê 'dó ndrĩ ní drí, gõ'dá ní rî kpá ngá gólĩyî òjilã kã ì'dílí kã 'bá â'dó 'bá ánikã ró kô rî ñólé ndrĩ ní drí.' ²² Gõ'dá ãgô 'dĩ lípî lâ kĩ nĩ rî, "Ní rĩ'á rû ì'bũ 'bá õnjí 'î. Tã 'dĩ âfõ nĩ rî gógó sílĩ sĩ kĩ nĩ rî, má ã'dô òjilã ãwálákã 'î. ²³ Tãlã ã'dô 'î ní drí lâfã 'dĩ 'bãzó cú ítí lôsĩ 'èzó ì'dí sĩ lâ, drílã òzõ nĩ'á sílĩ 'álã kô yã? Tã ní drí lâfã 'dĩ lãpizó rĩlĩ cú ítí 'dĩ rî, má lã trólã volé ní drígá sĩ.'

²⁴ "Kúmú drí tã âtázó rû ì'bũ 'bá ãzã 'bá yî drí kĩ nĩ rî, "Ní trõ lâfã 'dĩ volé drígá lâ sĩ, fêlé ãgô gólã íyíkã 'bã 'bá òlĩ ãndálã mùdrí rî drí.' ²⁵ Gõ'dá rû ì'bũ 'bá 'dĩ 'bá yî kĩ nĩ rî, "Gõ'dá ãgô ãzã nã kpá rĩ'á lâfã dũu bê rî, â'dô nõõ rî fê'á kpá gólã drí yã?' ²⁶ Gõ'dá lâfã lípî kĩ nĩ rî, "Má âtã drẽ tã ãzã ánî drí, òjilã gólĩyî má drí ìnjĩlĩ rî, má â'dô ngá fê'á drílĩyî gãrã. Gõ'dá gólĩyî tibê má drí ìnjĩlĩ kô rî, má â'dô ngá gólĩyíkã rî trõ'á volé drígá lâ

ĩyĩ sĩ. ²⁷ Ngbãangbânõ má læ nĩ âjĩ ámâ ãjú-'bá-
ãziyã yĩ gólĩyĩ tĩbê ámâ læ 'bá kô 'bãlé kúmú ró ãyĩ
drĩ rĩ fũlĩ ngbãangbânõ ámâ lĩfĩ drĩ 'á nõngá.' ”

*Tã õ'bí ãmbá drĩ Yésũ rĩ lægúzó ácarẽ
Yērõsãlémã 'álã rĩ 'á rĩ
(Mātáyõ 21.1-11; Mārãkõ 11.1-11; Yõwãnĩ
12.12-19)*

²⁸ Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, Yésũ drẽ zãã rĩ'á nĩ'á
Yērõsãlémã 'álã. Tã ârí 'bá gólãkã 'dĩ 'bá yĩ 'dẽ
trá zãã gólã vó. ²⁹ Gólĩyĩ ânĩ trá ácalé ãnyĩ 'bãdrĩ
mvá zĩlĩ Bětěfágẽ rĩ 'á. Bětěfágẽ 'dĩ rĩ'á ãnyĩ
Bětãnĩ lægátĩ. Yésũ yĩ câ trá únĩ gólã fê dõ kã
zĩlĩ õlĩvĩ rĩ bẽ yĩ drĩ rĩ drĩ 'álã, gõ'dá drĩlã tã
ârí 'bá ãzã 'bá yĩ jõzó rĩ sísĩ, nĩ'á filĩ 'bãdrĩ mvá
Bětěfágẽ kã 'dĩ 'á. ³⁰ Gólã kĩ nĩ rĩ, “Nĩ nĩ, nĩ fĩ
Bětěfágẽ 'álã. Õzõ nĩ õcã trá rĩ, nĩ â'dõ dõngĩ
mvá ùsú'á ó'ĩ trá 'ĩ'ĩ tólã. Dõngĩ 'dĩ kó õjĩlã ãzã
mbãã drẽ drĩ lâ kô. Nĩ âtĩ dõngĩ 'dĩ, nĩ âsê ró
âjĩlĩ má drĩ nõlẽ. ³¹ Õzõ õjĩlã ãzã ãjĩlĩ ânĩ trá kĩ'á
nĩ rĩ, nĩ rĩ dõngĩ 'dĩ âtilĩ nĩzó ã'dĩ bẽ lâ ã'dĩ drĩ yã
rĩ, nĩ âtã drĩlã nõtĩ kĩ nĩ rĩ, 'Kúmú ãmãkã læ nĩ,
gólã â'dõ lõgõ'á lâ 'wãã vólẽ.’ ”

³² Tã ârí 'bá rĩ 'dĩ 'bá yĩ nĩ ãyĩ trá, 'ê ãyĩ tã 'dĩ trá,
tẽ õzõ Yésũ drĩ âtalé gólĩyĩ drĩ rĩ tí. Nĩ ãyĩ ùsũ ãyĩ
dõngĩ ó'díwã 'dĩ trá, ³³ 'dẽ ãyĩ trá rĩ'á âtilã. Gõ'dá
dõngĩ 'dĩ lĩpĩ lâ ãjĩ gólĩyĩ trá kĩ nĩ rĩ, “Háyĩ, nĩ rĩ
dõngĩ 'dĩ âtilĩ ã'dõ tãsi yã?” ³⁴ Tã ârí 'bá rĩ nõ 'bá
yĩ lõgõ ãyĩ tã trá kĩ nĩ rĩ, “Kúmú rĩ lælã nĩ.” ³⁵ Tã
ârí 'bá rĩ 'dĩ 'bá yĩ drĩ dõngĩ 'dĩ âtizó âjĩlĩ Yésũ
drĩ. Õjĩlã rĩ'á dũũ ânĩ 'bá Yésũ rĩ âjĩlĩ rĩ, ãzã 'bá
yĩ drĩ ítã dãzó dõngĩ 'dĩ ãgúlĩ, ã'dõ ró bẽ Yésũ drĩ
rĩzó drĩ lâ mũ 'dĩ. ³⁶ Gõ'dá drĩlĩyĩ Yésũ rĩ ãngázó

'bälê döngí ùgúlí. Gõ'dá äzâ 'bá yî 'dê ÿyîkâ sîsî zãâ, nî'á ítá 'bê bê vüdrî sî lätî 'ásî, Yésü drí nîzó döngí bê drî lâ sî. Öjílã 'dî 'bá yî 'ê ÿyî tã 'dî ítí 'dî, tãlã gólîyî lë ÿyîkâ trá Yésü trá ï'dî kúmú ángí ÿyîkâ ró.

³⁷ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí ngãzó âlólé úní gólã fê dô kê bê yî drî 'dî pälé lâ 'álã. Ô'bí ämbá drí nîzó gólã rî äjílí. Drîlîyî rîzó Ôvârí rî lûyílí gbórokô ämbá sî. Gólîyî 'ê ÿyî äwô-ítí trá Ôvârí drí, tãlã Yésü 'ê tã lâràkô äzâ 'bá yî öyî ró rî trá düü gólîyî lîfî drî 'á. ³⁸ Gólîyî kî nî rî, Ôvârí äâfê örê kúmú ángí drílã äjólé ÿyî drí nõ drí. Gólîyî kî nî rî, ngbãangbânõ, tã ä'dî âcã trá ÿyî lâfálé Ôvârí ngá lésî, yî ÿnîjî Ôvârí gólã rî 'bá mbârâkã bê gãrã úrú 'álã rî.

³⁹ Gõ'dá Pãrúsî yî ârî ÿyî tã 'dî bê ítí rî, gólîyî âtã ÿyî tã trá Yésü drí kî nî rî, gólã äâtã tã öjílã 'dî 'bá yî drí kî, gólîyî äâtã tã 'dî 'bá yî kô, gólîyî örí títí, gólîyî örí tã äzâ âtálé Yésü rî rú sî kô. ⁴⁰ Yésü drí tã âtázó Pãrúsî 'dî 'bá yî drí kî nî rî, “Ícã kô gólîyî drí rîzó títí. Özõ gólîyî ùlûyî Ôvârí kô âmã tãsî rî, kúnî mvá gólîyî lätî 'á nõ 'bá yî â'dô Ôvârí rî lûyí'á trá.”

⁴¹ Gõ'dá nîngá sî rî, Yésü drí Yërösälémã rî ndrëzó sîsî yî ágálé ítí, gólã drí ítónãzó äwó ngölé ïlîndrî sî. ⁴² Drílã tã âtázó kî nî rî, “Óõ äñî öjílã Yërösälémã lé 'bá nõ rî trá ândrã-tãndî 'î ädükü äñîkã 'ezó äñî pälé rî ï'dî nõ. Ömbã Ôvârí kã sî lâ drí ä'dízó äñî rú rî ï'dî. Gõ'dá nî nîjî gõ'dã kô, nî ndrë kpá kô. ⁴³⁻⁴⁴ Ngbãangbânõ rî, äñî äjû-'bã-äzî yî â'dô 'dë'á äñî drî vö 'ásî ndrî. Gólîyî

â'dô rû ê'bé'á ndrĩ gbãã jãrĩbã ãníkã rú sĩ. Gólĩyĩ â'dô ngá 'báraṅã ró rĩ 'dĩ'á, kpá bẽzó lâ únĩ sĩ jãrĩbã ãníkã rú sĩ, nĩ òzó 'bèè rãlé kò. Gólĩyĩ â'dô ãní úfú'á ngbã ndèlé volé. Drĩlĩyĩ jãrĩbã ãníkã 'dĩ ìzãzó ngbángbã. Tãlã nĩ gã volé dó tã lèlé kĩ'á nĩ rĩ, Ôvãrí âcã trá ìyĩ pãlé.”

⁴⁵⁻⁴⁶ Yésũ drĩ fizó jãrĩbã 'álã zãã lãvũlĩ jó ąngĩ Ôvãrí kã rĩ 'álã, gólã òtĩrĩ âcã ą'dĩ-drĩ jó ąngĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'álã rĩ, gólã úsũ òjĩlã ãzã 'bã yĩ trá rĩ'á ìyĩ ngá gólã rĩ'á fèlã zãlé ngá fèfè ró rĩ gĩ'á ąkpã jó 'á. Yésũ drĩ tã âtãzó gólĩyĩ drĩ òmbã sĩ kĩ nĩ rĩ, “Ôvãrí âtã trá tã ąngũ 'bã Ìsáyã sĩlĩ kĩ nĩ rĩ, 'Jó ámakã rĩ ìyĩkã cé rãtãã 'èzó ì'dĩ 'á lâ má drĩ ámã lùyĩ-lùyĩ bẽ.’

Ìsáyã 56.7

Nĩ ârĩ drẽ, jó Ôvãrí kã â'dó kò ngá ãzã 'èzó 'á lâ. Gõ'dá nõô rĩ, nĩ jã trá rĩzó ngá ãníkã gĩlĩ 'á lâ, rĩ'á lãfã lâ nyãlé. ãní trá òzõ ùgũ kãtĩ.” Gõ'dá Yésũ lâdrô òjĩlã 'dĩ 'bã yĩ trá òmbã sĩ.

⁴⁷ Gõ'dá nĩngã sĩ rĩ, Yésũ rĩ trá lãmũlĩ kãyĩ vósĩ cé, jó ąngĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'á, rĩlĩ tã tãndĩ Ôvãrí kã âtãlé òjĩlã gólĩyĩ rĩ 'bã rû ê'bélé jó ąngĩ Ôvãrí kã rĩ 'á rĩ yĩ drĩ. Drĩ-'bã ąngĩ Yúdã yĩ kã rĩ 'bã yĩ, lã'bĩ ìmbã 'bã yĩ gõ'dá kpá gólĩyĩ sĩsĩ-lésĩ ró rĩ 'bã yĩ bẽ, lè ìyĩ trá Yésũ rĩ fũlĩ rĩ. ⁴⁸ Ícã ìyĩ kò, tãlã òjĩlã ãmbã 'dó rĩ'á tólã úlĩ Yésũ drĩ rĩ'á løyálã 'dĩ ârĩ'á. Ò'bĩ ãmbã ìtĩ 'dĩ 'bã yĩ lè 'dó úlĩ Yésũ kã ârĩlĩ ìyĩ bĩ-'bálé sĩ.

*Tã ãjú-'bá-ãzí Yésũ kã 'dĩ 'bá yĩ drí tĩ ânyázó
Yésũ bê*

drĩ-ãcê gólâkã rĩ tãsí rĩ

(Mătáyõ 21.23-27; Mărãkõ 11.27-33)

¹ Kãyĩ ãzã sĩ, Yésũ õtĩrĩ rĩĩ tã pėlé jó ángĩ Ôvãrí kã 'dĩ 'á rĩ, drĩ-'bá ángĩ Yúdã yĩ kã rĩ 'bá yĩ gõ'dá lâ'bĩ ãmbá 'bá yĩ bê, rĩ ãyĩ trá Yésũ rĩ ãjĩlĩ tã ãjĩ-ãjĩ sĩ kĩ nĩ rĩ, ² "Á'dĩ 'bã nĩ rĩ'á tã pėlé jó Ôvãrí kã nõ 'á rĩ nĩ yã? Á'dĩ fẽ drĩ-ãcê ní drí tã 'dĩ 'bá yĩ 'ẽzó rĩ nĩ yã?" ³ Yésũ lógõ tã-drĩ trá gólĩyĩ drí nõtĩ, "Má lẽ trá ãnĩ ãjĩlĩ tã ãjĩ-ãjĩ sĩ nõtĩ, ⁴ ã'dĩ 'bã Yõwãnĩ rĩ'á bãbãtízĩ 'elé õjĩlã drí rĩ nĩ yã?"

⁵ Gõ'dá drĩ-'bá Yúdã yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ ãcã ãyĩ úlĩ Yésũ kã 'dĩ võ lâ lógõlé kô. Gólĩyĩ ãsũ tã trá kĩ nĩ rĩ, õzõ yĩ ããtã gólã drí kĩ'á nĩ rĩ, Ôvãrí ã'dĩ rĩ, Yésũ ã'dô lógõ'á lâ ãyĩ drí kĩ nĩ rĩ, ngã ã'dô kpá ãtĩ rĩ, gólĩyĩ ró úlĩ Yõwãnĩ kã kô ã'dô tãsí yã? ⁶ Õzõ gõ'dá yĩ ããtã kpá ã'dó Ôvãrí ã'dĩ kô rĩ, õ'bĩ ãmbá rĩ 'bá ãtĩ 'dĩ 'bá yĩ ã'dô 'dẽ'á kpá ãyĩ drĩ ãyĩ fũlĩ, tãlã gólĩyĩ lẽ ãyĩ tã-drĩ trá kĩ nĩ rĩ, Yõwãnĩ ã'dĩ tã ãngũ 'bá Ôvãrí kã. ⁷ Gõ'dá ã'dô bê ãtĩ rĩ, drĩ-'bá Yúdã yĩ kã 'dĩ 'bá yĩ gã ãyĩ trá dó tã-drĩ lógõlé, gólĩyĩ drí tã ãtázó Yésũ drí kĩ nĩ rĩ, yĩ nĩ kô.

⁸ Gõ'dá Yésũ ãtã trá gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Õzõ ã'dô ãtĩ rĩ, má lẽé kpá kô ã'dálã ãnĩ drí kĩ, ã'dĩ 'bã mã nĩ tã pėlé yã rĩ."

*Tã Yésũ drí tã ãmbázó ã'dígówã sĩ, drĩ-'bã õrĩ
ãyĩkã kã rĩ 'bá yĩ ã'dô ãyĩ gã'á dó rĩ*

(Mătáyõ 21.33-46; Mărãkõ 12.1-12)

⁹ Yésũ âtä í'dígówá trá drĩ-'bá Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rĩ, “Ăgô ãzã 'wã ąmvú íyíkã trá, gólã drí fê õzõ âlã'bã kãtí gólã rĩzõ õdrã 'elê lõ'wã lâ 'ásĩ rĩ ì'dízõ 'á lâ. ąmvú lĩpĩ 'dĩ drí gõzõ ąmvú 'wã 'bã ãzã 'bã yí 'bãlé rĩ'á lõsĩ 'elê ąmvú íyíkã 'dĩ 'á, tãlã gólã 'ẽ'á nĩlĩ rĩlĩ 'bãdrĩ ãzã 'á jējē ró ąmvú íyíkã 'dĩ rú sĩ. Drĩlã gõzõ tã âtalé ąmvú 'wã 'bã 'dĩ 'bã yí drí kĩ nĩ rĩ, ‘Õzõ fê ąmvú 'á 'dĩ õ'wã trá rĩ, nĩ trõ lõ'wã lâ ũrũkã 'bã yí ãnĩ drí, nĩ gõ ró ąmbúkũ lâ âfêlé má lĩpĩ lâ drí.’ ¹⁰ Gõ'dá fê lõ'wã 'dĩ kã trá ąmvú 'wã 'bã 'dĩ 'bã yí drí ôkízõ lâ. ąmvú lĩpĩ drí gõzõ lãjõ'bã íyíkã ąjólé ãnĩ'á fê lõ'wã íyíkã ró rĩ trõlé. ąmvú 'wã 'bã 'dĩ 'bã yí drí lãjõ'bã ąmvú lĩpĩ kã 'dĩ rũzõ cãlé drõlé vólé, drĩlĩyĩ gãzõ dó fê lõ'wã 'dĩ fêlé ąmvú lĩpĩ 'dĩ drí. ¹¹ ąmvú lĩpĩ 'dĩ drí kpá lãjõ'bã ãzã ąjózõ. ąmvú 'wã 'bã 'dĩ 'bã yí drí rũzõ lâ kpá cãlé. Gólĩyĩ 'ê tã ãnyĩ kã trá ąmbã lãjõ'bã 'dĩ drí, gõ'dá kpá gólã rĩ lõ'dázõ drõlé gólé vólé. Lõgã ãyĩ fê lõ'wã 'dĩ kpá dó fêlé. ¹² ąmvú lĩpĩ 'dĩ drí gõzõ lãjõ'bã nã lâ jõlé, drĩlĩyĩ kpá cãzõ lâ, lõ'ézõ lâ rõõ. Fêé ãyĩ fê lõ'wã 'dĩ ąmvú lĩpĩ drí kpá kô.

¹³ “ąmvú lĩpĩ 'dĩ drí tã ãsũzõ kĩ nĩ rĩ, ‘Má â'dô 'ẽ'á lâ nõ ángõ tí ró yã? Má lě gõ'dá trá drē ámã mvá má drí lēlé kôrô rĩ jõlé ĩ'dĩ. ązãngã sĩ, gólĩyĩ â'dô gólã rĩ rõ'á, drĩlĩyĩ ngã ámákã 'dĩ âfêzõ.’ Gõ'dá mvá 'dĩ drí nĩzõ ąmvú 'álã.

¹⁴ “Gõ'dá ąmvú 'wã 'bã 'dĩ 'bã yí õtĩrĩ ąmvú lĩpĩ 'dĩ mvá lâ rĩ ndrēē rĩ, âtä ãyĩ tã trá ãyĩ lãfálé 'ásĩ kĩ nĩ rĩ, ‘Nõõ rĩ ąmvú lĩpĩ rĩ mvá ĩ'dĩ, mã rũ gólã fũlĩ vólé, tãlã ąmvú nõ õrĩ ró bê ąmãngã ąmã

drí.' ¹⁵ Gólĩyĩ lókò ámvú lípì rĩ mvá trá, sêlá volé ámvú 'ásĩ gō'dá nĩ'á fũlĩ volé."

Gō'dá í'dígówá 'dĩ vósĩ rĩ, Yésũ ìjĩ tã trá drĩ-'bá Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí tĩ kĩ nĩ rĩ, "Gō'dá ámvú lípì 'dĩ â'dô 'ẽ'á lâ ángô tí ró yã? ¹⁶ Tã pãtĩĩ ró, ámvú lípì â'dô ânĩ'á ámvú 'wã 'bá ònjĩ 'dĩ 'bá yí úfúlĩ, drílã gōzó ámvú 'wã 'bá āzã 'bá yí 'bālẽ ĩ'dĩ ámvú 'dĩ 'á." Gō'dá ò'bĩ āmbá rĩ 'bá ĩtĩ 'dĩ 'bá yí drĩ tã âtázó kĩ nĩ rĩ, "Tã ĩtĩ 'dĩ 'bá yí ícá rũ 'ělé kô."

¹⁷ Yésũ â'dã òjĩlã 'dĩ 'bá yí lĩfĩ lâ trá drĩ-mbĩlĩ sĩ kĩ nĩ rĩ, "Nĩ nĩ úlĩ tã ãngũ 'bá Ôvãrĩ kã drĩ âtálé kĩ'á nĩ rĩ,

'Ájũ nyãányã gólã jó 'dĩ 'bá yí drĩ gálé dó rĩ, â'dô gō'dá trá ájũ tã lâ drĩ lâzélé rōō jó kã ró rĩ ĩ'dĩ.

Tã 'dĩ rĩ'á Ôvãrĩ drĩgã sĩ, gō'dá gólã rĩ nyãányã 'è nĩ. Āmã tĩ ã'dĩ trá tã 'dĩ drĩ sĩ.'

Lôngó 118.22

¹⁸ "Ītĩ rĩ, òzō òjĩlã āzã ũsĩ íyĩ pá trá jó ájũ 'dĩ rũ rĩ, gólã rĩ pá â'dô ñō'á. Gō'dá òzō jó ájũ 'dĩ āã'dé òjĩlã rĩ 'dĩ drĩ rĩ, â'dô gólã rĩ òñō'á cĩnyĩ-cĩnyĩ."*

¹⁹ Gō'dá nĩngã sĩ, drĩ-'bá Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí lē ĩyĩ trá Yésũ rĩ trōlé nĩ'á fũlã, tãlã gólĩyĩ nĩ trá Yésũ rĩ í'dígówá âtálé 'dĩ ĩyĩ rũ. Nĩngã sĩ rĩ, gólĩyĩ ícã 'ělã kô, tãlã gólĩyĩ rô ò'bĩ āmbá 'dĩ 'bá yí ãwãlãkã lâ yĩ ĩ'dĩ.

Tã drĩ-'bá Yúdã yí kã rĩ 'bá yí drĩ kōlōgbō cãzó kpĩĩ,

* **20:18** 20.18 Úlĩ 'dĩ 'bá yĩ, tã ífĩ lâ kĩ, òjĩlã gólĩyĩ Yésũ rĩ gã 'bá dó rĩ, lâñō ònjĩ tètē â'dô 'dē'á gólĩyĩ drĩĩ.

*Yésũ drí 'dēzó zēlé là 'á rí
(Mátáyō 22.15-33; Márākō 12.13-27)*

²⁰ Drī-'bá Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí rí ìyí trá Yésũ rí àdólé, úlí ònjí àzã àãfō ró bê gólã s̄l̄l̄ s̄, yí ùrú ró gólã bê. Jô ìyí tã ngō 'bá yí trá n̄l̄l̄ Yésũ rí t̄i lôtēlé, àâtã ró úlí àzã bê ànyã ró, gól̄yí àân̄l̄ ró bê tã là ngólé ìyí drí. Gól̄yí drí kpá tã àtázó tã ngō 'bá 'dĩ 'bá yí drí, gól̄yí òjã ìyí kpá 'bãlé òjl̄l̄ tãndí ró tã ìj̄i-ìj̄i àzã 'bá yí ìj̄il̄l̄ Yésũ t̄i, pávó lônãzó gólã rí r̄uzó, dr̄i là àã'dê ró bê, gól̄yí àã'dô kpá ícícíyá 'è 'bá ró Yésũ rú. ²¹ Òj̄il̄l̄ gól̄yí tã ngō 'bá 'dĩ yí ìj̄i ìyí Yésũ trá k̄i n̄l̄ rí, "L̄l̄f̄i ícì 'bá, ní àtã úlí tãndí trá, gō'dá ní ícì òj̄il̄l̄ l̄f̄i trá tã p̄t̄i-p̄t̄i Òv̄arí kã rí s̄i, òzō òj̄il̄l̄ àmbã 'dĩ 'bá yí à'dô ìyí gbō lé òmbã ró ní bê rí. ²² Mã lē ní àtã àmã drí tã mb̄i ró, mã òḡi òmbê ngá àtrã Rómã kã drí ngã kò yã?" ²³ Yésũ n̄l̄ trá gól̄yí rí 'dĩ kōlōgbō cã'á yí drí 'dēzó, tãlã yí ùrú ró yí bê.

Gólã drí gōzó tã àtálé gól̄yí drí n̄t̄i, ²⁴ "N̄l̄ àf̄ē dr̄ē lãfã àn̄l̄ drí r̄izó òmbê ḡil̄l̄ ì'di s̄i là 'dĩ àlô rí má drí, tãlã má ndrê ró bê. N̄ô ã'di rí l̄indrí 'i àd̄i íf̄i n̄ô rú, gō'dá rú ìḡil̄l̄ rú là 'á n̄ô bê yã?" ²⁵ Tã ngō 'bá 'dĩ 'bá yí drí tã àtázó Yésũ drí k̄i n̄l̄ rí, "N̄ô rí kúmú Rómã kã 'bãlé àmã dr̄i n̄ô l̄indrí là ì'di."

Gō'dá Yésũ àtã trá gól̄yí drí n̄t̄i, "Òzō à'dô ìti rí, gólã ì'di lãfã 'dĩ l̄ip̄i là 'i, n̄l̄ lōgō lãfã 'dĩ volé gólã drí òmbê ḡiḡi s̄i. Gō'dá àn̄l̄ rí gógó íf̄if̄i là àn̄l̄ l̄ip̄i r̄i'á Òv̄arí ì'di, n̄l̄ f̄ē àn̄l̄ nyãnyã gólã drí tã gólã drí l̄élé àn̄l̄ drí 'élé rí 'èzó." ²⁶ N̄ngã s̄i rí, tã ngō 'bá 'dĩ 'bá yí trá 'dó lãrō-lãrō ró, tãlã Yésũ lōgō tã ìj̄i-ìj̄i gól̄yíkã 'dĩ trá tã n̄n̄l̄ s̄i. Gól̄yí

îcã ãyî úlí ãzã âtálé Yésũ rî drĩ rüzó rî kô. Gólĩyî gõ'dá trá úlí ãzã ãkó âtálé.

²⁷ Gõ'dá Sãdúsĩ ãzã 'bá yî âcã ãyî trá Yésũ rî ùjũlí. Gólĩyî rî ãyíkã òjílã lĩfĩ ìcílĩ kĩ nĩ rî, Ôvãrí îcã kô òjílã ìngálé òdrã 'ásĩ. ²⁸ Gólĩyî âtã trá Yésũ drĩ nõtĩ, "Lĩfĩ îcí 'bá, ãmã á'bíyá Músã ìgĩ tã trá ãmã drĩ kĩ nĩ rî, 'Ôzõ ãgô ãzã òdrã cú ìtĩ mvá tĩ ãkó rî, gólã rî ãdrúpĩ yî â'dô gólã rî òkó 'dĩ trõ'á mvá tĩzõ gólã drĩ." ²⁹ Ngbããngbãnõ rî, mã âtã drẽ í'dígówá ãzã ní drĩ. ãgô ãzã rĩ'á mvá bê nĩ-drĩ-lã-rĩ 'dó ãyî ágõ ró. Gõ'dá mvá sĩsĩ rî drĩ òkó gĩzõ, drílã drãzõ òkó 'dĩ âyéle tĩ ãyî mvá òkó 'dĩ bê kô. ³⁰ ãdrúpĩ lâ ãzã drĩ trõzõ lâ ãyízĩ ró, tĩ ãyî mvá kpá kô, drílã kpá drãzõ. ³¹ ãdrúpĩ ãzã drĩ kpá ãyízĩ 'dĩ trõzõ, tĩ mvá kpá kô, drílã kpá drãzõ. ãdrúpĩ ãzã drĩ kpá ãyízĩ 'dĩ trõzõ, tĩ mvá kpá kô, drílã kpá drãzõ, ndrĩ gbõ 'dó ìtĩ té ãdũkũ lâ mvá ãdũ ró rî, drílã ãyízĩ 'dĩ trõzõ nĩ, tĩ ãyî mvá kpá kô. Mvã ãdũ 'dĩ drĩ kpá drãzõ. ³² Òkó 'dĩ drĩ kpá drãzõ. Gõ'dá ní âtã drẽ tã lâ ãmã drĩ. ³³ Ìzátú ãngõ nõ 'á rî, òzõ Ôvãrí ìngã òjílã òdrã 'bá rî yî trá lédrẽ-lédrẽ ró rî, ãdrúpĩ gólĩyî nĩ-drĩ-lã-rĩ 'dó òkó 'dĩ trõ 'bã ndrĩ 'dĩ 'bã yî 'ásĩ rî, òkó 'dĩ â'dô 'bã'á ángõ rî òkó lâ ró yã?" Gólĩyî âtã tã 'dĩ ìtĩ 'dĩ, tãlã Yésũ rî rú'bã ònjã ró bê tã ányã lôgõlé ì'dĩ.

³⁴ Yésũ drĩ tã âtãzõ Sãdúsĩ 'dĩ 'bã yî drĩ kĩ nĩ rî, "ãngõ 'á nõngã rî, ãgõ rî òkó gĩlí. ³⁵ Gõ'dã võ Ôvãrí ngálã úrú 'álã rî 'á rî, â'dó kô òkó gĩzõ ì'dĩ 'bãzõ ãyĩkõ ró, òjílã tĩ mvã kô, ³⁶ gõ'dã òjílã drãã kpã kô. Òjílã â'dô 'bã'á 'dó ndrĩ òzõ

mälâyíkã kâtí, drää ìyî gô'dá kô. Gólîyî â'dô 'bã'á Ôvârí rî mvá ró, tälâ Ôvârí ìngâ gólîyî trá òdrã 'ásî. ³⁷ Æní Sådúsî yî, tâ ìsü ãníkã â'dó kô mbî. Æmâ á'bîyá Músã ìgî tâ trá âyéélé ãmâ drí, kâyî tîbê Ôvârí drí úlî âtázó yí drí fê ngbûkpû-ngbûkpû rî 'bá kôlé lãsí ró ìtí 'dî 'ásî kî nî rî, 'Mâ cé ì'dî Ôvârí tîbê Æbãrâyámã drí rî'á rôlá rî, mâ kpá ì'dî Ôvârí tîbê Æsákã drí rî'á rôlá rî ì'dî, kpá Ôvârí Yãkóbã drí rôlé rî ì'dî.' Ôvârí òtîrî tâ âtá Músã drí rî, Æbãrâyámã, Æsákã gô'dá Yãkóbã yî drã ìyî trá. ³⁸ Ícã gô'dá kô ävô drí Ôvârí rî rôzó, gô'dá ngbãangbãno rî, Æbãrâyámã, Æsákã, Yãkóbã gô'dá trá lédrê-lédrê ró Ôvârí ngálã."

³⁹ Lã'bí ìmbá 'bá äzã 'bá yî drí tâ âtázó Yésü drí kî nî rî, "Yésü, ní lôgô tâ-drî Sådúsî 'dî 'bá yí kã trá tãndí ró." Gólîyî âtã tâ 'dî ìtí 'dî, tälâ gólîyî lëé ìyî Sådúsî yî kô.

⁴⁰ Gô'dá nîngá sî, lã'bí ìmbá 'bá 'dî 'bá yî ôjîlã gólîyî sísí-lésî rî yí bê rô ìyî Yésü trá, ìjî ìyî gô'dá gólã ó'dí kô, tälâ gólîyî ícã gô'dá tâ äzã ìsülí Yésü rî drî rüzó 'á lâ kô. Tã lôgô-lôgô Yésü kã rî lãvü gólîyî trá tâ nîñî sî.

Tã 'díyî pã 'bá rî tãsí

(Mätáyô 22.41-46; Mårãkô 12.35-37)

⁴¹ Gô'dá Yésü kî drî-'bá Yúdã yí kã 'dî 'bá yî drí rî, "Nî ìsü drê tâ mánísî tâ 'díyî pã 'bá kã tãsí. Ígî trá búkû Ôvârí kã 'á kî'á nî rî, 'díyî pã 'bá gólã Ôvârí drí 'ê'á äjólã nõ rî'á kúmú Dãwúđî rî ózõwá 'í. ⁴² Gô'dá má kî, kúmú Dãwúđî rî gógó âtã trá lôngó äzã 'á nîngá kî nî rî, 'díyî pã 'bá gólã

Ôvârí drí 'ê'á âjólâ nõ ãâ'dô 'bã'á kúmú íyíkâ ró.
Dăwúđĩ âtâ trá nõtí,

'Ôvârí âtâ tã trá Kúmú ámakâ drí, gólâ òrî yí bê
võ ãlô 'á cú drí-âcê bê ãngó nõ rŭlŭ yí bê.

⁴³ Gõ'dá yí â'dô gólâ rî ãjú-'bã-ãzí yí 'bã'á â'dólé
áyábálá ró gólâ rî pá zêlé.' "

Lôngó 110.1

⁴⁴ Gõ'dá Yésũ âtâ tã trá drí-'bã Yúdă yí kâ 'dĩ
'bã yí drí úlŭ mănĩgõ sĩ kĩ nĩ rî, "Á'dô â'dó'á
ángô tí ró, 'díyî pã 'bã gólâ Ôvârí drí 'ê'á âjólâ rî
drí 'bãzó kúmú ró Dăwúđĩ drĩ, gõ'dá kpá â'dólé
Dăwúđĩ rî ózōwá ró yã?" Yésũ âtâ tã 'dĩ ãtí, tãlã
gólâ lě gólŷyî drí nĩlã dódó, 'díyî pã 'bã 'dĩ rî â'dô
'bã'á òjĩlã mvá ró, kpá òzō Ôvârí rî ífífí tí.

⁴⁵ Gõ'dá nĩngá sĩ, Yésũ âtâ tã trá tã ârí 'bã íyíkâ
rî drí, gõ'dá ò'bí ãmbá 'dĩ 'bã yí ârí ãyî gólâ kpá
trá, tã âtâ rĩ'á nõtí, ⁴⁶ "Nĩ 'bã ãnĩ drĩ, ãđũkũ lâ
ró, nĩ òzó 'bãâ kô òzō lã'bí ãmbá 'bã 'dĩ 'bã yí tí.
Lã'bí ãmbá 'bã rî 'bã yí gólŷyî rî ãyíkâ ítã ãcê-ãcê
sólé ã'dĩ kătră-kătră vŭdrŷ sĩ, ãyî â'dázó bê ãfŷĩ ãcí
'bã ró. Gõ'dá kpá rĩzó ãcŷ tólé lómbé-lómbéwá sĩ
gõcê-gõcê võ ngá gĩ kâ 'ásĩ, òjĩlã òrî ró bê nĩ-bê-
yã fêlé ãyî drí tã rŏrŏ sĩ. Gõ'dá gólŷyî nĩ bê rãtãã
'êlé jó tã ârí kâ 'álã rî, gólŷyî drí té kŷtŷ ạngŷ ạngŷ
sŷsŷ 'álã rî 'bã yí zĩzó ã'dĩ rĩzó drĩ lâ. Òzō gólŷyî
òcã trá võ kãrãmã kâ 'á rî, gólŷyî drí ãyíkâ rĩzó
zãã ãyî ífífí 'bãlé â'dólé sŷsŷ rĩlí kŷtŷ ạngŷ ạngŷ drĩ,
kŷtŷ gólŷyî kó 'bãlé cé ũmú gólŷyî ãmbã-ãmbã drí
rî yí drĩ. ⁴⁷ Gõ'dá ó'bã gólŷyî bê rĩ'á ngá 'êlé òkó
gólŷyî ágó lâ yí drí òdrãlé rî vó lâ yí ndrêlé rî,
gólŷyî rî ãyĩngá cé lãfã òkó 'dĩ 'bã yí kâ 'dĩ ãzãlé

ĩ'dĩ. Gõ'dá gólíyĩ rĩ trá rĩ'á rãtãã 'ëlé kára Ôvãrí drí, gbórókò ãmbá sĩ ngbálá-ngbálá, òjílã ázĩ Ìfí drí 'á. Gõ'dá nĩngá sĩ rĩ, gólíyĩ rĩ'á tã ònjĩ bẽ tákányĩ ìyĩ p̄p̄s̄l̄l̄ 'á. Tã lâ rĩ'á nõtí, Ôvãrí â'dô lâṅṅ fê'á gólíyĩ drí lãvũlĩ kôrô."

21

¹ Yésũ rĩ trá ãnyĩ ngá gólã rĩzó lâfã ngá fêfê ró rĩ 'bãlẽ 'á lâ rĩzó ngá 'è'è Ôvãrí kã vó lâ ndrẽlé jó ąngĩ Ôvãrí kã 'á rĩ lãgátí. Gólã ndrẽ ągô ãzã 'bã yĩ ngá-drĩ ãmbã bẽ rĩ 'bã yĩ trá, lâfã ãmbã 'bã'á ngá 'dĩ 'á. ² Gõ'dá ąyízĩ ãzã ìzã 'bã ró rĩ gólã cẽ lâfã ífĩ bẽ rĩ, drílã kpá ânĩzó fêlã Ôvãrí drí. ³ Gõ'dá Yésũ drí tã âtázó kĩ nĩ rĩ, "Má âtã ãnĩ drí tã p̄t̄t̄ ró, nĩ ndrẽ drẽ òkó ìzã 'bã ró nõ. Gólã fê lâfã dódó ró Ôvãrí drí lãvũlĩ gãrã, tãlã gólã cú ìtĩ ngá ãzã ąkó fêlé. Ôvãrí â'dô tã tãndĩ gólãkã 'dĩ vó lâ lôgõ'á. ⁴ ągô gólíyĩ ngá-drĩ ãmbã bẽ nõ 'bã yĩ rĩ'á lâfã bẽ dũũ, fêfê lâ â'dó lâṅṅ ró kô. Gõ'dá òkó gólã ìzã 'bã ró nõ kã rĩ, fê íyíkã ì'dĩ nyé 'dĩ, ąmbúkũ lâ âyé ąkó yĩ drí ngá pãzó drĩ lâ ątĩ 'alã, 'dĩ ngá lêlẽ gólãkã rĩ ì'dĩ."

Tã Yésũ drí â'dalé lãjó'bã íyíkã drí Yērõsãlémã rĩ rũ ìzã-ìzã tãsĩ ìzátú rĩ (Mátáyõ 24.1-35; Mārãkõ 13.1-31)

⁵ Lãjó'bã Yésũ kã bẽ rĩ'á âfõ'á jó ąngĩ Ôvãrí kã 'ásĩ rĩ, gólíyĩ drí rĩzó tã âtálé tã jó ąngĩ Ôvãrí kã sũ ąkĩ, bêlé kúnĩ mvã sĩ ìgígírãlé nyãrũ-nyãrũ nã tãsĩ, kpá ngá fêfê Ôvãrí drí jó ąngĩ gólãkã nã êdézó sũlĩ rõõ nã tãsĩ. ⁶ Yésũ âtã tã trá gólíyĩ drí kĩ nĩ rĩ, "Má âtã ì'dĩ ãnĩ drí tã p̄t̄t̄ ró, ìzátú rĩ,

nĩ â'dô ndrẽ'á lâ, jó ạngí tǒrǒngǒlǒ sũ 'bá ãkĩ 'dĩ, kạyị lâ ǒtírĩ cǎa rĩ, áá'dô lâpě'á lâ ndéré-ndéré, kúnĩ mvá lâ 'dĩ 'bá yị drí lô'dézó ndrĩ vǔdrị sí ndíyá-ndíyá."

⁷ Gõ'dá nĩngá sĩ, lǎjǒ'bá 'dĩ 'bá yị drí tǎ ìjízó Yésũ tị kĩ nĩ rĩ, "Ngá 'dĩ, kạyị lâ â'dô ácá'á ángó tũ yǎ? Ngá ǎzâ bē 'ē 'bá rũ 'ēlé sịsị kạyị lâ â'dalé ǎmá drí yǎ?" ⁸ Yésũ kĩ, "Nĩ 'bǎ ǎnĩ drĩ tǎndí ró, nĩ 'bǎ ǒjílǎ ǎâdô ǎnĩ kô ǎgō-ǎgō ámáká rĩ tǎ lâ tǎsĩ. ǒnjǒ 'bá ǎzâ 'bá yị bē rĩ'á dũũ. ǎzâ 'bá yị â'dô tǎ ǎmá'á kĩ nĩ rĩ, yĩ ǎ'dô ì'dĩ 'díyị pǎ 'bá 'í. ǎzâ 'bá yị â'dô ǎtá'á lâ kĩ nĩ rĩ, kạyị cǎ trá ǎdũkũ ǎngó kǎ drí ǎcázó. Gõ'dá nĩ ǎrĩ tǎ 'dĩ 'bá yị kô ǎlǒwǎlá, tǎlá 'dĩ 'dó ǒnjǒ 'í.

⁹ "Gõ'dá ǒzǒ nĩ ǎǎrĩ tǎ ǎjũ kǎ ngǎ'á gbǒ lé vǒ ǎzâ 'bá yị 'ásĩ rĩ, nĩ 'ē ũrĩ kô. Nĩ lô'bē ìfị kpá kô kĩ'á nĩ rĩ, ǎdũkũ ǎngó kǎ trá ǎcá'á ì'dĩ 'dĩ. Ngá ǎmbá 'dĩ 'bá yị â'dô lǎvũ'á ndrĩ ǎdũkũ ǎngó kǎ ǒró gō ǎcálé volé lésĩ ró. ¹⁰ Nĩ â'dô ndrẽ'á lâ, ǒrĩ tị ǎmbá â'dô ngǎ'á rĩ'á rũ fũlị ìyị vǒ 'ásĩ gĩǎ nǎlé gõ'dá kpá nǒngá. Kó nĩ 'ē ũrĩ kô. ¹¹ Nĩ â'dô ndrẽ'á lâ, tǎ lǎrǎkô â'dô rũ 'ē'á, ìnyǎkú drí rĩzó rũ ìyǎlé, kpá lǒfó ǒnjị drí 'dézó ǒjílǎ drĩ, ngá lǎzé tị ǒnjị-ǒnjị â'dô ǒjílǎ 'ē'á ndrĩ. Gõ'dá nĩ â'dô ndrẽ'á lâ kpá tǎ lǎrǎkô ǎzâ 'bá yị ǒzǒ ǒyị ạngí kǎtị rĩ â'dô rũ 'ē'á 'bũũ 'á. Ìtú ìfị ngǎ 'bô ì'bị'bịwǎ ìfị 'í yǎ rĩ, â'dô rĩ'á rũ ǒjǎlé vǒ 'ásĩ ngĩngĩ. 'Dĩ rĩ tǎ â'dalé kĩ, kạyị ǎdũkũ trá ǎnyị.

¹² "Gõ'dá ǎkpǎkǎ'dǎ drē ngá 'dĩ 'bá yị 'é rũ kô rĩ, ǎnĩ ǎzâ 'bá yị, ǒjílǎ â'dô ǎnĩ rũ'á ǎjílị ǒjílǎ ạngí sịsị-lésĩ rĩ ǎgǎlé tǎ lâ kílị, ǎzâ 'bá yị ǎjízó kúmú ạngí ạngí ǎgǎlé tǎ lâ kílị 'bǎlé gǎnịmǎ 'á,

rĩ'á ãní îzãlé, tãlá ãní lâjô'báná ámakã ì'dî rî drí sî.
 13 Õzô tâ 'dî 'báná yî òtírî rû 'èè rî, nî â'dô látî tãndí
 ùsú'á tâ átázó áamá tãsí. 14-15 Nî 'è ùrî kô. Óò'bã
 ãní gbô lé gãnîmã 'á rî, nî lô'bê lîfî kô úlî võ ãní
 ãjú-'báná-ãzí yî kã ícícíyá 'èzó ãní rû rî lôgõrê 'á,
 tãlá mã bê. Mã â'dô tâ nîñî âfê'á ãní drí úlî ífíí
 átázó ì'dî gólîyî pëzó. 16 Æní ãzí-ãzí yî ngátá 'bô
 ãní áró yî â'dô lé òdrã sô'á nî ãní lîfî áamá tãsí rî,
 nî 'è ùrî kô. Áâ'dô òjílã ãzã 'báná yî ãní lâfálé sî rî
 úfú'á kpá áamá tãsí. 17 Õjílã ãzã 'báná yî dũú 'alé lâ
 yî drí ádrãzó kpá ãní rû áamá tãsí. 18 Gólîyî â'dô
 ãní fũ'á gô'dá gólîyî ícã kô ãní fũlî zãã, â'dô ìyî
 cé ãní rû'báná fũ'á ì'dî, ãní lîdrî-lîdrî áyéle. 19 Õzô
 òjílã ãâ'dô ãní îzã'á rôô áamá tãsí rî, nî rî fîî âtũ-
 âtũ sî. Ítî rî, nî â'dô lédrê-lédrê ãdũkũ ákó rî
 ùsú'á.

20 “Nî ndrê dódó òzô ãjú 'bũ 'báná òtírî rãã dîrî
 gbãã Yërôsãlémã rû sî ãjú 'bũlî rî, nî nî trá ábí
 'è'á îzãlá. 21 Õjílã gólîyî rî 'báná dîrî Yũdáyã rû sî rî
 òrã ndrî únî drî 'álã ìyî lâpílî. Gô'dá òjílã gólîyî rî
 'báná ìyî 'bã-tî ìyíkã 'ásî rî, â'dó kô tãndí ró drîlîyî
 gô'dá rãzó Yërôsãlémã 'álã ìyî lâpílî. 22 Gólîyî 'è
 rãlé 'dî, tãlá Ôvãrí trá 'è'á Yërôsãlémã rî îzãlé.
 Ôvãrí 'è Yërôsãlémã rî îzãlé 'dî, tãlá ákú ró rî tâ
 ângũ 'báná átã tâ lâ trá ítî. 23 Nôô rî trá kâyî îzã
 kã 'î òkó 'á bê rî 'báná yî drí gô'dá kpá gólîyî mvã
 bê drî 'á rî 'báná yî drî! Õjílã ndrî â'dô îzã 'è'á
 rôô ngbîlîrî Ôvãrí kã drí sî. 24 Áâ'dô òjílã ãmbã
 'dî'á îzã'á ãjú sî, áâ'dô òjílã ãzã 'báná yî rũ'á fêlé
 rãgîí ró 'bãdrî ãzã 'báná yî 'á jêjê ró. Õjílã lídî drí
 ãnîzó nî Yërôsãlémã rî rũlî, té kâyî Ôvãrí drî 'bãlé

mbârâkã gólĩyíkã drí rû ndězó rî drí cãzó nĩ.”

Tã Yésũ drí âtalé lãjó'bán íyíkã drí âgõ-âgõ íyíkã tãsĩ rî

25-26 “Gõ'dá nĩngá sĩ rî, tã lârákô ãzã 'bã yĩ â'dô rû 'ẽ'á ãtú ãfĩ, kpá párá ãfĩ, kpá ã'bí'bíwã ãfĩ. 'Dĩ rî, ngá 'bũũ 'álã rî 'bã yĩ â'dô rû ãyã'á kĩzĩ-kĩzĩ òyĩ ró. Tã 'dĩ 'bã yĩ â'dô òjĩlã ãmbã 'bã'á â'dólé kóló-kóló ró fãfã ãkó ãtĩ. Òjĩlã ãmbã ãcã rãlé kô, tãlã ngá 'dĩ 'bã yĩ â'dô ãĩmvũ ãndrê 'bã'á ãĩlĩ òjĩlã ãfũlĩ. Òjĩlã ãmbã drĩ â'dô ãĩjã'á ãrĩ drĩ, tãlã gólĩyĩ ãkĩ'á nĩ rî, ãdũkũ ãngó kã ãcã trá. 27 Gõ'dá mã gólã ãjólé ãrũ lésĩ nô â'dô âgõ'á mbãrãsãsã bẽ. Mã â'dô ãnĩ'á cú mbârâkã ãngĩ bẽ gõ'dã kpã ãmbã Ôvãrĩ kã rĩ bẽ, òjĩlã drĩ ndrẽzó lâ ndrĩ. 28 Tã 'dĩ 'bã yĩ òtĩrĩ rû 'ẽẽ ãtĩ rî, nĩ 'bã ãfĩ vó lâ, tãlã mã â'dô âgõ'á òjĩlã gólĩyĩ ãzã bẽ ãmã tãsĩ rî pãlé ãzã rî 'dĩ 'ãsĩ.”

29-30 Gõ'dã Yésũ ãtã úlĩ mãnĩgõ trá gólĩyĩ drĩ nõtĩ kĩ nĩ rî, “Nĩ òtĩrĩ fẽ bí ndrẽê ãrõ'á cãrõ rî, nĩ nĩ trá kĩ nĩ rî, òzẽ ãĩmvũ trá ãnyĩ 'ẽ'á ãcãlé. 31 Gõ'dã nõõ rĩ kpã ãtĩ, òzõ nĩ òtĩrĩ tã lârákô 'dĩ 'bã yĩ ndrẽê rû 'ẽ'á rî, nĩ â'dô nĩ'á lâ kpã kĩ nĩ rî, tã kũmũ Ôvãrĩ kã rĩ kã rî 'ẽ'á ãnyĩ ãcãlé. 32 Òjĩlã ãnĩ ãlãfãlé sĩ rî, ãzã 'bã yĩ â'dô ndrẽ'á lâ drẽ ãkpã gólĩyĩ òdrãá drẽ kô. 33 Òzõ kpãlé ãnyãkú drĩ 'bũũ bẽ ãâ'dô rû ndrẽ'á ndrĩ rî, úlĩ ãmãkã nõ ndrẽê rû kô ãlõwãlã. 34-35 Nĩ sũ ãnĩ rû dódó, nĩ ãsũ tã kô cẽ tã ãngó nõ kã tãsĩ, nĩ sõ ãnĩ kô mõrã òdrã kã rĩ 'á, rĩzó cú ãtĩ tã ãsũ-ãsũ ãkó. Ægõ-ægõ ãmãkã ãngó 'á nõlé rî â'dô 'bã'á cú ãtĩ, òjĩlã ãzã drĩ kãyĩ lâ nĩ ãkó, â'dô 'bã'á 'wãã ró, òzõ kõlõgbõ drĩ ãsĩrĩ

'wãâ ró ãcõmõ édrégó drĩî rĩ kâtí. Õjílã gólĩyí túbê drĩ âdĩ 'bá tã ònjí ãyíkã 'ásĩ kô rĩ, úsú ãyí kãyí gõ'dá drĩ âdĩzó tã ònjí ãyíkã 'ásĩ kô. ³⁶ Æní lãjó'bá ámakã rĩ 'bá yĩ, nĩ rĩ njãã. Má â'dô 'è'á âgõlé 'wãâ ró, nĩ rĩ zãã rãtãã 'èlé Ôvãrí drí, ò'bã ró ãní pĩpĩsílí bẽ ãdũ-ãdũ ró rĩlí lãjó'bá tãndí ró. Õzõ nĩ ò'è trá ãtí rĩ, â'dó kô ãnyĩ ró âdrérẽ 'á ãzátú má ágálé, má òtírĩ âgõõ tã kílí ãdũkũ lâ ró rĩ. Nĩ â'dô kákará ãmú kâtí, nĩ pâ ró ngá bẽ lâñõ ãmbá 'dĩ 'bá yĩ 'ásĩ. Nĩ 'bã ãní pĩpĩsílí kpá vũdrí, nĩ pâ ró ngá bẽ lâñõ Ôvãrí rĩ mvá kã rĩ 'ásĩ. 'Dĩ tã ámakã ã'dĩ."

³⁷ Yésũ rĩ trá òjílã ãfĩ ãcílí ãtú vósĩ cé jó ángí Ôvãrí kã 'álã. Lãnjátúlí sĩ rĩ, drílã ngãzó gólé táyã gólĩyíkã 'álã, úní fê dô kã bẽ dũũ drĩ lâ rĩ drĩ 'álã. ³⁸ Ækpãkã'dã òjí bẽ, ãtú vósĩ cé, òjílã ãmbá rĩ ãyí trá nĩlí tã gólãkã ãrílí.

22

Tã drĩ-'bá ángí Yúdã yí kã rĩ 'bá yĩ drí ãyílí lâ'bí ãmbá 'bá bẽ 'èzõ Yésũ rĩ fũlí rĩ

¹ Gõ'dá kãrãmã ãmbãtã ãkú ãkó rĩ kã túbê rĩ'á zílã kpá kãrãmã lâvũ-lâvũ kôró kã âcã trá ãnyí.

² Drĩ-'bá ángí Yúdã yí kã rĩ 'bá yĩ lâ'bí ãmbá 'bá yí bẽ, è'bẽ ãyí rũ trá tã ã'bĩlí 'èzõ Yésũ rĩ fũlí ãnĩnĩ ró, tãlã gólĩyí rô õmbã òjílã kã rĩ ã'dĩ. ³ Kpá kãyí gólĩyí drí rĩrĩ tã ã'bĩlí rĩ 'á rĩ, Sãtãnã drí fĩzõ Yúdã Ísíkãrĩyótã 'á, Yúdã rĩ 'bãlé Yésũ rĩ drĩ-bã fèlé ãyí ãjú-'bã-ãzĩ yí dríqã. Yúdã 'dĩ kpá lãjó'bá Yésũ kã ã'dĩ. ⁴ Yúdã drí nĩzõ òjílã ãmbã-ãmbã Yúdã yí kã gólĩyí rĩ 'bá ãyí tã lãndãlé 'èzõ Yésũ rĩ fũlí 'dĩ 'bá

yî ngálâ tâ 'dî î'bîlí gólîyí bê. ⁵ Âcâ-âcâ Yúdã kâ gólîyî ngálâ rî, ãyîkô lâ cí gólîyî trá kôrô. Drîlîyî tâ-drî lêzó lâfâ fêzó Yúdã drî, Yésũ rî drî-bã fêzó îyî drî rî sî. ⁶ Yúdã rî trá cé ítú tēlé î'dî 'êzó Yésũ rî drî-bã fêlé ãjú-'bá-ãzí drî, gólâ òtîrî 'bãã élêwálâ rî.

Tã ngá nyãnyã Yésũ kâ ãdũkũ lâ ró lâjój'bán íyíkã bê rî tãsî rî

(Mátáyõ 26.17-30; Márãkõ 14.12-26; Yõwánî 13)

⁷ Kãyî gólâ kãrãmã nã kâ sî rî, 'bã-lípî 'bã-tî ãlô-ãlô kâ drî kãbîlíkî ûlízó nyälé ã'dî-drî îyíkã 'á, ã'dô ró bê kãyî Ôvârí drî lâvũzó kôrô îyî drî sî Mãsîrî 'álâ rî, tâ lâ ôzó jãã kô. ⁸ Yésũ drî tâ âtázó Pétêrõ yî drî Yõwánî bê nîlí ngá kãrãmã 'dî kâ êdéle. ⁹ Pétêrõ yî Yõwánî bê drîlîyî tâ îjízó Yésũ tí kî, vò lâ 'dî ángô lé yã? ¹⁰ Yésũ âtã trá gólîyî drî kî, "Nî nî, ôzõ nî òcã trá Yêrõsãlemã 'álâ rî, nî â'dô ãgô ãzã úsú'á, rî'á lûmvû límvó nî'á. Nî 'dê zãã gólâ vó, â'dô nî'á filí jó 'álâ. ¹¹ Nî gõ ró úlí âtálé 'bã-lípî drî kî nî rî, 'Ãmã lípî âtã tâ ní drî nõtí, jó îyî drî rîzó 'á lâ lâjój'bán íyíkã rî 'bã yí bê kãrãmã nyälé rî íyíkã ángô lé yã?" ¹² Gólâ â'dô jó 'álé ángî ãzã â'dá'á ãnî drî, lâkũ úrú lésî rî 'á òrî mbãlé mbãmbã nî'á 'álâ ãzã rî 'á tólâ. Tãrãbízã yî ngá ãzã 'bã yí bê 'dó rî'á tólâ kpá, nî lì ró kãbîlíkî lâ'dílí ngá nyãnyã ãzã 'bã yí bê êdéle njãã, ãmã drî ãnî'á nyälâ, nî gõ ró ãnîlí tâ lâ âtálé ãmã drî." ¹³ Gõ'dá Pétêrõ yî Yõwánî bê, drîlîyî nîzó ãgô 'dî úsúlí, té ôzõ Yésũ drî âtálé rî tí. Gõ'dá drîlîyî ngá kãrãmã 'dî kâ êdézó.

14 Gõ'dá nĩngá sĩ, Pétērõ yĩ Yõwánĩ bê ânĩ iyĩ trá tã lâ átálé Yésũ drí. Yésũ yĩ drí ácázó lãjóbá iyíkã rĩ 'bá yĩ bê kãrãmã nyálé. Dríliyĩ nĩzó rĩlĩ tãrãbizã lãgátĩ ítí. 15 Yésũ drí gõzó tã átálé lãjóbá iyíkã drí kĩ nĩ rĩ, “Má rĩ tã átálé ânĩ drí rĩ, má lẽ tã trá tákányĩ ãmã drí kãrãmã nô 'èzó ãní bê drẽ ãkpãkã'dã má drãá drẽ kô. 16 Má 'é kãrãmã ãzã gõ'dá õzõ nõõ rĩ tí kô, zãã té ngá gólã tã lâ â'dálé nõ â'dô rũ 'è'á zãlô. Gõ'dá Ôvãrí â'dô ámã 'bã'á kúmú vò úrú 'álã rĩ kã ró.”

17 Yésũ drí igã õdrã ãlã'bã kã ãngázó úrú, drílã rãtãã 'èzó Ôvãrí drí. Gõ'dá gólã kĩ nĩ rĩ, “Ãní ndrĩ, nĩ trõ igã õdrã ãlã'bã kã nõ má drĩgã sĩ, nĩ mvũ ró. 18 Õzõ má drí átálé ânĩ drí nõtĩ, má mvũ õdrã ãlã'bã gõ'dã kô té tã kũmũ Ôvãrí kã tã lâ drí rũ 'èzó zãlô.” 19 Gõ'dã drílã ãmbãtã trõzó, rãtãã 'èzó Ôvãrí drí, drílã ùpĩzó lâ fëlé lãjóbá iyíkã rĩ yĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Áã'dô ámã rú'bã ùpĩ'á, õzõ ãmbãtã nõ tí. Má lẽ ânĩ drí ãmbãtã nõ nyálé kpãkã ãlõ õzõ nõõ tí, ã'dô ró bê ânĩ drí ámã õdrã gólã ânĩ pãzó rĩ tã lâ ãsũzó.”

20 Gõ'dã nyã iyĩ ngã bê trá ndrĩ rĩ, Yésũ drí kpã igã õdrã kã nõ trõzó kpã ó'dĩ kĩ nĩ rĩ, “Ámã ãrĩ â'dô lâsó'á trá õzõ õdrã nõ tí, ã'dô ró bê Ôvãrí drí ânĩ pãzó. Õdrã nõ â'dã tã-drĩ lëlẽ ó'dĩ Ôvãrí kã ã'dĩ ânĩ pãzó, tãlã õdrã ámãkã â'dô ânĩ gĩ'á.

21 “Tãkõ gólã 'è 'bã ámã drĩ-bã fëlé ámã ãjú-'bã-ãzí yĩ drĩgã rĩ kpã rĩ'á ãnyĩ má lãgátĩ nõ. 22 Trã ãnyĩ 'è'á ámã fũlĩ vólé ã'dĩ, 'dĩlĩ tã Ôvãrí drí ámã ãjózó ãnĩlĩ ãngó 'á nõ, ã'dô ró bê tã õnjĩ ãnĩkã tãsĩ ânĩ drĩ tĩzó. Gólã tĩbê ámã drĩ-bã fẽ 'bã ámã ãjú-'bã-ãzí yĩ drĩgã rĩ, gólã rĩ ãzã gã trá má drĩlĩ,

tã õnjí 'è'è gólâkâ 'dĩ â'dô gã'á ãkpã gólâ drĩ." ²³ Lãjóbá 'dĩ 'bá yí rí trá tã ãjílí ãyí wõ 'ásí kǐ nǐ rí, "Tã 'dĩ â'dô 'bã'á ángô tí yã? Õjílã ángô rí â'dô tã 'è'á nǐ ãtí ãmã lãfálé sǐ yã?"

²⁴ 'Dĩ rí wósí rí, lãjóbá gólâkâ 'dĩ 'bá yí drí ngãzó rĩ'á tǐ òcílí ãyí wõ 'ásí, ã'dĩ ã'dĩ ãyí lãfálé kôró ãyí drĩ yã. ²⁵ Gõ'dá Yésũ átã trá gólĩyí drí kǐ nǐ rí, "Nĩ árí drẽ, tã kúmú ángí ángí kã ángó 'á nõngá rí trá nõtí, gólĩyí átã ãyí tã trá õjílã drí ânĩzó 'wãã'wã ngã 'bô tã ãzã 'bá yí 'èzõ 'wãã'wã. Gõ'dá gólĩyí 'bã õjílã trá rú ãzã zǐlǐ ãyí drĩ nõtí, " 'rũ-lẽ-ãziyã õjílã kã ndrĩ" '. ²⁶ Gõ'dá ãnĩ drí rí â'dó ãtí kô. Gólâ tǐbê 'è 'bá rú ã'bũlǐ ãyí ãzĩ-ãzĩ yí drí rí, gólâ ã'dĩ tǐbê Ôvãrí drí 'è'á 'bãlã õjílã ángí ró rí. ²⁷ Nĩ â'dã drẽ má drí, ã'dĩ ã'dĩ gãrã yã, õjílã gólâ rĩ 'bã tãrãbízã bê yí ágálé rí ã'dĩ, ngã 'bô õjílã rĩ 'bã nyãsã lãnjílí ãyí drí nõ ã'dĩ? Nĩ lôgõ drẽ tã nõ má drí, õjílã gólâ rĩ 'bã tãrãbízã lãgátǐ nõ, nĩ ãsũ drẽ tã 'è'è ámákã. Nĩ ndrẽ drẽ, mã bê ãnĩ lãfálé nõngá, õzõ rú ã'bũ 'bã kãtí."

²⁸ Gõ'dá Yésũ kǐ, "Nĩ rí trá mã bê lãñõ drí ámã 'èrẽ 'á. ²⁹ Ámã átã Ôvãrí ãfẽ drí-ãcê ãyíkã trá mã drí. Ngbããngbãñõ rí, mã fẽ drí-ãcê trá ãnĩ drí ndrĩ, tãlã nĩ rí trá ãnyí mã lãgátǐ tã ámákã árílĩ. ³⁰ Nĩ â'dô rĩ'á ngã mvũlǐ, ngã nyãlé mã bê tãrãbízã ámákã drĩ kũmũ ámákã 'á, nĩ â'dô rĩ'á mã bê tã-vó 'bãsúrú Ìsĩrã'élẽ kã mũdrí-drí-lã-ngã-rĩ rí 'bã yí kã kǐlĩ."

³¹ Yésũ drí tã átãzó Sĩmõnã Pétẽrõ drí kǐ, "Sĩmõnã, nĩ árí ulǐ ámákã. Sãtãnã úsũ drí-ãcê Ôvãrí drígã sǐ ãnĩ ãjũzó ndrĩ. Gólã â'dô ãnĩ ãyã'á õzõ yãvó ãdrúgú kúrũmũ kã ãyãrẽ kãtí. ³² Mã rí

trá rãtãã 'èlé ání tãsi, tãlã ní òzó tã lèlè áníkã áyé volé kô. Ní â'dô tã ònjí 'è'á, gô'dá ní òtírí drĩ âdĩ tã ònjí áníkã 'ásí rí, ní sô mbârãkã ání âdrúpĩ yí nōngá nō 'bá yí rí 'á gágá, 'dè ìyí kô."

³³ Pétērō âtã trá Yésũ drí kĩ nĩ rí, "Ámã lípì, mã trá njãã nĩlí gãnĩmã 'álã kpá drãlé ní bê."

³⁴ Yésũ kĩ, "Kãyì gólã àndrō nō 'á nō, drē ãkpãkã'dã 'ã'ú-lúgú 'bé cĩrĩ kô, ní â'dô ámã gã'á àndãlã nã kĩ'á nĩ rí, yí nũĩ mã kô."

³⁵ Gô'dá Yésũ drí tã âtázó lãj'óbã íyíkã 'dĩ 'bá yí drí ndrĩ kĩ nĩ rí, "Kãyì túbê mã drí ânĩ jōzó nĩlí tã âtã bê rí 'á, mã kĩ nĩ rí, nĩ trō lãfã kô, nĩ trō ítã, kã'bókã, jōrãã ânĩkã ngã 'bãzó 'á lâ rí yí kô. Nĩ lē ngã ãzã trá yã?" Gólĩyĩ lōgō tã-drĩ trá Yésũ drí kĩ nĩ rí, "É'è." ³⁶ Yésũ kĩ, "Ngbãangbãnō rí, trá ìtú-pá ìzã kã 'í. Nĩ trō lãfã jōrãã yí bê, tãlã nĩ nũĩ kô, nĩ ãã'dô 'è'á rãlé jējē ró rí. Nĩ â'dô ítã àngĩ ânĩkã 'bã'á gĩlí, lĩgú àndrē gĩzó drĩ-lãfã ró ânĩ drĩgã ózó ãní fũú kô. ³⁷ Mã âtã tã 'dĩ ìtí, tãlã tã túbê tã àngũ 'bã Ísáyã drí âtãlé ãkũ ró rí 'á ámã tãsi â'dô bí 'è'á ácálé ngbãangbãnō, â'dô ìyĩ ámã ìzã'á òzō tã ònjí 'bã kãtí. ãwô, tã 'dĩ 'bá yí â'dô rú 'è'á 'dó ngbãangbãnō."

³⁸ Lãj'óbã gólãkã 'dĩ 'bá yí nũĩ ìyĩ tã 'dĩ ífí lâ kô. Gólĩyĩ kĩ, "Nĩ ndrē, Yésũ, ãmã rĩ'á lĩgú àndrē bê zãlō rĩ." Yésũ ìkĩ gólĩyĩ kĩ nĩ rí, "Ícã trá 'dĩ."

*Tã Yésũ drí ìyĩ èdézó rãtãã sĩ drãzó rí
(Mãyõ 26.36-46; Mãyõ 14.32-42)*

³⁹ 'Dĩ rí vósí rí, Yésũ yí drí gōzó lãj'óbã íyíkã 'dĩ 'bá yí bê tãyã gólĩyíkã rí gãrã drĩ lâ mbãlé únĩ

fê dó kâ bê yí drĩ rí drĩ 'álâ. ⁴⁰ Gólĩyĩ òtírĩ cãã vò 'dí 'á rí, gólâ drí tã âtázó lãjó'bá íyíkâ 'dĩ 'bá yí drí kĩ nĩ rí, “Nĩ 'ê rãtãã Ôvãrí drí, gólâ ò'bã ãnĩ pĩpĩsílĩ ìdũ-ìdũ ró, tãlã nĩ òzó tã lèlè ãníkã ôjá òdrã ùrĩ drí.”

⁴¹ Drilã ngãzó nĩlĩ gólĩyĩ lãgátĩ sĩ volé rĩlĩ gĩã nãtĩ, 'ã'ĩ tĩlĩ vũdrĩ rãtãã 'ézó Ôvãrí drí. ⁴² Gólâ kĩ nĩ rí, “Tátá, òzò ní òlè trá rí, ní 'bã lãṅõ àngĩ nõ kâ kô má drĩ. Gõ'dá ní 'bã tã â'dô òzò tã lèlè áníkã rí tí. Má â'dô rō'á lâ.” ⁴³ Gõ'dá mālãyíkã Ôvãrí kâ drí ãnĩzó ùrú lesĩ gólâ rí lópélé mbãrãkã fèlè gólâ drí, tãlã gólâ rí rú'bã òdrã trá ndrĩ, tã ìsũ-ìsũ tãsĩ. ⁴⁴ Gólâ 'ê rãtãã trá rōõ cú tã ìsũ-ìsũ ìzã kâ sĩ íyĩ pĩpĩsílĩ 'á. Gõ'dá gólâ rí ùrĩ rã trá gólâ rú sĩ vũdrĩ, òzò ãrĩ drí rãrè kãtĩ.

⁴⁵ Gólâ ndè rãtãã 'è'è bê rí, drilã gõzó lãjó'bá íyíkâ rí yí ngálâ, ùsũ gólĩyĩ trá 'dó â'dú kō'á, gólĩyĩ trá lãṅõ ró ìzã drí sĩ. ⁴⁶ Gõ'dá gólâ âtã trá drĩlĩyĩ kĩ nĩ rí, “Nĩ rí â'dú kólè ã'dô drí yã? Nĩ ngã ùrú rãtãã 'èlè, tãlã nĩ òzó tã lèlè ãníkã ôjá kô òdrã ùrĩ drí sĩ.”

Tã lã'bí ìmbá 'bá yí drĩ-'bá àngĩ Yúdã yí kã rí 'bá yí bê rí drí Yésũ rí rũzó rí

(Mátáyõ 26.47-56; Mãrãkõ 14.43-50; Yõwãní 18.3-11)

⁴⁷ Yésũ drè tã âtã'á lãjó'bá íyíkâ drí nõ rí, òjĩlã ò'bí ãzã 'bá yí drí ãcázó. Yúdã, lãjó'bá Yésũ kã rí, âdrĩ òjĩlã ò'bí trá ãnĩlĩ Yésũ rí rũlĩ. Yúdã ãnĩ trá Yésũ rí ãmvólè, nĩ-bê-yã fèzó drílã. ⁴⁸ Yésũ âtã trá Yúdã drí kĩ nĩ rí, “Yúdã, ní 'ê tã nõtĩ ã'dô tãsĩ yã, ãmã drĩ-bã fèzó ãjú-'bã-ãzí drí nĩ-bê-yã fèfè sĩ má drí nõ?”

49 Lãjó'bán gólâkâ 'dĩ 'bán yĩ ndrê ãyĩ bê tâ 'dí trá ãnyĩ rĩ, gólĩyĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãmã lĩpĩ, mã õgã gólĩyĩ lĩgũ ãndrê ãmãkã nõ 'bán yĩ sĩ yã?” 50 Gõ'dã lãjó'bán ãzã Yésũ kã rĩ drĩ, drĩ-'bán drĩ-'bán Yúdã yĩ kã rĩ 'bán yĩ kã rũ ã'bũ 'bán lâ bĩ lâ gãzó lĩgũ ãndrê sĩ njĩyã vũdrĩ. 51 Gõ'dã Yésũ drĩ tâ ãtãzó lãjó'bán 'dĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãcã trá 'dĩ, nĩ ãyê.” Gõ'dã drĩlã ngãzó ãgõ 'dĩ bĩ lâ trõlê lõgõlê võ lâ 'ã êdélê dódó.

52 Gõ'dã Yésũ ãtã tâ trá drĩ-'bán ãngĩ Yúdã yĩ kã rĩ 'bán yĩ, ãjú 'bũ 'bán gólĩyĩkã yĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ lã ãnĩlĩ lĩgũ yĩ bê, pĩdrĩgũ yĩ bê yã? 53 Õzõ nĩ õlê mã rĩ, mã rĩ trá jó ãngĩ Ôvãrĩ kã 'ã ãnĩ bê, nĩ lãé kô ãmã rũlĩ tólã ã'dõ tãsĩ yã? Nĩ rĩ ãnĩlĩ ngãcĩ sĩ nõ tâ nõ 'bán yĩ 'êlê mã drĩ nõ rĩ, tãlã nĩ rĩ tâ 'ê'ê Sãtãnã kã 'êlê ã'dĩ yã?”

*Tã Pétẽrõ drĩ tĩ gãzó Yésũ rũ sĩ ãrĩ drĩ rĩ
(Mãtãyõ 26.57-68; Mãrãkõ 14.53-65; Yõwãnĩ
18.12-27)*

54 Õjĩlã nã 'bán yĩ rũ ãyĩ Yésũ trá, sê ãyĩ gólã trá mbãrãkã sĩ, nĩzó ã'dĩ bê lâ drĩ-'bán drĩ-'bán Yúdã yĩ kã rĩ 'bán yĩ kã nã ngálã. Pétẽrõ drĩ 'dẽzó zãã gólĩyĩ vó ãgũlĩ lésĩ ró, ãgũ sĩ. 55 Lómĩgówã ãzã 'bán yĩ ãcĩ ãyĩ lãşĩ trá ã'dĩ-drĩ 'ã ãtĩ, rĩzó tĩ lâ. Pétẽrõ drĩ ãnĩzó ãtõlê tĩ lâ ãtĩ. 56 Ízãmvã ãzã rũ ã'bũ 'bán ró rĩ drĩ Pétẽrõ rĩ nĩzó rĩrĩ lãşĩ tĩ rĩ 'ã. Ízãmvã 'dĩ drĩ Pétẽrõ rĩ ã'dãzó õjĩlã ãzã 'bán yĩ drĩ tâ ãtãzó kĩ nĩ rĩ, “Ãgõ nõ gólĩyĩ Yésũ yĩ bê ãlõ.” 57 Pétẽrõ gã tĩ trá dõ kĩ nĩ rĩ, “Mã nĩ ãgõ 'dĩ kõ.” 58 Gõ'dã kpã 'dĩ rĩ vósĩ rĩ, õjĩlã ãzã drĩ kpã ãnĩzó tâ ãtãlê Pétẽrõ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Mã nĩ trá kĩ, nĩ rĩ'ã ãlõ Yésũ

bê rî 'bá yî 'ásî rî ì'dî." Pétêrô kî, "'É'ê, â'dó mâ ì'dî kô."

⁵⁹ Gô'dá 'dîi rî volé drî lâ 'ê cé ãtú-pá ãlô, ôjílã ãzã drí kpá ânîzó kî nî rî, "Tã pãtĩ ró, ãgô nõ gólîyî Yésû bê. Nî ndrê gólã Gãlîláyã lé 'bá 'î."*

⁶⁰ Pétêrô kî, "'Dîi ònjô 'î." Drê Pétêrô rî'á tã átã'á yî sílî nõtí nõ rî, 'ã'ú-lúgú trá cîrî 'bê'á. ⁶¹ Kúmú Yésû drí ìfî ãjázó mbî vò ndrêlé Pétêrô ngálã. Kôrô Pétêrô drí tã Yésû drí átálé yî drí rî ìsûzó kî'á nî rî, 'ã'ú-lúgú òtírî cîrî 'bêê ãndrô nô rî, gólã gã íyî tî trá ãndâlã nã rî. ⁶² Gô'dá Pétêrô drí ngãzó nîlî volé ã'dî-drî 'dî 'ásî, rî'á ãwó ngôlé rôô tã ìsû-ìsû bê tã ònjî íyîkã 'dî tãsi.

⁶³ Gô'dá ngãcî ãlô-ãlô 'dî sî rî, lómígówá gólîyî rî 'bá Yésû rî vò ndrêlé rî, rî ìyî trá zãã Yésû rî lô'dalé kpá rî'á gólã rî cãlé. ⁶⁴ Ômbê ìyî ítã trá gólã ìfî kî nî rî, "Ní â'dô òzô tã ãngũ 'bá kâtí rî, ní â'dã ãmã drí, ã'dî rî áni cãlé ngbãngbãno rî nî yã?" ⁶⁵ Rî ìyî trá zãã tã ãzã ònjî-ònjî átálé gólã drí.

Tã drî-'bá Yúdã yî kã rî 'bã yî drí rû ê'bézó Yésû rî drî-bã fêlé

tã ònjî 'bã ró rî

⁶⁶ Ngã drí ãwúrî 'á, drî-'bã ãngî Yúdã yî kã rî 'bã yî ê'bê ìyî rû trá gólîyî â'dó 'bã sísí-lésî rî 'bã yî bê gô'dã kpá lâ'bí ìmbã 'bã rî 'bã yî bê vò ãlô 'á. Ódrí nîzó Yésû rî ãdrîlî 'bãlé gólîyî ágálé.

⁶⁷ Gólîyî drí Yésû rî ìjízó kî nî rî, "Ôzô ní ã'dô ì'dî Ôvãrí drí ãjólé 'díyî pã 'bã ró rî, ní átã tã lâ

* **22:59** 22.59 Gólã ári Pétêrô rî gbórókô trá òzô Gãlîláyã lé 'bã kâtí.

ãmâ drí.” Yésũ âtâ trá gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ôzõ má ââtâ ãnĩ drí ngbãângbânõ kĩ'á nĩ rĩ, má ì'dĩ nõô rĩ, nĩ lée tâ-drĩ lâ kô, nĩ âkĩ'á nĩ rĩ, â'dô ònjõ 'ì. ⁶⁸ Ôzõ má ìjĩ tâ ãnĩ tĩ rĩ, nĩ lôgõó vò lâ má drí kpá kô. ⁶⁹ Gõ'dá ngbãângbânõ rĩ, tâ pãtĩ ró, má âjólé Ôvârí ngá lésĩ nõ, â'dô fĩ gõ'á, rĩlí Ôvârí mbârâkã lĩpĩ ró rĩ gārã drĩ lâ 'á drĩ-ágó lâ lésĩ ró.” ⁷⁰ Gólĩyĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ì'dĩ Ôvârí rĩ mvá 'ì yã? Nĩ âtâ ãmâ drí.” Yésũ kĩ, “Ì'dĩ 'dĩ òzõ ãnĩ drí âtálé 'dĩ tí.” ⁷¹ Gõ'dá gólĩyĩ âtâ ìyĩ kĩ nĩ rĩ, “Ãmâ tâ ìsũ äzã äkó õjĩlä äzã äzilĩ ãmâ ãlĩpĩ ró. Gõ'dá mã ârĩ trá gólã sílĩ sĩ, âtâ trá ìyĩ tĩ sĩ kĩ nĩ rĩ, yĩ â'dô Ôvârí ì'dĩ. 'Dĩ rĩ'á tâ õnjĩ 'ì, mã fũ gólã vólé.”

23

*Tã kúmú Pĩlátõ drí tã Yésũ kã kĩzó rĩ
(Mátáyõ 27.1-26; Mārãkõ 15.1-15; Yõwãní
18.28-19.16)*

¹ Gõ'dá 'dĩ vósĩ rĩ, drĩlĩyĩ Yésũ rĩ âjízó kúmú Pĩlátõ ágálé.* ² Gólĩyĩ drí rĩzó ícícíyã 'élé gólã rú kĩ nĩ rĩ, “Ãgõ nõ sõ tâ trá õjĩlä ãmãkã 'á kĩ nĩ rĩ, gólĩyĩ õgĩ òmbê kô ãnĩ gólĩyĩ ngá âtrã ró rĩ 'bã yĩ drí. Gõ'dá gólã kĩ nĩ rĩ, yĩ â'dô kpã 'dĩyĩ pã 'bã gólã tĩbê Ôvârí drí tâ lâ âtálé, yĩ â'dô âjó'á lâ ãngó 'á nõngã 'bãlé kúmú ãmãkã ró rĩ ì'dĩ. Nĩ fũ gólã vólé.” ³ Gõ'dá Pĩlátõ ìjĩ Yésũ trá kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ì'dĩ kúmú 'ì õrĩ Yúdã yĩ kã drĩ yã?” Yésũ lôgõ tâ

* **23:1** 23.1 Gólĩyĩ äjĩ Yésũ Pĩlátõ ágálé tâ lâ kĩlĩ, tãlä rĩ'á cé kúmú Rómã kã rĩ 'bã yĩ ì'dĩ tâ-vó õjĩlä kã kĩlĩ rĩ'á fũlä.

trá Pīlátō drí kī nī rī, “Rī'á ōzō ní drí âtalé nī 'dī kâtí.”

⁴ Gõ'dá Pīlátō ârī ícícíyá 'dī 'bá yī bê ndrī rī, âtâ tâ trá drī-'bá sísí-lésí rī 'bá yī drí ò'bí ãmbá 'dī 'bá yī bê kī nī rī, “Má âtâ ãnī drí nō, ãgō nō 'é tâ ònjí ãzâ ãlólâ kô.” ⁵ Gõ'dá òjílâ gólíyí ícícíyá 'bá 'dī 'bá yī rī ìyī trá zãâ sōlé tâ bê kī nī rī, Yésū òrī òjílâ 'â ìngalé, ìfí ícílí tâ ònjí 'èlé 'í dī ìtónalé 'bãdrī Gãlíláyã kâ rī 'ásí ndrī búúú âcalé nōngá Yērōsãlemã 'á.

⁶ Gõ'dá Pīlátō ârī tâ 'dī bê ìtí rī, gólâ ìjī gólíyí trá kī nī rī, “Yésū 'dī Gãlíláyã lé 'bá 'í yã?” ⁷ Gõ'dá Ēródē 'í dī kúmú 'í Gãlíláyã lé 'bá yī drīlī. Gõ'dá kâyī nã 'bá yī sī rī, Ēródē kpá trá ânī'á ùmū tōlé Yērōsãlemã 'álâ, gõ'dá Pīlátō drí Yésū rī jōzó ícícíyá 'bá 'dī 'bá yī bê ndrī Ēródē ngálâ gólâ òkí ró tâ gólíyíkâ.

⁸ Kâyī ãmbá 'dī 'bá yī sī rī, Ēródē 'é trá lãtí lōndalé 'ézó Yésū rī ndrélé tâ lâràkô drílâ rī'á 'èlá 'dī 'bá yī bê, gõ'dá Ēródē trá ãyīkô ró ãmbá Pīlátō bê Yésū rī âjólé yí ngálâ. ⁹ Ēródē ìjī Yésū trá tâ ìjī-ìjī ãzâ 'bá yī sī dūú, gõ'dá Yésū âtá ulí ãzâ kô ãlówálâ. ¹⁰ Drī-'bá ãngí Yúdã yí kâ rī 'bá yī lâ'bí ìmbá 'bá ãzâ 'bá yī bê, rī ìyī trá zãâ ícícíyá 'èlé Yésū rú kôrô. 'Á lâ yī drí ngãzó òmbã bê gólâ rú. ¹¹ Ēródē yī ãjú 'bū 'bá íyíkâ rī yí bê, rī ìyī trá Yésū rī lô'dalé rízó lâràkô lâ 'èlé, drílíyí itá nyãrū-nyãrū sōzó Yésū rú ōzō itá kúmú kâ kâtí 'dásí ró. Drílíyí Yésū rī jōzó lôgólé volé Pīlátō ngálâ. ¹² Kâyī 'dī sī rī, Ēródē yí Pīlátō bê, drílíyí 'bãzó zãâ rû-lê-ãzí ró. Kó drē ãkú rī, gólíyí lée ìyī rú ìyī lâfálé 'ásí kô.

13 Gõ'dá Pīlátõ drí drĩ-'bá ángí Yúdã yí kã 'dĩ 'bá yí àzízó gólíyí sísí-lésí 'dĩ 'bá yí bê 'dó, gõ'dá drílã òjílã ndrĩ kpá zízó vò ãlô 'á, 14 tã átázó drílíyí kĩ nĩ rĩ, "Nĩ àjĩ Yésũ trá má ngálã ícícíyá 'èzó rú lá má drí kĩ nĩ rĩ, gólã òrĩ òjílã ádólé. Gõ'dá mã rĩ gógó, mã rĩ bê ndrêlã rĩ, mã ùsú tã ònjí gólãkã kô, ícícíyá àníkã 'dĩ tã ífí àkó. 15 Ēródě ìsũ tã kpá ìtí, tãlã àjò Yésũ kpá trá lògòlé mã ngálã. Nĩ ndrê trá gólã 'é tã ònjí kô, mã lée kô gólã rĩ fũlĩ cú ìtí. 16-17 Ā'dô trá ìtí rĩ, mã lě trá gólã rĩ àyélé. Sísí mã à'dô òjílã 'bã'á gólã rĩ cãlé ònjóró'bí sĩ ànĩ drí."

18 Gõ'dá òjílã 'dĩ 'bá yí àngbã ìyí trá 'dó tã bê kĩ nĩ rĩ, "Ní fũ gólã vólé, gólã tibê àmã drí lélé lófòlé àmã drí rĩ Bãrãbã ì'dĩ."* 19 Bãrãbã nò rĩ, ó'bã gólã gånímã 'á, tãlã gólã fũ òjílã trá, gólã sò tã kpá trá òjílã 'á ngá àtrã rözó kô. 20 Gõ'dá Pīlátõ átã trá ò'bí àmbã 'dĩ 'bá yí drí ó'dí kĩ nĩ rĩ, yí lě trá Yésũ rĩ àyélé, yí lée gólã rĩ fũlĩ kô. 21 Gõ'dá drílíyí kpá òtrézó tã bê ó'dí kĩ nĩ rĩ, "Ní fũ gólã vólé fê lãlĩ-lãlĩ drĩ." 22 Kpá Pīlátõ drí ò'bí àmbã 'dĩ 'bá yí ìjízó ó'dí kĩ nĩ rĩ, "Tãlã à'dô 'ì nĩ lě Yésũ rĩ fũlĩ yã? Nĩ à'dã drê tã ònjí gólã drí 'èlé rĩ mã drí. Mã kĩ nĩ rĩ, gólã 'é tã ònjí kô, mã lě cé gólã rĩ cãlé ì'dĩ, gólã rĩ àyézó." 23 Gõ'dá ò'bí àmbã 'dĩ 'bá yí drí àngbázó òtrê-òtrê bê kĩ nĩ rĩ, "Ní fũ gólã! Ní ìpã gólã fê lãlĩ-lãlĩ drĩ!" Gõ'dá gólíyí òtrê trá röö. 24 Pīlátõ drí tã gólíyíkã drĩ lá lëzó, 25 Bãrãbã rĩ lófözó gånímã 'ásí gõ'dá Yésũ

* 23:18 23.18 Kãyì àmbã àzã 'bá yí vósí cé 'dĩ rĩ 'á, tã 'è'è kúmú 'dĩ kã ì'dĩ gólã rĩ trá tã 'bãlé gånímã 'bã àzã àlô lófözó vólé gånímã 'ásí.

rî fũzó, òzò tã gólĩyî drí lèlé rî tí.

Tã Yésũ rî fũzó rî

(Mátáyõ 27.32-56; Márãkõ 15.21-41; Yõwánĩ 19.17-27)

²⁶ Ạjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yî drí Yésũ rî sêzó volé nĩngá sĩ. Lạtị 'á rî, drílĩyî kpá ãgô ãzâ rú bê Sĩmónã rî ùsúzó. Sĩmónã gólã Kĩrénẽ* lé 'bá 'î. Sĩmónã rî nĩ'á Yērõsãlémã 'álã 'bãdrị mvá iyíkã rî lésĩ. Drílĩyî Sĩmónã rî 'bãzó mbârãkã sĩ fê lậ-lậ êdélé Yésũ rî ípázó drị lâ nã nịlị Yésũ bê.

²⁷ Gõ'dá õ'bí ãmbá 'dĩ 'bá yî drí 'dêzó iyíkã gólĩyî vó. Õkó ãzâ 'bá yî kpá tólã rî iyî trá ãwó ngõlé ãmbá Yésũ rî tãsi. ²⁸ Yésũ drí lịfị ãjázó volé gólĩyî ndrêlé, tã âtázó drílĩyî kĩ nĩ rî, “Ãnĩ mvá Yērõsãlémã kã rî yî, nĩ ngô ãwó âmã tãsi kô, nĩ ngô ãwó ãnĩ ífífí tãsi kpá ãnĩ mvá yî tãsi. ²⁹ Ịzátú rî, ịzã ạngị â'dô ãnĩ 'ê'á. Ịtú ịzã kã 'dĩ sĩ rî, nĩ â'dô tã ịsũ'á kĩ nĩ rî, 'Ã'di kĩ tí mã ùtị mvá gbõ kô, mã rî ró ãmângá óndó ró mvá ãkó, mã òzó rĩ ịzã ndrêlé ãmã mvá yî rú drílĩyî drãrê 'á.'

³⁰ 'Nĩ â'dô tã ịjị'á kúnị tị kĩ nĩ rî,

yĩ òfị ró iyî lậlịlị ùgị lâ 'á, gõ'dá ícã kpá kô.'

Õsèyã 10.8

³¹ Õzò lậõ 'dĩ ò'ê mã gólã tã õnjí 'ê 'bá kô rî trá rî, lậõ â'dô 'ê'á â'dólé òjilã gólĩyî tã õnjí 'ê 'bá kôrô rî yî drị lậvũlị gặrặ. Ị'di 'dĩ.”

³²⁻³³ Gõ'dá ãgô ãzâ 'bá yî kpá rị, ãgô 'dĩ 'bá yî ngá ôpá 'bá yî ị'di, ạjú 'bũ 'bá 'dĩ 'bá yî trõ iyị kpá trá nĩ'á ípálã Yésũ bê fê lậ-lậ drị sĩ fũlị

* **23:26** 23.26 Kĩrénẽ 'dĩ jạrịbặ gólã â'dó 'bá 'bãdrị òjilã ãndrõ nô kã drí rĩ'á zịlã Libiyã rî 'á rî ị'di.

vólé, vō āzâ kó òjílã fū kâ rĩ'á zīlī āvō drī-fã rī 'álâ. Ípâ Yésū trá gólīyī lāfálé 'á.

³⁴ Gō'dá 'dī vósī rī, Yésū drī tā âtázó Ôvârí drī kī nī rī, “Ámâ átá, ní âyê òjílã gólīyī âmâ fū 'bá nō 'bá yī, tãlã gólīyī nñī kô kī'á nī rī, mâ ánī mvá ní drī âjólé gólīyī pãlé rī ĩ'dī.” Àjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī lânjī ítá Yésū kâ trá ĩyī vō 'ásī, gō'dá āzâ tãndī rī âtrózó vūlī gōmārī sī.

³⁵ Ô'bí āmbá 'dī 'bá yī rī ĩyī trá ndrêlã. Drī-'bá Yúdã yí kâ rī 'bá yī rī ĩyī trá 'dásí 'élé Yésū rú kī nī rī, “Nī ndrê drê, gólã rī íyíkã āzī-āzī pãlé, gō'dá pá íyī ífífí kô ã'dô drī yã? Gólã â'dó kô ĩ'dī 'díyī pã 'bá tībê Ôvârí drī zīlī nī rī ĩ'dī yã?”

³⁶ Àjú 'bū 'bá 'dī 'bá yī 'é ĩyī 'dásí kpá trá Yésū rú, drīlīyī òdrá ĩdrī fêzó Yésū drī mvūlī. ³⁷ Gólīyī kī nī rī, “Ôzō ní ã'dô ĩ'dī kúmú 'í òjílã Yúdã yí kâ rī drīlī mbârākã bê kôrô rī, ní pã ánī ífífí.”

³⁸ Áâtã tā 'dī ĩtí, tãlã òjílã āzâ ĩgī trá fê lãlī-lãlī 'dī drīlī kī nī rī,

NŌŌ RĪ'Á KÚMÚ YÚDĂ YÍ KĀ RĪ ĬDĪ

³⁹ Ngá ôpá 'bá āzâ ãlô ìpálé Yésū bê rī 'é 'dásí kpá trá kī nī rī, “Ôzō ní ã'dô 'díyī pã 'bá Ôvârí ngá lésī rī ĩ'dī rī, ní pã ánī ífífí âmá bê ndrī.”

⁴⁰ Gō'dá ngá ôpá 'bá āzâ gólã ìpálé 'dó vō ãlô 'á Yésū yí bê rī kī nī rī, “Ní ró Ôvârí kô, ní drī tā âtázó drīlã ĩtí 'dī yã? Ní kpá rĩ'á ĩzã 'ě'á gólã tí, ⁴¹ gō'dá mã rī âmákã ĩzã 'élé nō tā 'ě'ě ònjī âmákã rī drī. Gō'dá gólã 'é tā ònjī āzâ kô.” ⁴² Gō'dá ngá ôpá 'bá 'dī drī tā âtázó Yésū drī kī nī rī, “Yésū, ní 'bã âmâ tā ũvī kô òzō ní òtírī âgôô ângó nō 'á kúmú ró rī.” ⁴³ Gō'dá nĩngá sī, Yésū kī gólã drī

rî, “Tã pãtĩ ró, má âtâ ní drí, ní â'dô 'bã'á má bê võ ûrú 'álâ rî 'á ãndrõ nô.”

⁴⁴ Gõ'dá 'dĩ rî vósĩ rî, ãtú-pá mũdrĩ-drĩ-lâ-ngã-rĩ ãtú-ãyĩ 'dĩ sĩ, ãnĩrĩkúwã drí 'bãdrĩ límózó ndrĩ cãlé bũũ ãtú-pá nã sĩ. ⁴⁵ Jējē ró, jó ąngĩ Ôvãrí kã nã 'álâ rî, ítã gólã tĩbê ômbélé jó mvã* òjĩlã drĩ cãzó 'á lâ kô rî 'á, drĩlã sızó kpērē ûrú lésĩ bũũ vũdrĩ zãlô rĩ.

⁴⁶ Gõ'dá Yésũ drĩ trězó ãmbá ûrú Ôvãrí drĩ kĩ nĩ rî, “Tátá, má fē ámã lõvó-lõvó ní drĩgã.” Nĩngã sĩ, kôrô Yésũ drĩ drãzó. ⁴⁷ Gõ'dá drĩ-'bã gólã ãmbá ąjú 'bũ 'bã kã 'bãlé gólĩyĩ vó ndrėlé 'dĩ rî ndrē tã 'dĩ bê ítĩ rî, drĩlã Ôvãrí rĩ lũyızó kĩ nĩ rî, “Tã pãtĩ ró, ągô nõ tã mbĩ 'bã 'ĩ, úfũ gólã nõ cú ítĩ.” ⁴⁸ Kpã õ'bĩ ãmbá nõ 'bã yĩ ndrē ãyĩ tã 'dĩ bê ítĩ rî, drĩlĩyĩ gõzó ãyĩ 'bã 'álâ, ągásĩ sãsã bê tã ãsũ-ãsũ ãmbá 'dĩ drĩ sĩ. ⁴⁹ Gõ'dá Yésũ rĩ rũ-lẽ-ãzĩ yĩ òkó gólĩyĩ ãnĩ 'bã gólã rĩ ąjĩlĩ Gãlĩlãyã lésĩ rĩ 'bã yĩ bê, ãdrē ãyĩ trá jējē ró Yésũ rĩ ndrėlé.

Tã Yésũ rĩ ãvõ 'bãzó ũgĩ 'álâ rĩ

(Mátáyõ 27.56-61; Mårãkõ 15.42-47; Yõwãní 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nĩngã sĩ, ągô ãzã rĩ'á, rú lâ Yõsépã, gólã Ārãmãtáyã* lé 'bã 'ĩ. Gólã ã'dĩ drĩ-'bã Yúdã yĩ kã. Gólã ã'dĩ rĩ'á òjĩlã tãndĩ 'ĩ. Gólã lēē tã-drĩ kô Yésũ rĩ fũzó. Gólã lē tã trá pãtĩ kĩ, Yésũ ã'dĩ tĩbê ąjólé Ôvãrí ngã lésĩ ró rĩ ã'dĩ 'bãlé òjĩlã drĩ kúmú ró. ⁵² Gólã nĩ trá Pĩlãtõ rĩ ãjĩlĩ Yésũ rĩ ãvõ tãsĩ, yĩ òtrõ

* **23:45** 23.45 Jó mvã 'dĩ cé võ drĩ-'bã ąngĩ ãlõ drĩ-'bã Yúdã yĩ kã rĩ 'bã yĩ kã drĩ rĩzó fĩlĩ 'á lâ, nĩ'á Ôvãrí ngãlã rĩ ã'dĩ. * **23:50-51** 23.50-51 Ārãmãtáyã 'dĩ rĩ'á 'bãdrĩ Yúdã yĩ rĩ 'á.

ró bê 'bãlé. ⁵³ Pĩlátõ lē tã-drĩ trá drílã, Yésũ rĩ ãvõ ângízó fê lậlậ-lậlậ drĩ sĩ, ítá tãndĩ mvêêmvê sۆzó rú lâ. Gólĩyĩ 'bã Yésũ rĩ ãvõ trá ùgĩ 'á kãtrã-kãtrã ró, gólã ndêê êdê-êdê lâ ndrĩ kô, tãlã ìtú trá fĩ'á. Õ'bãá drē òjílã ãzã kó ùgĩ 'dĩ 'á kô sısı lâ sĩ.*

⁵⁴ Kãyì 'dĩ gĩmã volé drĩ nị 'ì, kãyì rĩ 'dĩ rĩ'á kãyì òjílã drĩ rızó ìyĩ êdélé nızó rãtãã 'êlé rĩ ì'dĩ. Ícã kô ngá 'ězó kãyì rãtãã 'ězó rĩ 'á. ⁵⁵ Õkó gólĩyĩ Yésũ rĩ ájĩ 'bã Gãlĩlãyã lésĩ rĩ 'bã yĩ 'dê ìyĩ trá zãã Yõsépã yĩ vó bũũũ võ Yésũ rĩ 'bãzó ùgĩ 'á rĩ 'álã, tãlã yĩ ãgõ ró bê kãyì rãtãã kã vósĩ Yésũ rĩ ãvõ êdélé. ⁵⁶ Drĩlĩyĩ gۆzó ãgõlé volé 'bãdrĩ mvã nã 'álã ãlókõ ãzã 'bã yĩ 'bãdrĩ kã êdélé dõ bê ãvõ lâ ìnızó kpá nĩ'á ãwó ngõlé, ìdrú cĩjĩnó rĩ tí, gõ'dá rãtãã 'ězó, tãlã 'dĩ trá tã 'bã'bã 'ì, ótó ãcĩ kô.

24

Tã Yésũ rĩ ãvõ drĩ ìdrızó òdrã 'ásĩ mbãrãkã Õvãrĩ kã sĩ rĩ
(*Mãtãyõ 28.1-10; Mãrãkõ 16.1-8; Yõwãnĩ 20.1-10*)

¹ Kãyì gólã rãtãã kã 'dĩ vósĩ, ãkpãkã'dã ngá drĩ ãwúrĩ 'á, võ pãnĩ-pãnĩ rĩ, òkó 'dĩ 'bã yĩ ngá ìyĩ trá gõlé võ gólã Yésũ rĩ ãvõ 'bãzó ùgĩ 'á rĩ 'álã êdélé ãlókõ sĩ dõ yĩ bê. ² Gõ'dá òkó 'dĩ 'bã yĩ cã ìyĩ bê ùgĩ 'álã rĩ, ndrē ìyĩ ólĩlĩ kúnĩ úngũ 'bãlé tĩbē ùgĩ tĩ ãngĩ nã trá volé ùgĩ tĩ sĩ. ³ Gólĩyĩ fĩ ìyĩ bê ùgĩ 'álã rĩ, ùsú ìyĩ Yésũ rĩ ãvõ gõ'dá võ lâ 'á kô. ⁴ 'Á lâ yĩ drĩ gãzó. Gõ'dá gólĩyĩ tĩ drĩ kpá ã'dızó. Kõrõ ãgõ ãzã 'bã yĩ rĩ ítã lậgũ-lậgũ bê rĩ 'bã yĩ

* **23:53** 23.53 Yúdã yĩ 'bã ãvõ ùgĩ 'á, tãlã ìnyãkú ãmbã-ãmbã, ícã kô 'bũ 'dızó 'á lâ.

drí âdrézó ÿyî tólâ. ⁵ Õkó 'dĩ 'bá yî lâró ÿyî trá ùrĩ bê, âsô ÿyî drĩ trá vüdrĩ. Gõ'dá ägô 'dĩ 'bá yî drí tâ âtázó gólĩyî drí kĩ nĩ rĩ, "Tälâ ä'dô 'î äni drí rĩzó õjílâ lédrê-lédrê ró rĩ ndälé võ ävô 'bã kã rĩ 'á yã? ⁶ Yésũ âtâ tâ trá äni drí kĩ nĩ rĩ, yí ä'dô ngã'á õdrã 'ásĩ. Gólâ nõngá yû'dawá. Nĩ ðsũ drê tâ tîbê drílâ âtálé äni drí Gãlílâyã 'álâ rĩ, gólâ âtâ tâ äni drí kĩ nĩ rĩ, ⁷ 'Mâ äjólé úrú lesĩ nõ áä'dô ámâ drí-bã fê'á äwálákã drígá ðpálé fê lâli-lâli drĩ. Má drí drãzó, kãyî nã 'á rĩ má drí kpá ngãzó õdrã 'ásĩ.' " ⁸ Gõ'dá tâ tîbê Yésũ drí âtálé rĩ drí ägázó gólĩyî drĩ.

⁹ Gõ'dá õkó 'dĩ 'bá yî drí ägõzó ùgĩ lesĩ volé Yërösälémã 'álâ tâ 'dĩ 'bá yî âtálé lâjõ'bá Yésũ kã rĩ yî drí rû-lê-ãzí lâ yî äzã 'bá yí bê. ¹⁰ Õkó 'dĩ 'bá yî lâfálé sĩ rĩ nĩlĩ rĩ Mãriyã Mãgãdälã ð'dĩ, Jõãnã gõ'dá Mãriyã gólâ Yãkóbã rĩ ändré yí bê.

¹¹ Gõ'dá lâjõ'bá 'dĩ 'bá yî äri ÿyî tâ õkó 'dĩ 'bá yî drí âtálé kĩ'á nĩ rĩ, Yésũ lîdrĩ trá õdrã 'ásĩ rĩ, gólĩyî drí tâ âtázó kĩ nĩ rĩ, õkó 'dĩ 'bá yî âtâ ÿyî úlĩ äzã-ãzã 'î, lée ÿyî úlĩ 'dĩ tâ lâ ärílĩ kô. ¹² Gõ'dá Pétêrô drí ngãzó rãlé nĩ'á ùgĩ 'álâ. Gõ'dá gólâ câ bê tólâ rĩ, drílâ ändĩzó rĩ'á võ ðndrĩlĩ dĩyĩ ùgĩ 'álâ, gõ'dá ndrê cé ítã tãndĩ gólâ ävô 'bãzó 'á lâ rĩ ð'dĩ, ävô gõ'dá yû. Gõ'dá nõngá sĩ, drílâ ngãzó nĩ'á gólé 'bã 'álâ tâ ðsũ-ðsũ bê lâvũlĩ kôrô.

Tã Yésũ drí rû ä'dázó lâjõ'bá ðyíkã rĩ 'bá yî drí rĩ

(Márãkô 16.12-13)

¹³ 'Dó kãyî älo 'dĩ ð'dĩ, Yésũ rĩ rû-lê-ãzí yí kpá zãlo rĩ rĩ'á ÿyî nĩ'á 'bãdrĩ mvã äzã rĩ'á zĩlã Êmãwô

rî 'alâ. 'Bãdrĩ mvá 'dĩ jējē lâ rĩ'á kīlōmítĩrĩ mùdrĩ-drĩ-lâ-ngâ-ãlô Yērōsālēmã rú sī. Āgō ãlô, rú lâ Kēlēópã. ¹⁴ Gólĩyĩ rĩ'á òdrã tã Yēsũ kã rĩ âtã'á, gō'dá ngá nõ 'bá yĩ 'è rù 'dó volé lésĩ. ¹⁵ Gólĩyĩ drĩ rĩrĩ tã âtálé rĩ 'á Yēsũ drĩ ânĩzó âcálé ãnyĩ gólĩyĩ lãgãtĩ tã âtálé gólĩyĩ bē. ¹⁶ Gō'dá Ôvãrí 'è ãgō 'dĩ 'bá yĩ gólã rĩ nĩlĩ kô. ¹⁷ Gō'dá Yēsũ drĩ tã âtázó gólĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ rĩ ã'dô tã âtã'á lãtĩ 'ásĩ yã?” Gólĩyĩ drĩ âdrézó pávó tĩ 'á, lĩfĩ lâ yĩ gō'dá trá ĩzã ró. ¹⁸ Gō'dá Kēlēópã drĩ tã âtázó Yēsũ drĩ kĩ nĩ rĩ, “Nĩ ârí tã ąngĩ rù 'è 'bá ąndrãtú Yērōsālēmã 'alã rĩ kô yã?”

¹⁹ Yēsũ drĩ tã-drĩ jãzó kĩ nĩ rĩ, “Ā'dô tã 'è rù nĩ yã?” Gólĩyĩ kĩ, “Tã gólã Yēsũ Nãzãrétã lé 'bá ró rĩ kã. Gólã trá tã ąngũ 'bá Ôvãrí kã 'ĩ. Drĩlã rĩzó tã tãndĩ âtálé dódó mbãrãkã sī. Tã 'è'è gólãkã ndrĩ 'dó tã Ôvãrí kã rĩ vó ró. Ôjĩlã dũũ ĩnjĩ ĩyĩ gólã trá. ²⁰ Gō'dá drĩ-'bá ąngĩ Yúdã yĩ kã rĩ 'bá yĩ rĩ gólĩyĩ sĩsĩ-lésĩ rĩ 'bá yĩ bē, fē ĩyĩ gólã rĩ drĩ-bã trá fũlĩ volé, gólã rĩ ĩpã-ĩpã fē lãlĩ-lãlĩ drĩ sī rĩ. ²¹ Mã nĩ trá ãgō rĩ 'dĩ ã'dô ãmã pã'á nĩ ãmã ąjũ-'bã-ãzĩ yĩ drĩgã sī. Gō'dá gólã drã trá, 'è trá kãyĩ rĩ. ²² Gō'dá tã ãzã kpá ĩ'dĩ nõ, úsú gō'dá ãvõ lâ ũgĩ 'á kpá kô. Cĩnó nõ òkó ãzã 'bá yĩ ãmã lãfálé sī, âtã ĩyĩ ulĩ rũbãą ãzã trá nõngã kĩ nĩ rĩ, yĩ õnĩ bē ũgĩ gólã Yēsũ rĩ ãvõ 'bãzó rĩ ndrēlé rĩ, ²³ yĩ úsú gólã rĩ ãvõ 'á lâ kô. Gólĩyĩ drĩ ãgõzó volé tã lâ âtálé ãmã drĩ, yĩ õndrē mālãyĩkã 'ĩ gólã rĩ vó 'á tólã. Gō'dá mālãyĩkã 'dĩ drĩ tã âtázó ĩyĩ drĩ kĩ nĩ rĩ, ‘Yēsũ ã'dô bē lédrē-lédrē ró.’ ²⁴ Gō'dá ãgō ãzã 'bá yĩ ãmã lãfálé sī rĩ drĩ kpã nĩzó ũgĩ gólã rĩ

'bãzõ 'á lâ 'dĩ ndrêlé rî, ûsû ãyî tã kpá té õzõ õkõ 'dĩ 'bá yî drí âtarê lâ tí, ûsú ãyî gólã rî ãvõ kô."

²⁵ Gõ'dá nĩngá sî, Yésũ kî nĩ rî gólĩyî drí rî, "Ãnĩ gólĩyî tĩbê tã nĩ 'bá kô'dáwá nõ 'bá yî, nĩ lée kô úlĩ gólĩyî tĩbê tã ãngũ 'bá drí ãgĩlĩ ãnĩ drí rî ãrĩlĩ yã? ²⁶ Tã ãngũ 'bá âtã trá kî nĩ rî, ãzãtú rî, gólã tĩbê Ôvãrĩ drí zĩlĩ nĩ 'dĩyî pã 'bá ró rî â'dô rû ãzã'á ãtĩ, gõ'dá Ôvãrĩ drí gólã rî 'bãzõ kpá mbãrãkã bê gãrã kúmú ãngĩ ró." ²⁷ Gõ'dá Yésũ drí tã gólã Músã yî drí ãgĩlĩ tã ãngũ 'bá bê tã ãyĩkã rî tãsĩ rî ãfĩ lâ âtãzõ drĩlĩyî.

²⁸ Gõ'dá gólĩyî câ ãyî bê Êmãwõ 'á rî, Yésũ 'ê trá zãã nĩlĩ sĩsĩ 'álã. ²⁹ Gõ'dá ãkĩ ãyî Yésũ trá tã âtãzõ drĩlã kî nĩ rî, "Nĩ rî ãmã bê nõngã. Nĩ ndrê, ãtũ trá fĩ'á." Gõ'dá Yésũ drí ãnĩzõ ãfĩlĩ jõ 'á gólĩyĩ bê rĩlĩ.

³⁰ Gólã rî trá vũdrĩ ngã nyãlé gólĩyĩ bê. Gõ'dá trõ ãmbãtã trá, drĩlã rãtãã 'ezõ Ôvãrĩ drí, gõ'dá drĩlã ûpĩzõ lâ cĩkĩrĩnyãwã ró ãtĩ fêlé gólĩyĩ drí.

³¹ Ngbããngbãnõ rî, Ôvãrĩ nĩ gólĩyĩ rî ãfĩ trá Yésũ rî nĩlĩ. Gõ'dá Yésũ drí ãyĩngã ãvĩzõ. ³² Gõ'dá ãgõ 'dĩ 'bá yî drí tã âtãzõ ãyî võ 'ãsĩ kî nĩ rî, "Ãgõ 'dĩ fĩ té Yésũ rî ãfĩfĩ ã'dĩ. ãmã trá ãyĩkõ ró gólã drí tã âtarê ãmã drí lãtĩ 'á, kpá tã gólã drí tã lâ ãgĩlĩ 'dĩ 'bá yî ãfĩ lâ lôfõrê ãmã drí rî 'á."

³³ Kõrõ gólĩyĩ drí ngãzõ úrũ, nĩ'á gõlé volé Yãrõsãlãmã 'álã. Gõ'dá gólĩyĩ câ ãyî bê rî, ûsû ãyî lãjõ'bã Yésũ kã mũdrĩ-drĩ-lã-ngã-ãlõ 'dĩ 'bá yî è'bê ãyî rû trá 'dõ võ ãlõ 'á, ãyî rû-lê-ãzĩyã yĩ bê.

³⁴ Lãjõ'bã 'dĩ 'bá yî kî nĩ rî gólĩyĩ drí rî, "Ãwõ-ãtĩ Yésũ ãlĩdrĩ trá õdrã 'ãsĩ, gólã ã'dã yî trá Sĩmõnã

Pétērō drí.” ³⁵ Gõ'dá ãgô rĩ nã 'bá yí âtâ ãyĩ kpá gólĩyĩ drí, tã tĩbê rù 'ě 'bá lãtĩ 'á drĩlĩyĩ ndrélé rĩ tãsĩ, gõ'dá kpá drĩlĩyĩ Yésũ rĩ ñızó drílã rĩrĩ ãmbãtã ùpĩlĩ rĩ 'á.

³⁶ Nĩngá sĩ, kôrô Yésũ rĩ gógó drí âdrézó gólĩyĩ lãfálé tã âtálé gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ãnĩ pĩpĩsĩlĩ ãã'dĩ.” ³⁷ Gõ'dá lãjóbá 'dĩ 'bá yí lãrô ãyĩ trá, rĩ ãyĩ trá 'dó tĩtĩ ùrĩ bē, tãlã gólĩyĩ ãsũ ãyĩkã bē rĩ, Yésũ â'dô 'búlĩ-'bá 'ĩ. ³⁸ Yésũ drí tã âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Nĩ rĩ ùrĩ 'élé ã'dô drí sĩ yã? Nĩ rĩ tã ãsũlĩ rĩ rĩ kĩ'á nĩ rĩ, â'dó mã ĩ'dĩ kô rĩ ã'dô drí sĩ yã?” ³⁹⁻⁴⁰ Nĩ ndrē drē ãlĩbĩ ámã drĩ 'á, ámã pá bē. Mã rĩ gógó ĩ'dĩ rĩ'á nō. Nĩ ãnjũ drē ámã rúbã. Nĩ ndrē drē, 'búlĩ-'bá cú ĩtĩ ĩnyĩrĩkō ãkó kpá fã ãkó, mã rĩ'á cú ĩnyĩrĩkō bē gõ'dá kpá fã bē.” ⁴¹ Gólĩyĩ 'á gã trá, lĩndrĩ lã yĩ 'bē trá dĩ, tãlã tã 'dĩ trá õzō tã lãrãkō tã lēzō 'á lã kô rĩ kãtĩ. Gõ'dá Yésũ drí tã âtázó gólĩyĩ drí kĩ nĩ rĩ, “Ãnĩ cú ngã nyãnyã bē ãfēlé mã drĩ nyãlé yã?” ⁴² Gõ'dá gólĩyĩ drĩ ĩ'bĩ lã'dĩ-lã'dĩ ãfēzō Yésũ drĩ nyãlé. ⁴³ Yésũ drĩ gōzō ĩ'bĩ 'dĩ nyãlé gólĩyĩ lĩfĩ drĩ 'á.

⁴⁴ Gõ'dá nĩngá sĩ, Yésũ drí tã âtázó gólĩyĩ drí, “Ãnĩ, nĩ ãsũ tã tĩbē mã drĩ âtálé ãnĩ drí, mã drĩ 'bãzō drē ãnĩ bē 'bãdrĩ 'á nōngá rĩ 'á rĩ trá yã? Mã âtã tã trá ãnĩ drĩ kĩ, tã gólĩyĩ Músã yĩ drĩ ĩgĩlĩ ámã tãsĩ, tã ãngũ 'bá yĩ bē, kpá tã ndrĩ lô'bãzō lōngó sĩ rĩ â'dô rù 'ě'á trá.” ⁴⁵ Gõ'dá 'dĩ vósĩ rĩ, Yésũ âtã bē tã 'dĩ rĩ, gólã drí gólĩyĩ 'bãzō nĩlã lĩfĩ ĩcĩ úlĩ Ôvãrĩ kã búkũ 'á rĩ kã rĩ sĩ, gólĩyĩ ùñĩ ró tã ĩfĩ lã bē dódó. ⁴⁶ Gõ'dá drílã tã âtázó gólĩyĩ drí, “Ôvãrĩ âtã trá tã ãngũ 'bá drĩ kĩ, gólã tĩbē ãjólé ùrũ lésĩ 'dĩyĩ pá 'bá ró rĩ, ĩzã ã'dô gólã rĩ 'ě'á,

drílã drãzó, gõ'dá kâyî nã 'á rî, gólã drí lîdrízó òdrã 'ásî. ⁴⁷ 'Dĩ rî vósî rî, òjílã äzã 'bá yî â'dô ÿî tã lâ p'ã òrî ämbá ängó 'á nõ 'bá yî drí kî nî rî, gólîyî tîbê drî äjá 'bá trá tã 'ë'ë ònjî ÿîkã 'ásî rî, Ôvâri â'dô gólîyî äyé'á tã ònjî gólîyîkã 'ásî 'díyî pã 'bá rî tãsí. ⁴⁸ Änî ífîfî î'dî 'ë 'bá tã ámákã pélé rî, tãlã äñî rî gógó rî ndrê tã rû 'ë 'bá rî cú nî äñî lîfî ífîfî sí. ⁴⁹ Ämã ífîfî â'dô Líndrí Tãndî Ôvâri kã tîbê ämã átã drí tã lâ ätálé rî äjó'á äñî pälé. Nî rî drê tãkô Yërôsälémã 'á nõngã tëlã té drílã äcázó nî. Gõ'dá kpã mbârãkã Ôvâri kã â'dô äcã'á rîlî äñî bê."

*Tã Yésũ drí gõzó ùrú 'álã rî
(Márãkõ 16.19-20)*

⁵⁰ Gõ'dá nõngã sí rî, Yésũ drí gólîyî lôfõzó 'bãdrî mvã nã 'ásî, nîlî änyî 'bãdrî mvã äzã 'álã Bêtãní rú. Gõ'dá drílã òrê fëzó drílîyî. ⁵¹ Gõ'dá Yésũ fë òrê bê gólîyî drí ndrî rî, Ôvâri drí Yésũ rî trõzó nîlî vö 'büü 'álã ùrú 'álã rî 'álã. ⁵² Nõngã sí, gólîyî drí äwô-ítî ämbá 'ëzó Yésũ drí gólã rî lûyîzó Ôvâri ró. Gõ'dá drílîyî ägõzó volé Yërôsälémã 'álã äyîkô ró ämbá. ⁵³ Gólîyî rî trá Ôvâri rî lûyîlî ÿtú vósî cé ÿî pîpîsîlî sí jó ängî Ôvâri kã rî 'á.

cliv

Tã-drĩ LěĹě Ó'dí Óvârí Kâ

Avokaya: Tã-drĩ LěĹě Ó'dí Óvârí Kâ New Testament

copyright © 2002 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Avokaya)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

87931ba7-0e83-5f4d-bd6e-8c45876fc354